

Møte torsdag den 10. oktober kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n :

Sakene på gårsdagens kart (nr. 2)

Presidenten: Representantene Finn Martin *Vallersnes* og Bror Yngve *Rahm*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Inge Ryan vil framsette et privat forslag.

Inge Ryan (SV): Jeg vil på vegne av Heidi Grande Røys, Geir-Ketil Hansen, Sigbjørn Molvik og meg selv sette fram et forslag om rekruttering i arbeidslivet.

Presidenten: Representanten Øystein Hedstrøm vil framsette et privat forslag.

Øystein Hedstrøm (FrP): På vegne av Lodve Solholm og meg selv vil jeg framsette et forslag om å oppheve reguleringene av skogeiendommer i lov om erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) – for å gjøre omsetningen av skogeiendommer lettere og bedre ressursutnyttelsen av skogeiendommer.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Hans Majestet Kongens tale til det 147. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Statsminister Kjell Magne Bondevik: For ett år siden kom det nyvalgte Stortinget sammen i en situasjon preget av forskrekkelse og sorg over terrorhandlingene den 11. september. I høst – ett år senere – kan vi konstatere at terroristenes treningsleirer i Afghanistan langt på vei er ødelagt. Det undertrykkende Taliban-regimet er kastet.

Nå er en stabil sikkerhetssituasjon avgjørende for at det nye sivile styret skal kunne befeste sin stilling. Derfor bidrar Norge til ISAF-styrkene for øke sikkerheten i Kabul. Derfor deltar vi i operasjonen «Varig frihet», både for å bekjempe terrorismen internasjonalt og for å styrke den nasjonale sikkerheten i Afghanistan.

I det lange løp må arbeidet mot terrorisme og regionale konflikter likevel først og fremst føres med andre virkemidler enn militære:

- Når ekstremister spiller på mistillit og frustrasjon, på frykt for andre kulturer, på etniske og religiøse motsetninger, så må vårt svar være vilje til dialog og satsing på økt gjensidig forståelse gjennom kontakt og samarbeid.

- Når velbeslåtte fanatikere spiller på de fattiges fortvilelse, må vi svare med vilje til økonomisk samarbeid, handel og bistand, som gir håp om en bedre framtid. Norges frontrolle i internasjonal bistand er et uttrykk for dette.

- Når fortidens overgrep eller bestående urett gir fornyet næring til krigsbålet, må vi være med og slokke det med iherdig innsats for menneskerettigheter, demokrati, fred og forsoning. Norges fredsinnsetning i f.eks. Midtøsten, i Guatemala, i Afrika – og i disse dager på Sri Lanka – er eksempler på dette.

Vår tids største utfordring er den bunnløse fattigdom som store deler av verdens befolkning lever i. Derfor har Samarbeidsregjeringen innenfor trange budsjetterammer foreslått en kraftig økning av bistanden med nesten 900 mill. kr til nå 14,4 milliarder kr. Jeg er stolt av å lede en regjering som kjemper for dem som lider mest, for de fattige og for de forfulgte.

Toppmøtet for bærekraftig utvikling i Johannesburg handlet om temaer som er avgjørende for hele klodens framtid. Det er jo slik at hvis miljøet ødelegges og fattigdommen brer seg, har vi ingen framtid.

Resultatet av møtet skulle gjerne vært bedre, men jeg er fornøyd med at vi oppnådde forbedringer. Jeg vil framheve målsettingen om at fattiges krav på rent vann og bedre sanitære forhold er styrket, reduksjon av helsefarlige kjemikalier og ivaretagelse av naturens biologiske mangfold.

Et gjennomgangstema for toppmøtet var «Make a difference». Lille Norge klarte på viktige områder å endre utfallet i positiv retning, vi utgjorde faktisk en forskjell. Regjeringen står for en offensiv miljøpolitikk. Derfor har vi f.eks. foreslått og, mot Arbeiderpartiets og Fremskrittspartiets stemmer, fått gjennomslag for et nasjonalt klimakvotesystem. Vi har lagt fram en egen havmiljømelding og forsterket arbeidet mot utslippene fra Sellafield.

Debatten viser at vi står overfor en krevende høstsesjon både økonomisk og politisk. I fjor høst satte velgerne sammen et storting vi aldri har sett maken til. Ingen partier fikk mer enn 25 pst. av stemmene. Ikke noe topartisamarbeid danner flertall. Det kreves samarbeid mellom tre eller flere partier for å skape flertall. Jeg er glad for å lede en regjering som tar ansvar i en krevende parlamentarisk situasjon.

Samarbeidsregjeringen har utviklet et godt internt samarbeid. Vi har fått gjennomslag for de fleste av våre forslag i Stortinget. Vi har en styringsdyktig regjering med stort gjennomslag.

Debatten om flertallsregjeringer vender stadig tilbake. Fra tid til annen kan det virke forlokkende, men ikke for enhver pris. Det gir lett store avstander og motsetninger internt i regjeringen. Det kan skape handlingslammelse. Flertallsregjeringer kan framstå som mer attraktivt enn det egentlig er.

Arbeiderpartiets parlamentariske leder vil åpenbart ha et regjeringssamarbeid med SV for å få større forutsigbarhet, som det heter. La oss se på det.

Vel én uke etter at investeringsavgiften nå er fjernet, annonserte SVs leder at hun vil ha den tilbake for å finansiere sine økte utgiftsforslag. Det kan vel ikke akkurat kalles forutsigbarhet. Det vil være en økt byrde for næringslivet på 6 milliarder kr i året i en tid hvor bedriftene så absolutt bør investere for å skaffe arbeidsplasser. Det kunne jo være av interesse å få vite om Arbeiderpartiet er for en slik uforutsigbar politikk som ledd i et nytt alternativ. Og videre om et slikt alternativ igjen vil bety angrep på kontantstøtten og dermed valgfriheten for småbarnsforeldre. For ikke å snakke om vår sikkerhetspolitikk – for SV er vel fortsatt mot NATO? Dette er viktige saker som altså Stoltenbergs alternativ skaper usikkerhet om.

Arbeiderpartiet har for sin del gitt uttrykk for at partiet ikke er interessert i å overta regjeringsansvaret nå. Da regner jeg også med at partiet tar konsekvensen av det. Vi vil prøve en budsjettløsning med Fremskrittspartiet. Hvis det ikke skulle lykkes, regner jeg med at Arbeiderpartiet vil være konstruktive og ikke gå i den grøften partiet gjorde da det selvvalgt satte seg på sidelinjen i første halvdel av forrige stortingsperiode.

Med dagens sammensetning av Stortinget har Samarbeidsregjeringen det beste utgangspunktet for å styre. Trontalen gir en klar retning som følges opp av tydelige prioriteringer innenfor stramme rammer i forslaget til statsbudsjett.

Stoltenberg gav i går en odiøs framstilling av den nye kurs Samarbeidsregjeringen står for. Men vår nye kurs er:

- større valgfrihet for småbarnsfamiliene gjennom kombinasjon av flere og billigere barnehageplasser og kontantstøtte
- bedre mulighet til å greie seg på egen inntekt og bedre arbeidsvilkår for næringslivet gjennom reduksjon i skatte- og avgiftsnivået
- en mer offensiv miljøpolitikk, bl.a. i klimaspørsmål
- større innsats i kampen mot fattigdom her hjemme og ute
- økt kvalitet i de grunnleggende velferdstjenester som skole, helse og eldreomsorg
- et enklere Norge gjennom reduksjon og forenkling av regelverk overfor enkeltmennesker, kommuner og bedrifter
- en klarere forankring i verdier og i behovet for personlig ansvar

Norsk økonomi er solid. Men det er også faresignal. På grunn av høy rente og sterk kronekurs er arbeidsplasser i den konkurranseutsatte industrien i fare. Den høye renten medfører også tunge belastninger for kommuneøkonomien og for unge i etableringsfasen. En renteøkning på 1 pst. vil f.eks. gi kommunene en ekstra belastning på ca. 800 mill. kr. En familie i etableringsfasen med lån på 1,5 mill. kr, som er nokså vanlig, vil få en økt årlig utgift på 15 000 kr, fratrukket skattefordelen blir den på ca. 11 000 kr, altså nesten 1 000 kr måneden. Dette vil vi motvirke, og det er en hovedoppgave.

Vårt beste bidrag til å trygge arbeidsplasser er å dempe presset på rente og kronekurs. Regjeringen legger der-

for også stor vekt på å få i stand et inntektspolitisk samarbeid med de samme siktemål.

Svært mange, både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og i det økonomiske og politiske miljø, bad om et stramt budsjett. Det har Regjeringen levert. Vi kjenner på ansvaret for arbeidsplassene og for folks økonomi. Derfor vil vi ikke forhandle bort ansvarligheten. Flere av innstrammingsforslagene er vanskelige, men vi må stramme inn for å holde orden på økonomien.

Vi må bevare de større perspektivene. Vårt land er ikke på vei inn i armod og nød, slik det til tider kan høres ut som. Statsbudsjettet er på 565 milliarder kr, det største noensinne. Sett i forhold til alle land i verden har vi en særegen god situasjon. Den skal vi ta vare på. La meg også nevne at vårt land på 12 år har tredoblet utgiftene til medisiner over statsbudsjettet, målt i løpende kroner. Vi har i samme periode tredoblet utgiftene til attføring. Vi har fordoblet utgiftene til sykehus – og vel så det – og også utgiftene til sykepenge er godt over doblet siden 1990.

Så litt om bruken av oljepenger. Det kan av og til høres ut som om vi ikke bruker penger fra oljeinntektene. Det er jo feil. Uten oljeinntektene ville statsbudsjettet gått med 30 milliarder kr i underskudd, som vi nå tilfører budsjettet. Så til debatten om hvor mye vi skal ta ut, hvor vi holder på prinsippet om å ta ut realavkastningen. La oss bruke et bilde: Det er forskjell på lottomillionærer. Én bruker de 5 mill. kr han vant, med en gang, til ny bil, hytter, sydenturer, handleturer til Sverige – og pengene er mer eller mindre brukt opp. En annen setter de 5 mill. kr i banken og bruker rentene, ca. 400 000 kr i året, til å pusse opp huset, til å hjelpe barna med utdanning, osv. Det er det siste vi gjør. Vi bruker ikke opp oljepengene, men avkastningen av dem. Jeg synes også den siste lottomillionæren er den klart klokkeste. Derfor kan ikke vi gi etter for kravet om å angripe selve Petroleumsfondet.

Som trontalen varslet, har Samarbeidsregjeringen satt seg klare mål og prioriteringer. Regjeringen vil øke kvaliteten innen helsetjenesten. Vi styrker tilbudet til de grupper som har vært lavt prioritert over lang tid. Det gjelder særlig innenfor psykiatrien, kreftomsorgen og tilbudet til rusmisbrukere. Vi legger også stor vekt på å videreføre den høye aktiviteten i sykehusene. Det er gledelig at ventelistene blir stadig kortere. Ved utgangen av august i år var det 7 pst. færre pasienter på venteliste enn året før. Det viser at vi er på rett vei.

Det er også behov for økt satsing overfor dem som har minst i samfunnet. Derfor har vi lagt fram en egen «Tiltaksplan mot fattigdom» i Norge. Jeg har stor tro på at denne planen kan danne grunnlaget for bred politisk enighet om hva vi må gjøre for å fjerne fattigdommen i landet vårt.

Regjeringen har lagt fram en egen handlingsplan for å redusere rusproblemet. Vi satser på bedre forebyggende arbeid blant barn og unge og bedre behandlingstilbud for de tyngste rusmiddelbrukerne. De skal få et godt helsetilbud og bedre botilbud.

Samarbeidsregjeringen legger stor vekt på valgfrihet. Vi ønsker å sikre valgfriheten i familiepolitikken gjen-

nom den største satsing noensinne på barnehager og gjennom en videreføring av kontantstøtten. Vi vil også øke valgfriheten til folk flest gjennom reduserte skatter og avgifter. Vi vil sikre foreldreretten ved å legge til rette for at foreldrene selv kan velge hvilken skole deres barn skal gå på.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for et mer demokratisk samfunn. Vi ønsker ikke et ekspertstyre i lukkede rom, men et åpent samfunn der folk får innsyn og innflytelse. Vi er i full gang med et omfattende forenklingsarbeid som skal komme den enkelte, kommunene, næringslivet og frivillig sektor til gode. På en rekke områder har arbeidet allerede gitt konkrete resultater. Arbeidet skyter nå ny fart. Dette er en samarbeidspolitikk som alle de tre regjeringspartiene setter sitt preg på.

I disse dager kjenner vi på hvordan mye av det vi trodde tilhørte de faste grunnbetingelsene for verdier og samfunnsmoral, er i ferd med å endres. Til tider virker det slik at angsten for moralisme har blitt en angst for moral. Det er blitt for vanlig ikke å bry seg. Det er mange som mister fotfestet.

Alt kan ikke styres gjennom bevilgninger, lover og regler. Det dreier seg også om holdninger og moral. Derfor er Regjeringen opptatt av å videreføre et aktivt verdiprosjekt. Spesielt i skolen ønsker vi å styrke verdibevistheten, øke respekten for andre mennesker, hindre mobbing og problematferd. Flere verdiprosjekter er i gang med dette som formål.

Verdidebatten forsterkes også i en av våre største folkebevegelser, nemlig idrettsbevegelsen. Den har sitt eget verdiprosjekt, som bygger på fire grunnverdier: helse, glede, fellesskap og ærlighet. På denne basis tar man bl.a. opp kampen mot doping.

Jeg ser dette som eksempler på løfterike tegn på at enkeltmennesker og organisasjoner tar ansvar og gjør sitt for at et godt samfunn skal bli bedre. Det er ikke alltid slik at stat, fylke eller kommune alene skal løse problemene. Velferdssamfunnet er mer enn velferdsstat.

Samarbeidsregjeringen vil legge til rette for å ta personlig ansvar. Vi skal stille krav til omgivelsene og til det offentlige. En viktig del av Regjeringens program er å fornye og forbedre offentlig sektor. Men vi skal heller ikke glemme kravene til oss selv og vårt personlige ansvar. Og vi må ikke glemme at vi står i en internasjonal sammenheng, hvor det viktigste er kampen for de fattige og de forfulgte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jens Stoltenberg (A): Jeg er helt enig med statsminister Bondevik i at det er veldig mye som er bra i Norge, at de aller fleste har det godt, og at svært mye har gått i riktig retning i landet vårt i de siste årene. Men nettopp derfor er det litt uforståelig for meg at det var så viktig for regjeringspartiene å gå inn for en annen kurs, en annen retning, for samfunnsutviklingen enn den som har brakt Norge dit landet er i dag, med de resultatene vi har oppnådd både nasjonalt og internasjonalt.

Etter valget i fjor høst valgte Kristelig Folkeparti å danne regjering sammen med Høyre og basere seg på støtte fra Fremskrittspartiet. Det er et valg jeg respekterer, men som jeg beklager. Jeg mener at landet hadde vært bedre tjent med et sentrum–venstre-samarbeid enn et samarbeid der Kristelig Folkeparti og Høyre sitter i regjering og baserer seg på støtte fra Fremskrittspartiet. Jeg mener også at et sentrum–venstre-samarbeid kunne ha gitt landet et mer forutsigbart og stabilt styre, et flertallsstyre, enten slik man har i Tyskland, der det er et sentrum–venstre-flertall som danner regjering, eller slik man har i Sverige, der det er en mindretallsregjering som har et avklart flertall i Riksdagen. Norge er vel det eneste av de parlamentariske, vestlige demokratier som har et så uavklart styringsgrunnlag for Regjeringen, og det bidrar til den usikkerhet, den ustabilitet, som vi ser. Et sentrum–venstre-samarbeid kunne bidratt til å hindre det. I tillegg kunne det – og det er det viktigste – bidratt til større gjennomslag for viktige verdier om rettferdig fordeling og om fellesskap.

Jeg er enig i at budsjettet bør ha ansvarlige rammer. Desto viktigere er det at vi gjør de riktige valgene innenfor de rammene. Denne regjeringen har lagt opp til over 12 milliarder kr i lavere skatt. Til gjengjeld kutter den i skolefritidsordningen, kutter til uføretrygdene, reduserer dagpengene for de arbeidsledige og gir mindre enn på mange år til eldreomsorg og skole i kommunene. Det er et valg jeg er uenig i, og som er i strid med det Kristelig Folkeparti vanligvis har stått for.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Stoltenberg synes det er uforståelig at vi har valgt en annen kurs enn den som har ledet vårt velferdssamfunn hit vi er i dag. Som jeg sa i mitt innlegg: Vi har på en del områder valgt en annen kurs for å forbedre ytterligere det velferdssamfunnet vi har i dag. Derfor vil vi øke valgfriheten. Derfor vil vi øke miljøinnsatsen mer enn det Stoltenbergs regjering gjorde. Derfor vil vi skape et enklere Norge og bedre kvalitet i velferdsordningene.

Så mener Stoltenberg at et samarbeid med SV vil skape større forutsigbarhet. SV vil altså gjeninnføre investeringsavgiften som vi nettopp har opphevet, for å finansiere sine økte utgifter. Det er litt av en forutsigbarhet for våre bedrifter, som sliter tungt! Jeg antar at SV og kanskje også Arbeiderpartiet fortsatt vil ta kontantstøtten fra småbarnsfamilier, som har basert seg på den, og gir dem mulighet til mer tid med barna. Det er litt av en forutsigbarhet! I hvert fall må vi få avklart slike spørsmål for å få vite om det er så forutsigbart.

12 milliarder kr i skattelette, sier Stoltenberg. I dette budsjettet betaler vi for 10 milliarder kr i skattelette som ble vedtatt i fjor. 8,7 milliarder kr av dette har Arbeiderpartiet stemt for – altså det aller, aller meste. Det som er av ytterligere skattelettelser, er denne gangen beskjedent, knapt 1 milliard kr. Det går til vanlige folk og til bedrifter. Vil Arbeiderpartiet øke skatte- og avgiftslettelsene? Det kan de svare på senere i debatten. Hvis vi skal finansiere økte utgifter ved det, øker man den underliggen-

de utgiftsveksten og gjør i realiteten budsjettet mindre stramt.

Uføretrygden ble nevnt. Jeg er litt forundret over at den kommer nå. Dette ble lagt fram i juni på bakgrunn av et enstemmig Sandman-utvalg, som nesten alle høringsinstanser sluttet opp om, og som Arbeiderpartiets sosialpolitiske talsmann, Bjarne Håkon Hanssen, sa i hovedsak var helt i samsvar med Arbeiderpartiets politikk fordi man heller tar sikte på å bringe folk i arbeid enn å ha dem på trygd.

Carl I. Hagen (FrP): Statsministeren sammenlignet i realiteten staten med en lottomillionær, og jeg går da ut fra at det er oljeinntektene han regner for å være lottogevinsten. Det han glemte, er at vi har hatt en slik lottogevinst mange ganger tidligere. Lottogevinsten i år er 172 milliarder kr. Det er ikke slik at vi tærer på noe av det gamle Petroleumsfondet og lever av avkastning. Sannheten er at man øker fondet med 138 milliarder kr. Man bruker bare 34 av de 172 milliardene som kommer inn i år, mens fondet netto øker med 138 milliarder kr. Det er en helt annen situasjon. I tillegg vet denne lottomillionæren – staten – at man får en ganske formidabel lottogevinst, selv om man ikke vet hvor stor, også hvert år i årene fremover, i hvert fall for et visst antall år.

I fjor, etter at Stoltenberg-regjeringen hadde lagt frem sitt statsbudsjett, beregnet økonomene i Finansdepartementet på nytt hva økonomien tålte. Man aktivitetstkorrigerte – det er beregninger ingen kan kontrollere, for ingen vet hvordan det gjøres – og fant i fjor 800 nye mill. kr fra Stoltenberg-regjeringen og til Bondevik-regjeringens budsjett. I år er det en helt annen aktivitetsnedgang. Vil statsministeren sørge for at det blir en ny gjennomgang i Finansdepartementet på linje med i fjor for å se om det i den nåværende situasjon er mulig at man i stedet for å øke oljefondet med 138 milliarder kr kanskje bare øker oljefondet med 128 milliarder kr – det kan vi vel faktisk leve med – og derved frigjøre 10 milliarder kr til fornuftige tiltak for å få et godt budsjett i havn?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Når vi gradvis bygger opp Petroleumsfondet og for så vidt, som det riktig ble nevnt, legger nye milliarder til, er det fordi det trengs for kommende generasjoner. Fortsatt er Petroleumsfondet langt mindre enn framtidige pensjonsforpliktelser. Det kommer en dag da petroleumsinntektene begynner å synke, og da de blir helt borte. Jeg antar at vi ønsker at våre etterkommere skal kunne holde oppe omtrent det velferdsnivået vi har i dag. Hvis vi ikke setter av såpass som vi nå gjør til Petroleumsfondet, kan de kanskje ikke det, og jeg ønsker ikke å føre en politikk som tar fra kommende generasjoner. Dette er et spørsmål om generasjonssolidaritet.

I tillegg vil komme at hvis vi f.eks. skulle sende 10 milliarder til ut i norsk økonomi, som jeg skjønte Hagen vil legge oppe til, er det ganske bred enighet blant økonomer og i fagmiljøer om at det vil bety et press på lønninger, fordi vi i mange sektorer har mangel på arbeidskraft, og dermed et press på prisene, så et press på

renten og så på kronkursen oppover. Og for å gjøre det helt klart: Jeg vil ikke være med på å sende folk en slik renteregning. De økte utgiftene folk får da, overgår langt det vi snakker om når det gjelder f.eks. egenandeler og SFO, som noen har trukket fram. Det vil jeg ikke være med på. Og jeg vil ikke være med på å sende bedrifter ut av landet ved at de konkurreres ut. Så dette er jeg redd for er en oppskrift på renteøkning og tapte arbeidsplasser. Regjeringen ser sitt ansvar for å hindre det, for vi vil ta ansvar for folks økonomi og for trygge arbeidsplasser.

Kristin Halvorsen (SV): Det er en meget presset statsminister som må skremme med SV i en sak som ble høyt og tydelig oppklart fra denne talerstolen i går. Og det er jo ikke så rart, for det er ikke noe spesielt morsomt med dårlige meningsmålinger. Det vet vi alle av egen erfaring. Men målinger er jo ikke valg, og det gjelder å bite tennene sammen og slåss for det man tror på, legge en plan og jobbe systematisk for å komme seg ut av uføret.

Det er imidlertid vanskelig å se hvordan statsministeren skal klare nettopp det. Rundt omkring i kommunene sitter hardt pressede og prøvede lokalpolitikere fra Kristelig Folkeparti og kjenner ikke igjen Kristelig Folkepartis egne valglofter i det Regjeringen foreslår. Kristelig Folkeparti sitter med ansvaret for en Høyre-dominert mindretallsregjering med fødselshjelper Hagen i fri flyt. Hagen får være ungar og spellemann, og hjemme sitter Bondevik med ansvaret for alt. Hagen kommer innom, innrømmer farskapet til det ene barnet, nekter for det neste og betaler ikke bidrag til noen. Tvert imot: Han stjeler av husholdningspengene for å være levmann på byen. Og dette kommer jo til å fortsette i tre år til hvis ikke Bondevik setter foten ned. Det må da være sånn at statsministeren på et eller annet tidspunkt enten setter foten ned, velger bort Høyre og velger et annet mulig flertall i denne stortingssalen eller sier til levmannen Hagen at du får komme innenfor dørstokken og ta ansvar, så ikke nabolaget tror hva som helst om oss.

Jeg vil gjerne vite hvordan statsministeren har tenkt at de neste tre årene skal virke klargjørende for velgerne i forhold til hvem som har ansvar for de sakene som Regjeringen foreslår og får gjennomført, i en situasjon hvor man må være heltidsansatt og i tillegg jobbe overtid for å klare å følge med.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: En presset statsminister er enhver statsminister for en mindretallsregjering, og presset av opposisjonen fra ulike kanter. Det er jeg vant med, det er ikke noe nytt. Men med stor frimodighet leder jeg denne regjering, som fører en politikk som selvsagt ikke er Høyre-dominert. At SV og Arbeiderpartiet ville si det, var jo forutsigbart – det visste vi før budsjettet kom, at de kom til å si. Så kommer det altså et budsjett som er sterkt preget av kampen mot fattigdom i utviklingsland, som SV ikke nevner og ikke gir honnør for i det hele tatt, sterkt preget av kampen mot fattigdom i Norge, et løft for kollektivtrafikken. Og så får de seg til å si at dette er et rent Høyre-dominert budsjett. Påstanden

faller på sin egen urimelighet, og det skjønner de aller fleste.

Gode og dårlige galluper har jeg vært vant til gjennom 30 år som heltidspolitiker. Jeg tror jeg der vil henvise til representanten Jaglands innlegg i går, som var meget godt. En skulle av og til tro at det i Norge var valg seks ganger i måneden – vi har seks gallupinstitutt her. Og så hiver mediene seg på og forsøker å skape politiske situasjoner ut av det. Vi kan ikke styre landet etter gallupdemokratiske prinsipper. Vi må styre landet ut fra hva vi tror er rett, og jeg er innstilt på å stå oppreist for det og om nødvendig sette foten ned for det. Det har jeg gjort før.

Jeg håper jo at noen i Stortinget vil gå inn i et konstruktivt samarbeid og vise ansvar. Det kunne høres ut på Kristin Halvorsen som at kanskje hun kunne føle seg kallet til det, vi får se.

Og så har hun denne forunderlige vrien at hun vil ha Fremskrittspartiet inn i regjering. SV, som jeg trodde var imot det meste av det Fremskrittspartiet står for, skal ha dem inn i regjering for at de skal få større innflytelse, for det må de selvsagt ha hvis de skal inn i regjering. Dette er et spill! Vi driver ikke og danner regjeringer i Norge ut fra at noen har sagt at nå må vi få avslørt et parti ved å sende det inn i regjering. Regjeringsdannelse er altfor alvorlig til det. En regjering danner vi hvis vi tror det er det beste for landet ut fra en parlamentarisk situasjon, ikke med slike motiv Kristin Halvorsen nå frambringer.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det er riktig, som statsministeren sier, at budsjettet inneholder ting som er bra for bekjempelse av fattigdom blant verdens fattigste. Statsministeren holdt da også et tankevekkende innlegg om nettopp den rolle som Norge skal spille i forhold til verdens fattigste. Senterpartiet er glad for det engasjement som Regjeringen viser på dette området. Problemet er bare at det parti som har sørget for Regjeringens tilblivelse, og som skal sørge for at denne regjeringen får gjennomslag for det meste av sin politikk, ganske konsekvent har avvist nettopp dette forslaget fra Regjeringen.

Regjeringen har gjort sitt valg. Det er ikke slik som Kristelig Folkepartis leder hevdet i «Politisk kvarter» på morgenen i dag, at vi har en opposisjon som bare er ute etter å skape kaos og konflikt. For det opplegg som Regjeringen presenterer for neste års budsjett, inneholder skattelettelse først og fremst til dem som har de høyeste inntektene – jeg sier ikke til de rikeste, men til dem som har de høyeste inntektene. Det er null i skattelette til dem som tjener mindre enn 200 000 kr. Det er økte egenandeler og innstramminger for dem som har det vanskeligst: de som går arbeidsledige, de som er uføretrygdet, de som har store utgifter på grunn av sykdom. Og det er sju ganger så sterk vekst i privat konsum som i offentlig konsum som det legges opp til i det samme budsjettet. Det gir en dårligere offentlig skole, dårligere kommunal eldreomsorg, mindre penger til kultur og mindre penger til eldreomsorg, mens det altså på den andre siden skal bli lettere å etablere private skoler, private omsorgstilbud, osv. – I sum en politikk for økte forskjeller, en politikk som går i

stikk motsatt retning av det Senterpartiet ønsker, og også i stikk motsatt retning av det Kristelig Folkeparti stod for inntil 10. september i fjor høst. Da kan ikke Regjeringen vente at opposisjonen skal applaudere en sånn politikk.

Jeg vil be statsministeren svare på to korte spørsmål. Erkjenner statsministeren at det først og fremst er Regjeringens ansvar å få tilslutning til det budsjettet som man legger fram – ikke opposisjonens ansvar, men Regjeringens ansvar? Eller er det sånn at statsministeren deler oppfatningen til sin partileder slik hun uttrykte det i «Politisk kvarter» i dag: Opposisjonen er bare ute etter å skape kaos og konflikt?

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det var mye å ta fatt i, men jeg skal prøve å svare, også på de to spørsmål.

Det er ikke skattelette først og fremst til dem som tjener mest fra før. Innslaget i toppskatten heves til et punkt hvor det faktisk fortsatt ligger litt under gjennomsnittet for dem som har heltidsjobb i Norge, ca. 340 000 kr. Vi øker minstefradraget. Vi øker fagforeningsfradraget noe. Og vi øker fradraget for gaver til frivillige organisasjoner, og det er ganske mange småkårsfolk i Norge som gir til ideelle organisasjoner. Det er ofte de som har lite, som gir mest.

Jeg må når jeg hører Enoksen og andre, få lov til å sitere fra Dagsavisens lederartikkel på tirsdag, tidligere Arbeiderbladet:

«Men en del av kritikken fra enkelte partier og miljøer er ren svartmaling uten dekning i virkeligheten. Med unntak av Frp ba alle regjeringen legge fram et stramt statsbudsjett for å få renta ned. Det har man fått. Skulle budsjettet føre til rentenedgang, vil kommunene og folk flest få mer å rutte med.

Statsbudsjettet er ikke så stramt at det tar kvelertak på velferdsstaten, skattebetalere og næringslivet. Verdens rikeste land vil også neste år oppleve velstandsøkning.»

Det er godt sagt, og noe helt annet enn det vi hørte fra talerstolen nå.

Det var også litt underlig at representanten Enoksen, leder av Senterpartiet, ikke nevnte distriktpolitikken med ett ord. Her fikk vi mye kritikk i fjor. I år foreslår vi et nytt distriktsfond, i samarbeid med SV for øvrig, som kan gi god hjelp til bedrifter i distriktene. Vi gjeninnfører kommunale næringsfond. Og det er andre gode distriktpolitiske tiltak.

Det er ikke riktig at vi øker egenandelene for dem som har de store utgiftene. Det er de som har relativt beskjedne utgifter, som kan få noe økning, maks. vel 40 kr måneden, mens de som har store utgifter til f.eks. fysioterapi, opptrening, klimareiser og refusjonsberettiget tannbehandling, nå vil få reduserte utgifter ved at vi for første gang foreslår et tak 2.

Det er Regjeringens og Stortingets samlede ansvar å få vedtatt et statsbudsjett.

Og når det gjelder kaos: Ja, slik som partiene så langt har opptrådt, hvor Arbeiderpartiet på en måte fraskriver seg ansvaret ved en odios framstilling, og Fremskrittsp

partiet vil bruke mer penger og tjene mindre, kan det bli en kaotisk situasjon. Men jeg håper at det ikke skjer innen vi vedtar budsjettet.

Jens Stoltenberg (A): Det vi i dag har opplevd fra statsministerens side, tror jeg man aldri har opplevd i noe annet lands nasjonalforsamling, og ikke i noe annet vestlig europeisk parlamentarisk system. Det er at statsministeren har invitert først Fremskrittspartiet til budsjettssamarbeid – det er det partiet som innsatte denne regjeringen – hvis det ikke går, henvender Regjeringen seg til Arbeiderpartiet, og hvis det ikke går, har han i replikkordvekslingen også nå invitert SV til mulig budsjettssamarbeid.

Det står selvsagt Regjeringen fritt å henvende seg i alle mulige og umulige himmelretninger for å forsøke å få flertall for et budsjett, som er det viktigste styringsdokumentet for en regjering. Men det er samtidig et uttrykk for hvor forvirrende den parlamentariske situasjonen er, som et resultat av at Regjeringen ikke vedkjenner seg sin parlamentariske basis eller sitt grunnlag, og at grunnlaget har litt problemer med å vedkjenne seg farskapet. Dessuten tror jeg det er en fordel om statsministeren forstår at «fast følge» er et begrep som det også kanskje kunne vært greit å ha noe mer av i politikken. Jeg tror simpelthen at både demokratiet – folkestyret – respekt for at det er klare alternativer, ville bli styrket dersom det var klare flertallsalternativer. Da er vi også nødt til å samarbeide med partier vi er uenige med i enkeltsaker. Arbeiderpartiet og SV er to ulike partier med selvstendige standpunkter og uenighet på flere punkter, men vi har mye felles. Akkurat som Høyre og Kristelig Folkeparti er uenige – Høyre har hvert eneste år foreslått mange milliarder i kutt i bistand i denne sal, likevel vil Kristelig Folkeparti samarbeide med dem. Det er helt utmerket. Det forstår jeg. De har foreslått kutt i jernbane, de har foreslått kutt i distriktene, likevel vil Kristelig Folkeparti samarbeide. Slik må det også være for andre partier. Men da må vi altså finne ut: Hvilke partier tror vi over tid kan forvalte den samfunnsutviklingen og de verdiene vi tror er best for det norske samfunnet? Da tror jeg et sentrum-venstre-samarbeid er bedre og mer stabilt enn det vi nå ser, et mindretallsstyre av Høyre og Kristelig Folkeparti som baserer seg på et uforutsigbart fremskrittsparti.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Stoltenberg har jo prøvd å gi inntrykk av at denne regjeringen står i en helt annen stilling enn tidligere mindretallsregjeringer fordi vi ikke har en avtale, som han snakket om i går – eller såkalt fast følge i dag – med et annet parti. Det er jo ikke noe nytt. Arbeiderpartiet har selv vært i akkurat samme situasjon. Gro Harlem Brundtlands mindretallsregjering hadde ingen avtale med oss i opposisjon og samarbeidet faktisk med ulike partier fra sak til sak. Thorbjørn Jaglands regjering hadde ingen avtale med oss i opposisjon, og Stoltenbergs egen regjering hadde det heller ikke. Så dette er faktisk ikke spesielt nytt. Vi vedstår oss at Fremskrittspartiet da la grunnlaget for Samarbeidsregjeringen, og derfor vil vi søke å finne en forhandlingsløsning med dem, slik vi gjorde ved revidert nasjonal-

budsjett i vår. Men jeg håper jo at ikke andre partier fra-skriver seg ansvaret hvis det ikke skulle lykkes.

Jeg har faktisk sittet i både flertalls- og mindretallsregjeringer – jeg tror jeg vet hva jeg snakker om. Den flertallsregjeringen jeg satt i, var en sentrum-høyre-regjering. Det gikk godt. I dag har vi ikke mulighet for en slik flertallsregjering. Hvis det i dag skal dannes en flertallsregjering, vil spennvidden mellom partiene bli meget stor med de tenkelige konstellasjoner som finnes, så stor at jeg tror det fort kan bli en handlingslammet regjering istedenfor en handlekraftig. Det er ikke noe bedre alternativ.

Det jeg sa i forhold til at Stoltenberg vil samarbeide med SV, er ikke et forsøk på å «skremme med SV», som Kristin Halvorsen sa. Men jeg pekte på noen enkle fakta. Jeg hørte henne selv i TV-studio for et par dager siden, på spørsmål om hvordan de skulle finansiere sine utgifter, si: Jo, bl.a. ved å gjeninnføre investeringsavgiften. Det kunne være en idé – halvannen uke etter at den var opphevet. Det må jeg si er litt av en forutsigbarhet, som Stoltenberg skal ha som mål med sin regjering. Kanskje de skal gå til angrep på kontantstøtten og valgfriheten, og hva med sikkerhetspolitikken? Dette er ikke et forsøk på å skremme, dette er jo fakta i forholdet mellom de to partiene, og så får en avklare det hvis en skal danne et alternativ.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Hill-Marta Solberg (A): Det er mye som er bra i landet vårt, og jeg skal ikke bebreide statsministeren for at han ofte fremhever nettopp det. Regjeringspartiene var imidlertid ikke så opptatt av hvor bra det stod til, før valget i fjor høst. Da var budskapet at landet trengte en annen kurs. Det må derfor ikke overraske Regjeringen at søkelyset denne høsten settes nettopp på Regjeringens politiske kursendring.

Arbeid, velferd og god fordeling har gjort Norge til et av de beste land å bo i. Vi har gått veien fra forsorg til de verdig trengende til velferd for alle gjennom gode fellesskapsløsninger. Arbeiderpartiet vil utvikle vårt samfunn videre basert på gode fellesskapsløsninger og på rettferdig fordeling.

Arbeid til alle er det aller viktigste fundamentet for god fordeling av velferd. Nå opplever vi dessverre at arbeidsledigheten øker. Siden Bondevik II-regjeringen tok over for ett år siden, har arbeidsledigheten steget med om lag 14 000 personer. Dette er 14 000 enkeltfamilier som er rammet. Regjeringen anslår i nasjonalbudsjettet at ledigheten kan komme opp i over 100 000 i løpet av neste år. Et stramt budsjett er Regjeringens svar på dette. Jeg kan forsikre at også Arbeiderpartiet mener at det er helt nødvendig. Men det må mer til.

Regjeringen tok ikke situasjonen på alvor i vår etter vår oppfatning. Vi advarte mot den pengebrukte Regjeringen la opp til i revidert nasjonalbudsjett, noe som har gitt unødig sterke problemer for den konkurranseutsatte industrien vår.

Regjeringen har samtidig bygd ned de næringspolitiske virkemidlene, som skulle bidra til nødvendig nyskaping og til utvikling av nye arbeidsplasser. En svak arbeidsmarkedspolitikk gjør også omstilling i arbeidsmarkedet vanskelig.

Den Høyre-dominerte regjeringen som Bondevik leder, styrer etter en annen kurs enn Arbeiderpartiet når det gjelder velferd og fordelingspolitikk. Folketrygden er grunnfjellet i vår velferd. Den sikrer bl.a. inntekt for uføre, for arbeidsledige og for alderspensjonister. De kutte Regjeringen foreslår for uføretrygdede og for arbeidsledige, har vakt storm – og med rette.

Regjeringen vil altså frata en uføretrygdet retten til å tjene vel 50 000 kr uten at det trekkes i trygden, og begrunner det med arbeidslinja. Det er en forståelse av arbeidslinja som Arbeiderpartiet er helt uenig i. Det var – og jeg minner om det – Arbeiderpartiet som i velferdsmeldingen på 1990-tallet foreslo å øke friinntekten for uføre fra ½ til 1 G, og da med begrunnelse arbeidslinja. Tilknytning til arbeidslivet, selv om man bare kan arbeide litt, er viktig for inntekt og for livskvalitet.

Når Regjeringen vil kutte i dagpengeordningen for de arbeidsledige, er det et annet utslag av kursendringen slik den framstår – en sosial kurs som rammer dem som fra før har det vanskelig. Det blir altså flere ledige, og Regjeringen vil at det skal bli enda vanskeligere å være ledig.

At uføre først skal miste retten til å tjene noen ekstra kroner uten trekk i trygden og i tillegg skal betale mer for medisiner og for å ha barn i skolefritidsordningen, forsterker den samme kursen. Det er ganske uforståelig at Regjeringen nå foreslår å fjerne fritaket for egenandeler for medisin på blå resept for eldre over 67 år og for uføre. Dette ble foreslått innført av Arbeiderpartiet i fjor høst og innført med støtte fra dem som nå sitter i regjering. De var altså for dette i fjor, men fjernet det i år. Det ble innført fra 1. oktober og foreslått fjernet den 3. oktober. Og etter å ha hørt på statsministerens sterke vektlegging av forutsigbarhet i politikken, representerer i hvert fall ikke dette forslaget forutsigbarhet. Tvert imot, nå er det veldig sannsynlig at det som ble foreslått innført den 1. oktober og foreslått avvirket da budsjettet kom den 3. oktober, etter all sannsynlighet blir gjeninnført den 20. november, når budsjettet blir vedtatt i Stortinget – alt tyder på det.

Summen av dette er altså en kursomlegging som er så markant at Bondevik ikke kan fortsette å bagatellisere kritikken ved å kalle det for svartmaling. For dem som rammes av Regjeringens nye kurs på disse områdene i fordelingspolitikken, er det svært alvorlig.

En annen markant kursendring er Regjeringens sterke satsing på private skoler og tilsvarende nedprioritering av den offentlige fellesskolen. Jeg syns kanskje Høyres parlamentariske leder slapp katta ut av sekken i debatten her i går da han sa at ingen vet hva som blir satsingen på skolen neste år, for det er det kommunene som skal prioritere.

Jeg vet om mange som kan hjelpe regjeringspartiene med å forstå virkningen av mindre frie inntekter til kom-

munene, og det er landets ordførere. Det betyr mindre til fellesskolen, noe som igjen betyr dårligere kvalitet og nedleggelse av skoleklasser. Når Regjeringen fjerner halvparten av statens låneordning for å ruste opp nedslitte skoler, blir det jo 1 milliard kr mindre til denne nødvendige opprustningen. Så jeg tror ikke vi trenger å vente på kommunenes budsjetter for å vite hvor mye eller hvor lite som satses på skolen til neste år. Det blir mindre til fellesskolen ute i kommunene til neste år.

Jeg kan ikke unnlate å snakke om barnehagene. Barnehagepolitikk er viktig for Arbeiderpartiet. Regjeringen understreker også stadig at den har de samme mål som oss i barnehagepolitikken. Det skal bli barnehageplass til alle som ønsker det, og det skal bli lavere foreldrebetaling. Når flertallet på Stortinget så vedtar å gjennomføre denne politikken, bruker Regjeringen mange metoder og muligheter som de rår over, til å forsøke å undergrave denne gjennomføringen. Det er ufornuftig. Det vi trenger nå, er at alle trekker i samme retning. Foreldrebetalingen skal ned, og vi må få fart på utbyggingen.

Jeg ser at kommunalministeren stadig tilskriver kommunenes vanskelige økonomi det at Stortinget vil bruke mer penger på flere og billigere barnehager. Men statsbudsjettet forteller jo det som er sant, nemlig at Regjeringen først og fremst finansierer satsingen på barnehager ved å kutte i overføringene til barnefamiliene. Slik finansieres i hovedsak barnehagesatsingen. Men jeg skal gjøre som det er sagt i Skriften, jeg skal snu det andre kinnet til og nok en gang invitere Regjeringen til gjennom samarbeid å bidra til at vi når de målene som vi står sammen om i barnehagepolitikken, og gjør det på den best mulige måten.

Trontaledebatten har så langt ikke brakt noen klarhet i hvordan Regjeringen skal sikre flertall for sitt økonomiske opplegg til neste år. Det blir heller ikke klarere etter at vi har hørt statsministerens innlegg i denne debatten – snarere tvert imot. For statsministeren gjør det klart at han vil starte arbeidet i Stortinget med å gå til Fremskrittspartiet, men han regner på sett og vis med at Arbeiderpartiet skal fri ham fra de problemene som Fremskrittspartiet representerer. Den usikkerheten som råder i norsk politikk, er det Regjeringen og det partiet som innsatte Regjeringen, som må ta et hovedansvar for. Et flertall på Stortinget ønsket et regjeringsskifte.

Fremskrittspartiet støttet tilblivelsen av Regjeringen og har også sikret at Regjeringens økonomiske opplegg er blitt gjennomført for inneværende år. Til tross for dette kan altså Fremskrittspartiet få lov til å operere som en frispiller, som på en rekke områder i etterkant tar avstand fra den politikken de i Stortinget har sikret flertall for.

Hagen og Fremskrittspartiet driver også dobbelt bokholderi i den økonomiske politikken. Hagen understreket igjen i går dagens debatt at staten Norge er gjeldfri og renner over av penger. Ja, det er riktig at vi ikke har en utenlandsgjeld, men den norske stat har derimot en stor innenlandsgjeld, og det er den pensjonsgjeld som staten har i forhold til alle landets innbyggere, og som skal betales. Det er rettigheter det norske folk har tjent opp i folketrygden, og som staten er forpliktet til å innfri. Så det

må være helt klart at all argumentasjon for at disse pengene skal brukes på andre måter og til et utenlandsbudsjett, er meningsløs, når staten har påtatt seg et så stort ansvar for pensjoner til våre egne innbyggere.

Ansvar for å rydde opp i den uklare politiske situasjonen som råder, må ligge hos Bondevik og Hagen. Bondevik valgte å danne regjering med Hagens velsignelse. Nå må han også avklare hva slags grunnlag – eller «basis», som var begrepet som ble brukt i fjor – hans regjering egentlig har her i Stortinget. Det er etter min oppfatning nok så meningsløst å forvente at Arbeiderpartiet, som gikk av etter valget for å gi plass til en regjering som skulle gi landet en annen kurs, nå skal ta ansvaret for at den høyrekursen som Bondevik-regjeringen har staket ut, skal gjennomføres.

Arbeiderpartiet ber ikke om klarhet eller om kaos. Vi ber om det motsatte. Vi ber om avklaring, og Arbeiderpartiet vil arbeide for at vi skal komme dit hen at vi også har et mer avklart styresett hos oss, at vi har et flertallsstyre som kan avløse den uklare situasjonen som nå faktisk råder.

Kjell Engebretsen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Djupedal (SV): Noe av det siste den forrige arbeiderpartiregjeringen gjorde, var å endre valutaforordningen for Norges Bank med sikte på å gi Norges Bank større uavhengighet og et klarere mandat som dreide seg om å styre etter inflasjon og ikke etter helheten i økonomien. Det som har skjedd i etterkant, er at renten har gått opp, at Norges Bank nå har en uavhengig stilling, og at penge- og finanspolitikken i liten grad drar i samme retning. For en liten nasjon, med heldigvis en egen valuta, er det uendelig viktig at disse spiller på lag. Norges Bank fremstår i dag mer som en motspiller enn som en medspiller, som en slags overdommer i den økonomiske politikken over de beslutninger som tas i denne sal, i Regjeringen og også for arbeidslivet.

Det finnes en rekke argumenter for dette, men hovedtyngden av argumentene taler etter mitt skjønn mot dette. Nå skal jeg ikke spørre representanten Solberg om hva hun måtte mene om dette, men det finnes også i denne valutaforordningen vektlegging av produksjon og vektlegging av sysselsetting, to moment som åpenbart ikke har betydning mye for sentralbanksjefen og hans styre. Man har valgt ensidig å se på dette med inflasjon, noe som medfører bl.a. det høye rentenivået vi har, og den rekordsterke krona vi har.

Det er mange forhold i økonomien som nå skulle tilsi at renten burde ha gått ned. Bare i løpet av denne høsten har det vært en stigende arbeidsledighet. Det har vært en utflating av det private konsumet, og den sterke krona skulle også ha medført at vi importerte vesentlig billigere varer enn vi ellers hadde gjort, noe som skulle medført at renten hadde gått ned. Det har ikke skjedd.

Mitt spørsmål til representanten Solberg er da: Mener hun at den valutaforordningen som Stortinget vedtok våren for et og et halvt år siden, har fungert tilfredsstillende, eller mener hun det er nødvendig at Stortinget på dette punkt kanskje gjør noen presiseringer som gjør at det blir mer samsvar mellom penge- og finanspolitikk i dette landet?

Hill-Marta Solberg (A): Det er riktig, som representanten Djupedal sier, at det var Arbeiderpartiet som, da vi sist satt i regjering, foreslo de retningslinjene for pengepolitikken som er gjeldende. Det er retningslinjer som Arbeiderpartiet fortsatt står bak. Det må det ikke være noen tvil om.

Men det er også helt riktig, som Djupedal påpeker, at man skal se på totalbildet der man også vektlegger sysselsetting, produksjon og konjunkturer. Derfor kritiserte Arbeiderpartiet Regjeringen i høst da vi mente at de drev en økonomisk politikk som var styrt etter autopilot, der man ikke tok hensyn til andre forhold i økonomien som burde vektlegges.

Jeg tror det blir for enkelt for politikerne hvis man ensidig diskuterer pengepolitikken når man ser på helheten i utviklingen av den økonomiske politikken. Arbeiderpartiet mener faktisk at Regjeringen ikke tok det ansvaret de skulle ta da vi så utviklingen i industrien. De har heller ikke gjort det de burde ha gjort for å få et inntektspolitisk samarbeid på plass, som gjorde at man kunne få tilbake den helhetlige økonomiske politikk vi tidligere hadde, der finanspolitikk, altså det man gjør i budsjettet i Stortinget, der inntektspolitikken, altså det som skjer mellom partene i arbeidslivet, og pengepolitikken spiller på lag. Det må vi tilbake til. Derfor har Arbeiderpartiet tatt initiativet til å få på beina et nytt solidaritetsalternativ som nettopp skal ta vare på de hensynene. Vi trenger en økonomisk styring der de tre pilarene i den økonomiske politikken trekker sammen, og ikke, som i dag, der de er splittet fra hverandre, og der Regjeringen etter vår oppfatning har gjort for lite for å ta sitt ansvar i den økonomiske styringen av den økonomiske politikken.

Jørgen Kosmo hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Torbjørn Hansen (H): Jeg vil begynne med å gi representanten Solberg ros for hennes innlegg, der hun fokuserte på konkurransutsatte arbeidsplasser. Det å hindre utflaging og nedlegging av bedrifter som følge av høy rente, sterk valuta og høyt lønnsnivå er en av de viktigste utfordringene Regjeringen og Stortinget har i denne perioden.

Arbeiderpartiet har gang på gang understreket at Regjeringen har et spesielt ansvar for å foreslå en stram finanspolitikk. Det ansvaret har Regjeringen tatt. Men ansvarlighet var ikke det eneste budskapet fra Arbeiderpartiet tidligere i år. Enkelte partier skårer først og fremst politiske poeng på å love mer penger til de fleste gode formål, vel vitende om at de negative effektene av en slik linje ikke er lett for alle å få med seg. I vår opplevde vi at

Arbeiderpartiet var med på denne galeien. Mens Stoltenberg snakket om et stramt statsbudsjett, var det mange i Arbeiderpartiet som hadde det motsatte budskapet. Det ble et kappløp mellom Fremskrittspartiet og representanter fra Arbeiderpartiet i å love nye velferdstiltak som i sum ikke er forenlig med en stram finanspolitikk.

Fra Svein Roald Hansen kom løftet om 9 milliarder kr i avgiftslettelser. Fra Tore Nordtun kom løftet om 1,6 milliarder kr til avskrivningssatser. Reidar Sandal lovte 1,5 milliarder kr til kommunesektoren. Bjarne Håkon Hanssen ville fjerne egenandeler til tannleger og i helsevesenet. Olav Akselsen lovte milliardsubsidier til norske sjøfolk.

Det er ikke lenge siden disse løftene ble fremmet. Blir de gjennomført, vil de definitivt ikke være et bidrag til norsk konkurransevne. Overbudspolitikken er tvert imot en trussel mot norske arbeidsplasser. Arbeiderpartiet har drevet en merkelig dobbeltkommunikasjon når det gjelder utgiftsløfter og arbeidsplasser, hvor Stoltenberg sitter i baksetet og roper brems, mens mange i gruppen sitter i forsetet og gir full gass.

Kan representanten Solberg avklare om det er budskapet om stramhet og ansvarlighet og ikke de mange overbud og soloutspill som er Arbeiderpartiets linje i finanspolitikken?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har stor respekt for at det er ulike prioriteringer partiene imellom i norsk politikk. Det er helt åpenbart stor ulikhet i de prioriteringene som Arbeiderpartiet vil gjøre i de kommende årene i denne stortingsperioden, og det som Høyre står for.

Men det jeg har mindre forståelse for, er at når Høyrefolk og andre representanter for regjeringspartiene har ordet, er alle løfter gitt av alle andre partier totalt uansvarlige, mens den sittende regjering er basert på de historisk største løftene om lettelse i skatter og avgifter som noen gang er gitt i en regjeringserklæring. Det er med respekt å melde merkelig at det skal være uansvarlig straks et annet parti mener at det er noe som bør prioriteres.

Så til Arbeiderpartiets politikk. Ja, vi har vist i praksis at vi fører en ansvarlig økonomisk politikk. Det viste vi også senest ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Jeg må få lov til å minne representanten Hansen om at Arbeiderpartiets økonomiske opplegg faktisk var strammere enn det som Regjeringen la fram og fikk vedtatt ved hjelp av Fremskrittspartiet. Så det er overhodet ikke hold i det når representanten Hansen og andre forsøker å skape et inntrykk av at Arbeiderpartiet driver en løssluppen økonomisk politikk. Det vil også høstens budsjettarbeid fra vår side i Stortinget komme til å bekrefte.

Gjermund Hagesæter (FrP): Representanten Solberg hevda at Framstegspartiet opererer med ei dobbel bokføring. Det er sjølsagt ikkje riktig. Framstegspartiet opererer ikkje med noka dobbel bokføring.

Ho viste vidare til at vi har ei stor pensjonsforplikting i Noreg for framtida, og det er sjølsagt riktig. Men dersom vi legg forholda til rette for det, vil ein også kunne

skape verdier og arbeidsplassar i Noreg for framtida. Då er mitt spørsmål: Innser ikkje Arbeidarpartiet at ei betring av rammevilkåra, f.eks. lågare skattar og lågare avgifter, strukturtiltak, vil leggje grunnlaget for at vi kan få ei større verdiskaping i framtidas Noreg, og at vi dermed også kan leggje grunnlaget for større overskot i norske bedrifter, som igjen legg grunnlaget for framtidige skatteinntekter?

Hill-Marta Solberg (A): Jeg benytter gjerne anledningen til å gjenta min påstand om at Fremskrittspartiet bruker oljepenger to ganger, minst to ganger. Jeg tror det faktisk kan være mulig å dokumentere at de bruker dem mange flere ganger enn to. Men iallfall to ganger. Fremskrittspartiet har her i Stortinget fremmet grunnlovsforslag om å binde landets oljeinntekter nettopp til pensjoner. Så har de på den annen side gjentatte ganger fridd til velgerne ved å fortelle at disse pengene skal brukes til en rekke andre formål også. Det er dobbelt bokholderi. Da bruker man de samme pengene to ganger. Hvis Fremskrittspartiet har ment alvor med det de har sagt om at vår formue, som vi bygger opp gjennom det vi henter ut av petroleumssektoren, skal knyttes til pensjoner, bør Fremskrittspartiet fra nå av slutte med å snakke om at disse pengene skal brukes til alle andre formål. For de pengene kan heller ikke brukes to ganger.

Jeg må få minne representanten Hagesæter om følgende: Statens formue, som vi har bygd opp gjennom det vi har tjent som petroleumsnasjon, er i dag godt under 700 milliarder kr. Den gjeld den norske stat hadde ved utgangen av år 2000 til innbyggerne her i landet på pensjonssiden, var på 2 800 milliarder kr. Det er ikke en fremtidig gjeld. Det er en gjeld som staten allerede har i forhold til norske arbeidstakere. Så selv om vi ikke har en utenlandsgjeld, som Hagen pleier å si, har vi altså en innenlandsgjeld, og den er stor. Vi har en unik og god mulighet til å betjene den gjelden hvis vi sikrer vår formue, nettopp for å innfri våre store forpliktelser i forhold til det norske folk.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Erna Solberg: Høyre gikk til valg på lavere skatter, en bedre skole og en modernisert offentlig sektor til det beste for folk. Så langt har vi fulgt opp i regjering. Skattelettelsene er rekordstore i løpet av de to budsjettårene. Vi har fremmet en rekke tiltak for å heve kvaliteten i skolen. Moderniseringsarbeidet pågår med stor styrke, og vi har kommet med en rekke forslag til forenklinger av lover og regler og bedre målretting av offentlige ordninger.

Reduksjoner i skatter og avgifter er viktig både for folk flest og for næringslivet. Det gir økt valgfrihet for folk og økt verdiskapning. Derfor følger Regjeringen opp dette. Regjeringen er som sagt på god vei til å innfri de løftene som er blitt gitt.

Skattelettelse har kommet næringslivet og vanlige folk til gode. Gjennom å øke innslagspunktet for toppskatt, øke bunnfradraget og senke boligsikten når vi

også vanlige folk. Jeg har merket meg at Arbeiderpartiets kommende leder mener at vi gir til dem som har mest fra før. Jeg synes det synspunktet er ganske avklarende for flertallet av heltidsarbeidende i Norge, at de altså er de som har mest fra før. Skal Stoltenberg holde ord, betyr det at skattene for dem som har en gjennomsnittlig norsk inntekt, må økes.

Dette henger for så vidt godt sammen med den vingingen som har vært i Arbeiderpartiets politikk. Stoltenberg lovde i sommer at han og Arbeiderpartiet skulle fremme et stramt alternativ til budsjettet. Dette er i og for seg også bekreftet av Hill-Marta Solberg i replikkordskiftet tidligere. Samtidig har Arbeiderpartiet vært med på store deler av de skattelettelsene som må finansieres i dette statsbudsjettet, f.eks. investeringsavgiften. Men etter at Regjeringen har fremlagt et stramt budsjett, ser vi at kravene til utgiftsøkninger kommer på løpende bånd til alle formål fra Arbeiderpartiet. I denne debatten vil Arbeiderpartiet ikke svare på hvordan de har tenkt å dekke dette inn. Det nytter altså ikke å vise til dobbeltbeskatningen eller den såkalte skatten til de rike, for den har Arbeiderpartiet allerede brukt opp minst fem ganger. Og da er vi vel tilbake igjen til Arbeiderpartiets sanne sjel, at fjorårets skattelettelser var et unntak, nye skatteøkninger kommer, og det er egentlig den måten de kan få sine budsjetter til å gå i hop på. Jeg minner om at høsten 2000 foreslo arbeiderpartiregjeringen 12 milliarder kr i økte skatter og avgifter, først og fremst rettet mot næringslivet.

For Regjeringen er en helhetlig politikk svært viktig. Derfor har vi måttet prioritere og foreta ganske tøffe avveininger. Men vi har altså valgt én klar prioritering i det vi har lagt frem i høst: å trygge arbeidsplasser og bidra til verdiskaping og vekst.

Arbeidsplassene i industrien er truet av en høy rente og en sterk krone. Høyre mener at det å bevare arbeidsplasser i konkurranseutsatt næringsliv er en av de største utfordringene vi står overfor. Da kan vi ikke la utgiftene løpe løpsk. Det har vi rett og slett ikke råd til i fremtiden.

Et stramt budsjett med kontroll over veksten i de offentlige utgiftene er også det viktigste distriktspolitiske tiltaket vi har. For hvor ligger den konkurranseutsatte industrien i dette landet? Jo, den ligger langs vestlandskysten, i Nord-Norge eller på det indre østlandsområdet. Det er disse områdene som blir hardest rammet av høye renter og høy kronekurs.

Det blir ikke mer velferd verken offentlig eller privat av høyere renter og sterkere kronekurs. Det blir derimot lavere velferd gjennom tap av arbeidsplasser, høyere boavgifter for unge og mindre penger til kommunale tjenester.

Men for Høyre dreier det seg ikke bare om å bevare. Høyre vil forandre politikken for å bidra til nyskaping. Derfor har vi fokusert på forskning både i privat og offentlig regi og på bedriftenes rammevilkår. Vi har en kraftig styrking av forskningsbevilgningene, og vi gjør det gunstigere for bedriftene selv å drive forskning. Vi har fjernet utbytteskatt og investeringsavgift, og vi har satt i verk en rekke tiltak for å få økt konkurranse i luftfarten. Og vi har lyktes!

Men nyskaping betyr også at vi må ta vare på det bestående næringslivet. Vi må ikke miste det vi har, og vi må heller ikke glemme at mye av den nyskapingen som skjer, skjer i eksisterende bedrifter, eller som knoppskyting fra disse. Dette henger nøye sammen, og er det noe vi ikke vil forandre, så er det en ansvarlig politikk som gjør at det er attraktivt å drive næringsvirksomhet. Det er fremtidens velferdsgrunnlag.

Både næringsliv, kommuner og hver og en av oss ser behovet for forenklinger og en mer innbyggervennlig offentlig sektor. For oss er dette et hovedmål fremover. Vi ser at lover og regler er i ferd med å vokse oss over hodet. Dette må vi forandre. Vi ønsker å desentralisere og delegerer ansvar til det lavest mulige nivå, og vi vil forenkle lov- og regelverket. Dette er vi godt i gang med. Vi har bl.a. foreslått forenklinger i plan- og bygningsloven, vi ser på regelverket overfor kommunesektoren, og vi vil delegerer ansvar nedover i systemet på flere områder, bl.a. innen miljø og landbruk. Dette gjør vi for å skape økt kreativitet og for å sørge for at beslutninger kan tas så nært som mulig den det gjelder, og for å fjerne hindre for nyskaping.

Høyre og de andre partiene gikk til valg på ønske om en bedre skole. Når 20 pst. av dem som går ut av ungdomsskolen, ikke kan lese og skrive skikkelig, da har ikke det norske skolevesenet lyktes godt nok. Det var et hovedbudskap fra Høyre i valgkampen. Vi er et av de landene som bruker mest penger på skole – 46 pst. mer enn OECD-gjennomsnittet. Samtidig viser internasjonale sammenligninger at resultatene vi oppnår, er middelmådige. Derfor fokuserte Høyre på kvaliteten i skolen i valgkampen i fjor. Og vi følger det opp i Regjeringen. Vi styrker lærerutdanningen, styrker opplæringen i basisfagene og har innført bonus- og demonstrasjonsskoler, for å nevne noe. Men satsingen på skole avgjøres ikke bare av prioriteringer på nasjonalt plan, men også av valg lokalt i kommunene. I Oslo, hvor Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre styrer, sattes det på skolen. I arbeiderpartistyrte Bergen er skolen det første man kutter på! Det handler altså også om prioriteringer, men like mye om å slippe skolene fri til å utvikle gode undervisningsformer og et opplegg tilpasset den enkelte elev. Derfor ønsker vi å forandre skolen for å gi elevene en bedre skole. Det er på denne måten vi skaper en fremtid som gjør at vi også får et robust velferdssamfunn.

Det er påfallende at Arbeiderpartiet på hele 1990-tallet snakket om at arbeid og utdanning skulle lønne seg. Ja, det var sågar slagordet i 1997 – som Jagland gjentatte ganger har understreket at man fikk 35 pst. oppslutning om: Arbeid og utdanning skal lønne seg. Ut fra de reaksjoner som Arbeiderpartiets representanter har kommet med på statsbudsjettet og i trontaledebatten, ser det ut som om partiet har forlatt denne linjen. Regjeringen vil følge opp arbeidslinjen, og vi har foreslått en del endringer i budsjettet, alle med den fellesnevner at det skal lønne seg å jobbe. For det viktigste for dem som står uten jobb i dag, er å komme i jobb og ikke først og fremst hvor mye man får i dagpenger. Det skal ikke være slik at man skal tjene mer på å kombinere jobb og trygd enn ved

bare å jobbe. Da er vi på ville veier i vårt samfunn. Derfor vil Regjeringen forandre arbeidsmarkedspolitikken for å få flere i arbeid ved å styrke den personlige oppfølgingen av arbeidssøkende i Aetat, endre dagpengeordningen slik at vi skal stimulere til mer aktiv jobbsøking, og målrette tilbud mot langtidsledige sosialhjelpsklienter.

Vi vil forandre sosialpolitikken slik at den når dem som virkelig har behov for hjelp. Vi må tørre å stille spørsmål ved om de ordningene som velferdsstaten tilbyr, virkelig når frem til dem som har de største behovene for støtte fra det offentlige. De aller fleste har det svært bra i Norge, men noen faller utenfor. Vi er derfor nødt til å gjøre forandringer for å nå de mest vanskeligstilte. I Regjeringens fattigdomsmelding har vi gjort nettopp dette. Vi har satsset på målrettede tiltak som vi vet når frem. Det er ikke slik at det er best å smøre tykt utover, men derimot å målrette for å nå dem som faller gjennom. Hvis det er dette Arbeiderpartiet kaller Høyrepolitikk, så vedkjenner jeg meg det. Jeg er mer opptatt av dem som faller helt utenfor, enn dem som ligger midt på treet i det norske samfunnet. Det er etter min mening bedre å ha en politikk med innhold enn å forfalle til retorikk, slik Arbeiderpartiet har gjort i denne debatten.

Det er altså slik at mens en økning i innslaget for toppskatten fra 320 000 kr til litt over 340 000 kr av Arbeiderpartiet i denne debatten blir karakterisert som å gi dem som har mye, mer, er det største poenget til partiets kommende leder at en person som nå har 6 G-tak i arbeidslivet, kan tape 20 000 kr i ferietillegg i dagpengene, med de endringene vi legger opp til – et søkt eksempel som det nesten ikke finnes noen av, men som altså gjelder akkurat samme gruppen som man på det ene området kaller rik, og på det neste området da definerer som fattig.

Det er grenser for hvor lenge veksten i offentlige overføringer kan fortsette. Vi er nødt til å foreta oss noe for å dempe disse utgiftene. Jeg mener vi må våge å se kritisk på dagens ordninger, slik at flest mulig i arbeidsfør alder skal være yrkesaktive. Det gjør vi altså ved å holde fast på basistryggheten. Men vi må også vri på ordningene, slik at vi når dem som har mest behov for hjelp, samtidig som vi stimulerer til at folk går ut i arbeid. Det trenger vi. Derfor ønsker vi å forandre Norge. Vi trenger det både for næringslivet og for dem som faller utenfor. Vi trenger en annen politikk enn den som er ført tidligere. Arbeiderpartiet svarer ikke med annen politikk, de svarer for øyeblikket bare med å være imot enhver omlegging. Fremtiden ligger i alle fall ikke der.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A): Kommunenes frie inntekter blir *reduert* med 0,5 milliarder kr i forhold til det kommunene har i år. Det betyr at kommunene må legge ned skoleklasser, tilby dårligere skolemateriell, kutte i hjemmesykepleien og kutte i hjemmehjelpstjenestene.

Statsråd Solberg har fått honnør for å stå oppreist. Det er bra. Det skal en statsråd gjøre. Men nå har statsråd

Solberg i sitt innlegg lagt stor vekt på at Regjeringen vil gi nye skattelettelser neste år og vekst på enkelte områder, samtidig som kommunene får mindre inntekter enn i år. Jeg ber statsråden bekrefte at det er et valg. Det hadde vært fullt mulig innenfor de samlede budsjetttrammene å bruke mer til eldreomsorg og til skoler i kommunene, og mindre til skattelettelser og andre tiltak. Erna Solberg må slutte med å fraskrive seg ansvaret for sine egne valg, skyve det over på andre – på barnehageforlik og hva det nå måtte være.

En slik ansvarsfraskrivelse er feil, og en slik ansvarsfraskrivelse er en politisk feighet. Kutt i kommuneøkonomien er Regjeringens valg. Regjeringen har valgt å kutte i tilbudet til de eldre og kutte i tilbudet til skolebarne for å betale Høyres skattelettelser. Når kommunene må kutte i skoletilbudet og hjemmehjelpstjenesten, er det Regjeringen som har lagt de økonomiske rammene som gjør det nødvendig. Det er ikke kommunepolitikernes valg. De fortviler over de rammene de har fått. Da blir det også ansvarsfraskrivelse når Solberg skylder på kommunepolitikere i Bergen og andre kommuner, og det blir politisk feighet. Høyre gjør det stikk motsatte av det de lovet sist høst. Det blir ikke skatt på skole. Det blir kutt i skolen for å betale skattelettelser til de rikeste.

Statsråd Erna Solberg: Tidligere finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen har ved denne inngangen til budsjettforhandlingene bestemt seg for å legge om hele måten å beregne det kommunale vekstsystemet på i forbindelse med kommuneøkonomien. Hvis hans beregningsmetode for at det har vært et kutt på 0,5 milliarder kr i inntektene som kommunene hadde, skulle være måleparametret, medførte det opplegget som tidligere finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen fremmet i fjor, et kutt på 1,5 milliarder kr i frie inntekter, for i fjor beholdt kommunesektoren 3 milliarder kr i ekstraordinære skatteinntekter. I år har de fått 1 milliard kr i ekstraordinære skatteinntekter. Men i fjor fikk de ikke beholde det i det opplegget som kom inn, og de har ikke fått beholde den siste milliard i år. Den første milliard som de fikk i løpet av året, fikk de beholde, men den andre milliard er ikke videreført.

Vi har fulgt opp det opplegget vi la frem i forbindelse med kommuneøkonomiproposisjonen. Det interessante blir å se om Arbeiderpartiet følger opp det de sa var feil i kommuneøkonomiproposisjonen, eller om de kommer til å legge opp til noe som passer til retorikken. I går sa Karl Eirik Schjøtt-Pedersen på TV at de skulle ha 1,2 milliarder kr mer til kommunesektoren enn det Regjeringen har foreslått. Det skulle ha vært 2,2 milliarder kr hvis det skulle stemme med det man selv sa før sommeren, hvis beregningsmetoden for måten man nå forsøker å lage nye systemer på, skulle være riktig for Karl Eirik Schjøtt-Pedersen.

Ja, det er vanskelig i kommunesektoren. Mitt poeng med å nevne Bergen var faktisk at det også er rom for lokale prioriteringer. Hvert eneste budsjettår har Bergen Høyre foreslått budsjettopplegg med en sterkere prioritering enn arbeiderpartibyrådet har hatt når det gjelder sko-

le. Det er rom for politiske valg, og de valgene kan man gå systematisk tilbake til gjennom de senere årene, og vise at det også har vært gjort valg i lokalpolitikken i Bergen. Arbeiderpartiet har der valgt ikke å prioritere skole. Høyre har i Bergen valgt å prioritere skole. De rommene finnes, og de finnes også innenfor det budsjett-opplegget som er lagt frem nå.

Arbeiderpartiet fører nå en kjemperetorikk med veldig lite penger. Kommunesektoren sier de trenger 6 milliarder kr. Karl Eirik Schjøtt-Pedersen vil gi dem 1,2 milliarder kr. Det ville vært vanskelige prioriteringer med Arbeiderpartiets opplegg også.

Torbjørn Andersen (FrP): Det er spesielt et par områder som jeg fester meg ved når det gjelder Regjeringens politikk. Det ene er det lave tempoet i innføringen av en aktiv konkurransepolitikk i offentlig sektor, og det andre er Regjeringens fortsatt sterke ønske om økt arbeidsinnvandring til Norge fra hele verden. La meg ta det siste først.

I en tid med økende ledighet er det høyst merkelig at Regjeringen ufortrødent fortsetter sitt arbeid med å øke arbeidsinnvandringen til Norge fra land utenfor Europa. Fremskrittspartiet stiller seg svært uforstående til Regjeringens arbeid med en vesentlig oppmyking av regelverket for arbeidsinnvandring. For det første mener Fremskrittspartiet at mangelen på arbeidskraft er sterkt overdrevet, og for det andre sender Regjeringen med en slik politikk ut signaler som gjør Norge til et svært attraktivt mål for asylsøkere fra hele verden. I en tid da Norge er utsatt for et enormt asylpress, er det neppe noen god politikk å proklamere for hele verden at her i Norge ønsker vi økt arbeidsinnvandring. Det er slett ikke rart at norsk asylpolitikk har falt helt av hengslene. Fremskrittspartiet fremmer derfor i dag forslag om at Regjeringen skrinlegger arbeidet med økt arbeidsinnvandring til Norge og håper på oppslutning om dette forslaget.

Jeg vil også få uttrykke en viss skuffelse over det lave tempoet i arbeidet med å innføre en sunn konkurransepolitikk i norsk offentlig sektor, for konkurranse betyr både bedre og billigere offentlige tjenester, noe både brukerne og skattebetalerne er tjent med. Men Regjeringen har ennå ikke fremlagt noen overbevisende strategi for hvordan man hurtigst mulig kan få etablert en fornuftig konkurransepolitikk innenfor den store offentlige tjenesteproduksjonen. Fremskrittspartiet fremmet i juni forslag om å påby konkurranseutsetting.

Mener statsråd Solberg at økt arbeidsinnvandring fortsatt er like aktuelt i dag? Og: Er hun fornøyd med tempoet i moderniseringen av kommunal sektor hittil?

Statsråd Erna Solberg: Nei, jeg er ikke fornøyd med tempoet som er i kommunal sektor når det gjelder konkurransespørsmålet. Jeg mener at det er et område som er innenfor det kommunale selvstyret, at man selv skal gjøre valgene. Men det er klart at da vi i januar sikret at man hadde nøytralitet i forhold til moms på renholdstjenester, som vi legger inn i momskompensasjonsordningen, og det pr. i dag ikke ser ut til at det har økt aktiviteten noe

særlig i anbudsvirksomheten på det området – vi har hatt en rekke eksempler tidligere på at man har måttet gå vekk fra private lavere anbud fordi momssystemet har kommet til som et hinder – er jeg ikke fornøyd med hvordan anbudsvirksomheten er rundt omkring i kommunesektoren. Det kan skyldes at man rett og slett ikke er klar over dette. Det kan skyldes at den type spørsmål først og fremst kommer inn under budsjettbehandlingen i kommunesektoren, men jeg vet at dette området bør flere kommuner tenke gjennom. Jeg har sagt, senest i går, til landsstyret i KS at hvis noen kommuner på prinsipielt grunnlag fortsatt sier at de ikke en gang vil utrede spørsmålet om konkurranseutsetting, så synes jeg ikke at det er like lett for disse å si at det er krise i kommuneøkonomien når de ikke ønsker å forsøke å se hvilke muligheter som finnes for å få lavere utgifter. På den annen side følger Regjeringen opp det programmet, som vi har sagt at vi skal gjøre. Vi venter nå på momsutredningen som kan bidra til å fjerne de siste hindringene lovmessig og juridisk.

Når det gjelder arbeidsinnvandring, har vi hele tiden sagt at vi kommer tilbake med en sak til Stortinget om prinsippene for arbeidsinnvandring og liberaliseringen av den. Det kan være lurt at man ser på hvilke prinsipper og hvilket tempo man skal ha, før man prinsipielt tar stilling til om man skal ha eller ikke ha arbeidsinnvandring. Da får man en god mulighet til å vurdere både behovet og det regelverket som kommer. Vi har nå i nesten et år sagt at vi kommer til Stortinget før vi går på ytterligere liberaliseringer, med unntak av ett punkt: Vi har tenkt å liberalisere på sesongarbeid før den tid.

Heidi Grande Røys (SV): Regjeringa har i trontalen sett seg klare mål, sa statsministeren før i dag. Eitt av dei er å vidareutvikle velferdsstaten. Når Regjeringa seier det, skulle ein tru at det ville vise seg igjen overfor den desidert viktigaste instansen som yter velferd, nemleg kommunane. Men her er det ikkje noko å hente. Korleis innbyggjarane skal få eit vidareutvikla velferdstilbod, er vanskeleg å forstå når denne Regjeringa ikkje gir kommunane dei økonomiske verkemidla dei treng for nettopp å vidareutvikle tenestene.

Kommunane i f. eks. Sogn og Fjordane får ein reell nedgang i inntektene sine på 1,33 pst. Kommunane i Nordland får 1,19 pst. reell nedgang. Korleis meiner statsråden at ein kan vidareutvikle velferdstjenester med mindre pengar å drive for?

Så seier statsråden vidare at kommunane skal verte gitt fridom, og det skal vere rom for lokale prioriteringar. Det høyrer bra ut, men fridom til kva? Ta f.eks. skulefritidsordninga som til no har vore øyremerkt, men som frå 1. august skal inn i ramma. Kva for fridom har kommunane eller private til å vidareutvikle skulefritidstilbodet når ein på vegen inn i ramma har kuttet med 217 mill. kr? For lokalpolitikarane vert det valet anten å auke foreldrebetalinga ganske kraftig eller rett og slett å leggje ned. Eg kallar ikkje det lokalpolitisk valfridom.

Statsråd Erna Solberg: Den viktigste vidareutviklingen av velferdssamfunnet er å sørge for en robust fi-

(Statsråd Solberg)

nansiering av velferdssamfunnet. Så er det å gå inn og se på hvilke ordninger som vi er nødt til å tilpasse en annen tid, som gjør det mer fleksibelt for mennesker å leve, bl.a. ved at tjenesteproduksjonen og velferdsordningene blir mer skreddersydd. Det kommer vi tilbake til i en rekke forslag til Stortinget, bl.a. med tanke på hvordan vi skal få en bedre samordning mellom trygd, sosialhjelp og arbeidsmarkedsetaten enn den som er i dag. Det snakket også sosialministeren om i går.

Men det er ikke slik at Kommune-Norge lever utenom de rammene som er ellers. Jeg kan ta et tilfeldig valgt eksempel, nemlig kommunene i hjemfylket til representanten Grande Røys. Det er faktisk slik at de fleste av dem er strengt tatt mer avhengige av at vi har arbeidsplasser i kommunen for å kunne videreutvikle velferden, enn de egentlig er av bare kommuneøkonomien. De er strengt tatt mer avhengige av at verftsindustrien og fiskeindustrien kan overleve under internasjonale konkurranseforhold, enn de egentlig er av de overføringene som kommer herfra. Folk kommer ikke til å bli boende i de områdene hvis det ikke er private arbeidsplasser og et næringsliv som danner grunnlaget for disse. Det er hovedhensikten med dette budsjettet. Hovedhensikten med dette budsjettet er: Vi oppnår ikke alle de målene vi kunne ønsket å oppnå, med den økningen i utgifter som på mange områder er riktig innenfor offentlig sektor, fordi vi er nødt til å ta hensyn til renten, vi er nødt til å ta hensyn til kronekursen og til arbeidsplassene. Det er det viktigste for alle kommuner i distriktene. De fleste større byene ville kunne overleve fint med høyere rente fordi de har arbeidsplasser som er betraktelig mer robuste, eller fordi de er mer innrettet på tjenesteyting mellom befolkningen. Men de som virkelig kjører kommunene i forhold til en uforsvarlig økonomisk politikk, er alle kommunene i Distrikts-Norge. Det håper jeg også at distriktsrepresentantene ser.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Lodve Solholm (FrP): Det har i denne debatten vore snakka om å bruke verdiar som den norske stat har. Eg har lyst til å konsentrere meg litt om det å skape verdiar som vi politikarar kan ha til fordeling til ymse gode formål.

Vi har ei fiskerinæring i Noreg som faktisk boblar av optimisme, og som har moglegheiter, men som også har store utfordringar. Ei av dei største utfordringane fiskerinæringa står overfor, er tilgang til ein større marknad for å selje produkta. Vi har fått forskingsrapportar på at denne næringa totalt sett, inklusiv industri og kommersielt, vanleg fiske, havbruk og havbeite, kan vere den nye norske berebjelken i norsk økonomi. Det har vore ymta om at ein kanskje i løpet av ein 20–30-årsperiode vil ha kome opp i ein årsumsetnad på 250 milliardar kr. Men skal vi kunne lykkast med denne næringa, som skal utnytte ein fornybar ressurs, må vi ha ei forvaltning, og vi må ha ein marknad å selje dette til. Då må vi ikkje ha ein politikk som er til hinder for ei slik utvikling. Eg har den

kjensla når eg studerer det som er lagt fram for fiskerinæringa i dag, at både denne regjeringa og foregåande regjeringar har lagt kjelkar i vegen for at vi kan få ei utvikling som gjer at vi kan hente ut dette potensialet. Ei av dei største utfordringane er faktisk marknaden, men der har vi også i Noreg lagt oss freistande på ryggen og vil ikkje hjelpe denne næringa som har eit potensial på grunn av at vi er så livredde for at vi må velje mellom fisk og landbruk. Det er kanskje på tide at vi ser det slik. Norske fiskeri må få tilgang til EU-marknaden. Dersom vi ikkje får det, klarar vi heller ikkje å utnytte det potensialet denne næringa har. Vi burde kanskje ha gjort fleire og sterkare framstøytar mot den amerikanske marknaden også, iallfall for det som gjeld laks.

Dette er ikkje eit innlegg for EU-medlemskap, men eit innlegg for å leggje til rette for stabile, gode og – eg vil seie – naudsynte rammevilkår for fiskerinæringa. Då er tilgang til marknaden i EU noko av det viktigaste. Og endå viktigare blir dette når vi no går imot ei utviding av EU. Polen er ein av våre største marknader når det gjeld dei pelagiske fiskeartane sild og makrell, og skulle dei dette ut, ville grunnlaget for den pelagiske sektoren i fiskeria også faktisk bli borte. Derfor er det veldig viktig at Regjeringa tek tak i dette, at Regjeringa faktisk ser på moglegheita til å få reforhandla EØS-avtalen og utvida han til også å gjelde fisk, og så at vi får oppretthalde den marknaden som vi har i dag, også i dei ti nye landa som det er lansert skal bli medlemer i løpet av ganske få år. Alternativet er ikkje, som representanten Enoksen sa i går, at vi då skal gi frå oss ein del av vår eigen fiskeresurs til EU-landa. Det har vi gjort nok av etter mitt skjønn.

Vi må kanskje vere villige til å sjå litt på om ikkje vår haldning når det gjeld importforbod av matvarer frå EU, er så streng at ho er eit hinder for at fiskerinæringa skal kunne utvikle seg i den leia som vi alle ønskjer. Det er eit spørsmål om vi ikkje må lette litt på dei krava og tillate at vi importerer matvarer – gi dei moglegheitene. Det vil også vere til hjelp for Baltikum. Vi var verkeleg med og kjempa for fridomen deira. Dei har landbruksareal, men dei har ein dårleg økonomi. Dei ønskjer faktisk å kunne få selje nokre landbruksvarer til Noreg. Gjer vi ikkje dette, og tek ikkje Regjeringa no tak i dette, så trur eg vi øydelegg ryggrada for busetjing langs kysten, nemleg fiskerinæringa.

O d d b j ø r g A u s d a l S t a r r f e l t hadde her teke over presidentplassen.

Øystein Djupedal (SV): Det denne debatten har vist, er at det eksisterer klarere skillelinjer i norsk politikk enn på mange år. Det viser seg særlig i fordelingspolitikken, der vi er glad for at Arbeiderpartiet og også Senterpartiet nå nærmer seg det som har vært SVs posisjon gjennom mange år. Vi ser også veldig klart at den regjeringen vi har, er en Høyre-dominert regjering med Kristelig Folkeparti på slep. Vi ser det veldig klart fordi denne debatten, og også de framlegg denne regjeringen fremmer for Stortinget, domineres av en Høyre-orientert politikk.

Enkelte fra Kristelig Folkeparti later som om at dette er en sentrumsregjering som kan samarbeide litt her og litt der, men i alle de viktige fordelingspolitiske spørsmål ser vi at denne regjering sitter, selvfølgelig avhengig av Høyre, men også med Fremskrittspartiet som sin parlamentariske støttespiller. Det er det dette landet lider under, en svak mindretallsregjering med Fremskrittspartiet som drar politikken enda mer til høyre, og ikke minst denne uforutsigbarheten som dette medfører av spill og spetakkel, der man later som om man ikke har noen slags forståelse med Fremskrittspartiet, og Fremskrittspartiet heller ikke vedkjenner seg farskapet til regjeringen. Det er denne situasjonen som blir totalt uoversiktlig. Men det er altså et valg Regjeringen må vedstå seg. Det er kanskje noe av det som er det mest fortvilende med denne regjeringen, nemlig at den vedstår seg ikke de valg og de handlinger den foretar. Man later hele tiden som om realiteten er noe annet enn det som den faktisk er.

Etter å ha observert ulike talsmenn fra Kristelig Folkeparti i lang tid, tror jeg at de ikke trives spesielt godt i denne rollen. Jeg tror de trives svært dårlig med at Fremskrittspartiet nå er en av de viktigste premissleverandørene for det som leveres fra Regjeringen, og jeg tror de også trives svært dårlig med at Høyre tar gevinsten ved politikken.

Når jeg i dag morges hørte på radioen at Kristelig Folkepartis leder skylder på opposisjonen for at ting er uklare i denne sal, så er det med respekt å melde bare tøv. Noe av det viktigste en regjering må gjøre, er å vedstå seg sine egne valg og sine egne handlinger. Det gjelder i særdeleshet det partiet som har statsministeren.

I debatten i går gjorde Høyre det til et stort poeng at de vil endre Norge, og det vil de sannsynligvis klare hvis de får sitte hele denne perioden i tospann med Fremskrittspartiet. Det vi ser, er at Høyre, som nå har sittet i opposisjon i mange år, har skuffen sin stappfull av ulike Høyre-forslag som de lenge har hatt lyst til å fremme, og som de nå får muligheten til å prøve ut rett og slett fordi de er de dominerende i Regjeringen. Vi ser det veldig godt i fordelingspolitikken. For første gang i moderne tid er det ikke lagt fram noen fordelingstabell i nasjonalbudsjettet. Grunnen til det er selvfølgelig at Regjeringen ikke er opptatt av fordelingspolitikk. De mener det ikke er viktig, de mener rett og slett at dette er underordnet helt andre hensyn. Vi ser det i de forslag som fremmes, når man fremmer forslag om en hel milliard mer i egenandeler for dem som har minst. Det sier fryktelig mye om Regjeringens sosiale ansikt. Vi ser det når de ønsker å fjerne blåreseptordningen for uføre og å øke den alminnelige egenbetalingen med 500 kr. Vi ser det på dramatiske innstramminger i dagpengeordningen osv. Skattelettelser – som denne regjeringen ellers liker å snakke om – får altså ikke de som har under 200 000 kr. Tvert imot får denne gruppen økte kostnader, med de ulike egenandelene som innføres i sin alminnelighet, men som rammer denne gruppen tyngre. Vi ser det også i synet på statlig eierskap, på privatisering osv.

Det forholdet vi kanskje ser det aller sterkest på, er forholdet mellom privat og offentlig forbruk. Dette er

også et av de spørsmål hvor det har vært klare polarisering i denne debatten. Enkelte partier, SV, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, er veldig klare på at vi ønsker det offentlige forbruket opp, fordi det er det offentlige forbruk som bidrar til velferdsstaten.

Til neste år blir det ganske dramatisk. Det har vel ikke vært et så stort gap på mange, mange år – om noensinne. Det private forbruket skal vokse hele sju ganger mer enn det offentlige forbruket. Det er ikke til å undres over at Kristelig Folkepartis ordførere lurer på hva Regjeringen egentlig holder på med. Og det er ikke til å undres over at når de og Høyres ordførere kommer inn til Stortinget, høres de ut som SV-ere hele gjengen. De klarer ikke å finne noen god forklaring på hvorfor det skal være slik at kontrasten mellom klasserommet og barnerommet bare skal vokse også i årene fremover.

Men det skal sies at retningen denne regjeringen kjører i, er klar. De kjører klart i retning høyre, og det vil også vises over tid i enda større grad. For det er ikke slik at det er hvert enkelt vedtak i seg selv som er dramatisk. Det er totaliteten av alle disse små og store vedtakene som gjøres, som på en måte er totaliteten i denne høyrepolitikken. I det forrige budsjettet så vi det tydelig, vi ser det i revidert budsjett, vi ser det i mange ulike proposisjoner og meldinger til Stortinget, og vi ser det i det budsjettet som Stortinget nå har til behandling. Det er totaliteten over tid som viser veldig klart hvilken retning denne regjeringen kjører i, og det ser vi også blir svært ubehagelig for deler av Regjeringens egne medlemmer.

Jeg ser at kommunalministeren i dagens aviser skylder på opposisjonen for dårlig kommuneøkonomi knyttet til barnehageforliket. Maken til frekkhet og ansvarsfraskrivelse er det heldigvis sjelden man opplever. Det er nok et eksempel på at Regjeringen ikke står bak sine egne prioriteringer og egne valg, men kontinuerlig skylder på opposisjonen for de valg de selv tar.

I budsjettproposisjonen vil man se veldig klart at denne regjeringen finansierer hele barnehagesatsingen med kutt i ulike støtteordninger for småbarnsforeldre. Man kutter i SFO, man kutter i småbarnstillegget, man prjusterer ikke barnetrygden, og man tar over 200 mill. kr fra den generelle satsingen til kommunen. Dette gjør Regjeringen samtidig som den prøver å late som om den ikke satser på kommunen fordi opposisjonen har inngått et barnehageforlik. Bare så også det er sagt: Det opposisjonen gjør, er å innfri statsministerens partis egne valglofter til sine velgere. Vi sørger nå for at man for første gang på mange, mange år skjærer igjennom alt og sier: Slik skal det være. Nå skal småbarnsforeldrene og de små barna endelig få gevinsten av de lofter Stortinget har gitt gjennom mange, mange år. Regjeringen velger nok en gang å stille seg utenfor dette forliket og prøver å så tvil om det, prøver å så tvil om denne satsingen er til gagn for småbarnsforeldre.

Jeg tror det er veldig uklokt av Regjeringen å velge en slik tilnærming. En ansvarlig regjering vil se at den har tapt, og vil spille på lag med opposisjonen for å få dette best mulig, istedenfor å skape kontinuerlig tvil og usikkerhet. Det er så mange hundretusen små barn og foreld-

re som er avhengige av at dette blir en suksess. Jeg kan forsikre Regjeringen om at de fire partiene som står bak avtalen, har tenkt å gjennomføre den. Regjeringen kan velge å fortsette å så tvil om det. Det vil være veldig uheldig for de mange hundretusen som er avhengige av det. Dette viser bare nok en gang den ansvarsfraskrivelse Regjeringen foretar. Jeg må si at det er svært uklokt, og i likhet med Hill-Marta Solberg vil jeg gjerne invitere Regjeringen nå til å ha en litt annen holdning, en ansvarlig holdning. Ordet «ansvarlig» brukes mye i denne salen. Dette er ansvarlig: å bidra til at det ikke skapes større uklarhet rundt dette.

Det som selvfølgelig er realiteten, og som de fleste nok ser – også ordførerne fra Høyre og Kristelig Folkeparti – er at det er komplett uforståelig hvorfor Stortinget ikke skal ha råd til denne satsingen på barnehager, og hvorfor dette nødvendigvis skal medføre at alle landets kommuner skal blø for det. Det fins ingen sammenheng i dette, og det viser budsjettframlegget egentlig veldig klart.

Vi ser at dette også er knyttet til skolen, som har vært debattert i denne salen. Skolen var fjorårets store valgvinger. Høyre skåret stort på skole, og SV skåret på skole. Kristelig Folkeparti hadde også en sterk profil på at skolen skulle bli bedre. Vi skulle lage verdens beste utdanning. Vi skulle løfte Utdannings-Norge slik at det på en måte skulle bli framtidens Norge som lyste på skolebenken. Det som er merkelig å se her, er at det fins ingen satsing på skole, unntatt satsingen på privatskoler. Privatskoler skal få over 0,5 milliarder kr mer. I tillegg skal vi nå få en endring i privatskoleloven som gjør at det blir langt lettere og langt billigere å etablere privatskoler for dem som måtte ønske det. Men alle disse pengene tar de jo fra kommunen, for fra det øyeblikket en elev går på en privatskole, trekkes tilskuddet automatisk inn fra kommunen som ellers driver den offentlige skolen. Det betyr at det er kommunen som finansierer den satsningen på privatskoler som Regjeringen ønsker. Dette er nok et eksempel på at det er høyrestaten som vi nå ser klarere og klarere konturene av. Da vil vi over tid ikke få den alminnelige enhetsskolen, som på en måte har vært vårt samfunns aller største styrke.

Vi ser det også på at man kutter i låneordningen til nye skolebygg med en hel milliard. SV har aldri ønsket denne låneordningen. Vi har ønsket at det skulle være en tilskuddsordning som gjorde at vi faktisk fikk bedre skolebygg. Men det å kutte i den låneordningen som tross alt eksisterer, med en hel milliard, viser jo hvor lite denne regjeringen egentlig satser på utdanning. Selv om statsråd Erna Solberg later som noe annet, er det en veldig klar sammenheng mellom kvalitet og ressursinnsats. Det er ikke slik at ubegrensede ressurser nødvendigvis skaper kvalitet, men det er slik at mangelfull ressursinnsats åpenbart ikke skaper kvalitet. Skal vi skape verdens beste skole, er det nødvendig å bruke penger.

Resultatet av den høyrestrytte politikken ser vi på felt etter felt. La meg avslutningsvis bare nevne ett poeng, som er viktig: Det kontinuerlige presset på kommuneøkonomien, på omorganisering og på konkurranseutset-

ting – eller hva det nå kalles – medfører stor slitasje for de ansatte. De har omorganisert seg i mer enn ti år. Vi hørte på radioen i morges at arbeidslivet er en av grunnene til de store psykiske plagene mange har. Det betyr at en viktig bit av dette er å gi trygge, forutsigbare rammevilkår for mange hundretusen offentlig ansatte, en bit som SV tar meget alvorlig.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Tore Nordtun (A): Det er interessant å høre på representanten Djupedal. Jeg deler mange av hans synspunkter på den utviklingen som er trukket opp i trontalen og i det fremlagte budsjettet.

Det som jeg kanskje hadde forventet av Djupedal, var at han hadde kommet med en del betraktninger omkring sysselsettingen. Det vi nå ser, er at flere og flere blir arbeidsledige, og det synes jeg er et alvorlig trekk i tiden. At den sittende regjering da ikke i det hele tatt kom med noen konkret industripakke for å møte de utfordringene vi har når det gjelder sysselsettingen, er meget alvorlig. Vi ser også at dagpengene nå blir sterkt redusert for dem som blir arbeidsledige – opp mot 10 pst. – og dette er med på å skape en stor ulikhet.

Det som jeg vil spørre representanten Djupedal om, er: Hvordan ser SV på utviklingen i den konkurranseutsatte industrien, spesielt den landbaserte, i forhold til utlandet? På Vestlandet ser vi at den ene bedriften etter den andre nå flagger ut. De legger delvis også ned, fordi man ikke har de konkurransevilkårene som er nødvendige i en internasjonal konkurranse.

Jeg er kjent med SVs standpunkt når det gjelder EØS-avtalen. Etter det jeg forstår, går SV også imot at vi skal ha den EØS-avtalen vi har i dag. For oss på Vestlandet og industrien der er det helt maktpåliggende at vi opprettholder EØS-avtalen, og at den gjøres enda bedre.

Når det gjelder mitt personlige syn, synes jeg også det er på tide at vi kommer oss inn i EU, spesielt nå når EU utvides. Er det slik nå at SV synes at denne EØS-avtalen, som har vært en stor hjelp for vår industri, skal omkalafres, sågar trekkes tilbake?

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne takke replikanten for en god replikk og fordi den gir meg muligheten til å si litt om sysselsetting. Taletiden var dessverre for kort til det.

Norsk industri står overfor veldig store utfordringer, og de er knyttet spesielt til det høye rentenivået og den sterke kronekursen. Dette skyldes delvis at man nå har fått en måte å fastsette renten på som gjør at vi har en kunstig høy rente i Norge. Vi har altså en stabukk av en sentralbanksjef som gis muligheten til å fastsette renten, som en overdommer i økonomisk politikk. Dette rammer konkurranseutsatt industri veldig hardt. Etter min vurdering burde renten nå ha vært lavere. Jeg mener at temperaturen i norsk økonomi tilsier at renten burde ha vært satt ned allerede. Av en eller annen grunn velger sentralbanksjefen ikke å gjøre dette. Det har han dessverre myndighet til. Fra SVs ståsted er det uendelig viktig at det er

en bedre sammenheng mellom finans- og pengepolitikken for å få kostnadspresset ned, for industrien også.

Det er klart at den vanskelige situasjonen som vi nå er i, bærer selvfølgelig høyre regjeringen ansvaret for, for det er den som har fått igjennom denne måten å gjøre dette på. Det er klart at de som har laget budsjettet, bærer ansvaret for den situasjonen som konkurranseutsatt industri er i.

Vi i SV er ikke fremmede for at vi må fremme ulike tiltak for industrien. For når vi er i en situasjon hvor det er nesten 100 000 arbeidsledige, er det klart at det er dramatisk for svært mange familier. Et tiltak som jeg vet at industrien er opptatt av, er en økt avskrivingsatts for investeringer i maskiner. Der ligger vi langt under sammenlignbare land, både i Norden og på kontinentet. Dette kan være et riktig og målrettet tiltak for å få investeringstakten opp, få innovasjonstakten opp, og få en relativt større grad av likhet i rammebetingelsene mellom norsk industri og utenlandsk industri.

Disse kuttene som foretas i dagpengeordningen fra Regjeringen, vil SV selvfølgelig gå imot. Vi mener at temperaturen i norsk økonomi nå er slik at renten bør settes ned.

Jeg mener også at vi bør innføre igjen et system der vi politikere og finansministeren faktisk er den øverst ansvarlige for norsk økonomisk politikk, og ikke Gjødrem i Norges Bank.

Heidi Larssen (H): SV og Øystein Djupedal gjentar hele tiden om Regjeringens politikk at den tar fra de fattige og gir til de rike. Det blir ikke mer riktig selv om han gjentar det ofte nok. Jeg skjønner ikke at det er å ta fra de fattige å heve minstefradraget, eller at det er å gi til de rike å sørge for at de som tjener under 340 000 kr, slipper å betale toppskatt, for jeg tror ikke at de føler seg spesielt rike.

Derimot kan det kanskje sies at SV og Øystein Djupedal er med på å ta fra de fattige og gi til de rike med det barnehageforliket som ble inngått i vår. For hva tror Øystein Djupedal vil skje med en maksimalpris på 1 500 kr? Det blir også en minimumspris. Da nytter det ikke å si at kommunene fortsatt skal ha lavere priser for noen. Ifølge forliket skal man jo ikke få noen penger til det.

I Oslo betaler f.eks. de med dårligst råd godt under 1 000 kr pr. måned, og de med god råd godt over 3 000 kr. Barnehageforliket kan altså føre til dyrere barnehage for dem med dårlig råd, og billigere for dem med god råd. Er ikke det å ta fra de fattige og gi til de rike?

Det samme kan sies når det gjelder skattefritaket for barnehageplass betalt av arbeidsgiver. Øystein Djupedal sier jo selv i Dagens Næringsliv i dag at det ikke er tvil om at det er de som har høy inntekt, som vil komme best ut av dette. Er ikke dette også å ta fra de fattige og gi til de rike?

Øystein Djupedal (SV): Når det gjelder skolen i Norge, har vi en maksimaltakst som er null. Jeg tror nesten alle her mener at skolen skal være gratis. Det kan kanskje være ulike syn på dette, men jeg forutsetter at

også Høyre i utgangspunktet mener at en offentlig finansiert enhetsskole – vi holder privatskolene unna – er en god idé. Der er maksimaltaksten null. Det vil selvfølgelig de som har mye penger, tjene mer på enn de som har lite penger. De som er rike, som sender barna sine til en vanlig kommunal norsk barneskole, vil selvfølgelig relativt sett tjene mer på at skolen er gratis, for de kunne ha betalt for en bedre skole. Vi ønsker at den samme tenkningen skal gjelde barnehager.

Selvfølgelig har en som har god råd, og som hadde hatt råd til å betale nesten hva som helst for en barnehageplass, relativt sett tjent mer. Det er jo åpenbart. Det er jo ikke noen overraskelse i det. Men vi ønsker altså at barnehagene skal ha en maksimaltakst, slik at alle norske småbarnsforeldre som ønsker at barna deres skal gå i en barnehage, skal ha økonomisk mulighet til det. Så ønsker vi å videreføre rabattordninger og søskenmoderasjon. Dette vil stortingsflertallet komme tilbake til, selvfølgelig slik at ingen skal komme dårligere ut enn i dag. Men husk: Det opposisjonen har gjort, er å satse stortilt på barneomsorg i Norge, en satsing som vi nesten ikke har sett maken til på mange tiår. Vi vil gi alle landets småbarnsforeldre muligheten til en barnehageplass i en billig barnehage, ved at Stortinget faktisk nå går inn med betydelige midler for å gi småbarna den enestående muligheten det er å komme i barnehage. Dette er faktisk god sosialpolitikk, dette er god barnehagepolitikk, og det er god barneomsorgspolitik. Og jeg vil nok en gang utfordre Regjeringen: Ikke hold på med dette tullet og lage alle slags unnskyldninger for ikke å være med. Dette vil bli en realitet. Regjeringspartiene må slutte med å obstruere dette, og heller si at ok, det ble slik, vi var ikke egentlig enige, men nå løfter vi dette lasset sammen til gagn for landets småbarn.

Gjermund Hagesæter (FrP): Representanten Djupedal er særdeles tydeleg når det gjelder dette med at SV ønsker å auke offentlig forbruk og å redusere privat forbruk ved å auke skattar og avgifter, noko som openbert vil forverre konkurransevna til norsk konkurranseutsett industri.

Bortsett frå det som SV har gått ut og sagt om at ein ønskjer å skjerpe skattlegginga av sjøfolk, noko som medfører at ein tapar mange arbeidsplassar innanfor – direkte – sjøfart og maritim industri, har SV og Øystein Djupedal vore veldig utydelege med omsyn til å presisere kva slags skattar og avgifter som SV ønskjer å auke, og med omsyn til kva slags konsekvensar dette vil få for norske konkurranseutsette arbeidsplassar.

Eg vil be representanten Djupedal kome opp og presisere og nemne litt om kva slags skattar og avgifter som SV ønskjer å påføre det norske folk.

Øystein Djupedal (SV): Det var i sannhet en merkelig replikk.

Hvis representanten Hagesæter hadde tatt seg bryderiet med det, kunne han gått inn i vårt alternative budsjett som vi gir ut hvert eneste år. Det ligger på SVs hjemmeside, for alle dem som har lyst til å se det. Der er alle våre

skatte- og avgiftsforslag angitt. Det står også hvert eneste år i den finansinnstillingen som Gjermund Hagesæter selv i finanskomiteen har vært med og avgitt, så det er ikke noe hemmelig i dette.

Men jeg er glad for at dette gir meg en mulighet til å si følgende: Fremskrittspartiet fremstiller skatt som en byrde. Skatt er ingen byrde. Skatt er en forsikringspremie for å kunne bo i et godt land. Skatt er de pengene vi drar inn for å skape dette gode samfunnet for oss alle sammen. Det betyr at alle sammen betaler litt inn, og så får vi litt tilbake. Samfunnets fellestjenester skal være slik at de fleste av oss betaler skatten, ikke nødvendigvis med glede, men med forståelse.

Fremskrittspartiet har jo en politikk som er helt på jorden. Det er klart at hvis man ønsker et samfunn med store sosiale forskjeller, hvis man ønsker et samfunn der rettferdig fordeling på en måte ikke er noe poeng, der man ønsker et samfunn der dette limet som skal holde et godt samfunn sammen, ikke finnes, er man på en annen planet enn SV.

Jeg skammer meg overhodet ikke over å si at for min del skal selvfølgelig norsk næringsliv som norske skattytere få et bedre samfunn med SV, men forsikringspremien for dette kan bli noe forskjellig. Sett i internasjonal målestokk har Norge overhodet ikke høy skatt. Vi ligger under de fleste sammenlignbare land, og det synes jeg er helt fint. Det er ikke noe mål for meg at skattene skal være høye. Men det er et mål for SV at vi har et samfunn som ivaretar fellesskapets totale behov, at vi har inntekter som gjør at vi kan lage gode skoler, billigere barnehager, at vi kan lage en verdig og god eldreomsorg, at vi kan lage helsestell for alle som trenger det, uten store egenbetalinger, som f.eks. denne regjeringen vi nå har, ønsker å påføre folk. Det er en kostnad som SV ikke vil være med på å påføre folk. Derfor er vårt syn helt forskjellig fra Fremskrittspartiets, men Hagesæter er hjertelig velkommen til å lese vårt alternative budsjett. Der står alle våre forslag nøye oppstilt.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Bjarne Håkon Hanssen (A): Norge har et fattigdomsproblem. Mange mennesker i Norge lever daglig i økonomisk nød. Det må vi ta på alvor. Det er det vår plikt å gjøre noe med. Det behøver ikke å være slik. Norge har ressurser nok til å avskaffe økonomisk nød.

Samtidig er det viktig at vi tar innover oss at Norge er blant de land i verden som har en lavest andel av befolkningen som daglig lever i fattigdom. Vi har altså gjort mye, selv om vi ikke har gjort nok. Denne erkjennelsen må lede fram til en politikk der vi tar vare på det beste i den politikken vi har ført. Den har skapt et samfunn med lite fattigdom. Samtidig må vi utvikle nye tiltak for å avskaffe den fattigdommen vi har.

Dette leder fram til et viktig spørsmål: Hvilke sider ved norsk politikk er det som har gitt gode resultater? Hvorfor har vi mindre fattigdom enn land vi kan sammenligne oss med?

Jeg vil peke på tre hovedgrunner til det. For det første har vi ført en politikk som har hatt som resultat at en svært stor andel av befolkningen er i jobb. Dette er det viktigste av alt. De fattige i Norge har få fellestrekk. Ett trekk er imidlertid gjennomgående. Av ulike grunner er de fleste fattige utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Arbeid til alle er derfor jobb nr. 1 – også i fattigdomskjempelsen.

For det andre: Gjennom en sterk fagbevegelse har arbeidstakerne i Norge stort sett en anstendig lønn. Jobb er nemlig i seg selv ikke nok dersom jobben ikke gir en lønn å leve av. Også USA har høy yrkesdeltakelse, men likevel stor fattigdom. Folk har jobb, men kan ikke leve av lønna. De blir det som kalles «working poor».

For det tredje – og her nærmer vi oss kjernen av den ideologiske skillelinjen som går mellom høyre- og venstresiden i norsk politikk: Vi har bygd opp et velferdssamfunn som har fellesskapsløsninger som omfatter alle. Ingen av oss vet om og når vi får behov for fellesskapet. Men vi vet at i det norske velferdssamfunnet er det ingen direkte sammenheng mellom sykdom og fattigdom, ingen direkte sammenheng mellom arbeidsledighet og fattigdom, ingen direkte sammenheng mellom uførhet og fattigdom og heller ingen direkte sammenheng mellom alderdom og fattigdom. Hvorfor er det slik? Jo, fordi vi gjennom fellesskapet har en sykkelønsordning, en arbeidsledighetstrygd, en uføretrygd og en alderspensjon.

Og vi vet at fellesskapet vil sikre at våre barn får utdanning, slik at de får jobb, slik at de kan få mulighet til å skape et selvstendig økonomisk fundament for sitt liv.

Og jeg som småbarnsfar kan la fellesskapet, gjennom barnehagen, ta vare på mitt barn mens jeg selv og min kone er på jobb. Fellesskapet bidrar til at vi som familie kan bygge økonomisk selvstendighet.

Den sosialdemokratiske visjon er å skape et samfunn som ikke skaper fattigdom. Virkeliggjøringen av en slik visjon utelukker ikke målretting av virkemidler. Det er ikke forslagene i Regjeringens tiltaksplan mot fattigdom som er problemet. Mange av dem er det fornuftig å gjennomføre. Problemet er at de nye tiltakene finansieres gjennom å svekke fellesskapets evne til å forhindre at ny fattigdom skapes.

På den ene siden foreslår Regjeringen 1 000 plasser til arbeidsmarkedstiltak for langtids sosialhjelpsmottakere. Det er bra. Men på den andre siden foreslår Regjeringen en rekke tiltak som i betydelig grad vil svekke den økonomiske situasjonen for de arbeidsledige. Summen av denne politikken vil være at vi får en rekke nye sosialhjelpsmottakere, fordi mange arbeidsledige ikke lenger kan leve av den trygden de får.

Regjeringen sier at de ønsker å skjerme storforbrukere av visse helsetjenester. Derfor foreslår de innført et nytt tak for hvor store egenandeler den enkelte må betale for tjenester som fysioterapi, tannbehandling, opphold ved opptreningsinstitusjoner og behandlingsreiser til utlandet. Dette er i seg selv et godt tiltak. Men kostnadene til den nye ordningen finansieres gjennom å gjeninnføre egenandel for medisiner på blå resept for uføre og pensjonister. Ikke nok med det, man foreslår også å heve

egenandelene. Samtidig setter man et tak på hvor mye folk med store sykdomskostnader kan få som særfradrag i skatten. Man gir med den ene hånden, men tar mange ganger igjen med den andre. Slik bekjemper man ikke fattigdom. Slik skaper man ny fattigdom.

Målretting må altså komme som et tillegg til de brede fellesskapsløsningene. Det er her Regjeringen gjør feil. Det er her Regjeringen ikke greier å leve opp til de forventninger som skapes gjennom frontalen. Og det er selvsagt dette alle de ulike brukerorganisasjonene ser. De ser at Regjeringen utelukkende fokuserer på noen nye tiltak og unnlater å vise medaljens bakside. Derfor er de også krystallklare i sin dom: Regjeringens forslag til statsbudsjett har en tydelig usosial profil.

Også vi i Arbeiderpartiet skal være ydmyke når vi snakker om fattigdom. Det er lett å se at Regjeringen er på feil spor. Vanskeligere er det å peke på det som er det rette sporvalget. Individuelt tilpassede kvalifiseringstiltak for arbeidslivet er imidlertid et kjernepunkt. Et utvalg i Arbeiderpartiet har foreslått at alle utenfor det ordinære arbeidsmarkedet skal gis en rett til slike tiltak. Det betyr innføring av en ny rettighet, der den enkelte gjennom en kontrakt med det offentlige skal få tilpassede tiltak med mål om å kunne komme inn i arbeidsmarkedet. Rettigheten skal være der for alle, men bruken av rettigheten skal tilpasses den enkelte. Fellesskapsløsningen er fundamentet, målrettingen bygger på den.

Skillelinjene i norsk politikk er i ferd med å avtegne seg med tydelighet. Regjeringen målretter, skreddersyr, fordi det er billigere enn fellesskapsløsningene. Målrettingen finansieres gjennom kutt i fellesskapsløsningene. Over tid vil dette skape et samfunn som skaper flere fattige. Dette skaper veldedighetssamfunnet.

Sosialministeren sa i gårsdagens debatt at man ikke vaksinerer alle fordi om noen nyser. Jeg har selv små barn. Min erfaring er at vaksinerer nettopp handler om å vaksinere alle, fordi man ikke vet hvem som blir syk. Fellesskapet er samfunnets vaksine. Noen blir allikevel syke. Målretting kan aldri bli annet enn samfunnets sykehus.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Beate Heieren Hundhammer (H): Arbeid er «jobb nr. 1», sa Hanssen i sitt innlegg.

Vi skal være enige i at arbeid er den sikreste veien ut av fattigdom. Det har Regjeringen også lagt til grunn i sine forslag til tiltak mot fattigdom. Den såkalte arbeidslinjen har også vært sentral i Arbeiderpartiets politikk gjennom hele 1990-tallet.

Representanten Bjarne Håkon Hanssen har selv tatt til orde for dette en rekke ganger, spesielt i forbindelse med å ha ledet en arbeidsgruppe i sitt eget parti når det gjelder sosial rettferdighet. Der ble det understreket av representanten at arbeid og aktivitet skal lønne seg, og at det skal bli lettere å kombinere arbeid og trygd.

Regjeringen har også fremmet en rekke forslag når det gjelder omlegging av sosialpolitikk, som skal styrke arbeidslinjen, og som skal gjøre at det skal lønne seg å job-

be. Derfor er jeg litt overrasket over sterke reaksjoner, også fra Arbeiderpartiet, spesielt på endringer når det gjelder stønad til uføre. Da kan man jo stille spørsmål om hva Arbeiderpartiet egentlig mener med arbeidslinjen. Hvordan vil Arbeiderpartiet gjennomføre arbeidslinjen i praktisk politikk? Når det gjelder den spesielle saken om uførepensjon: Hvordan kan Arbeiderpartiet forsvare dagens system som fører til at en uførepensjonist som tjener 60 000 kr, sitter igjen med 10 000 kr mindre i lommeboken enn en uførepensjonist som tjener 50 000 kr?

Jeg har også lyst til å legge til: Er det ikke god utjevningpolitikk, også for Arbeiderpartiet, at de fleste av oss gir avkall på noen velferdsordninger, slik at vi kan spisse tiltakene som skal bekjempe fattigdom?

Bjarne Håkon Hanssen (A): Nei, det er ikke god fordelingspolitikk å kutte i arbeidsledighetstrygden for å finansiere arbeidsmarkedstiltak for langtidsmottakere av sosialhjelp. Da tar en i og for seg ut noen langtidsmottakere av sosialhjelp fra den køen, men så fyller en på nye i andre. En skaper en arbeidsledighetstrygd som færre kan leve av. Det er dårlig fordelingspolitikk, og det er dårlig fattigdomsbekjempelse. Målretting av tiltakene må komme som tillegg til brede fellesskapsløsninger. Da kan en greie å skreddersy tiltak som kan skape færre fattige.

Arbeiderpartiet står solid og trygt plantet i arbeidslinja, og vi skal behandle Regjeringens forslag til nye retningslinjer for trygdesystemet med alvor og på en skikkelig måte. Det er mange av de forslagene som ligger i Ot.prp. nr. 102 for 2001-2002 som vi vil slutte oss til.

Men det er også ett punkt som vi helt klart ikke kommer til å slutte oss til. Vi tror at vi vil svekke arbeidslinja dersom ikke en del av dem som har vært uføretrygdet i lang tid, skal få anledning til å prøve seg i arbeidsmarkedet uten å måtte redusere uføretrygden. Vi tror at det stimulerer til arbeidslinja dersom f.eks. – som mitt partis parlamentariske leder sa i går – en revmatiker får anledning til å prøve seg på gode dager for å se om vedkommende kan gjøre erfaringer i arbeidslivet som gjør at en får tro på at en har en restarbeidsevne, som gjør at en etter hvert kanskje tør å redusere uføretrygden og i større grad kan komme til å delta i arbeidslivet. Fjerner en den muligheten som gjør at en kan prøve seg, sementerer en uføretrygden, en forsterker ikke arbeidslinja.

Olav Gunnar Ballo (SV): Den 10. oktober er den internasjonale markeringsdagen for ivaretagelsen av psykisk helse, og jeg registrerer at her i Norge har Rådet for psykisk helse kommet med en invitasjon, eller en forespørsel, til de politiske partiene på Stortinget med hensyn til satsingen framover når det gjelder opptrappingsplanen for psykisk helse. Invitten er helt betimelig. Det kommer nå en rapport fra SINTEF Unimed som viser at på tross av at vi har hatt en opptrappingsplan for psykisk helse som skulle gi økt innsats der, altså en prioritering av innsatsen innenfor psykiatrien, har økningen av midler vært dobbelt så stor innenfor andre deler av helsevesenet – 12 pst. fra 1999 og fram til i dag, mens økningen har vært 6 pst. innenfor psykiatrien. Det betyr at på tross av

opptrappingsplanen, er det ikke psykiatrien som har blitt prioritert, men det er andre områder.

Regjeringen har nå gjort det til en markeringssak at den skal satse spesielt på psykiatrien med sitt bevilgningsforslag for 2003 på 670 mill. kr. Men når man ser på hva som lå i intensjonen fra Bondevik-regjeringen i 1998, så er selv det beløpet under det man skulle satse utover i perioden for å klare å holde tritt med utviklingen. Jeg registrerer at Stoltenberg-regjeringen i fjor sa at for den resterende delen av perioden – altså fra 2003 og ut – måtte man i snitt satse 1 milliard kr mer årlig for å ivareta intensjonen. Det virker sannsynlig når man gjennomregner tallene og sammenlikner med det Rådet for psykisk helse nå tar opp.

Derfor vil jeg spørre Bjarne Håkon Hanssen: Kan vi også regne med støtte fra Arbeiderpartiet til en satsing i den størrelsesorden – altså øke satsingen spesielt rettet mot psykisk helse utover det Regjeringen legger opp til, med ytterligere 330 mill. kr?

Bjarne Håkon Hanssen (A): Jeg er enig med representanten Ballo i at det er all grunn til å være bekymret over situasjonen i psykiatrien. Jeg mener vel også at denne bekymringen kommer til uttrykk i Regjeringens statsbudsjettforslag ved at det foreligger et forslag om en klar bevilgningsøkning til psykiatrien.

Så tror jeg at representanten Ballo gjør rett i å stille spørsmål ved hvorvidt økningen er stor nok dersom en skal nå målene i psykiatriplanen, som i seg selv er viktig. Men det er ikke minst viktig å stille spørsmål ved hvorvidt bevilgningen er stor nok, dersom en skal få den vekst og utvikling i psykiatrien som er nødvendig i forhold til de utfordringene som psykiatrien står overfor.

Derfor er disse spørsmålene knyttet til psykiatrien av de spørsmål vi i Arbeiderpartiet nå jobber aktivt med i forbindelse med budsjettbehandlingen. Men som parlamentarisk leder Stoltenberg sa i går, er ikke vi kommet så langt i dag at det nå er mulig for oss å redegjøre for det som blir vårt alternative statsbudsjettforslag. Det må vi få lov til å jobbe videre med, og svaret må derfor være at vi er opptatt av det samme som Ballo. Vi går grundig inn i situasjonen i psykiatrien, og vi vil ha det tungt med oss i det videre budsjettarbeidet.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har lyst til å starte med å rose Bjarne Håkon Hanssens sosiale engasjement. Det trengs i aller høyeste grad, for en av de store utfordringene vi står overfor hvis vi skal makte å slå ring om velferdsstaten, er nettopp å bekjempe fattigdom og arbeide mot økende forskjeller.

I 1996 hadde Anne Enger Lahnstein en interpellasjon til daværende statsminister Gro Harlem Brundtland nettopp om temaet økende forskjeller. Senterpartiets påstand den gangen var at vi var kommet i en situasjon der forskjellene økte ganske sterkt, hvor det ble flere fattige, og hvor det ble flere som falt gjennom i det velferdssamfunnet vi ønsket oss. Den påstanden ble den gangen avfeid ganske kategorisk fra Gro Harlem Brundtlands side. Det

te var tøv, det var ikke økende forskjeller, alle grupper hadde fått det bedre. Det siste var for så vidt riktig, men forskjellene økte. Det ble grundig dokumentert gjennom den utjæmningsmeldingen som sentrumsregjeringen la fram to år etterpå, og som Arbeiderpartiet i 1996 overhodet ikke så noen grunn til å utarbeide, fordi det ikke var behov for en slik stortingsmelding om økte forskjeller.

Situasjonen var faktisk den at med unntak av to år, de to årene med sentrumsregjering, økte forskjellene på hele 1990-tallet.

Det er nødvendig og det er prisverdig at Arbeiderpartiet nå tar et oppgjør med denne regjeringens politikk. Det er helt nødvendig, for nå går det virkelig i gal retning – i retning av økte forskjeller, i retning av økte forskjeller i forhold til inntekt og i forhold til hvor man bor. Dette er en kamp som vi gjerne står i lag med Arbeiderpartiet om. Men mitt spørsmål til representanten Bjarne Håkon Hanssen er følgende: Er hans sosiale engasjement og det Arbeiderpartiet nå gjør i forhold til fattigdomsbekjempelse og arbeidet for å utjevne forskjeller, også et oppgjør med Arbeiderpartiets gamle politikk, som vitterlig var det som på hele 1990-tallet la grunnlag for økte forskjeller?

Bjarne Håkon Hanssen (A): I mitt hovedinnlegg forsøkte jeg å redegjøre for at situasjonen i Norge er preget av en tosidighet i den forstand at vi antakelig er det land i verden som har den laveste andelen av befolkningen som lever i fattigdom. Det er veldig viktig at vi tar med oss erfaringene fra hva slags politikk som er ført for å ha nådd det målet og for å ha kommet så langt, altså å ha en så lav andel av befolkningen i en fattigdomssituasjon.

Jeg tror vi i Arbeiderpartiet vil kunne slå oss på brystet og si at mye av den politikken som har lagt grunnlaget for at Norge tross alt har så lite fattigdom, har vi en stor del av æren for. Det skal vi være stolte av, og det skal vi bygge videre på. Samtidig er det ingen tvil om at vi i Arbeiderpartiet den siste tiden har tatt innover oss at vi likevel ikke har nådd målet om å skape et samfunn som ikke skaper fattigdom. Til tross for at vi har satset tungt på dette området, har det utviklet seg en voksende nyfattigdom.

Jeg tror at Arbeiderpartiet skal ta selvkritikk for at vi ikke tidlig nok tok dette på alvor. Derfor har også både sentralstyret og landsstyret i partiet lagt så stor vekt på nettopp å ta denne erkjennelsen innover seg, og med den basisen utvikle ny politikk. Ikke i den forstand at vi skal legge fra oss all gammel politikk, men vi skal ta det beste i den videre og bygge på den også når vi utformer ny politikk.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Åslaug Haga (Sp): Det er ikke bare i Norge det foregår en maktkamp. Maktkampen som nå utspiller seg på den internasjonale arenaen, er vår tids kanskje viktigste sak. Det er den internasjonale delen jeg vil konsentrere

meg om. Dette er en kamp om intet mindre enn hvilken global orden vi skal ha.

Terrorisme skal bekjempes, det er det bred internasjonal enighet om. Men det er dyp uenighet om hvordan kampen mot terrorisme skal drives. Det er rett som utenriksminister Petersen pleier å påpeke, at vi skal vokte oss vel for å gjøre USA til problemet i denne sammenhengen. På den annen side er det all mulig grunn til å la seg bekymre over den rolle verdens eneste supermakt ønsker å tilta seg i verdenssamfunnet etter 11. september i fjor. Heller ikke Norge kan unnså seg denne debatten av frykt for å bli satt på USAs liste over «de som ikke er med oss».

Man bør ta seg tid til å lese den nye nasjonale sikkerhetsstrategien som president Bush la fram 20. september. Det er skremmende lesning. Strategien gjør det klart at USA vil praktisere forebyggende angrep mot terrorgrupper og såkalte røverstater. Forebyggende angrep er klart i strid med folkeretten, og det er en strategi som vil gjøre verden mer utrygg. Hva om andre land utvikler tilsvarende strategier om forebyggende angrep? Hvis ikke USA skal følge internasjonal rett, hvorfor skal andre land gjøre det? Hvilken begrunnelse skulle det være for at kun USA skal ta seg til rette og opptre som suveren dommer i verdenssamfunnet?

Vi har hørt president Bush snakke om ondskapens akse. Irak og Nord-Korea er spesielt omtalt i den nasjonale sikkerhetsstrategien i forbindelse med masseødeleggelsesvåpen. Når det gjelder Irak, er det vanskelig å tolke signalene fra USA på annen måte enn at man har bestemt seg for regimeskifte. Amerikansk opinion forventer regimeskifte. For USA vil det sjølsagt være formålstjenlig å ha en FN-resolusjon i ryggen, men la oss ikke leve i illusjonenes verden. Det ser ikke ut til å holde for USA å få inn våpeninspektørene. Det bar allerede president Bushs tale til FNs generalforsamling i høst bud om. Målet er regimeskifte. Senterpartiets vurdering er at det er liten grunn til å tvile på at USA vil angripe Irak, med eller uten FN-mandat.

Når man leser den amerikanske strategien, er det heller ingen grunn til å tro at USA vil stoppe ved Irak. Det er vanskelig å lese strategien på annen måte enn at Nord-Korea er neste. Iran, som også er en del av ondskapens akse i henhold til Bush, tror man tydeligvis skal ordne seg sjøl etter at Irak er håndtert.

Norges holdning i forhandlingene som nå foregår i Sikkerhetsrådet om Irak, må utvikles i lys av at USA har etablert en ny nasjonal sikkerhetsstrategi. Vi kan ikke glemme oss under paraplyen «kampen mot terror». USA er faktisk i ferd med å utvikle nye internasjonale kjørerregler. Dette er kjørerregler som ikke er basert på internasjonal rett, men på militærrett. Dette må vi evne å se og også ta konsekvensene av. En internasjonal orden basert på militærrett vil ikke tjene noen i det lange løp, og definitivt ikke små land.

Tilfellet Irak må ikke ses som en forlengelse av kampen mot terrorisme, slik den ble utkjempet i Afghanistan. Det er så vidt vi kan forstå, ikke bevis for en kobling mellom Saddam og Al Qaida eller at han har til hensikt å

bruke masseødeleggelsesvåpen. Når det er sagt, har sjølsagt heller ikke vi et snev av tillit til Saddam. Derfor må våpeninspektørene inn, og de må få full tilgang også til palassene. Men la meg understreke at våpeninspektørene må gå til oppgaven med den nødvendige nøytralitet. Derfor må ikke de faste medlemmene av Sikkerhetsrådet ha noen særstilling blant våpeninspektørene, og de må heller ikke bakkes av noen som helst form for militær styrke.

Senterpartiet vil advare mot en resolusjon i Sikkerhetsrådet som truer med bruk av militærrett på det nåværende tidspunkt. Truer en med militærrett, må en være rede til å bruke den. Senterpartiet tror at risikoen ved å bruke militærrett mot Irak er for stor. Vi må huske at Irak er en kunstig statsdannelse, skapt av britene i 1921. Repressive tiltak har opprettholdt den statsdannelsen. Faren for oppløsning av Irak er reell. Vi kan havne i liknende situasjoner, som 1970-tallets Libanon og 1990-tallets Jugoslavia, og jeg spør om det internasjonale samfunnet er rede til å håndtere en sårn situasjon. Hvem skal ta ansvaret etter at Saddam har falt, og hvem skal rydde opp etter at amerikanerne har nådd sine politiske mål? Det blir vanskelig å håndtere den nåværende situasjonen i Sikkerhetsrådet. Jeg føler meg overbevist om at det blir en enda vanskeligere situasjon å håndtere i NATO framover.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er i skjæringspunktet mellom sosialpolitikk og kriminalpolitikk at kriminalpolitikken humanitet beskyttes. Det er i det skjæringspunktet Regjeringen også legger sitt arbeid for å forebygge overgrep mot barn og unge ved å si: Skal man overlate til politiet å rydde opp når barn og unge gjør noe galt, da har man allerede kommet til det punkt hvor man har tapt.

Man må gjøre det som jeg ser når jeg reiser i dette land. Jeg opplever hvordan mennesker i Norge på lokalplanet, i lokalforvaltning og statsforvaltning gir hverandre hånden og samarbeider fordi de tar konsekvensen av det de ser. Foreldre ser, og er bekymret, lærere ser, barnevernsarbeidere ser, politifolk ser. Når de samarbeider, blir det noe som er det unike ved det norske samfunnet, at vi samarbeider istedenfor å drive svarteperspill med hverandre, fordi en menneskeskjebne er verdt så mye at vi bryr oss. Jeg har sett alle disse historiene, så vi kan si at systemet vårt fungerer når man istedenfor å drive svarteperspill, trekke seg inn i det skallet hvor man kan sitte for seg selv, går ut av det og samarbeider. Det er da vi lykkes. Det er da det skinner av politikken vår. Jeg har sett dette skje i kommuner med mye penger, jeg har sett det skje i kommuner med lite penger. Og hvorfor? Jo, for i de situasjonene hvor feltarbeidere tør være feltarbeidere – istedenfor å bli sittende i redsel på et kontor fordi man er redd for å gjøre en feil – og tør å gå ut, da skjer dette unike norske at alt det vi kan se i det gjennomsluktige samfunnet vårt, det kan vi gjøre for å glede noen. Dette er hovedtyngden i en justispolitikk som skal hjelpe barn og unge til å ha et bra liv og unngå kriminalitet.

På samme måte: Når det gjelder de steder vi ikke ser, f.eks. i hjemmene, og hvor det foregår vold og volds- overgrep mot kvinner, vet vi at vi har plikt til å stille opp på en slik måte at vi rekker ut hånden under det sosiale ansvar og gir beskyttelse. Det er en del av den offentlige debatten som flere representanter i denne salen har bidratt til, når vi i løpet av det siste året har hatt en økning i stasjonære voldsalarmer i Norge, fra ca. 500 til 750. Det betyr at flere tør be om den beskyttelsen som de skal ha. Det er en videreutvikling i det at det ligger i budsjettet, at vi neste år skal gjøre også mobile alarmer tilgjengelige. Det er en del av politikken at vi skjerper bestemmelsene mot menn som er voldelige, slik at de kan nektes besøk i eget hjem, opphold i eget hjem og, om nødvendig, også i et større geografisk område. Men det er bl.a. slik, som representanten Thorkildsen en rekke ganger har tatt opp med meg i denne sal, at det er nødvendig å ha flere tanker i hodet samtidig. Derfor er det også slik at vi i statsbudsjettet for neste år satser på å legge inn penger til sin- nemestringsprogram for voldelige menn. De som ikke vet noe mer enn å ta ut sinne og slå, slå en kvinne, de må også få hjelp når de sitter og skal gjøre opp for seg. Slik henger politikken sammen, slik kan vi unngå at vi rammer de svakeste.

Og når vi så sier at vi også skal bekjempe den organiserte kriminaliteten – alle som vil i denne salen kan oppleve den gjennom filmen «Lilja 4-ever» – vet vi at den er kynisk. De moderne, organiserte kriminelle driver nærmest som et moderne supermarked, hvor de den ene dagen driver med kriminalitet og smugler narkotika, neste dag sprit, og neste gang er det kvinner og barn som rammes. Politiet har nå motivasjon, verktøy og virkemidler til å gå etter disse bakmennene, og det er på tide at vi gjør det. I disse bakmennslandskapene er det kynismen som rå. Her er menneskeverdet koblet ut til fordel for simpel og enkel profitt, og det er en moderne slavehandel som settes i system. Handel med kvinner er moderne slavehandel, og det å bekjempe det vi nå kaller for «trafficking», er å bekjempe denne slavehandelen. Samtidig vet vi at vi sammen med andre land, i Norden og ellers, er nødt til å gjøre noe overfor de forhold som driver folk ut i dette, bl.a. den fattigdom vi har i nærområdene. Det foregår et samarbeid i nordisk sammenheng for å gjøre noe med dette. Men det er ingen unnskyldning for at ikke norsk politi skal stille opp og gå etter disse kriminelle. Og hele vinkelen på dette er at alle de som har måttet li, har rett og slett gått glipp av hele likestillingskampen. De er blitt de glemte kvinnene, det er de som er ofre for vold i hjemmene, og det er de som lir under slaveriet ved «trafficking». Dette er sett med mine øyne en sosialt meget ansvarlig, viktig og riktig linje. Det beviser at der den sosiale dimensjon blir tatt på alvor, der kan kriminalpolitikken bli brukt som et virkemiddel for å forsvare humaniteten overfor utsatte mennesker. Det er Regjeringens politikk. Det er skissert i to nøkterne setninger i trontalen at Regjeringen vil bekjempe vold, spesielt den som rammer kvinner i hjemmene, og at Regjeringen vil bekjempe all form for organisert kriminalitet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Knut Storberget (A): Jeg er enig i at kriminalpolitikken befinner seg i området mellom sosialpolitikk og humanisme, slik justisministeren nå fremhevet.

Ved årsskiftet la man i Oslo ned Furuset fritidsklubb. Det er *det* som er sosialpolitikken og det er *det* som har resultert i at man nå i Groruddalen ser en økning i forhold til hærverk, i forhold til uro og i forhold til såkalt småkriminalitet i barne- og ungdomsmiljøene. I Oslo ser vi at i løpet av det siste året har man fått over 800 nye førstegangsstraffer under 18 år. Over halvparten av disse statuerer politiet nå som gjengangere. Dette skjer i en tid da man velger å kutte ned nettopp på det sosiale sikkerhetsnettet, som kunne ha løftet disse ungdommene i en helt annen tilværelse.

Jeg må si, etter å ha hørt justisministeren nå, at utfordringen ligger jo virkelig i å fylle ordene med langt mer realistisk og alvorlig politikk enn det som nå tilsynelatende er resultatet. Og mitt spørsmål til justisministeren er: Er han villig til å strekke kriminalpolitikken så langt at man faktisk nå innser at bevilgningene overfor norske kommuner kanskje er noe av det viktigste for å få ned barne- og ungdomskriminaliteten – bevilgningene til skole, skolefritidsordning, kulturaktiviteter osv.? Og er han villig til å innrømme at det er de land som nettopp har satset på å bygge ned dette sikkerhetsnettet og som samtidig ved enhver anledning sier mer fengsel og mer politi, som har tapt og fått den høyeste kriminalitetsraten, særlig blant barn og unge?

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten Storberget har ved innledningen og ved avslutningen av sitt innlegg svart på spørsmålet til meg, nemlig ved innledningen å konstatere at det er i møtet mellom kriminalpolitikk og sosialpolitikk at humaniteten bevares, og, ved avslutningen, at vi ikke bare skal tenke på straff og soning, men tenke på andre måter.

La meg da gi noen eksempler. Selvfølgelig betyr kommuneøkonomi mye. Det er jo debattene i denne salen. Men jeg har vært i fattige kommuner, og jeg har vært i rike kommuner. Det som gjør forskjellen, er når folk organiseres på en slik måte at de tør gå ut av kontorene. Jeg kjenner situasjoner fra Oslo, hvor forebyggende enheter i politiet har lang fartstid, mens kanskje barnevernsarbeidere roterer annethvert år. Da blir du ikke trygg nok til å forlate kontoret ditt, du blir sittende.

Jeg kjenner også situasjonen i Groruddalen, hvor Justisdepartementet bl.a. har gått inn med støtte til prosjekter både på Furuset og Stovner fordi det er viktig. Jeg kjenner det forebyggende arbeidet til Oslo-politiet på Stovner. Jeg har vært med på å lage en unik spleis, med barnevernskonsulenter plassert hos politiet for å knytte sammenhengen tilbake til hjem og foreldre. Jeg kjenner til foreldremobilisering, og jeg har besøkt så mange skoler hvor jeg uten videre vil si at jeg gir uforbeholden ros til lærere for en kjempeinnsats for å være forbilder for elever og for å gi dem et godt liv. Jeg møter også mange av disse lærerne som sier til meg at suksesshistorier ikke

er interessante for offentligheten, det er kun når det er noe galt, at det er interessant. Det er en del av den norske sosialpolitiske balansekontoen som mangler i den offentlige debatt. Det vi ikke får til, det er godt beskrevet. Det vi får til, er dårlig beskrevet. Det hører også med i balansekontoen.

Men representanten Storberget og jeg har det til felles at vi vet at det å berge barn og ungdom fra kriminalitet, starter lenge før man møter politiet. Det starter også i min tankeverden ved bruk av konfliktråd, det starter ved ungdomskontrakter, og det starter i ytterste fall f.eks. ved bruk av samfunnsstraff. Alt dette er gagnlige tiltak som setter grenser, og som er noe annet enn ensidig å satse på straffene og repressive tiltak.

André Kvakkestad (FrP): Regjeringen sier i trontalen at den vil bekjempe organisert kriminalitet. Fremskrittspartiet vil satse sterkt på å bekjempe all alvorlig kriminalitet. I den sammenheng er et oppegående politi og en oppegående påtalemyndighet svært viktig. Det var derfor bekymringsfullt å se nyhetene i går, der en fikk høre at politiet i ett år hadde sittet på opplysninger om mulig svindel av offentlige midler foretatt av en ungdomsorganisasjon. Politiet valgte bevisst ikke å løfte en finger. Dette kan vel neppe sies å ha en god signaleffekt for yngre personer og for organisasjoner som bedriver ungdomsaktiviteter.

Mange vanlige mennesker opplever at rimelig enkle og klare saker overses eller henlegges av politiet. Dette reduserer tilliten til politiet som en aktiv og effektiv lov- håndhever. Skyldes dette en holdning hos politiet, som statsråden er øverste ansvarlig for, eller skyldes det at politiet ikke får de nødvendige pengene for å gjøre jobben sin?

Statsråd Odd Einar Dørum: Norsk politi har hatt stigende bevilgninger opp gjennom årene, men det er også vel kjent at politiet gjennomgår norgeshistoriens største omorganisering for sitt vedkommende ved å reorganisere seg i politireformen. Det kan tenkes at det i en slik situasjon kan ramme noe av kriminalitetsbekjempelsen, men man gjør det jo nettopp for at vi skal få ut et aktivt politi – både et politi som er ute, og et politi som kan følge opp inne. Mitt inntrykk ved å dra rundt i norske politidistrikter – og jeg pleier å gjøre det – er at politiet er toppmotivert både på grunnplan og topplan for å gjennomføre reformen og møte borgernes krav og forventninger.

Når det så gjelder programmet i går, har jeg ikke sett det, men jeg antar at representanten sikter til Økokrim. Økokrim har en ganske høy terskel, men det er fullt mulig å anmelde til alle andre former for norsk politi. Og de såkalte svindelaffærene vi hadde i forbindelse med ungdomsorganisasjoner tidligere, ble bl.a. tatt opp og løst av Oslo politidistrikt. Politiet er selvsagt pliktig til å følge opp alvorlige saker og vil gjøre det.

Jeg oppfatter det slik at representanten spurte meg om mentaliteten. Er viljen der? Ja, det er den. Og la oss ta et eksempel som har vært i offentligheten: henleggelse av

vinningskriminalitet i Oslo. Det er klart at man må henlegge en sak når man ikke har ett spor! Og det er klart at folk melder det til politiet, for det er en del av forsikringsdealen at man gjør det. Men er det da bra at man har en lav oppklaringsprosent? Nei, det er det ikke! Det er en mye høyere oppklaringsprosent på innbrudd i hus og leiligheter, men der den er veldig lav, er når det gjelder de tyveriene som skjer på åpen gate.

Hva må man da gjøre? Man må gjøre det som Sentrum politistasjon i Oslo gjør: bruke nye politimetoder, prøve å være forebyggende, alliere seg med publikum i de områdene hvor man vet at dette skjer, alliere seg med næringsdrivende og bygge nettverk for nettopp å få opp oppklaringsprosenten. Politiet er motivert for å bekjempe kriminaliteten. Hele politireformen handler om å styrke motivasjonen. Og min plikt som statsråd er å følge med og sørge for å gi dem støtte når det er nødvendig.

Kjetil Bjørklund (SV): Denne uken var det et år siden krigen mot Taliban og Al Qaida i Afghanistan startet. Krigen pågår fortsatt. Norge deltar i krigen med jagerfly med bomber for første gang siden annen verdenskrig.

Det er svært vanskelig å få øye på hvilke militære mål som skal oppnås før krigen kan avsluttes. Målt i penger er det ingen tvil om at det nå brukes langt mer ressurser på militær krigføring mot terror enn hva som brukes på de andre og etter vår oppfatning mer opplagte virkemidlene. Dette er bl.a. etterretningsvirksomhet, politimessige virkemidler og tiltak for å redusere sårbarheten og øke den sivile beredskapen mot terror.

SV er ikke alene om å mene at det er en overdreven fokusering på militære virkemidler mot terrorisme. Problemet er ikke bare at krigføringen spiser opp ressurser og tar oppmerksomheten bort fra mer effektive og målrettede virkemidler, men også at krigføringen kan bidra til å skape grobunn for mer terrorisme. Vold avler vold.

Er det sannsynlig at de Al Qaida-soldatene som er blitt jaget opp i fjellene eller over grensen til Pakistan, nå jobber med å smi våpnene om til plogjern? Er det ikke også sannsynlig at krig mot Irak vil kunne fremme ekstremisme og skape ustabilitet som kan gi grobunn for ny terror? Å satse på å krige bort terrortruslene er etter SVs oppfatning ren gambling med vår sikkerhet.

Norge bruker i tiden framover en halv milliard kroner på jagerfly utstyrt for bombing i Afghanistan. Det Willoch-ledede Sårbarhetsutvalget uttrykte følgende:

«Utvalget anser heller ikke at det er unaturlig å stille spørsmål ved balansen i ressurstildelingen mellom den sivile og den militære delen av samfunnets totalberedskap mot ekstraordinære påkjenninger, gitt de grunnleggende endringene i trusselbildet.»

Mitt spørsmål til justisministeren er derfor følgende: Er justisministeren enig i at det fokuseres for mye på militære virkemidler i kampen mot terror, og at det er et skjevt forhold mellom de ressurser som går til militær innsats og de som går til sivil beredskap og terrorbekjempelse gjennom sivile virkemidler?

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg er naturligvis ikke privatpraktiserende statsråd med egne meninger, så når Regjeringen fører krig i Afghanistan, er det Regjeringen som gjør det – også med Venstres støtte. Når vi gjør det, er det fordi vi vet at under Taliban-regimets beskyttelse av Al Qaida – vi kan vel si hvordan Al Qaida tok over Taliban-regimet – ble det eksperimentert med masseødeleggingsvåpen. Vi vet at de lå farlig nær russiske anlegg i det tidligere Sovjetunionen. Den operasjonen vedkjener vi oss, den står vi inne for.

Når det gjelder Irak, har den norske linjen vært – og den er – at FN-systemet skal fungere på en presis og ryddig måte. Det har utenriksministeren markert. Men jeg opplevde ikke at det var representanten Bjørklunds hovedanliggende. Jeg opplevde at representanten Bjørklunds hovedanliggende er om vi er gode nok i den sivile beredskap. Da er svaret at der har vi forsømt oss i en årrekke. Jeg inspiserte som stortingsrepresentant for Sør-Trøndelag i 1980 tilfluktsrommene i Trondheim. Jeg skal ikke bry forsamlingen med studien! Derfor satte jeg ned Willoch-utvalget i sin tid. Derfor har jeg vært med på å øke bevilgningene, ikke bare til politiets sikkerhetstjeneste og etterretning, slik det ble nevnt her, men også gjennom terrorproposisjonen som Stortinget behandlet – med altfor liten debatt, syns jeg – hvor vi bl.a. skulle styrke helseberedskapen og styrke beredskapen på brannsidan.

Jeg vil gjerne si følgende, prinsipielle, til representanten Bjørklund, fordi jeg vet at han er opptatt av disse spørsmålene: I Norge har vi en unik styrke i den kompetansen som hviler i våre nødetater – i vårt sivilforsvar, i vårt heimevern, i våre frivillige organisasjoner. De har en kompetanse som gir oss den beste beskyttelse til å bekjempe trusler hvis vi tør stole på dem, gi dem utstyr, trening og trygghet. Da har representanten Bjørklund og jeg en mental utfordring: Hvordan klarer vi å snakke til 7-Eleven-generasjonen på en sånn måte – når vi liker gledene ved 7-Eleven – at vi får folk til å tenke på at en dag er det kanskje slik at man ikke får kjøpt noe! Folk i Finnmark skjønner det når strømmen går! Andre bør også skjønne det. Men jeg skjønner på representanten Bjørklund at her er vi på felles banehalvdel, og vi vil sikkert kunne møtes senere for nettopp å ta de utfordringene som var representantens hovedanliggende.

Presidenten: Replikorkordskiftet er over.

Ranveig Frøiland (A): Noreg er eit rikt land, eit godt land å bu i, vi har høg sysselsetjing og svært mange gode velferdsordningar. Likevel meinte Bondevik i fjor at det var nødvendig med ein ny kurs for landet, og Kristeleg Folkeparti valde å gå inn i ei Høgre-dominert regjering som var avhengig av fødselshjelp frå Framstegspartiet.

No ser vi den nye kursen. Det er eit usosialt Høgre-budsjett som er lagt fram. Talet på arbeidslause kjem til å auka, og dei som er utan arbeid, får det verre. Eg trur alle er samde om at å få folk i arbeid igjen er det viktigaste, men når ein ser at arbeidsplassar forsvinn, må ein akseptera at arbeidsløyse vert det ei stund. Då trur eg ikkje det

er slik at dei som er arbeidslause, vel å vera arbeidslause fordi ordningane i dag er så gode. Dei er det fordi dei ikkje får seg arbeid. Så om Regjeringa meiner at ordningane er så gode at folk går heime i staden for å ønskja seg arbeid, burde ho sagt det klårare. Eg trur ikkje det er slik.

Situasjonen for den konkurranseutsette industrien vår er vanskeleg på grunn av sterk krone og høgare rente enn det dei som vi handlar med, har. Derfor er det viktig å ha eit stramt budsjett, og det vil Arbeidarpartiet medverka til. Det meinte vi òg var nødvendig i juni i år, då vi handsama revidert nasjonalbudsjett, men då hadde ikkje Regjeringa rygggrad til å stå løpet ut. Å bruka pengar vart for freistande.

Høgre har gjort det til ein dyd å ikkje ha nokon industripolitikk. Det er meir skuffande at ikkje Kristeleg Folkeparti er meir oppteken av industri og sysselsetjing, og at dei var med på å ta bort både refusjonsordninga og nettolønsordninga for sjøfolk, som dei var så opptekne av å kjempa for i fjor.

Vi veit at velferden vår skjer i kommunane. Det som no skjer i kommunane, med kutt i eldreomsorg og kutt i skule, er veldig trist. Vi er faktisk veldig mange som hugsar Høgre sine lovnader før valet sist haust: skule, skule, skule – og det var vel ingen av oss som oppfatta at det skulle bety nedskjeringar i skulen.

Kommunalministeren sa tidlegare her i eit innlegg i dag at høgrestyrte kommunar prioriterte skular, medan arbeidarpartistyrte Bergen først kutta i skule. Kommunalministeren veit godt at Bergen får for lite midlar overført i høve til dei andre byane. Likevel var det slik at ved inngangen til dette året var Bergen den storbyen som brukte mest midlar til skule. Bergen har effektivisert administrasjonen på heile 1990-talet, slik at Bergen no er den byen som brukar minst på administrasjon ifølgje KOSTRA. Så no lyt kommunalministeren og Regjeringa ta ansvaret for at Bergen kuttar i midlar til skule, fordi kommunalministeren og Regjeringa kuttar i overføringar til kommunane.

Vi har vore stolte over at vi har klart å byggja velferdsstaten. Vi gjekk frå forsorg til rettferd, frå forsorg til velferd, og klarte ei omfordeling gjennom skattlegging. Den nye kursen til Regjeringa bryt på mange område med dette. No er det behovsprøving som er in igjen. Uføretrygda skal ikkje lenger få prøva seg i arbeidslivet og tena inntil 1 G. No skal det kuttast. I den augneblinken dei tek arbeid, skal det kuttast i trygda.

Eldre og uføre som altså fekk innvilga at dei ikkje skulle betala eigendelar på blå resept i fjor, lyt no igjen betala eigendelar.

Det er trist å sjå denne utviklinga som går på at ein tek frå dei som har aller minst; no skal det behovsprøvast. Igen skal det vera ei slik ordning at ein skal gå med hua i neven og bukka for sosialkontoret og spørja kva ein har rett til.

Statsministeren var veldig oppteken av at det ein gjer, skal vera føreseieleg frå Stortinget si side, og peikte i fleire innlegg her i dag på at investeringsavgifta skulle takast bort frå 1. oktober i år. Og det måtte alle veta skul-

le gjelda når Stortinget hadde sagt det. Då vil eg spørja: Kva er det som er annleis? Når Stortinget har vedteke at eigendelar på blå resept for eldre og uføre skulle takast bort frå 1. oktober i år, kvifor skal det ikkje vera føreseieleg for dei som er eldre og uføre? Kvifor har dei ei heilt anna ordning som ein ikkje treng bry seg med? Det skal vera like føreseieleg for dei som er eldre og uføre – dei skal veta kva dei har av rettar og kva dei får på blå resept – som det skal vera for næringslivet. Difor må ein ha like stor respekt for alle når ein gjer vedtak frå Stortinget si side.

Statsråd Victor D. Norman: Jeg skjønner godt at opposisjonen har behov for å markere seg i forhold til en politisk debatt. Men jeg synes det er litt pussig at Arbeiderpartiet legger så stor vekt på å fremstille vår arbeidsmarkedspolitikk som usosial og fremstille det som om vi forsøker å saldere de arbeidsledige for å få statsbudsjettet i havn. Det er ikke bare misvisende når man gjør det – det er positivt galt. I budsjettforslaget presenterer vi en ny arbeidsmarkedspolitikk som tar arbeidsledigheten på alvor, som innebærer at den enkelte arbeidsledige vil få langt tettere oppfølging enn før, som inviterer til et konstruktivt samspill mellom Aetat og private aktører når det gjelder å få folk tilbake i jobb, som gir flere tiltaksplasser enn før og større satsing på tiltaksplasser i bedriftene, og som gjør dagpengesystemet til det som er meningen, nemlig inntektssikring i en jobbsøkerfase. Dette er ikke å saldere bort de ledige, det er å satse på de ledige som en ressurs som skal og bør føres tilbake i arbeid.

Vi er så heldige at arbeidsledigheten i Norge fortsatt er mye lavere enn i andre europeiske land. Den er dessverre i ferd med å stige, og vi må nok være forberedt på at den kan fortsette å stige i månedene fremover. Samtidig er arbeidsmarkedet som helhet stramt, noe ikke minst den sterke lønnsveksten i år er uttrykk for. Det er ikke mangel på arbeidsplasser som er grunnen til at ledigheten i Norge stiger. Årsaken er delvis at de som blir ledige, har andre kvalifikasjoner enn det som kreves til de ledige jobbene, og dels at selve prosessen med å kvalifisere og formidle folk til ledige jobber tar for lang tid – og i forhold til mange fungerer den ikke i det hele tatt.

Erfaringene fra andre land i Europa viser at hvis vi ikke gjør noe offensivt med disse problemene, blir høy ledighet veldig lett et kronisk fenomen, selv i et hav av ledige stillinger. Det var en av hovedgrunnene til at regjeringspartiene i Sem-erklæringen la vekt på at Aetat skulle utvikles til en kvalifiseringsetat. Vår politikk på arbeidsmarkedsområdet har siden fulgt opp denne linjen.

Vi legger stor vekt på at Aetat i fremtiden skal være en tjenesteyter for de arbeidssøkende. Selvfølgelig skal etaten sørge for at folk får dagpenger og andre økonomiske støtteordninger, men vi har ikke en Aetat primært for å utbetale penger. Vi har en Aetat for at arbeidssøkende skal få hjelp til å kvalifisere seg til jobber og komme ut i arbeidslivet igjen. Vi har, med stor motstand fra opposisjonen i Stortinget, fått gjennomført organisasjonsmessige endringer som gjør at Aetat kan møte denne ut-

fordringen. Aetat har fått ny ledelse som gjør at utfordringene vil bli møtt, og vi ber nå Stortinget om å bevilge penger til 220 nye stillinger for personlig oppfølging av arbeidssøkere i Aetats regi.

Samtidig, hvis Aetat skal kunne hjelpe den enkelte, må den jobbe nært sammen også med de private formidlerne som har ansvaret for kommersiell arbeidsformidling i Norge. Det er ikke noe motsetningsforhold mellom det å ha en sterk offentlig Aetat og det å ha private aktører. Disse kan gjøre hver sin jobb, og de arbeidsledige trenger begge to. Vi legger derfor opp til at etaten skal sette bort formidlingskontrakter for spesielle grupper til private formidlere. I første omgang starter vi et forsøk med formidling av yrkeshemmede i tre fylker og samtidig en ordning med kontraktsformidling av statsansatte på ventelønn. Vi har over 3 000 statsansatte på ventelønn i dag. De representerer en høyst verdifull arbeidskraftressurs, og det å få disse ut i arbeid er i seg selv en viktig del av arbeidslinjen.

Samtidig må vi sørge for at Aetat også utvikler en mer krevende bestillerrolle i forhold til private og offentlige tilbydere av kvalifiseringsprogrammer. Det er ikke om å gjøre å bruke mest mulig penger til tiltaksprogrammer. Det er om å gjøre å få dem så billig som mulig, og få programmer som treffer de arbeidssøkendes behov best mulig.

Vi tror i den forbindelsen at det er spesielt viktig i større grad å få tiltak ute i bedriftene fremfor rene opplæringsprogrammer på skolebenken. Målet er ikke å få de arbeidsledige i skolen, målet er å få dem ut i arbeid.

Til slutt foreslår vi endringer i dagpengesystemet, som er viktige. Dagpengesystemet skal gi arbeidsledige økonomisk trygghet, samtidig som det skal oppmuntre den enkelte til å skaffe seg arbeid. Når vi foreslår at maksimal dagpengeperiode skal reduseres fra tre til to år, er det ikke for å straffe de arbeidsledige. Det er for å gjøre det klart både for de arbeidsledige selv og for Aetat at to år er mer enn lang nok tid til å kvalifisere folk og få dem ut i arbeid igjen. Det er uverdige for de arbeidsledige at de i dag kan gå inntil tre år uten at de i realiteten får noen personlig oppfølging i det hele tatt. Å redusere dagpengeperioden fra tre til to år er også et viktig tiltak for at Aetat og myndighetene skal ta innover seg at den enkelte arbeidsledige har rett til å få oppfølging som gjør at man kommer tilbake i arbeid før det har gått to år. Går det mer enn to år, viser all erfaring at man snarere blir varig arbeidsufør enn kvalifisert.

Vi foreslår også andre endringer i dagpengeordningen. Men det viktige er altså at dagpengeordningen i seg selv skal forplikte den enkelte og også forplikte Aetat til oppfølging – og det er å satse på de arbeidsledige som en ressurs.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): La meg først si at jeg selvfølgelig er enig i statsråd Normans utsagn om at Aetat først og fremst skal hjelpe folk til arbeid. Det er jeg enig i. Vi mener faktisk at den sittende regjering har bidratt til å

svekke denne etatens mulighet til å gjøre en god jobb på det området, med det som har skjedd i inneværende år.

Statsråden er overrasket over at det er så sterke reaksjoner på den innstramningen som har kommet i ledighetstrygden, samtidig som han understreker at det skal være en inntektssikring. Da er det snublende nær å spørre statsråden: Er det slik at Regjeringen og statsråd Norman mener at ledighetstrygden rett og slett er for god? Er den for lukrativ? Er det for lukrativt å ha en inntektssikring som gir en 62,4 pst. av inntekten å leve av når en mister jobben? Jeg er litt opprørt over den måten statsråden omtaler ledighetstrygden på når han sier at Aetats formål ikke er å være en etat for utbetaling av penger. Aetat har ansvar for å utbetale en av de viktige trygghetsfaktorene bakt inn i norsk folketrygd, nemlig at en skal ha en inntektssikring når en mister arbeidet. Er det slik at det er Regjeringens logikk at jo mindre penger en får når en er arbeidsledig, jo dårligere råd en har, jo fattigere en er, jo vanskeligere det er å være ledig – jo lettere kommer en i arbeid? Har det et øyeblikk falt denne regjeringen inn at en arbeidsledig som ikke får ledighetstrygden til å strekke til, faktisk er nødt til å gå på sosialkontoret? Har det falt statsråd Norman inn at han kanskje flytter en utgift fra en etat til en annen?

Statsråd Victor D. Norman: Hvis vi hadde foreslått reduksjon i ytelsene i dagpengene, kunne jeg forstått denne voldsomme moralske patos. Men det er jo ikke det vi har foreslått. Vi har foreslått at ytelsesnivået skal være akkurat som det har vært. Det vi har foreslått, er at maksimal dagpengeperiode skal reduseres fra tre til to år. Det er ingen reduksjon i ytelsene. Det er å sette et høyere mål for hvor raskt folk skal komme ut i arbeid.

Så har vi foreslått at ventedagene før man får utbetalt dagpenger første gang, økes fra tre til fem dager. Det har nesten ingen innvirkning på dem som er ledige en stund, men det har en betydelig innvirkning på dem som nesten ikke er ledige, altså ledige bare en liten stund. Jeg er enig i at vi gjerne kan diskutere det spørsmålet. Kan vi finne annen inndekning for det – flott! Det er ikke noe sentralt punkt.

Så foreslår vi at en del grupper som ikke har hovedforankring i arbeidsmarkedet, og som ikke har hatt arbeidsinntekt som sin hovedinntektskilde, som dagpenge-systemet derfor aldri var laget for, skal tas ut. Det gjelder f.eks. skoleelever og studenter som har jobbet på si mens de gikk på skole, og som nå får dagpenger mens de er på jakt etter sin første jobb. Det har aldri vært meningen at de skal ha arbeidsledighetstrygd. Å få disse gruppene vekk, slik at vi har en dagpengeordning som er skreddersydd for dem som dagpengeordningen er laget for, som gjør det tydelig at dette er inntektssikring i en arbeidssøkerfase, at det ikke er en varig trygd, er å verne om dagpengeordningen. Det er å sørge for at vi i fremtiden fortsatt kan gi gode ytelser til dem ordningen er laget for. Det er en linje jeg tror vi er nødt til å følge i alt arbeid for å bevare velferdsstaten fremover. Så jeg deler fullt ut representanten Solbergs moralske patos. Det er nettopp derfor vi foreslår de endringene vi foreslår.

Karin S. Woldseth (FrP): Da Regjeringen tiltrådte i fjor, var forhåpningene til arbeids- og administrasjonsministeren store. Endelig skulle landet få en minister med et fremsynt perspektiv på fornying og effektivisering av offentlig sektor. Med en akademisk bakgrunn som skulle gi tanker og idéer for en fremtidsrettet offentlig sektor, skulle noe endelig skje.

Men hva har skjedd? Beklageligvis kan det synes som om statsråd Norman har sittet ganske stille på kontoret sitt. Der har han kanskje hatt mange gode tanker, men noen synlig gjennomføringsevne har vi ikke sett. Hva har f.eks. skjedd med digitale sertifikater? Hvis det er en nyvinning som virkelig kan øke befolkningens direkte tilgjengelighet til det offentlige saksapparat, er det dette. Med digitale sertifikater vil det være mulig å sende søknader elektronisk og følge fremdriftsprosessen over Internett. Digitale sertifikater vil øke det offentliges muligheter til effektiv og rasjonell saksbehandling. Når skal vi få slike? Hva har skjedd med vyene om effektiv elektronisk saksbehandling i det offentlige? Når mange offentlige virksomheter tar papirutskrift av henvendelser på e-post og sender dem rundt i saksmapper, er dette en fallitterklæring. Hva skjer med offentlighetens innsyn i offentlig saksbehandling? Når den er elektronisk, er det fullt mulig å åpne den for innsyn. Dette har vi ikke sett gjennomført, og vi har heller ikke hørt at dette vil skje. Kanskje statsråden har tenkt tanken, men ikke funnet ut hvordan den skal gjennomføres?

Statsråd Victor D. Norman: Joda, han har både tenkt tanken, og vi har kommet veldig langt. Men la meg minne om et par ting.

For det første: Elektronisk signatur er veldig viktig for å få IT brukt på riktig måte. Elektronisk signatur er samtidig noe av det farligste som finnes. Det å sørge for at vi kan få et system som fungerer godt, men som samtidig ivaretar rettssikkerheten til alle de 4 ½ million mennesker som skal ha rettigheter i forhold til det offentlige, er viktig, derfor er forskriftsverket rundt dette kanskje det aller viktigste, og ikke de tekniske løsningene. Det forskriftsverket er på plass.

Noe av det som var sjokkerende å oppdage da jeg kom til det offentlige, var hvor kort departementsfellesskapet selv var kommet i forhold til elektronisk saksarkiv. Det gjennomføres nå i løpet av neste år.

Den generelle IT-strategien – og det er for så vidt en mer generell observasjon – følger av det som er den generelle moderniseringsstrategien generelt. Den beste moderniseringsministeren sitter stille og rolig på sitt kontor, for jeg kan ikke modernisere offentlig sektor. Derimot kan offentlig sektor modernisere seg selv hvis vi avgir myndighet nedover i systemet, og det er den linjen vi følger. Derfor kan vi se mange spor av vårt moderniseringsarbeid, men heldigvis er det mine statsrådskolleger som stort sett kan vise til disse, for de gjennomføres på deres områder nede i deres systemer. Det vi kan gjøre sentralt, er å legge forholdene til rette, lage en infrastruktur og sørge for at minst mulig blir bestemt sentralt. Det betyr f.eks., for å gå tilbake til elektronisk signatur, at vi skal

sørge for et forskriftsverk som gjør at man kan velge de løsningene på elektronisk signatur i de enkelte etatene som er mest hensiktsmessige i forhold til de brukerne man har. Og da er det f.eks. viktigere at man i en del sammenhenger kan bruke samme løsninger som private banker gjør, enn at man nødvendigvis skal bruke nøyaktig samme løsning som man bruker i andre statsetater.

Jørgen Kosmo hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Hill-Martha Solberg har bedt om ordet for å oppklare en åpenbar misforståelse.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg må si at det er helt nødvendig, for det må jo basere seg på en åpenbar misforståelse når statsråden hevder at det ikke er reduksjon i dagpengeordningen. Det står vitterlig å lese i proposisjonen fremlagt for Stortinget at ferietillegget i dagpengeordningen avvikles. Det betyr ifølge proposisjonen at et tillegg på 9,5 pst. faller bort. Og hvis ikke det er reduksjon, må vi få utdypet hvordan det ellers påvirker dagpengeordningen.

Statsråd Victor D. Norman: Det er mulig jeg har misforstått representanten Solberg, men jeg mener vitterlig at jeg hørte at hun stilte spørsmål om jeg syntes at 62,4 pst. kompensasjon var for mye. Vi foreslår 62,4 pst. Vi foreslår avvikling av ferietillegget, og vi foreslår det av flere grunner. For det første foreslår vi det fordi det bare er en begrenset del av dagpengemottakerne som får noen reell glede av det. For det andre fordi nesten alle som mottar ferietillegg, får dette utbetalt lenge etter at de er tilbake i jobb. Det er altså ikke en inntektssikring mens de er arbeidsledige. Og for det tredje foreslår vi det fordi sammenlignbare grupper, som f.eks. de på yrkesrettet utføring, ikke har noen tilsvarende ordning, og vi synes det er grovt urimelig og urettferdig at to ulike grupper arbeidsledige skal behandles forskjellig.

Presidenten: Da går vi tilbake til replikkordskiftet.

Inge Ryan (SV): Modernisering av offentlig sektor er ett av de sentrale punktene i trontalen. Denne moderniseringen er det mange som har kastet seg over med både iver og interesse, ikke minst mange kommuner. I mange år har kommunene tatt signalene fra ulike regjeringer, og ikke minst fra nåværende regjering, om at man vil modernisere offentlig sektor, man vil gjøre det enklere for innbyggerne å forholde seg til de ulike aktørene. Derfor har man opprettet offentlige servicekontor i en rekke kommuner. Men hva opplever man? Man opplever fortsatt en stat som ikke bare er lunken og forsiktig, men som til dels trenerer og saboterer mulighetene til å få til gode løsninger for innbyggerne. Statsråd Norman har tidligere sagt at staten aktivt skal være med på den type tiltak. Men det skjer altså ikke. Og hvorfor skjer det ikke? Er det fordi man her lever på en livsløgn, der man tror at alt er bra når det overhodet ikke er bra? Er det fordi denne

regjeringa vil bygge ned statlig virksomhet ute i kommunene? Eller er det slik at statsråden ikke rår med oppgaven sin, at det er for krevende å få orden på de statlige etatene slik at de gjør det som Stortinget har bedt om, at de gjør det som statsråden ønsker at de skal gjøre? Hva er årsaken til at det ikke skjer noe på dette området? Vi møter frustrerte ordførere som sier at dette går ikke, fordi de statlige etatene trenerer alle forsøk på å få til gode ordninger for våre innbyggere.

Statsråd Victor D. Norman: Jeg har sagt i Stortinget tidligere at hvis det er nødvendig å pålegge statsetater å medvirke for å få gode offentlige servicekontorer som er brukerrettet og møter innbyggernes behov, så skal jeg gjøre det. Det har vi også gjort i konkrete tilfeller. Men jeg vil presisere at det det dreier seg om, er å lage gode brukerrettede løsninger for innbyggerne, ikke gode løsninger for kommunene. En av problemstillingene vi har, er at mange offentlige servicekontorer som er opprettet av kommunene, tar sikte på å gi fullstendig samling av kommunale tjenester i ett offentlig servicekontor. Når Aetat, trygdekontor eller ligningskontor da skal forholde seg til dette, er problemstillingen at man samtidig skal gi samlede gode tjenester til en begrenset gruppe brukere, og vi kan ikke sitte sentralt og pålegge dem at istedenfor å få en god løsning på tvers av arbeidskontor og trygdekontor skal de for enhver pris være inne i et kommunalt servicetorg eller et kommunalt servicekontor. Vi må oppmuntre til å finne gode lokale løsninger som kan være ulike forskjellige steder i landet. Vi konstaterer at det er et godt samarbeid mellom Aetat, trygdeetat, sosialkontor og til dels ligningskontor veldig mange steder i landet. Andre steder har man valgt rene kommunale løsninger, atter andre steder har man valgt å samle de statlige tjenestene. Vi har i år gitt økonomisk støtte til forsøk med ulike måter å organisere de offentlige servicekontorene på. Det vi først og fremst har lagt vekt på, er å få samlet arbeid, trygd og sosiale tjenester som er på tvers av forvaltningsnivåer, og som retter seg inn mot en avgrenset brukergruppe. Vi tror den type samlinger er bedre enn å si at alle typer offentlig virksomhet skal være over én disk. Folk klarer seg stort sett i privat sektor selv om barber, frisør og bank ikke er ved samme skranke. Det samme gjelder i store deler av det offentlige. Derimot bør de tjenestene man har behov for samlet, fremstå samlet. Det er viktigere enn å samle alt offentlig ved én disk.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øyvind Vaksdal (FrP): I trontalen hevder Regjeringen at målet er å utnytte de store mulighetene Norge har. Dette er vel noe alle er enige om. Det er imidlertid stor forskjell på liv og lære i denne regjeringen. La oss eksempelvis se på energisektoren.

I det forrige århundre utnyttet vi våre enorme energiresurser til å bygge industri over det ganske land. Mange av de industristeder vi i dag har, hadde ikke engang eksistert uten at vi hadde hatt rikelig tilgang på kraft til fornuftig pris. Vi har nå i de siste 30 år hatt gleden av å

forvalte store olje- og gassressurser. Også dette har medført store ringvirkninger, med industrireising og verdiskaping mange steder i landet. Vi har altså brukt våre naturgitte ressurser på en fornuftig måte, til å skape arbeidsplasser og vekst og til verdiskaping. Dette er veldig bra.

Men nå er dette åpenbart ikke politisk korrekt lenger. La oss bare se på kraftmangelen i Norge i dag. I et normalår mangler vi mellom 6 og 7 TWh fra å være selvforsynte med kraft – mellom 6 og 7 milliarder kWh. For å sette det hele i perspektiv, tilsvarer dette kraftmengden fra 14 Alta-utbygginger. Man skulle tro at det burde vært umulig for en energistormakt som Norge å stille seg på en slik måte.

Vi produserer i dag nærmere 3 000 TWh i form av olje, gass og kraft, og vi bruker bare 6–7 pst. av dette selv. Stortinget har åpnet for å bruke noe av våre gassressurser til kraftproduksjon, men vi ser at Regjeringen finner på de utroligste krumspring for å få stoppet dette. Regjeringen har i tillegg fått vedtatt et eget nasjonalt kvoteregime for utslipp, noe som bidrar til ytterligere usikkerhet om lønnsomheten av å bruke gass til kraftproduksjon.

Det alt vesentlige av vår kraftproduksjon er i dag basert på vannkraft. Det fins fortsatt et stort potensial for ytterligere kraftutbygginger der dette ikke har store miljømessige konsekvenser. I tillegg kan vi få store mengder kraft ved opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg.

Stortinget har behandlet flere vannkraftutbyggingsaker de senere år, med et heller nedslående resultat. Ved behandlingen av Øvre Otta-vassdraget ble det til slutt en halv utbygging, og i Saltfjellet-Svartisen ble det ingen utbygging i det hele tatt. Stortinget vil snart få til behandling utbygging av Sauda-vassdraget, som kan bedre kraftbalansen med 1 TWh. Men signalene fra Regjeringen så langt har vært alt annet enn oppløftende.

Forskjellen på tilbud og etterspørsel av kraft øker hvert år. Regjeringen møter denne utfordringen med å svi av milliarder av skattebetalernes penger på å subsidiere vindmøller og andre luftslott, som ikke på noen måte monner i denne sammenheng. Vi vet alle at når det er mangel på en vare i et åpent marked, har dette innvirkning på prisen. Dette gjelder selvfølgelig også strømprisen. Når det er mangel på strøm, stiger prisene, og strømreregningen øker kraftig for folk flest. Dette skyldes i hovedsak den politiske handlingslammelse som både Regjeringen og stortingsflertallet har vist i energipolitikken. Og ikke nok med det: De høye elavgiftene bidrar også til ytterligere forverring av strømreregningen til folk. Og nå har selvfølgelig Regjeringen kommet med en økning av elavgiften i sitt budsjettforslag.

Regjeringens prating om å utnytte våre store muligheter ser dessverre ut til å være bare prat. I dag er det bare Fremskrittspartiet som vil ta i bruk noe mer av våre enorme energiressurser, for å sikre at det norske folk og norsk næringsliv får tilstrekkelig med kraft og en strømreregning det går an å leve med.

Heidi Sørensen (SV): Jeg våknet i morges av følgende nyheter: Jeg hørte at Kristelig Folkepartis leder, Val-

gerd Svarstad Haugland, kunne fortelle oss at opposisjonen på Stortinget bare var ute etter å skape konflikter. Og så hørte jeg at Oslo Sporveier skal legge ned 1/3 av trikkelinjene i byen. Det var – for å si det forsiktig – en dårlig start på dagen.

Jeg syns ikke det er problematisk at det er konflikter i politikken – snarere tvert imot. Det kan være sunt, det kan være klargjørende. Den parlamentariske situasjonen vi har i dag, er kanskje ikke først og fremst preget av konflikter, men av krangel og av rot, og skal man følge med i norsk politikk, bør man helst ha hele dagen til rådighet og litt mer enn det.

En av de tingene som gjør det vanskelig å følge med, er at man ofte opplever at det sies en ting, og så gjøres det noe helt annet. Jeg har tenkt å bruke to eksempler fra miljøpolitikken for å illustrere dette, og for å se på noen hovedtrekk.

Regjeringen sier at den satser på kollektivtransporten – statsministeren gjentok det senest i dag. Samtidig som det satses på kollektivtrafikken, vil kollektivt reisende neste år oppleve et dårligere tilbud: Busslinjer skal legges ned, det skal asfalteres over trikkeskinner, og prisene på kollektivtrafikken skal øke. Ifølge lekkasjene før statsbudsjettet ble lagt fram, var kollektivtransporten budsjettvinner. 350 mill. kr skulle Oslo Sporveier få. Og da pressemeldingen kom, gjentok samferdselsministeren det samme. Problemet med de pengene var at de bare fantes i pressemeldingen og ikke i statsbudsjettet. I budsjettet stod det 100 mill. kr til Oslo Sporveier. For å få det til å høres fint ut la man på de 250 mill. kr som tas inn i bompenger, og som for lengst av Oslos egne politikere er vedtatt brukt til kollektivtrafikken.

Folk i Oslo og folk i andre storbyer er avhengige av en god kollektivtransport. For miljøet i storbyen er kanskje kollektivtrafikken det aller viktigste, og det er ryggraden i vårt transportsystem. Uten en kollektivtrafikk drukner vi i forurensning her i byen. For å illustrere hvor viktig bare T-banen er: Hadde vi lagt ned T-banen mellom Tøyen og Majorstuen, måtte vi ha erstattet den trafikken med en 12-felts motorvei. Men i går vedtok Oslo Sporveier en nedskjæringspakke: 75 mill. kr skal spares inn, og det gjøres hovedsakelig ved å ta en tredjedel av trikkelinjene i byen. Samtidig innstilles også flere busslinjer, og banene skal starte senere om morgenen og slutte å kjøre tidligere om kvelden. Folk i hovedstaden vil oppleve et dårligere tilbud neste år.

Oslo-folk er glad i trikken sin. Bytter en ut trikken med buss i Trondheimsveien, betyr det for oss som bor der, økt forurensning og et dårligere tilbud.

Kristelig Folkeparti gikk til valg på at all kollektivtransport i landet skal bli 25 pst. billigere. Venstre har en stolt historie som et miljøparti. Jeg håper de ikke kan sitte og se på at en tredjedel av trikkelinjene i Oslo asfalteres igjen. Men kollektivtrafikken sulteføres også på landsbasis. De store byene i Europa har gjennomsnittlig en tilskuddsandel på 50 pst. i forhold til trikkebilletten. I Oslo, som har den høyeste tilskuddsandelen i Norge, er den på 30 pst. Den systematiske utsultingen av kollektivtrafikken gjør at tilbudet blir dårligere. I forslaget til

statsbudsjett er det ikke en krone mer til drift av kollektivtransporten.

Heller ikke jernbanen ser lyse tider i møte hvis investeringene i infrastruktur skal fortsette på det nivået vi har i dag. For 2003 er det enkelt oppsummert slik at vi har ett anlegg, og det er Skøyen–Asker. Det er ikke noe å si på den prioriteringen, det er riktig at vi skal bruke pengene der, men det skjer nesten ingenting annet. Av de 1,2 milliarder kr som skal investeres, går det 900 mill. kr dit, så mer er det ikke rom til.

Jernbaneinvesteringene ligger etter to år av inneværende Nasjonal transportplan 1,2 milliarder kr etter. Det betyr at de som drømte om et dobbeltspor til Ski, må skyte en hvit pinn etter det. La oss se på hva vi har gjort i Oslo-området de siste 20 årene: Vi har bygd 25 nye kjørefelt. 25 kjørefelt for bil inn til byen har vi bygd på 20 år, mens farten inn til byen ikke har økt. Trafikken går i akkurat samme fart. Vi har altså ikke oppnådd å gjøre køene kortere, vi har bare oppnådd å lage køene bredere enn det de var for 20 år siden. Skal vi løse rushtidstrafikken slik at også næringslivstransporten har mulighet i Oslo, må vi satse kollektivt på en helt annen måte enn det vi ser. Da må det ikke være slik at vi skal vente til 2015 på et dobbeltspor til Ski. Ikke engang en enkel opprusting av Ski stasjon har vi råd til neste år. De som drømte om dobbeltspor på Vestfoldbanen, må kanskje tenke 2020. Eidangertunnelen, som er høyt ønsket i Telemark, kan man bare drømme om, og når det gjelder SVs gamle drøm om Ringeriksbanen, kan man kanskje tenke 2030, eller en gang etter det. Fortsetter dagens investeringsnivå, er ikke Nasjonal transportplan verdt det papiret den er skrevet på i forhold til satsing på jernbanen, og forfallet skjer altså samtidig med at resten av Europa satses.

Men vi har brukt store penger på denne sektoren i de siste to årene. Da vi kuttet bensinavgiften med 2 kr, kostet det 3 milliarder kr over statsbudsjettet. 6 milliarder kr på to år har vi altså forbedret bilens konkurranseevne med i forhold til kollektivtrafikken. Det er den store pengebruken. Vi er nødt til å innse at de 100 mill. kr ekstra til kollektivtrafikk ikke er i nærheten av å veie opp den konkurransesituasjonen som bilen har blitt tilgodesett med de siste to år.

Regjeringen sier at man satses på nye fornybare energikilder. På tross av at den sier det, er det ikke en krone mer i budsjettet til nye fornybare energikilder denne gangen, mens det som har skjedd, er at vi har redusert elavgiften. På to år har altså strøm, oppvarming ved panelovner, bedret sin konkurranseposisjon overfor bioenergi og andre nye fornybare energikilder med 2 milliarder kr. Det koster det. Vi må satse i fire år på nye fornybare energikilder før vi kommer opp på det samme nivået. På nytt ser vi at man sier at man satses på en ting, mens de store pengene flyttes i en helt annen retning. Og hvis det er noe Regjeringen virkelig har brukt penger på i siste periode, er det utbygging av Snøhvit-feltet. Over 40 milliarder kr investeres vi der. 2 milliarder kr er skatte-subsidier – bare det alene er mer enn hva vi skal satse på nye fornybare energikilder i hele denne perioden.

Kan vi ikke da heller si det slik når vi oppsummerer hva som har skjedd: Vi har satset på billig bensin, vi har satset på billigere strøm. Det vil gi et riktigere bilde av hva Regjeringen og flertallet i denne salen har satset på de siste to årene, enn det vi hører, at vi skal satse på kollektivtrafikk, og at vi skal satse på nye fornybare energikilder. Jeg tror at det største problemet som oppstår, er at vi skaper forakt for politikere ved at vi ikke kan være i nærheten av å stå inne for disse løftene, med det spriket som er mellom det som sies og det folk som tar trikken, som ønsker et bedre kollektivtilbud, som prøver å skape seg bedrifter innen nye fornybare energikilder, opplever i hverdagen. Man kan gjenta til man blir blå i trynet at man satses kollektivt. Men når trikkelinjene asfalteres i Oslo, er det vanskelig å se at dette er en satsing, og den satsingen vil folk heller ikke oppleve.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bjørgulv Froyn (A): Jeg er veldig enig med representanten Sørensen når det gjelder beskrivelsen av det dramaet som finner sted i Oslo i dag. Det er et drama som lett kan bli et scenario for andre større byer, fordi man bare halvveis tar ansvar for kollektivtrafikken og ikke helt. Så står man igjen med dem som skal håndtere virkeligheten, og det fører til en betydelig nedleggelse, ikke bare av sporvognslinjer, men også av busstilbudet, og reduksjon i tilbudet på T-banen. I tillegg vil man øke takstene med mer enn prisstigningen, hvilket altså betyr at folk skal betale mer for et dårligere tilbud, etter det som nå ligger som vedtak.

Jeg skal imidlertid konsentrere meg om noe annet, og det gjelder konsekvensene av det Regjeringen nå har lagt opp til når det gjelder bevilgninger i forhold til Nasjonal transportplan. Da man vedtok Nasjonal transportplan, var det kanskje historisk. Det ble skapt mange forventninger. Med de to budsjettene som vi har for inneværende år, og det som kommer til neste år, er Nasjonal transportplan blitt historie. Det er dramatisk. Det fører også til at vi i opposisjonen må tenke gjennom hvordan vi skal forholde oss til de økonomiske rammer som etter hvert blir tildelt. Mitt spørsmål til Sørensen er derfor: Har SV foretatt noen vurderinger av hvilke veiprosjekter de ønsker å prioritere innenfor mindre rammer enn det som var forutsatt i Nasjonal transportplan?

Mitt andre spørsmål knytter seg til Ringeriksbanen, som representanten var inne på i innlegget. Vi er også for Ringeriksbanen. Det er kanskje et være eller ikke være for Bergensbanens framtid. Men det er et problem med trasévalget, og mitt spørsmål er: Har SV bestemt seg for et trasévalg som sikrer at den nye Ringeriksbanen også legger forholdene til rette for at vi får en ringbane rundt Oslo-regionen, slik at vi kan få et betydelig bedre kollektivtilbud som dekker dette området?

Heidi Sørensen (SV): Bjørgulv Froyn sier noe som er helt riktig: Vi kommer til å få et dyrere tilbud, og det er dårligere.

(Sørensen)

Når det gjelder spørsmålene knyttet til om vi kan gjøre noen omprioriteringer fra vei til bane, jobber vi med det og skal så langt vi klarer, legge det fram i vårt alternative budsjett. Men det er noen kandidater som ligger litt fram i tid, som vi nå bør si fra om at vi må avstå fra – og det tror jeg blir viktig for å klare å ta kollektivtrafikken i Oslo på alvor. Det er bl.a. byggingen av ti-felts E18 til Asker. Det er et meningsløst prosjekt som vil generere så mye forurensning inn i denne byen at det skal enorme tiltak til for å kompensere det. Det er ingenting miljøvennlig i at man i dag står i seks felt og forurenser, men hvis man bygger ti felt, og vi om ti år skal stå her og diskutere om vi skal ha en utvidelse fra ti til seksten felt, så har vi bare gjort ting verre. Vi er nødt til å se at vi ikke kan bygge oss ut av de transportproblemene vi har, særlig knyttet til rushtiden. Vi er nødt til å satse kollektivt.

Når det gjelder Ringeriksbanen, har vi ikke tatt standpunkt til trasévalg, og jeg ser fram til en spennende behandling i forhold til hva som skal til for å få den best tenkelige traseen, men det må ikke herske noen tvil om at både hjertet mitt og mange andre hjerter banker hardt for den banestrekningen. Jeg tror også representanten har rett i at det vil være et være eller ikke være for Bergensbanen.

Dramaet som skjer i Oslo, er, som Bjørgulv Froyn helt riktig sier, meget dramatisk når kjerneoppgaven for å ha en trivelig by – som vi som har ansvar, må ta innover oss – er et ordentlig kollektivsystem. Hvis vi ikke klarer å levere et ordentlig kollektivsystem til Oslos innbyggere, har vi sviktet en av våre mest alvorlige kjerneoppgaver. Og når man nå diskuterer å asfaltere trikkeskinner og legge ned bussruter, er det å gå baklengs inn i framtida.

Leif Frode Onarheim (H): Det var en ganske sørgmodig fremstilling Heidi Sørensen hadde i sitt innlegg. Hun snakket riktignok om at hun hadde hatt noen drømmer, men det var tydelig at ingen av drømmene hadde gått i oppfyllelse.

Jeg tror vi kan være enige om én ting: Vi ville alle i denne sal gjerne ha kunnet satse mer både på kollektivtrafikk og på vei. Nå har Regjeringen – og jeg er helt enig i den vurderingen – sagt at vi må sørge for at vi får den konkurranseutsatte industrien opp å stå, og at det må være prioritet én. Da er det noe man har måttet skjære ned på. Men er det slik at representanten Sørensen mener at bilen ikke bør få anledning til å leve lenger, eller at den i hvert fall bør bli dyrere; at bensinprisene skal opp, og vi skal ikke bygge ut noe mer el-kraft, for vi regner med at folk plutselig skal bruke mye mindre – i hvert fall skal vi sette opp prisene på el-kraften slik at vi ikke lenger har billig strøm?

Mitt siste spørsmål er: Når vi har hatt en demokratisk prosess i forhold til Snøhvit, er det ikke da slik at både Heidi Sørensen og jeg bekjenner oss til et demokratisk system og aksepterer at et flertall har besluttet at Snøhvit er godt for Finnmark, at det er godt for vår gass- og oljevirkksomhet, og at vi derfor nå må slutte opp om det, når det først er besluttet?

Heidi Sørensen (SV): Det forundrer meg at representanten fra Høyre synes jeg har gitt en sørgmodig framstilling av de to siste årene. Jeg trodde det var en jubelframstilling sett fra Høyres synspunkt. Bensinen har blitt billigere, strømmen har blitt billigere, og så har vi satset mindre på det Høyre sjelden har vært opptatt av, kollektivtrafikk og nye fornybare energikilder. Jeg trodde Høyre jublet over det. Har ikke dere vært pådrivere for denne politikken?

Så til spørsmålet om det bør bli dyrere bensin i dag. Ja, hvis vi skal løse de infrastrukturproblemene vi står overfor, vil jeg mene at det er riktig. Jeg kan ikke skjønne at vi i verdens rikeste land, som har den tredje billigste bensinen i Europa regnet opp mot levestandardkostnader, ikke skulle ta det valget og si ja til litt dyrere bensin, og så har vi råd til et anstendig – og jeg mener et anstendig – kollektivtilbud.

Hvis man lurer på hvem det rammer hardest, har vi nettopp fått reisevaneundersøkelsen. De som kjører mest bil i Norge, bor i Østfold, Akershus, Buskerud og Telemark. Det er de store pendlerfylkene i Norge. De som kjører minst bil, bor her. Det er greit. Men de som kjører nest minst bil, bor i Finnmark, og de som kommer på plassen etter der igjen, bor i Troms. Så kommer Nordland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal. Så ja, jeg tør å stå for det.

Hvis man har vært et sekund i tvil om at jeg synes at forbruksavgiften på strøm er for lav, er det også riktig. Det hadde vært riktig av Norge å ha en forbruksavgift som var på gjennomsnittet av det de andre nordiske landene hadde. Da hadde vi kanskje turt å legge om vår energipolitikk.

Til Snøhvit.: Det milliardsluket er subsidiert forurensning og naturødeleggelse, og intet stortingsvedtak kan endre min oppfatning av det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Trontaledebatten i år har etter min mening vært preget av kraftig ordbruk anvendt på enkeltheter i Samarbeidsregjeringens politikk, mye mer enn konstruktive innspill til det som kan gi politiske flertallsløsninger for neste år og årene som følger. I stor grad har Stortingets talerstol blitt benyttet som Tabloids reservetalerstol. Beskrivelser har haglet gjennom lufta, omtrentlighetene har vært mange og karikeringene utbredt. Ikke minst har dette vært anvendt på Kristelig Folkeparti. Der hvor det åpenbart ikke er realiteter å hente fram, konstrueres det problemer som man så argumenterer i forhold til. Arbeiderpartiets justispolitiske talsperson gjorde det i sitt innlegg. Ut fra sine egne tolkninger og konklusjoner framstiller hun det som om Kristelig Folkeparti er uenig i at:

«Forebygging av kriminalitet starter med en god familiepolitikk, gode barnehager, en inspirerende og inkluderende skole, skolefritidsordning, gode fritidstilbud samt gode tiltak for barn og unge med spesielle behov.»

Selvsagt er vi ikke uenige i dette, for dette er noe av kjernen i vårt verdigrunnlag. Ja, jeg tror neppe noen i Stortinget er uenige i alle disse beskrivelsene av goder. Men uenigheten oppstår i forhold til hvordan vi oppnår målsettingen. I Kristelig Folkeparti tror vi at en god familiepolitikk består i bl.a. å legge forholdene til rette slik at familiene har valgmuligheter. Vi tror ikke på ensidighet og A4-løsninger for alle. Foreldre retten er viktig. Derfor legger vi til rette slik at de som ønsker det, kan velge barnehage for barna, mens de som foretrekker noe annet, kan velge kontantstøtte.

I Kristelig Folkeparti tror vi at gode tiltak for barn og unge kan organiseres gjennom offentlige tilbud, men vi vet at det samme kan gis av private og frivillige organisasjoner. Derfor støtter og stimulerer vi Frivillighets-Norge.

Det forundrer meg ikke at SVs parlamentariske leder ikke ønsker seg et veldedighetssamfunn hvor det er mange som må gå med lua i handa og spørre om hjelp. Vi i Kristelig Folkeparti ønsker det heller ikke. Det er derfor vi har gått inn for systemer og ordninger som nettopp skal forhindre dette.

Fordelingspolitikken har en målretting som er sosialt forsvarlig og mer treffsikker. Og skulle det vise seg at vi bommer noe på målet, ja, så er vi selvsagt villige til å justere treffsikkerheten.

Ifølge representanten Kvakkestad fra Fremskrittspartiet er det avgiftsnivået på alkohol som skaper grobunn for smugling og lovovertridelser. Ja, Kvakkestad utfoldet dette videre slik at manglende respekt for alkoholloven spredte seg til andre lover og forakt hos folk i forhold til å etterleve disse. Logikken og innholdet i resonnementet skal jeg la ligge, men jeg vil understreke at Fremskrittspartiets ønsker om fri flyt av alkohol synes å være et overordnet mål i forhold til både sosialpolitikk og justispolitikk. Dette vil Kristelig Folkeparti aldri være med på. All erfaring og forskning viser at økt tilgjengelighet gir økt bruk. Økt bruk gir økt misbruk. Økt misbruk gir større skadevirkninger. Alkoholpolitikk dreier seg derfor om noe langt mer og annet enn smugling, hjemmebrenning og grensehandel. Det dreier seg om et folkehelseperspektiv og en sosialpolitikk med vekt på barna og de unge i samfunnet i første rekke. Hver dag lider ca. 200 000 barn og unge i Norge på grunn av foreldres eller nære pårørendes bruk av rusmidler. Det i seg selv er tragisk og uverdigg. Dernest vet vi at av disse barna vil 60–80 pst. selv komme til å utvikle et misbruk om de ikke får nødvendig hjelp. Derfor er det viktig at de oppdages, at de ses, og at de får den nødvendige hjelpen. Jeg kunne derfor tenke meg at det allerede i barneskolen ble innført en ordning med sosiallærer eller en sosialperson som kunne oppdage, se, være nær og gi hjelp til barnet og til hjemmet.

Jeg beklager også – omforlatelse, president, den ordbruken er kanskje ikke så godt valgt. Jeg er også lite begeistret for den holdning til både åpningstider og priser som kom til uttrykk fra kandidatene til nestledervervet i Arbeiderpartiet i den debatten som ble ført sist sommer. Har Arbeiderpartiet også tenkt å legge seg på den linjen som Fremskrittspartiet følger?

Til slutt: Gjennom statsbudsjettet sier Regjeringen klart at man vil intensivere arbeidet for å sikre at Norge skal være en rettsstat for alle. Et konkret tiltak for å sikre likebehandling er styrking av tolkeutdanningen. Derfor er det viktig at dette skjer, slik at alle, også de som ikke er etniske nordmenn av fødsel, kan få den hjelpen som de trenger.

Presidenten: Presidenten kan berolige representanten med at hvor alvorlig ordet beklage er, er sterkt avhengig av hvem som sier det.

Aud Gaundal (A): For oss i Arbeiderpartiet er det et godt motto at en ikke skal fordele verdiene før de er skapt. Derfor er sysselsetting så viktig, og derfor er det så viktig å ha en god næringspolitikk. Når noen har bruk for arbeidskrafta, og når næringslivet tjener penger, da skaper vi felles verdier.

Det er imidlertid nå en dramatisk situasjon i den forstand at næringslivet har problemer. Arbeiderpartiet mener derfor at det å ha en politikk for lavere rente og en krone som ikke er fullt så sterk som i dag, er det beste for industrien – en forpliktelse vi også må ta med oss i vårt budsjettarbeid.

Men i tillegg mener vi at en må arbeide for et solidaritetsalternativ hvor partene i arbeidslivet og Regjeringa forplikter seg til tiltak for å bedre situasjonen for konkurranseutsatt næringsliv. For det er svært dramatisk når Statistisk sentralbyrå i en helt fersk rapport sier at 75 000 industriarbeidsplasser er i fare. Rapporten er laget på oppdrag for Prosessindustriens Landsforening, og forteller at vi må få kontroll over kostnadsnivået og verdien av den norske krona.

I tillegg må vi utvikle ny industri og nye næringer. Til det trengs det aktive medspillere. Vi har god tradisjon for og har fått gode resultater når private og offentlige myndigheter samarbeider for å få til ny næringsvirksomhet.

Jeg har sett at næringsminister Ansgar Gabrielsen har sagt at han ikke vil være en minister som syr puter under armene på næringslivet. Samtidig ble han på NHOs konferanse dette året spurt hvordan han skal bidra for at næringslivet skal overleve. Da var svaret at han ikke skulle stå i veien.

Det er nesten så en har lyst til å spørre: Hva skal egentlig Bondevik-regjeringa med en næringsminister? Særlig når en ser hvordan dette gir seg utslag i praktisk politikk for inneværende år: kutt i forskning og utviklingstilskudd gjennom SND, kutt i utviklingstilskudd og programvirksomhet, kutt i kommunale etableringsstipend, kutt i bedrifts- og næringsutvikling i distriktene og ikke minst kutt i kommunale næringsfond. Alle disse kuttene kunne etter Arbeiderpartiets mening bidratt til nye næringer og en aktiv utvikling og fornying av eksisterende virksomhet.

Møbelprodusenten Ekornes påpeker til stadighet at bedriften hans ikke hadde eksistert om han ikke hadde fått offentlig hjelp i en vanskelig situasjon. Jeg skulle ønske han fikk gjennomslag for en slik tenkning i Høyres sentralstyre, der han er medlem.

Det blir for lett vint å si at markedet skal rå ene og ale- ne. Politikken blir godt synlig når Regjeringa i sitt bud- sjettforslag for neste år sier at arbeidsledigheten vil øke og at investeringene blir mindre.

Det kommer daglig alvorlige signaler fra hele landet om at konkurranseutsatt næringsliv sliter. Vi hører om nedlegging av produksjon, utflagging av arbeidsplasser, permitteringer og økt ledighet.

Dette er rikets tilstand. Da kreves det tiltak for å snu kursen. Eller er det denne kursen regjeringa Bondevik mener er rett?

Når Regjeringa i tillegg foreslår å svekke dagpenge- ordninga og skyver regninga for lønn under permittering over på arbeidsgiverne, vitner det om at her føres det Høyre-politikk.

Ansaret for rikets tilstand rammer ikke bare regjerin- ga Bondevik, men også Fremskrittspartiet, som ifølge le- deren, Carl I. Hagen, er basis for denne regjeringa.

Arbeiderpartiet ser at det føres Høyre-politikk, og re- gjeringa Bondevik må ikke regne med at vi skal støtte denne kursen. 52 svar på 52 spørsmål fra Fremskrittspar- tiet, samt at Fremskrittspartiet er både fødselshjelper og basis for Regjeringa, forplikter Kristelig Folkepartis statsminister, enten han liker det eller ikke.

Beate Heieren Hundhammer (H): Det er ikke få problemer enkelte politikere gjennom tidene har prøvd å bevilge seg ut av. Men det er ikke bare å øke rammene, klappe seg på brystet og tro man har gjort en god jobb, heller ikke når det gjelder ulike velferdsordninger. Det man da i virkeligheten har gjort, er å sørge for at alle får litt. Det man ikke har gjort, er å ta hensyn til at alle såkal- te grupper består av ulike individer med ulike behov. Våre velferdsordninger er basert på løsninger som omfat- ter alle eller de fleste. Det er et paradoks at til tross for våre omfattende velferds- og støtteordninger er det noen som faller igjennom i systemet. Derfor har det vært vik- tig for Samarbeidsregjeringa å endre dagens sosialpoli- tikk slik at de som trenger det mest, får den nødvendige hjelp og støtte.

Å la de ulike ordninger ese ut og omfatte stadig flere, uten å ta hensyn til de praktiske konsekvensene, handler også om manglende vilje til å prioritere. For å bekjempe fattigdommen i Norge har denne regjeringa fremmet en rekke forslag som viser at vi greier å prioritere. Vi ønsker ikke å dele ut gaver til dem som fint kunne klart seg uten, på bekostning av dem som kunne fått økt livskvalitet og et verdig liv ved å få noe mer. Det er god utjevningspoli- tikk at de fleste av oss avstår fra noen velferdsordninger for å finansiere tiltak mot fattigdom.

Omleggingen av gravferdsstøtten er tidligere nevnt som ett eksempel i debatten. Dagens meningsløse ord- ning ved å gi alle etterlatte i Norge 4 000 kr i tilskudd til begravelse, fjernes, samtidig som de som ikke har midler til å gi sine kjære en verdig begravelse, med Regjerin- gens forslag kan få 15 000 kr i støtte.

Et annet eksempel er støtteordningene til elever i videregående skoler. Der vil en omlegging av dagens system samt en økt bevilgning på 50 mill. kr, sørge for at

elever fra familier med svak økonomi får økte stipender. Det gjør at barn med foreldre med begrenset økonomi bl.a. kan eie sine egne bøker, slik som alle andre.

Å bekjempe fattigdom med bl.a. mer målrettede vir- kemidler er det noen som prøver å assosiere med tidlige- re tiders uttrykk som «verdige trengende» og «å stå med lua i hånden». Men i virkeligheten er det jo det stikk motsatte. Det er med dagens system det er synlig hvem som faller igjennom. Det er i dag det er vanskelig å si at man ikke klarer seg, når alle vet at Norge ligger på ver- denstoppen når det gjelder antall velferdsgoder og andel av befolkningen som omfattes av den. Det er i dag de som må søke ekstra hjelp, må brette livet sitt ut på et of- fentlig kontor, noe som kunne vært unngått for mange ved mer målrettede tiltak.

Arbeid er den sikreste veien ut av fattigdom. Derfor legger Regjeringa frem en rekke tiltak som skal hjelpe folk ut i arbeidslivet og forandre systemer som gjør at folk taper på å jobbe. Dette har tydeligvis falt mange tungt for brystet. Spesielt har endringer i støtten til uføre, som ble fremmet i juni, skapt sterke reaksjoner. Det for- undrer meg at noen synes det er galt at det skal lønne seg å jobbe fremfor å motta offentlig støtte. I dag sitter en som har uførepensjon og tjener 60 000 kr ved siden av, igjen med 10 000 kr mindre enn en som er ufør og tjener 50 000 kr. Derfor har Regjeringa foreslått endringer slik at uføre ikke skal tape penger på å jobbe selv om trygden reduseres. Det skal alltid lønne seg å jobbe, og det skal alltid lønne seg å jobbe mer. Likeledes fjernes mulighe- ten til å tjene inntil 1 G uten å få kutt i trygden. Er man 100 pst. ufør, kan man ikke jobbe. Kan man arbeide ¼ stilling, skal det selvfølgelig føre til redusert trygd. Det har da aldri vært akseptert blant folk flest at man skal ha 100 pst. ytelse fra staten samtidig som man skal kunne ha arbeid ved siden av.

For øvrig er det gledelig at det blant forslagene om endring i uførepensjonen ligger inne en endring i stats- budsjettet som kommer yrkesaktive kvinner til gode. Til nå har uførevurdering og utmåling av uførepensjon til deltidsarbeidende også blitt vurdert i forhold til ev- nen til å utføre husarbeid i hjemmet. Denne regelen har i praksis kun blitt anvendt på kvinner og har blitt opp- fattet som kvinneskredderisk. Denne regelen blir nå fjernet.

Endringer og omprioriteringer i velferdsordninger og sosialpolitikken er ikke noen lett sak å fronte. Det mest behagelige for en regjering ville kanskje være å la det skure og gå som før og heller putte inn litt ekstra midler når det oppstår et akutt behov. For endringer medfører bestandig protester. Men når barnefamilier lever i fattig- dom, og stønadordninger virker hemmende på arbeids- innsatsen, kan ingen ansvarlig regjering unnlate å foreta en kursendring i velferdspolitikken. Denne regjeringa har startet den kursendringen. Folk skal få løsninger ba- sert på at de er individer. Det skal lønne seg å jobbe, og de som trenger det mest, skal også få mest hjelp. Det er mulig ikke alle liker alle endringene, men vi må huske på at sosialpolitikk ikke skal være veldedighet, men hjelp til selvhjelp.

Kenneth Svendsen (FrP): Lottomillionærer er ikke som andre millionærer. Dette slagordet er nå også bekräftet av statsministeren. Og hvorfor brukte han dette slagordet? Jo, for å stadfeste at Norges oljeinntekter er en form for lottointekter.

Jeg synes det er tragisk at landets statsminister er av den oppfatning at landets oljeinntekter er en form for lottointekter. Som en opplysning til statsministeren er lotto et spill hvor man satser penger, og hvor oddsen for å bli millionær mildt sagt er meget, meget lav. Å legge til rette for et oljefond er ikke et spill, men nitid og planlagt arbeid hvor det er rimelig sikkert at det vil bli en gevinst. Hvor stor denne gevinsten er for hvert år, er selvfølgelig usikkert.

Så sier statsministeren i sitt innlegg at det er to typer lottomillionærer, den ene som bruker opp milliongevinsten med én gang – og det skal liksom symbolisere Fremskrittspartiet, og den andre millionæren som setter pengene i banken og tar ut overskuddet, som han ifølge statsministeren bruker til å pusse opp huset, noe som tydeligvis skal symbolisere Kristelig Folkepartis nøkternhet og langsiktighet.

Sammenligningen er selvfølgelig tatt helt ut av sammenhengen. Jeg skal forsøke å sette den tilbake i sin sammenheng.

Hvis jeg var så heldig å bli lottomillionær i år, ville jeg – og jeg tror det gjelder hele Fremskrittspartiets stortingsgruppe også – med stor sannsynlighet fulgt statsministerens råd, enkelt og greit fordi det er fornuftig når man vet at man blir lottomillionær bare én gang. Men hvis vi hadde visst at denne lottomillioneren kom hvert eneste år i 20 år fremover, slik som oljeinntektene, ville situasjonen vært en helt annen.

Vi i Fremskrittspartiet ville hjulpet til med penger slik at huset til våre foreldre ble pusset opp. Vi ville hjulpet til med å kjøpe dyre medisiner til våre foreldre, etter at Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre innførte egenandeler. Vi ville spedd på trygden til våre foreldre slik at statens tyveri, samordningen mellom pensjonister – som er velsignet av Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre – ikke skulle merkes så godt. Vi ville spedd på trygden slik at den underreguleringen av trygdene som staten har gjort i mange år, ble oppveid med våre årlige lottomillioner. Vi ville enkelt og greit ha hjulpet til slik at våre foreldre, den eldre generasjon som har bygd opp dette landet, fikk en verdig alderdom. Og når den dagen kommer til oss alle da en våre foreldre går bort, ville vi ha hjulpet til med å betale gravferden, etter at staten med sine enorme årlige oljeinntekter dessverre har fjernet gravferdsstøtten også.

Vi ville hjulpet til slik at våre barn skulle kunne kjøpe seg en trafikksikker bil til å frakte våre barnebarn til og fra barnehage eller fotballtrening, for som statsministeren sikkert vet, er kostnadene for å etablere seg for en ung familie formidable. Jeg nevner bare 2,5 pst. dokumentavgift til staten. Og skal barna mine få råd til å sikre mine barnebarn i en trafikksikker bil, må nok jeg som lottomillionær hvert år spe på litt, slik at staten får inn sine sårt tiltrengte bilavgifter.

Slik ville Fremskrittspartiets representanter bruke sine årlige lottomillioner. For Fremskrittspartiets representanter er i stand til å ha to tanker i hodet samtidig. De klarer nemlig å tenke på sin neste, men de glemmer ikke dem som skapte den velferden som vi nyter godt av. Fremskrittspartiets representanter bryr seg om urettferdighet, men ikke bare den urettferdigheten som skjer i utlandet. Vi bryr oss først og fremst om den urettferdigheten som skjer i dette landet, de som har minst i Norge, de som ikke har råd til medisiner, de som ligger på sykehjem og som ikke får lov å være oppe lenger enn til kl. 14 på dagen, de som har minst, de fattige, de som fryser fordi strømavgiften til staten sørger for at strømprisen er skyhøy.

Så må jo bare vi i Fremskrittspartiet akseptere at statsministeren fra Kristelig Folkeparti på vegne av Regjeringen ikke vil bruke sine lottopenger til annet enn å vedlikeholde sitt eget hus. Det kalles å prioritere.

Presidenten: Presidenten vil for sin del si at å karakterisere ordninger som er vedtatt av Stortinget, for statlig «tyveri», er å vise ringeakt for Stortingets beslutninger.

Sigrun Eng (A): Årets trontale er regjeringa Bondeviks dokument, fullt og heilt. Veljarane får her varsel om ein annan politisk kurs enn den Arbeidarpartiet stod for og står for, men folket bad om endringar ved siste val.

Bondevik I og Bondevik II er det stor forskjell på. Både Sem-erklæringa og den praktiske politikken vi ser, vitnar om ei kraftig høgredreing. Bondevik I var ei regjering som godblunka til begge sider, til dels med hell.

Bondevik II, som er tufta på Sem-erklæringa pluss Framstegspartiets 52 spørsmål med svar, er bygd over ein annan lest. Biletleg, så langt ut i debatten, minner det meg mest om ein som har for tronge sko på. Gnagsåra kan fort føre til at ein blør, og det kan vera smerteleg nok, og det er ikkje så lett å kome seg vidare heller om ein skal setje føtene i FrP-kalosjane.

Eg er ikkje sikker på at det var den kursen vi ser no, folket ute såg for seg. Ikkje eingong ordførarkorpset til Kristeleg Folkeparti jublar. Mange tek derimot bladet frå munnen og er bekymra – bekymra for om kommunane får nok midlar til oppgåvene dei alt har: god eldreomsorg, gode offentlege skular og lovnader til småbarnsfamiliane knytte opp mot barnehagesatsinga og SFO. Og som om det ikkje var nok for kommunane å få redusert overføringane, står det å lese i trontalen:

«For å forenkle og fornye offentlig sektor vil Regjeringen delegere ansvar og myndighet innad i staten og desentralisere oppgaver til kommunene.»

og

«Det krever vilje til politisk fornyelse. Regjeringen vil forsterke kampen mot fattigdom, hjemme og ute. ... Regjeringen vil fornye og forsterke distriktpolitikken.»

Det er berre det at dei som slit med å klare det Stortinget alt har lagt på dei, skjønar ikkje medisinen som er foreskriven, og som botnar ut i mindre overføringar.

I mitt politiske hovud gir trontalen eit fordekt bilete av ein kraftig høgrevri. Og da skal forskjellane auke, det er ideologien.

Fødselshjelpar Hagen fører an med argumentasjon om bruk av meir oljepengar. Han har uttalt at han er basis for den sitjande regjeringa. Framstegspartiet fyk rundt som frifantar og lovar i aust og vest. Det verkar mest som dei har fått i oppgåve å seie alt som folk gjerne vil høyre. Er det underleg at meiningsmålingane stig i den leiren? Vi har alle våre ønske, men dei bør gå i hop i praksis, ikkje berre på papiret.

Samferdsel har frå alle parti vore sett på som god distrikts- og næringspolitikk. I trontalen blir det så vidt nemnt, og i Sem-erklæringa, som er grunnlaget for denne regjeringa, er det omtala som noko av det viktigaste denne regjeringa verkeleg skulle satse på. Tysdagsutgåva av Aftenposten var slik sett ikkje lysteleg lesnad. Nasjonal transportplan blir der gravlagd, og den parlamentariske leiaren i Høgre bruker ikkje dei same store bokstavane som han gjorde før.

Men skattelette blir det, i alle høve til dei som kan ete seg meir enn mette. Rekninga blir send dei som har minst å bidra med, dei arbeidslause, dei uføretrygda, og dei som kunne bidra litt, men som sosialministeren har kutta handa av. Det er det samfunnet vi vil få med den politiske retninga som trontalen i klår tekst uttrykkjer.

Statsråd Børge Brende: Ettersom miljøpolitikk også er veldig viktig i et generasjonsperspektiv, må jeg si at det perspektivet som representanten Svendsen tok opp i sted i forhold til petroleumsformuen, ikke helt holder i en sånn tidsramme. Vi har en petroleumsformue i Norge nå på ca. 600 milliarder kr som er satt inn i oljefondet. Så har vi fremtidige pensjonsforpliktelser på 3 400 milliarder kr som skal sikre pensjonsrettighetene våre. Så sånn sett er heller ikke det vi har satt av så langt, tilstrekkelig til dette. Men det bildet som statsministeren brukte tidligere i dag, var meget godt. Han sa faktisk at vi kan bruke den avkastningen som kommer fra dette oljefondet i stedet for å spise opp fondet som også skal være med på å sikre pensjonene. Det er forskjellen på lottomillionæren som bruker opp alle pengene med en gang og legger seg til kostnader som han ikke greier å dekke, og den som bruker av avkastningen, renteinntektene, og slik både kan sikre sin egen familie og kanskje også hjelpe andre. Dette er faktisk et godt perspektiv på hva som også er en langsiktig og bærekraftig politikk på det økonomiske området.

Det leder meg til FNs toppmøte om bærekraftig utvikling i Johannesburg, hvor generasjonsperspektivet var viktig, og hvor vi også tok et skritt fremover i kampen mot global fattigdom og miljøforringelse. Selv om vi også opplevde skuffelser, bl.a. på energiområdet, fikk vi på en rekke områder positive vedtak som skal følges opp nasjonalt og i det internasjonale miljøvern-samarbeidet.

Det er nær sammenheng og gjensidig avhengighet mellom miljøarbeidet vi gjør hjemme og ute. Før toppmøtet arbeidet Norge for at verdenssamfunnet skulle påta

seg mer ambisiøse miljøforpliktelser. Nå er tiden kommet for å omsette handlingsplanen i Johannesburg fra ord til praksis.

Etter erklæringen fra den russiske statsministeren i Johannesburg, og også vår egen statsministers samtale med Kasianov, er det grunn til å håpe at Kyotoprotokollen vil kunne tre i kraft i nær fremtid. Det vil være en viktig milepæl i det internasjonale arbeidet mot klimaendringer. Men verdenssamfunnet har langt igjen til Klimakonvensjonens mål om å unngå farlig menneskeskapt påvirkning av klimaet.

Norge skal være en pådriver i arbeidet for en mer ambisiøs global klimaavtale med strengere og mer omfattende utslippsforpliktelser etter 2012. Vi vil under det kommende partsmøtet i New Delhi i slutten av oktober arbeide aktivt for en tidlig oppstart av slike forhandlinger, med sikte på å få med flest mulig land som i dag står utenfor protokollen. En mer ambisiøs global klimaavtale må inkludere USA og utviklingsland med forholdsvis store utslipp og sterk utslippsvekst.

Regjeringen er i ferd med å gjennomføre en mer offensiv klimapolitikk nasjonalt. I tilleggsmeldingen varslet vi et tidlig nasjonalt kvotesystem fra 2005 og andre tiltak som vil bidra til at Norge viser demonstrerbar fremgang før 2008. Arbeidet med en proposisjon med forslag til utforming og lovfesting av kvotesystemet er igangsatt.

Norge arbeidet også i Johannesburg for en strengere kjemikaliepolitikk, og det ble oppnådd enighet om å minimalisere bruk og produksjon av helse- og miljøskadelige kjemikalier innen 2020. Dette er viktig for utviklingslandene, men også for Norge – ikke minst i nordområdene. De viktigste forurensningskildene i nordområdene er langtransporterte forurensninger. Kjente miljøgifter, som PCB, kommer fra hele verden og gir bekymringsfulle konsentrasjoner i et særlig sårbart miljø. Derfor er det i Norges interesse å arbeide aktivt for å styrke de internasjonale kjemikalieavtalene.

Regjeringen vil føre en mer aktiv kjemikaliepolitikk med fokus på å stanse utslippene av de farligste kjemikalierne – miljøgiftene – og redusere risikoen forbundet med bruk av andre kjemikalier. Regjeringen har som mål å vesentlig redusere, eller stanse, utslippene av prioriterte kjemikalier, henholdsvis innen 2005 og 2010. Utslippene av alle miljøgifter skal være stanset innen 2020.

I Johannesburg ble det også oppnådd enighet om målet om en betydelig reduksjon i tap av biologisk mangfold innen 2010. Det er viktig å minske tapet av regnskog, som er leveområde for mange truede arter. Men vi har truede dyre- og plantearter også i Norge, som vi både har en nasjonal egeninteresse i og et internasjonalt ansvar for å gi et sterkere vern.

Norge har vært og skal fortsatt være en pådriver for internasjonale miljøavtaler og et forpliktende samarbeid på miljøområdet. En slik pådriverrolle forutsetter selvsagt at vi tar vare på vårt eget miljø og finner løsninger på våre hjemlige miljøutfordringer. Også derfor ønsker Samarbeidsregjeringen en revitalisering av norsk miljøpolitikk, og det er vi godt i gang med.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sylvia Brustad (A): Både statsministeren og miljøvernministeren har i dag trukket fram resultatene fra toppmøtet i Johannesburg. Heldigvis ble resultatet bedre enn vi kunne frykte, men likevel langt fra bra nok. Det skyldes ikke manglende norsk innsats, og det var brei støtte i forhold til de sterke krav som ble stilt i Johannesburg. Men nå er utfordringene å feie for egen dør og greie å følge opp her hjemme i Norge. For hvis vi skal vise at vi mente alvor med de krav som ble stilt i Johannesburg, må vi gjøre enda mer her hjemme. Så hørte jeg miljøvernministeren si at nå skal vi gå fra prat til praksis. Det er også helt nødvendig, for vi kan ikke basere vår miljøpolitikk på store ord på reiser i utlandet og lite handling her hjemme. Så langt er alt bra. Men så kommer vi til de konkrete forslagene. Regjeringas budsjettforslag bærer ikke preg av at Regjeringa følger opp med tiltak. Tvert imot er det kutt på flere viktige områder. Jeg nevner f.eks. lokalt miljøarbeid.

For kort tid siden behandlet vi klimameldinga i Stortinget. Der hadde Arbeiderpartiet, sammen med flere partier, en lang rekke forslag, som ikke minst dreide seg om ny fornybar energi og fornybar energi, som kunne ha bidratt til en bedring for miljøet. Dette stemte regjeringspartiene imot. Det var f.eks. støtteordninger til bedrifter og hus for vann- og luftbåren oppvarming, det var biodrivstoff, det var hydrogen, det var energigjenvinning, mv.

Så spørsmålet mitt til miljøvernministeren er: Når skal Regjeringa følge opp på hjemmebane de store og fine ord som ble sagt i Johannesburg og andre steder rundt om i verden? Og helt konkret: Hvor blir det av planen om 15 pst. fornybar energi, som vi stilte krav om i Johannesburg, og 10 pst. ny fornybar energi? Hvor kommer det, og når kommer det? Så langt har vi sett lite konkrete resultater.

Statsråd Børge Brende: Først vil jeg understreke at miljøutfordringene er internasjonale i sin karakter. Mye av det vi strir med i Norge, er forurensning som kommer innover vårt land fra andre land. Derfor er det så utrolig avgjørende for oss i Norge at det inngås forpliktende internasjonale miljøavtaler. Derfor la vi også stor vekt på dette i Johannesburg.

Regjeringen er selvsagt rede til å følge opp alle de forpliktelsene som land påtok seg i Johannesburg. Problemet var at man ikke gikk langt nok. På de viktige områdene er det ingen utfordring for Norge, fordi vi er ganske gode på miljø i forhold til det som ble bestemt i Johannesburg. Men det som representanten Brustad tar opp, er hvordan vi skal greie å strekke oss ekstra i Norge for å gå foran som et godt eksempel og komme opp med en politikk som er i tråd med det som vi ønsker som globale og internasjonale miljøforpliktelser. Dette arbeidet er Regjeringen i god gang med.

Vi er opptatt av biologisk mangfold, at man skal redusere de dramatiske tapene som skjer internasjonalt. I budsjettet som Regjeringen har fremlagt, dobler vi satsingen

på nasjonalparker og nye verneområder i Norge i forhold til det som er inne i inneværende års budsjett. Vi får flere nye nasjonalparker til neste år og nye naturreservater. I løpet av høsten vil Regjeringen også fremme en kystvernsplan for Nordland, slik at vi også begynner å verne andre naturtyper enn bare fjellområder.

Vi kommer med en oppfølging av klimameldingen i Stortinget, med en egen proposisjon om det nasjonale kvotesystemet.

Olje- og energiministeren vil fremme en gassmelding i løpet av høsten, som tar opp mange av de forholdene som er viktige i forhold til klimapolitikken, og som også er viktige i forhold til å øke bruken av fornybar energi i Norge. Nå er vi i Norge veldig heldig i forhold til det med fornybar energi, ettersom vi bruker 99 pst. fornybar energi i forhold til målet om 15 pst. så langt.

Øyvind Korsberg (FrP): Miljøvernministeren var tradisjonen tro opptatt av internasjonal såkalt miljøvernpolitikk og lite opptatt av det som folk flest er opptatt av her til lands, nemlig å ha en friluftspolitikk – og gjerne en balansert friluftspolitikk.

I likhet med resten av det som skjer i samfunnet er også friluftslivet i endring. Man har i hovedsak to typer friluftsliv. Man har det som foregår til fots, og så har man det motoriserte friluftslivet. Motorisert friluftsliv har lange tradisjoner her til lands. Jeg tenker på båttrafikk langs kysten, og også etter hvert bruk av båt på elver og vann i innlandet.

Motorisert friluftsliv vinterstid på land baserer seg på bruk av snøscooter. I Sverige og Finland har altså myndighetene lagt til rette for bruk av snøscooter gjennom et sammenhengende løypenett, og turistnæringen tjener milliardbeløp på friluftslivet på den måten. I Norge er myndighetene svært restriktive til å opprette nye løyper, og resultatet av det er dessverre at man får mye ulovlig kjøring og frustrerte snøscooterbrukere.

Vil statsråden ta inn over seg at friluftslivet er i endring, og sørge for at kommunene selv får avgjøre og legge til rette for å opprette egne særskilte løyper for motorisert friluftsliv? Det er et forslag som Fremskrittspartiet har fremmet mange ganger i denne sal, og dessverre fått nedstemt, også av Høyre etter at Høyre kom inn i regjering.

Statsråd Børge Brende: Først vil jeg si til representanten at mitt inntrykk er at nordmenn er veldig opptatt også av internasjonale miljøspørsmål. Når Sellafield-anlegget i Storbritannia kjører ut radioaktivt avfall, som vi da merker langs hele kysten vår, er nordmenn opptatt av internasjonale miljøspørsmål. Man er opptatt av at i nordområdene våre ser vi at vi har sterk luftforurensning med skadelige miljøgifter. Nå er det slik at i Nord-Norge kan en voksen mann spise bare ett måseegg i året, fordi de er så stappfulle av miljøgifter at man har kostholdsrestriksjoner knyttet til dette.

Ni av ti nordmenn mener at friluftsliv er det mest forebyggende helsearbeid. Folk er glad i å komme seg ut i Norge, i marka, man er glad i å bruke fjellet, man er også

glad i å bruke strendene våre. Derfor har Regjeringen i sitt budsjett satset mer på friluftslivet for å tilrettelegge for det. I det siste har vi faktisk også sett en del skremmende eksempler på bruk av kjøretøy i utmark. Jeg vet ikke om representanten har fått med seg at i Finnmark sliter de nå med veldig mye barmarkskjøring, slik at man da ødelegger viktige friluftsområder for mange generasjoner, og dette er ikke bra.

Når det gjelder snøscooterkjøring, er det fullt mulig å kjøre snøscooter i dag, i Norge, hvis du har løyve, og hvis du trenger det til transport til hytta di og i andre sammenhenger. Men ren fornøyleskjøring, som Fremskrittspartiet vil ha fritt frem, er åpenbart Fremskrittspartiets eneste miljøsak for tiden – det er det som tas opp. Litt stakkarslig synes jeg det er å bare fokusere på det med snøscooter, det må jeg innrømme. Der vil ikke vi ha fritt frem. Vi skal ikke få kjøre rundt i nasjonalparkene med snøscooter. Du må kunne få gå en skitur uten å bli nedkjørt av snøscooter. Men det er allerede et svært løypenett, f.eks. i Finnmark, med mange titalls mil hvor du kan kjøre snøscooter.

Ingvild Vaggen Malvik (SV): Miljøvernministeren har gjort en strålende innsats på den internasjonale arena, senest nå på FN-konferansen i Johannesburg, da statsråden jobbet for en målsetting om at 10 pst. ny fornybar energi skulle bli målsettingen innen 2010 – altså et mål som ville innebære en økt satsing på vindmøller, biobrensel og f.eks. solenergi. Betenkelig nok framstod Høyres miljøvernminister under konferansen i Johannesburg som langt mer offensiv enn både Kristelig Folkepartis olje- og energiminister og statsminister gjør her hjemme. Trontalen var prisverdig nok spekket med honnørord i forhold til miljø. Desto mer skuffende ble det å høre finanstalen fra Børge Brendes partifelle, finansminister Per-Kristian Foss. Det er vel ingen overdrivelse å si at miljøtiltakene hadde en temmelig beskjeden plass i hans gjennomgang. Og det skjønner vi godt etter å ha lest statsbudsjettet til Regjeringen, med 2,7 pst. kutt i Miljøverndepartementets budsjett.

Spørsmålet jeg vil stille Børge Brende, er: Når har han tenkt å levere varen? Når vil vi få se et forslag til statsbudsjett som ikke formelig roper om at miljøvernministeren internt i Regjeringen har tapt kampen mot finansministeren, og kanskje olje- og energiministeren? Og når skal vi få et nasjonalt mål om 10 pst. ny fornybar energi? Jeg kan faktisk støtte statsråden i at gassmeldingen kan være et passende sted å ta opp dette spørsmålet.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Børge Brende: Først vil jeg takke representanten Vaggen Malvik for den rosende omtalen av Regjeringens samlede innsats i Johannesburg, hvor utviklingsminister Frafjord Johnson, statsministeren og jeg representerte Norge. Vi fikk forhindret en del uheldige vedtak, og vi fikk også til en politikk hvor det internasjonale

samfunnet skal gå foran i forhold til å redusere det alvorlige artstapet som vi ser, også innenfor kjemikaliepolitikken, i forhold til å la flere mennesker få tilgang på bedre sanitære forhold og ferskvann, som ikke minst statsministeren var inne på.

Det var jo statsminister Kjell Magne Bondevik som ledet vår delegasjon i Johannesburg, og det var også statsministeren som gikk ut og sa at han ønsket en global målsetting i forhold til 10 pst. nye fornybare energikilder. Og det skyldes at den største miljøutfordringen vi står overfor globalt sett, er klimaendringen. Skal vi greie å hankses med klimaendringene som er i ferd med å føre til økt forørkning, oversvømmelser og ganske store reduksjoner i artsmangfoldet, må vi skifte ut noen av de tyngre fossile brenslene med nye energikilder. Vi gikk foran med dette, og vi har selvsagt også tenkt å følge opp nasjonalt når det gjelder fornybar energi. Det er derfor Norge har satt seg en målsetting om at vi i løpet av de nærmeste årene skal få 3 TWh med vindkraft. Vi har mål også gjennom Enova, som da skal være med og finansiere nye og fornybare energikilder. Og som jeg også sa i sted, er det slik at i Norge i dag er 99 pst. av den elektrisiteten vi bruker, faktisk fornybar, den kommer fra vannkraft. Så sånn sett ligger vi relativt bra an.

Når det gjelder Regjeringens miljøsatsing, er den betydelig. I et stramt budsjett legger vi reelt opp til en økning i miljøbudsjettet med 2,5 pst., ikke minus 2,7 pst. Fordi vi har flyttet oljevernberedskapen over til Fiskeridepartementet, begynner SV å regne ut det som et kutt. Det er ikke redelig, og det synes jeg representanten Vaggen Malvik, som vanligvis legger vekt på å være sannferdig, burde ha opplyst om i sitt innlegg.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg oppfatter at litt av hensikten med trontaledebatten er å se på det mer overordnede perspektivet, før man går i gang med å diskutere bl.a. enkeltheter knyttet til selve behandlingen av statsbudsjettet.

Det er åpenbart at det helsevesenet som vi utvikler i framtidens Norge, har med et overordnet perspektiv å gjøre som hele befolkningen vil være opptatt av, og det vil ha konsekvenser for befolkningen hvilke beslutninger vi tar. Det vi har sett gjennom en lang periode i Norge, er jo at det har vært en stor tverrpolitisk vilje til å satse mer midler på helsevesenet. Det ser vi også i forhold til det statsbudsjettet som er lagt fram for kommende år. Hvis man ser på de totale rammene og på den veksten som er der, vel i størrelsesordenen 8 milliarder kr, er ikke det ubetydelige summer. Jeg vil si at det derfor vil være helt galt hvis man ut fra den typen bruttostørrelser skulle angi Regjeringen som om den ikke viste vilje til å satse på helsevesenet, for det er det åpenbart at Regjeringen gjør.

Men det som det alltid må være viktig å diskutere, er innholdet i satsingen. Jeg har registrert at statsministeren på flere felter har avlagt visitt til ulike partier, og at også lederen for Kristelig Folkeparti i dag har sagt at man

opptrer – oppfatter jeg – på en måte som om det ikke skulle være vilje til konstruktivitet i opposisjonen. Jeg håper ikke at man har den oppfatning om det i forhold til den rollen SV ønsker å spille i helse- og sosialpolitikken. For jeg tror at på en rekke felter der man ser at Regjeringen tar grep, er det mulig å finne fram til samarbeid, og konstruktivt samarbeid. Men likevel må det være lov å påpeke at den utviklingen vi har sett, med skiftende regjeringer gjennom årene, ikke nødvendigvis har ivarettatt den intensjonen vi som politikere hadde, slik at det man praktisk har gjennomført, har blitt noe annet.

Jeg synes at det som offentliggjøres i dag, nettopp den 10. oktober, som jo er Verdensdagen for psykisk helse, er interessant. Det er en Samdatarapport fra SINTEF Unimed som viser at selv om det har vært en økning som ikke har vært betydelig når det gjelder innsatsen for psykisk helse i Norge, så har økningen innenfor de andre fagfeltene når det gjelder medisin, vært betydelig større. Vi snakker da om fysiske lidelser, der man har hatt en vekst fra opptrappingsplanen startet 1. januar 1999 og fram til i dag på 12 pst., mens den har vært 6 pst. ut fra de dataene som Samdata har når det gjelder psykiatri. Og det er oppsiktsvekkende. Det er oppsiktsvekkende at når Stortinget tar tak i psykiatrien – etter at Regjeringen har lagt det fram og skal ha målrettet satsning på det – og man er midt i opptrappingsplanen, så viser det seg likevel at det ikke er psykiatrien, men det vi kaller somatikken, altså de fysiske lidelsene, som først og fremst får vekst.

Det jeg er spørrende til, er: Hva slags mekanismer er det som gjør seg gjeldende? Én mekanisme er helt åpenbart de veldig sterke kreftene som rår ute i samfunnet i forhold til å skaffe midler på sine felter, mens psykiatrien ikke har de samme talspersonene. Jeg vil gi ros til statsministeren, som gang på gang har flagget både åpenhet om egen sykdom, da han hadde den, og synet i forhold til psykiatrien generelt. Jeg tror at man trenger flere slike stemmer. Og vi har flere slike stemmer i Regjeringen.

Men jeg tror at det blir veldig viktig at Stortinget i fellesskap med Regjeringen får til en satsning på psykiatrien som gjør at vi hindrer en del av de utslagene vi ser nå i regi av helseforetakene, nemlig at psykiatrien blir taper i en konkurranse med somatiske tjenester, og der det blir den sterkeste rett som rår. Nå i dag står Rådet for psykisk helse med en utstilling utenfor Stortinget og påpeker en del av de utslagene vi ser. Jeg tror det blir helt feil å si at det er Regjeringen som sådan som gjennom sin politikk har skylden for dette. Men det er de sterke kreftene som rår. Når vi ser at klinikker som Feiringklinikken i dag lønner hjertekirurger i størrelsesordenen 2,5 mill. kr pr. år – for så vidt for offentlige midler – og at man får en drivkraft innenfor somatikken for å gjøre det som er lønnsomt, så skal det veldig sterke motkrefter til for å satse på dem som er svakest. Og vi skal huske at de stemmene som høres best, sjelden er de svakeste. Derfor håper jeg at det i denne salen, når vi skal gå til budsjettbehandlingen i høst, vil være mange som ikke bare slår ring om den satsingen Regjeringen ønsker å ha på psykiatrien, men at vi i fellesskap kan styrke den enda mer, nettopp med bakgrunn i slike data som nå kommer fra Samdata

SINTEF Unimed. For det viser at vi likevel ikke er kommet så langt som vi skulle være i forhold til opptrappingsplanen. Vi må ikke gi slipp på de målene, for dette handler om enkeltpersoner. Det handler om enkeltpersoner som rammes, og som fortsatt står for lenge i behandlingsskø.

Olaf Gjedrem (KrF): Trontaledebatten har så langt understreka det som er spesielt for norsk økonomi, og dermed norsk politikk, nemlig oljefondet.

Noreg har ikkje statsgjeld. Her skil me oss frå nesten alle land i verda.

Det viktigaste spørsmålet no er om me har rygg til å bera desse gode tidene, eller om me lét oss freista til å bruka meir enn dei 30 milliardar kr av oljefondet som Regjeringa føreslår at me skal bruka neste år, og som er det same som avkastninga av oljefondet.

For Kristeleg Folkeparti er det viktig at budsjettet er ansvarleg, rimeleg stramt og tilpassa situasjonen i økonomien. Budsjettet som Regjeringa har lagt fram, vil dempa presset på renta og kronekursen. Dette er god næringspolitikk. Og det er god distriktspolitikk. Det er dette næringslivet ber om, og det er ein fordel for innbyggjarane i landet.

Det konkurranseutsette næringslivet ligg for ein stor del i Distrikts-Noreg, og me ynskjer ikkje at arbeidsplassane her vert lagde ned eller flagga ut. Då må me ikkje pøsa ut pengar i økonomien, for det vil føra til at renta og kronekursen går vidare opp og vanskeleggjer situasjonen for desse bedriftene.

Har me rygg til å bera dei gode tidene, eller tek me ut for mykje i løn? Lønsauken i Noreg vil i år igjen ende opp fleire prosent høgare enn i dei landa som me konkurrerer med. Slik har det vore kvart år dei siste fem åra. Denne faktoren åleine har forverra konkurransekrafta for konkurranseutsett industri i Noreg med 14 pst. etter 1996.

Ei slik lønsutvikling kan norsk næringsliv ikkje leva med i lengda, varene vert for dyre. Eg er difor glad for det initiativet som statsministeren har teke overfor partane i arbeidslivet, med sikte på å få til ei form for inntektspolitisk samarbeid. Eg håpar at dette initiativet lykka. Eit slikt samarbeid vil landet vera tent med, og det vil auka moglegheitene for at renta kan gå ned, slik at lønsauken ikkje går med til å dekkja auka renteutgifter for dei private hushaldningane.

Eg vil òg minna om at dersom sjukefråværet neste år i det minste hadde halde seg på det nivået som fråværet er på i år, ville me hatt fleire milliardar meir å bruka på statsbudsjettet for 2003. Avtalen om eit inkluderande arbeidsliv må følgjast opp av partane, slik at det samla sjukefråværet kjem ned og utstøyinga frå arbeidslivet vert redusert. Regjeringa føreslår over 200 nye stillingar i Aetat, og talet på kvalifiseringsplassar for arbeidslause passerer 30 000 for fyrste gong neste år, så her er det ei satsing for å hjelpa arbeidslause inn i fast og stabilt arbeid.

Distriktspolitikken er viktig for Kristeleg Folkeparti. Det veit alle i denne salen. Det er vel òg grunnen til at me i fjor haust og i vår opplevde omfattande angrep på Re-

gjeringa sin distriktspolitikk. Eg opplevde for min del at denne kritikken var overdriven og taktisk motivert. Det såg ut til at målet fyrst og fremst var å ramma Kristeleg Folkeparti negativt. Eg merkar meg at denne kritikken no har stilna, og at forsøka på å forteikna Kristeleg Folkeparti har flytta til andre politikkkfelt, der opposisjonen i denne debatten spesielt prøver å trekkja i tvil vår kamp mot fattigdom i Noreg og internasjonalt.

Det distriktspolitiske engasjementet til Kristeleg Folkeparti står uansett fast. Folk skal kunna halda fram med å bu og arbeida i alle delar av landet. Kristeleg Folkeparti arbeider, i regjering og storting, for å få fleirtal for gode løysingar i distriktspolitikken. Difor har me i lag med SV vorte einige om å oppretta eit fond for næringslivet i næringssvake distrikt på 1 milliard kr, som me i statsbudsjettet føreslår å setja av 500 mill. kr til. Me har fremja forslag om å fjerna investeringsavgifta og redusera skatte- og avgiftsbyrda for næringslivet, og ikkje minst har me sikra at det vert ført ein balansert og distriktsvenleg landbrukspolitikk.

Landbruksoppgeret i år vart betre enn på fleire år og førte til ein reell inntektsauke for heiltidsbonden. Det er eit viktig resultat for distrikta, og det er eit resultat av at Kristeleg Folkeparti er med i regjering. Kristeleg Folkeparti er eit næringsvenleg parti og eit distriktsvenleg parti. Det er eg stolt av.

Trond Giske (A): Det var en hardt presset statsminister vi så ved møtets begynnelse i dag. Det var ikke mye glede å spore over at han sitter som den øverste politiske leder i Norge, med de muligheter det gir til å skape det samfunnet han drømmer om. Borte var smilet i munnviken med tanke på at han kanskje snart har slått noen statsministerrekorder fra 1800- eller 1900-tallet. Det var få inspirerende visjoner om hvordan Norge kan bli et varmere samfunn med større rettferdighet, bedre velferd og større livskvalitet. Det er heller ikke så rart, for det er ikke i den retningen politikken går.

Det er høyresiden som nå styrer norsk politikk. Etter at Bondevik i fjor kunne feire at Høyre gav seg i kampen om statsministerposten til fordel for et parti som bare hver åttende velger hadde stemt på, er tiden nå kommet for tilbakebetalingen. Med et flertall i regjeringen har Høyre sørget for at det er de som bestemmer kursen. Og høyredreiningen stopper ikke der. Etter at Fremskrittspartiet etter en runde med spørsmål og svar gav klarsignal til den nye regjeringen, er også her tiden kommet for tilbakebetaling. Var det det KrF-ere over hele landet drømte om – et statsbudsjett som først var høyredominert fra Regjeringens side, og som vil ligge ytterligere til høyre når Fremskrittspartiet er ferdig med det? Var det virkelig slik at slagordet «stem på en statsminister» var ment bokstavelig – bare Kristelig Folkeparti fikk statsministeren, så kunne hvem som helst få bestemme politikken?

Slik var det i hvert fall ikke forrige stortingsvalg. På Kristelig Folkepartis landsmøte foran *det* stortingsvalget sa Bondevik følgende:

En regjering av Høyre, Venstre og KrF vil ikke være styringsdyktig. Det eneste som kan hindre dette,

er å gjøre seg avhengig av Fremskrittspartiet. Da må vi basere oss på det liberalistiske ytterste høyre i norsk politikk. Dette er umulig for Kristelig Folkeparti. Da svikter vi vårt ansvar i arbeidet for de svakstilte, i u-hjelpen, i alkoholpolitikken, og i kampen for en bedre økonomisk utjamning.

Ja, det er akkurat det Kristelig Folkeparti og Bondevik har gjort – sviktet i arbeidet for de svakstilte, sviktet i kampen for en bedre økonomisk utjamning. Bondevik hadde helt rett på landsmøtet til Kristelig Folkeparti. U-hjelpsbudsjettet er riktignok berget i første omgang, men også her krever Fremskrittspartiet nå milliardkutt, og senest sist høst fikk de gjennomslag for nedskjæringer.

Men det er ingen tvil om hvem som får regningen for Regjeringens skattelettelser til de rikeste. Det er de svakeste, de uføre, pensjonistene og barneforeldrene.

Bare Bondevik fikk overta, så skulle alt bli annerledes, ble det sagt i valgkampen for et år siden. Mitt spørsmål er: Hvorfor sa ikke Høyre og Kristelig Folkeparti hele sannheten om hva som skulle bli annerledes, bare de fikk overta? Hvorfor fortalte de ikke det til dem det gjaldt – til pensjonistene, som takket være Arbeiderpartiet nå skulle slippe å betale egenandeler for medisiner på blå resept? Hvorfor sa ikke Høyre og Kristelig Folkeparti at bare de fikk overta, skulle de jammen få innført de egenandelene som pensjonistene skulle få betale – nær 2 000 kr mer? Til de uføre: Hvorfor sa ikke Høyre og Kristelig Folkeparti at bare de fikk overta, skulle de ta bort de pengene de kunne tjene ved siden av trygden – 50 000 kr skulle bli til 5 000 kr, så de som hadde aller minst, skulle få enda mindre? Eller det de sa om arbeid: Hvorfor sa ikke Høyre og Kristelig Folkeparti at bare de fikk styringen på norsk økonomi, skulle antallet arbeidsløse øke, mange av dem som var i arbeid, skulle miste jobben, og grensen skulle komme opp til 100 000 arbeidsløse med Bondevik-regjeringen? Eller til dem som blir arbeidsløse: Hvorfor sa ikke Høyre og Kristelig Folkeparti at bare de fikk overta, skulle de redusere støtten til de arbeidsløse, sende flere av dem til sosialkontoret når pengene ikke strekker til, eller når de blir gående for lenge ledig?

Verst er kanskje løftebruddene på skolesiden, ikke fordi det er mer alvorlig å skjære i skolebudsjettet enn å ta penger fra arbeidsløse, syke eller minstepensjonister – det siste er nok verst – men bruddet på skoleområdet er desto verre fordi avstanden mellom det som ble lovt, og det som ble gjort, er så uendelig stor. Var det én sektor som skulle få det bedre, bare Høyre fikk overta regjeringskontorene, var det skole. Sannheten er det motsatte. Det kuttet på nesten alle områder. Og igjen: Hvorfor fortalte ikke Høyre sannheten om den skolepolitikken og den bravuren som skolepolitikken ble presentert med for et år siden? Hvorfor sa de ikke til elevene i den videregående skole at bare vi i Høyre får overta, skal det bli slutt på det som utdanningsministeren i arbeiderpartiregjeringen drev med, å gi gratis bøker i videregående? Det skal vi få fjernet, vi sørger for at hver eneste av de 150 000 elevene i den videregående skole skal betale

4 000–5 000–6 000 kr for bøkene sine, for det synes vi i Høyre er en rettferdig politikk. Hvorfor sa de ikke det?

Jeg møtte for 14 dager siden en mor som har to barn i den videregående skole. Hun måtte ut med 12 000 kr i august måned, og hun sa: Det tar hele lønnen min, alle pengene går med til å betale de bøkene som burde vært gratis. Hvorfor fortalte de ikke at bare de fikk overta, skulle det skjæres ned i pengene til IKT i utdanningen? Hvorfor fortalte man ikke foreldre med barn i skole- og fritidsordningen at bare de fikk overta, skulle det skjæres ned, og prisene skulle bli høyere? Hvorfor sa man ikke til alle de barna som går i dårlige skolebygg, at bare vi i Høyre og Kristelig Folkeparti får overta, skal vi skjære ned på den oppussingspakken som Arbeiderpartiet la fram, på 15 milliarder – fra 2 milliarder kr i 2002 til halvparten i 2003, med et tempo på denne utbyggingen som gjør at de som begynner i sjette klasse i år, er russ før man er ferdig med å pusse opp alle skolebyggene? Det var aldri meningen med å pusse opp skolene. Meningen var at de skulle få et skikkelig skolebygg, et innklima til å leve med, takplater som ikke ramlet ned i hodet på dem – nå, mens de går på skolen, ikke når de er ferdige. Eller voksne som trenger etter- og videreutdanning: Ble de i valgkampen fortalt at mange tusen av dem kommer til å miste sitt tilbud fordi man ville skjære ned? Eller studentene som bor langt fra studiestedet: at det skal være slutt på stipend for reise? Eller studenter som tar lang utdanning: at nå skal de få 40 000–50 000 kr mer i gjeld fordi man fjerner hovedfagsavskrivningen på lange studier?

Det er sannheten om den utdanningssatsingen som ble presentert i valgkampen. Det er ingenting igjen av den. Jo, én ting er igjen: Jeg hørte Høyres skolepolitiker Ine Marie Eriksen her i salen i går fortelle at det var en enorm økning på Utdanningsdepartementets budsjett – jeg tror hun sa den var på 11 pst. Det skyldes én eneste ting, og det er økningen i stipendandel for studenter, på 10 000 kr. Det foreslo Arbeiderpartiet. Det prøvde Kristin Clemet og Kjell Magne Bondevik å fjerne, som det første de gjorde i fjor høst. Men takket være at opposisjonen sørget for at det ble vedtatt, er det en økning på utdanningsbudsjettet. Jeg synes det er litt dristig å ta æren for noe som man har kjempet med nebb og klør for å unngå skulle bli vedtatt. Jeg kunne ha lagt til at man har flere hundre millioner kroner for lite for å gjennomføre kvalitetsreformen i høyere utdanning, at man ikke har lønnskompensert universitetene, og at man har halvert opptrappingen av forskningsbudsjettet.

Så får vi høre at det ikke er skattelettene som er skyld i alle disse kuttene til de svakeste i Norge. Det er barnehageforliket som er skyld i disse kuttene, fordi Stortinget har vedtatt at alle barn i Norge skal få en rett til barnehageplass, og at den ikke skal koste mer enn 1 500 kr. Men hvis det virkelig er sant at også regjeringspartiene, som de sa senest i vår i debatten om barnehager, fullt ut deler målene om at alle skal få en barnehageplass, og at prisen ikke skal være mer enn 1 500 kr, hvordan kan det da være slik at det er dette, som koster penger, som gjør at de må bryte alle sine løfter? Det hadde kostet nøyaktig det samme hvis man hadde gjort det på regjeringspartie-

nes måte. Uavhengig av hvilken modell en bruker, er det statsstøtte på 80 pst., full barnehagedekning og en pris på 1 500 kr som gjør at prislappen blir det den blir. Dermed måtte regjeringspartiene også ha bladd opp nøyaktig like mye penger som det Stortinget har pålagt dem, for å oppfylle det de selv har som målsetting. Sannheten var at man aldri hadde planer om å gjennomføre den målsettingen, at man aldri hadde planer om å sørge for at prisen ble det man lovte, 1 500 kr, og at alle skulle få en barnehageplass. Noen annen forklaring finnes ikke på at man legger skylden på de pengene for at man ikke klarer å oppfylle sine egne målsettinger.

Det er et bevisst politisk veivalg som gjøres, samtidig som kommuneøkonomien rammes ved nedgang i de frie inntektene og ved stramme budsjetter. Skal de med privat økonomi få enda større privat forbruk? Samtidig som kommunene får enda mindre til å sørge for de 98,5 pst. som går i den offentlige skolen, sørger man for 400 mill. kr til de 1,5 pst. som går i private skoler. Samtidig som kommunene får redusert sine frie inntekter, skal det private forbruket øke med 20 milliarder kr. Resultatet blir at enda flere må vente på den sykehjemsplassen de trenger, enda flere må vente på at skolen de går på, blir pusset opp, enda flere må vente på den nødvendige hjemmehjelpen, og at forskjellene mellom folk i Norge øker enda mer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H): Trond Giske er vel det fremste bevis på at Dagsavisen, Nationen og VG har rett når de sier at opposisjonen syter og klager og svartmaler. Trond Giske fortsetter med en så platt retorikk at man får bekkretet at Arbeiderpartiet fortsatt famler i blinde.

Jeg er glad for at Høyre sitter i regjering, og at Høyre har innflytelse. Jeg er glad for at kampen mot fattigdommen både hjemme og ute er trappet opp. Men med all respekt: Alle vet at det er Kristelig Folkepartis hjertesak. Jeg er glad for at bevilgningen til psykiatri er trappet opp, men alle vet at det er Kristelig Folkepartis hjertesak. Jeg er glad for at satsingen til kollektivtrafikk er trappet opp, men alle vet at det er Venstres hjertesak.

Det er noe som heter at hvis man har en dårlig sak, skal man heve stemmen og gå til angrep. Det er vel nettopp det Trond Giske gjør, for han var ikke engang i en bisetning inne på hva Arbeiderpartiet vil med Norge.

Vi har startet forandringen av Norge. Vi har senket skatter og avgifter slik at vi får et mer konkurransedyktig næringsliv, og slik at folk får beholde mer av sin egen inntekt. Vi har startet forandringen av Norge ved å satse mer på høyere utdanning og forskning, slik at vi kan legge grunnlag for fremtidig vekst og utvikling, og slik at flere unge kan få en solid plattform å stå på. Vi har startet forandringen av Norge ved å trappe opp satsingen på miljø og ikke minst kampen mot fattigdom hjemme og ute.

Nå har Arbeiderpartiet i løpet av noen få dager kritisert samtlige inndekningsforslag som Regjeringen har lagt frem i budsjettet sitt, samtidig som Arbeiderpartiet

skal bevilge mer til alle gode formål. Og så hører vi fra sjefen selv, Jens Stoltenberg, at han skal ha et kanskje enda strammere budsjett enn det vi har lagt frem. Da er mitt enkle spørsmål til Trond Giske: Når han åpenbart ikke har rukket å sette seg inn i hva regjeringspartiene står for, kan vi kanskje få høre hvordan Arbeiderpartiet har tenkt å dekke inn sine alternative forslag i sitt budsjett?

Trond Giske (A): Representanten Sanner spør hva Arbeiderpartiet vil.

Vi vil stort sett på alle de områdene som jeg har nevnt, det motsatte av Høyre. Det var Arbeiderpartiet som sørget for at uføre og pensjonister skulle slippe å betale egenandeler på medisiner på blå resept. Ikke bare lovet vi det i valgkampen, men bare noen uker etterpå foreslo vi det i statsbudsjettet. Og vi fikk det vedtatt, slik at det nå er norsk politikk.

I det første statsbudsjettet som regjeringspartiene har hatt tid til å forberede, som de selv sier, fjerner de det fritaket for pensjonistene. Pensjonister over hele landet er nødt til å betale opptil 2 000 kr mer for medisiner sine – uføre likeså. Vi mener det motsatte, og vi gjorde det motsatte.

Vi ønsker en politikk som reduserer arbeidsløsheten, ikke, som regjeringspartiene skriver i sine egne dokumenter, øker den opp mot 100 000 arbeidsløse. Vi ønsker en politikk som sørger for at de som blir arbeidsløse, kan komme seg tilbake i arbeid, og at de som er arbeidsløse, i hvert fall skal ha til livets opphold, slik at man ikke må sende enda flere til sosialkontoret.

Vi ønsker at bøkene i videregående skole – for de 150 000 elevene og enda flere foreldre, som betaler 4 000–5 000–6 000 kr – skal være gratis, og foreslo i statsbudsjettet for inneværende år å bevilge penger til det. Nå selger skolene rundt omkring i landet bøkene, slik at elevene ikke lenger får dem gratis, takket være den regjeringen vi nå har fått. På område etter område går det i motsatt retning. Vi ønsker bedre velferdstjenester, billigere velferdstjenester, mer rettferdig fordeling og en velferdsstat som er gratis for dem som trenger det når de trenger det – ikke enda større egenbetalinger og enda større forskjeller. Hvordan går det an å foreslå 400 mill. kr til de 1,5 pst. av elevene som går i privatskoler, samtidig som man skjærer ned på kommunenes inntekter i forhold til de 98,5 pst. av foreldrene og elevene som bruker den offentlige skolen? Det er en systematisk ideologisk dreining, fra de offentlige fellesgodene for alle til de få som får en tjeneste som blir bedre fordi de kan betale litt ekstra, og for dem som har valgt et annet løp. Det er urettferdig!

Olaf Gjødrem (KrF): Eg tykte representanten Sanner hadde ein utmerkt replikk, som var heilt på sin plass etter eit innlegg som bar veldig sterkt preg av retorikk.

Eg kan forstå at representanten Giske føler det noko sårt når Regjeringa no har teke initiativet til kampen mot fattigdommen, og det for første gong på fleire tiår er lagt fram ein omfattande plan for å nedkjempa den fattigdo-

men som dessverre finst i Noreg, for å fjerna den. Grete Knudsen, tidlegare representant for Arbeidarpartiet, sa at ho var nærmast skamfull over at Arbeidarpartiet ikkje hadde klart å ta dei nødvendige grepa for å hjelpa denne utsette gruppa. Difor er det ei glede at me iallfall har laga ein plan, og eg håper me kan få oppbakking i Stortinget for å gjennomføra nødvendige, treffsikre ordningar for å hjelpa dei mest utsette i det norske samfunnet.

Når det gjeld dei uføre som blir trekte i trygd dersom dei tener over 1 G, låg det i den noverande ordninga at dersom ein tener opp til 1 G, ca. 50 000 kr, tapte ein på å arbeida vidare. Det var ei sperre som me ville fjerna for at det skulle løna seg alltid å vera i arbeid. Det er tanken med den ordninga. Det er arbeidslinja. Arbeidet har så stor verdi at me vil kjempa for at dei uføre skal koma fort ut i arbeidslivet.

Skulebøkene som Arbeidarpartiet framheva her, er ei beskjeden støtte. Etter det eg kan minnast, var det snakk om 100–200 kr pr. elev. Når det gjeld stipenddelen, var det Kristeleg Folkepartis målsetting å koma opp på dette nivået, men ikkje så raskt som stortingsfleirtalet vedtok.

Barnehageforliket har vore kritisert av KS som ei detaljstyring frå Stortinget. Me ville ha gjort det på ein annan måte. Det er først og fremst lønsoppgjøret som gjer at den private rikdomen aukar med 3,5 pst., medan det offentlege må nøya seg med 0,5 pst. Statsministeren tok initiativ for å få meir balanse.

Trond Giske (A): La meg først ta det med stipendandelen. Det er ikke rett det som blir sagt. I fjor vår, da vi behandlet utdanningsreformen, var sentrumspartiene – med Kristelig Folkeparti og Venstre – misfornøyd med at det ikke ble nok penger raskt nok til stipend når vi skulle gi 10 000 kr fra høsten 2002. Det var tvert imot motsatt retning – det skulle gå enda fortere, og det skulle bli enda mer penger til studentene, bare Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre fikk overta regjeringmakten.

Så kom da den nye regjeringen i fjor høst og skar ned 8 000 av de 10 000 kr i stipendøkning. Det er det største løftebruddet som studentene noen gang har blitt utsatt for. Man kan jo sitte og le av det, men jeg tror faktisk at 200 000 studenter som stod utenfor Stortinget, og sa «stopp tyven» om Kristin Clemet, kanskje har en litt annen oppfatning. Men vi kan godt le av studentene hvis det er det Høyres finanspolitiske talsmann ønsker å gjøre.

Så til dette med de uføre. Jeg forstår rett og slett ikke logikken. Man sier at vi må redusere det uføre kan tjene de dagene de er friske nok til å tjene noen kroner, fra 50 000 til 5 000 kr, for å gjøre det lønnsomt å gå på jobb. Disse folkene er ikke uføre fordi de er ulønnsomt å gå på jobb. De er uføre fordi de er uføre. Det er en medisinsk vurdering som sier at de er uføre. Og så sier vi at kanskje skal de få lov til å tjene opp til 50 000 kr de dagene de føler seg friske nok til det.

Det er akkurat den sammen logikken som brukes når man snakker om egenandeler og sykelønn. Carl I. Hagen sa i en debatt på TV i fjor høst at vi må ha egenandeler på sykelønn. Folk som blir syke, må kunne betale litt for det. Da blir man motivert til å gå på jobb. Ja, er det slik at

i dag skal jeg jammen ikke bli overkjørt og få en skade, for nå har jo høyresiden kuttet ut sykelønnen, så nå er det ikke lønnsomt å bli overkjørt lenger? Folk blir syke, og spørsmålet er: Skal vi hjelpe dem som er syke, eller skal vi gjøre dem fattige når de er syke? Skal vi hjelpe dem som er uføre, eller skal vi gjøre dem fattige når de er uføre? Det er de to retningene. Det er ikke en dramatisk forskjell, selv om jeg tror at det er ganske dramatisk for de uføre å få 45 000 kr mindre. Men det er en retning i politikken som går i en urettferdig retning.

Jan Tore Sanner (H): Når det gjelder retningen på den omleggingen som nå foretas bl.a. i uførepensjonen, er jo det en retning som har hatt full støtte fra Arbeiderpartiet, i hvert fall tidligere. Det som er det sentrale for regjeringspartiene, er at vi vil legge om en del ordninger for å skjerme de svakeste, og vi vil legge om en del ordninger for å få folk raskere tilbake i arbeid.

Når jeg trakk på smilebåndet under Trond Giskes siste svar, var det fordi han skylder på regjeringspartiene for løftebrudd overfor studentene. Det er greit at man i andre sammenhenger kan gamble med folks manglende korttidshukommelse, men alle som husker tilbake til perioden 1993–1997, vil huske hvordan daværende arbeiderpartiregjering, med Gudmund Hernes i spissen, gang på gang skar ned på stipendandelen til studentene. Det var den gang Høyre og de andre borgerlige partiene sørget for å øke stipendandelen fra 13 til 30 pst. Og så har vi sagt at i løpet av denne perioden skulle vi komme noe høyere opp. Nå har vi i løpet av ett år fått den opp til 40 pst. Det er riktig at det var et forslag i Stortinget fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, men man betalte jo ikke regningen. Regningen sendte man bare til Regjeringen, og så var det vi som måtte finne inndekningen. På samme måte gjelder det barnehagereformen, hvor man kommer med kostbare reformer i Stortinget, og så sender man regningen til Regjeringen.

La meg vende tilbake til mitt forrige spørsmål. Vi har nå fått høre fra Trond Giske og resten av Arbeiderpartiet at man er imot alle inndekningsforslagene som Regjeringen har foreslått. Vi har fått høre at Arbeiderpartiet vil øke en rekke budsjettposter i sitt kommende alternative budsjett, og så sier Jens Stoltenberg at vi må ha et stramt budsjett for å trygge arbeidsplassene. Hvor i all verden er det da Arbeiderpartiet skal kutte? Vi hører at Trond Giske vil kutte i privatskolene. Det var det frieriet til Kristelig Folkeparti! Vi hører at man vil kutte i kontantstøtten. Det var vel kanskje også ment som et frieri fra Giske til andre partier her i Stortinget. Hvor er det Arbeiderpartiet vil kutte for å dekke inn sine milliardforslag som vi allerede har fått presentert i løpet av denne debatten?

Trond Giske (A): La meg først få korrigere representanten Sanners forsøk på historieskriving om stipendøkningen, fra 13 pst. på midten av 1980-tallet til 30 pst., som det var da jeg overtok som utdanningsminister. Høyre var bare med på ett av de budsjettene hvor man vedtok disse stipendøkningene. Det var det siste, hvor andelen ble økt fra 28 til 30 pst., og det var etter at Bondevik kom

i regjeringssposisjon. Det er mulig at Høyre hadde økning i stipendandelen i sine alternative statsbudsjett som aldri ble vedtatt, men det var altså ikke det som drev frem den stipendøkningen.

Men da vi økte fra 30 til 40 pst., var Høyre veldig med. De satt da i opposisjon, men kuttet den med en gang de overtok. Vi gikk til valg i 1997 uten å love 40 pst. stipendandel. Det var andre partier her i salen som lovt det, uten å gjøre noe med det. Vi hadde ikke lovt det, men vi gjorde det. Vi foreslo 40 pst. stipendandel, til og med i et budsjett med full inndekning. Så kommer Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i full mundur inn i regjeringsskontorene og kutter altså 8 000 av de 10 000 kr studentene skulle få i stipend, stikk i strid med det som ble sagt i hver eneste debatt om det temaet i hele valgkampen.

Vi skal lage et budsjett som har inndekning for hver eneste krone vi bruker, for å rette opp kuttene for de svakeste som Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre står for. Vi skal dekke hver eneste krone til alle de kommunene som strever med å få skolebudsjettet til å gå opp, til å få helsebudsjettet til å gå opp og til å få omsorgsbudsjettet for de eldre til å henge sammen slik at alle kan få den verdige alderdommen de har gått til valgkamp etter valgkamp og lovt dem. Det skal Jan Tore Sanner ta helt med ro, det skal vi finne!

Men å beskyldte oss for ikke å invitere Kristelig Folkeparti – jeg føler ikke akkurat at vi har blitt invitert til noe giftermål med Kristelig Folkeparti med det budsjettet som er lagt fram, fordi kutt til uføre, kutt til arbeidsløse og kutt til syke er ingen invitasjon til Arbeiderpartiet. Det er det stikk motsatte.

Nå har jeg registrert at statsministeren frir til de aller fleste her i salen, men vi har registrert at han i hvert fall i Regjeringen foreløpig har fast følge med et Høyre som har hånd om den familieøkonomien så det holder.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Peter Gitmark (H): Denne regjeringen forandrer Norge. Mye er bra i Norge, men det virker som Arbeiderpartiet er fornøyd med status quo. Høyre og resten av regjeringspartiene er det ikke. Vi er opptatt av kvalitet i alle offentlige tjenester: øke kvaliteten i skolen, gjøre offentlige støtteordninger mer treffsikre, slik at de som trenger hjelp får det, men ingen andre, forenkle det offentlige byråkratiet og regelverket og senke skattene både for bedrifter og privatpersoner.

I et mer rettferdig Norge prioriterer staten. Staten prioriterer å hjelpe de som trenger det. Venstresidens oppskrift er å prioritere alle, det er å gi likt. Makspris i barnehager er et godt eksempel. Uansett inntekt skal alle betale det samme. Gravferdsstøtten er et annet eksempel. Alle får samme beløp i støtte. Etter min oppfatning er dette helt feil bruk av ressurser. Staten har et ansvar for dem som ikke kan betale for sin sønn eller datter i barnehagen, men det ansvaret har de ikke for millionærer. Samme prinsipp som dette legger denne regjeringen opp til når det gjelder gravferdsstøtten. Har ikke de etterlatte råd

til å betale for gravferden til sine nærmeste, så har staten et ansvar for å hjelpe. Har man derimot inntekt og formue slik at det er mulig selv å betale, er dette ikke en statlig oppgave. Dette er kvalitet i offentlige støtteordninger, slik at de treffer dem som trenger det. Når det gjelder treffsikre offentlige støtteordninger, forandrer vi Norge til det bedre.

Det å ha arbeid er viktig for et menneskes selvrespekt. De endringer denne regjeringen gjør med dagpengeordningen, med det formål å gi økonomisk trygghet til arbeidsledige mens de finner et nytt arbeid, og samtidig oppmuntre den enkelte til å søke arbeid, er ekstremt viktig. For å avbalansere hensynet til inntektssikring og oppmuntre til arbeidssøking er det viktig å holde på en høy grad av inntektskompensasjon ved ledighet. Systemet skal samtidig være for dem med fast og reell tilknytning til arbeidslivet og arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold, og dermed oppmuntre dem til å komme ut i arbeidslivet igjen. Regjeringen legger derfor opp til justeringer i systemet som i større grad målretter ordningen mot arbeidssøkere. De forslagene som Regjeringen legger fram, er basert på erfaringer og nyere forskning både fra Norge og fra andre land om hvordan utformingen av dagpengesystemet påvirker incentivet til å søke arbeid. De endringer i dagpengeregulverket som foreslås, skal bidra til aktiv jobbsøking, samtidig som det er maktpåliggende å sikre inntektsgrunnlaget for den arbeidssøkende.

For å få et arbeidsmarked som fungerer godt, må Aetat fange opp dem som ikke selv greier å få arbeid. Styrkingen på 220 årsverk for Aetat er ekstremt viktig. Dette er mennesker som skal brukes til individrettet og målrettet oppfølging av den enkelte arbeidssøker. Styrking av Aetat er en forutsetning for å lykkes med Regjeringens strategi for å stimulere arbeidssøkere til å komme raskt i arbeid og styrke kvaliteten på tjenestene overfor den enkelte arbeidssøker. Oppfølging av mottakere av dagpenger og attføringspenger er høyt prioritert, og dette må ses i sammenheng med tiltaksplanen mot fattigdom. For ytterligere å styrke denne oppfølgingen vil personellressursene fra andre deler av virksomheten i Aetat bli frigjort gjennom forenkling og effektivisering. Sårt trengt, spør du meg!

Aetat spiller en avgjørende rolle i gjennomføringen av arbeidsmarkedspolitikken. Etaten har som hovedoppgave, gjennom personlig oppfølging og organisering av arbeidsmarkedstiltak, å kvalifisere og hjelpe arbeidssøkere ut i ledige jobber. Samtidig skal etaten sørge for at økonomisk støtte i form av dagpenger og attføringsytelser raskt og korrekt blir utbetalt.

Arbeidsmarkedstiltakene styrkes. De økes med ca. 600 plasser sammenliknet med 2002. Tiltaksnivået vil gi rom for å øke attføringsvirksomheten før eventuell uføretrygd, og også øke innsatsen for at uførepensjonister skal komme i jobb. Dette inkluderer flere plasser til oppfølging av opptrappingsplanen for psykisk helse.

Som et ledd i Regjeringens arbeid for å motvirke fattigdom skal tilknytning til arbeidsmarkedet prioriteres. De ordinære arbeidsmarkedstiltakene vil i første rekke

bli satt inn overfor ungdom, innvandrere og langtidsledige. For å øke aktiviteten og få en mer effektiv ressursbruk er det på flere områder innen avklaring og formidling satt i verk forsøk med aktivitets- og resultatsbaserte finansieringsordninger.

Arbeidsmarkedet er ekstremt viktig når man ser på bekjemping av fattigdom. Vi forenkler Norge, og vi forenkler arbeidsmarkedet med henblikk på å få folk raskt tilbake igjen i en jobb som passer deres helse, deres kompetanse og kvalifikasjoner. Dette er å forenkle Norge. Dette er å modernisere Norge, og det er derfor denne regjeringen trengs.

Øystein Hedstrøm (FrP): Trontalen bebuder at Regjeringen vil fortsette arbeidet for et mindre og bedre statlig eierskap, og at man skal vurdere hvordan forvaltningen av dette eierskapet skal organiseres. Ved behandlingen av eierskapsmeldingen denne våren opplevde vi en politisk kamp om statsbedriftenes fremtid. Det er viktig å se utfordringene i sammenheng med den utviklingen vi opplever ikke bare i Norge, men i mange vestlige land.

Det vi ser, er at den gamle industrien forvitrer uten at det skapes mye nytt som kan erstatte det som forsvinner. Trusselen om at en betydelig virksomhet flagger ut med hovedkontorer og utviklingsenheter, og risikoen for å bli et filialland er overhengende. Vi må være oppmerksomme på at det er hovedkontorene som foretar valg av strategiske leverandører, rådgivning og finansielle tjenester, og ikke bare tar beslutninger om produksjon og innkjøp. Derfor er det av vital betydning å beholde norske selskaper, med eierskap i viktige selskaper som Hydro, Telenor, Kongsberggruppen og mange, mange flere. Dette står ikke i et motsetningsforhold til det å ha utenlandske eiere i dette land. De beriker norske industrimiljøer og skaper gode konkurrenter. Det som er galt, er at vi ikke har norske kapitalmiljøer med samme kapitalstyrke som våre utenlandske konkurrenter. Selv om Norge er verdens rikeste land målt pr. innbygger, har vi ikke tilgjengelig kapital som kan gi utenlandske investorer noe særlig konkurranse. Dermed kan attraktive biter av norsk næringsliv gå på billigsalg og forsvinne ut av landet. La meg ta noen eksempler. Vi har mistet selskaper som Dyno, Findus, Nycomed, Pharma, Helly Hansen og Hydro Seafood. Kværner holdt på å forsvinne. Ved behandlingen av eierskapsmeldingen ble det fremmet forslag om nedsalg og utsalg i 70-milliardersklassen. Vi ville ikke hatt nubbesjanse til å reise tilstrekkelig kapital fra private kilder i Norge til å konkurrere om alt dette nå. Det er det som er sannheten.

Fremskrittspartiet er det eneste opposisjonspartiet hvor Regjeringen kan regne med støtte til et redusert statlig eierskap av noe omfang. Men da må næringspolitikken endres først. Vi kan ikke fortsette som i dag hvor verdiene ved nedsalg eller utsalg av statens virksomhet flyttes over i oljefondet, som kun plasserer i andre land. Hva er vitsen med å bytte Statoil-aksjer med Exxon-aksjer, eller DnB med Citibank-aksjer? Det betyr bare at utenlandske selskaper får billig kapital. Vi bidrar til bety-

delig verdiskaping ute, uten at det får noen særlige ringvirkninger til vekst og arbeidsplasser her hjemme.

Fremskrittspartiet føler en dyp uro for nedbyggingen av det private eierskap i Norge, med en tiltakende filialisering av norsk næringsliv, og manglene når det gjelder innovasjon og nyskaping i næringslivet. Et statlig ned-salg vil i dagens situasjon isolert sett ikke bidra til å styrke det private eierskap i Norge. Vi ønsker derfor en politikk som prioriterer konkrete tiltak som styrker det private eierskap, sikrer at hovedkontor og kunnskapsfunksjoner i strategisk viktige virksomheter blir i Norge, og styrker nyskapingsevnen i norsk næringsliv.

Fremskrittspartiet mener derfor det er viktig å haste langsomt. Vi kan ikke støtte noe nedslag av statlige eierinteresser i de selskapene som ble omtalt i eierskapsmeldingen, før det foreligger en plan for å styrke det private eierskap i Norge. Dette er det et flertall, bestående av samtlige opposisjonspartier i Stortinget, som stiller seg bak, selv om premissene er noe forskjellige. En slik plan

mener vi bør omfatte tiltak som bedrer de generelle rammevilkårene for private eiere. Det betyr at det må bli mer lønnsomt å ta en risiko og hente ut en fortjeneste. Da er det viktig at formuesskatten fjernes, fordi den er et stort problem for norsk næringsliv. Videre er det viktig å finne løsninger på hvordan statens kapital kan bidra til å sikre konkurranse om nasjonens verdier.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg understreke betydningen av å sikre et betydelig innslag av norsk eierskap, gjerne ved hjelp av statlige fond som kan konkurrere med hverandre, og som fungerer på et rent forretningsmessig grunnlag atskilt fra statsmakten. Det vil bety flere muligheter for vekst og knoppskyting av våre virksomheter her hjemme.

Presidenten: Den reglementsmessige tid for formiddagens møte er nå omme. Presidenten vil foreslå at formiddagens møte heves, og at det settes nytt møte kl. 18. – Det er vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.05.

Møte torsdag den 10. oktober kl. 18

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n :

Sakene på gårdsdagens kart (nr. 2)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Hans Majestet Kongens tale til det 147. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: La meg først begynne med å gi representanten Thorbjørn Jagland kreditt i dag. Han er en av de få som i løpet av denne trontaledebatten har maktet å løfte perspektivet utover det nasjonale og ut i et internasjonalt landskap, ved siden av vår statsminister og representanter fra regjeringspartiene.

Vi må løfte blikket. Som tidligere statsminister Lars Korvald har sagt: Norge er et lite land i verden. Norge kan imidlertid spille en rolle internasjonalt. Det har vi vist før. Det viste vi også i Johannesburg. Og det vil vi vise igjen.

En av grunnene til dette er vår internasjonale troverdighet. Den bygger ikke bare på de siste års fredsinnsett i ulike deler av verden, men på mange, mange års innsats for verdens fattige. Norge har stilt opp under kriser og katastrofer, og vi har bidratt i et langsiktig og møysommelig arbeid for økonomisk og sosial utvikling i fattige land gjennom de siste 50 år. Her har Norge vært til å stole på. Dette har også gitt oss vesentlig mer innflytelse enn vårt lands størrelse skulle tilsi. Dette må vi ta vare på. Kutt i bistanden vil bidra til det motsatte.

Den britiske statsminister Tony Blair sa følgende i sitt innlegg på toppmøtet i Johannesburg: «Et karaktertrekk ved vår verden er gjensidig avhengighet. Ditt problem blir vårt problem. Et lands krig blir et annet lands asylsøkere. Et lands forurensning blir et annet lands oversvømmelser!»

Ja, nettopp. Derfor er bistandsinnsats også viktig. Man kan mene mye om den nye amerikanske sikkerhetsstrategien. 11. september har imidlertid ført til at utviklingspolitikk og bistand nå er blitt en viktig del av USAs nye sikkerhetsstrategi. Og det har bidratt til en historisk økning i amerikansk bistand, den største siden Marshallhjelpen. Fra 2004 vil økningen bli på 50 pst. eller 5 milliarder US-dollar.

Også andre land trapper nå bistanden opp. For Norge er det imidlertid ikke egeninteressen som er begrunnelsen for vårt internasjonale engasjement. Gapet mellom fattig og rik er vårt ansvar. Derfor må vi gjøre noe med det. Derfor må vi stille opp. Som Norge også sa i Johannesburg, det dreier seg om rettferdighet – rettferdighet i forhold til verdens fattige og rettferdighet i forhold til kommende generasjoner.

For hva er situasjonen? En fattig afrikaner har et forbruk på 4 kr om dagen, mens sveitsere eller vi nordmenn

bruker 500 kr. 1,2 milliarder mennesker lever for under en dollar dagen i ekstrem fattigdom. Hvert sjuende menneske i verden lider av sult. Med dagens tempo vil det kunne ta opp til 130 år å utrydde sulten globalt.

Dette har vi ikke tid til, for imens dør folk av underernæring og feilernæring – 685 mennesker hver time, av disse er 450 barn. Det er nesten slik at for hver setning vi rekker å avslutte i denne debatten, dør ett barn – hvert åttende sekund. Ifølge Verdens Matvareprogram trues nå 14,4 millioner mennesker av sultkatastrofen i det sørlige Afrika. Dette kan vi ikke akseptere. Hiv/aids-epidemien dreper hver dag. Hvert sjette sekund blir en ny person smittet. 14 millioner barn er foreldreløse på grunn av hiv/aids. Dette kan vi ikke tåle. Vi må gjøre noe med det. Det har Regjeringen lagt opp til i forslaget til statsbudsjett.

Men når vi hører debatten om budsjettet kunne vi forledes til å tro at Norge er landet med enorme fattigdomsproblemer og store mangler, her er armod og nød. Når utfordringene her hjemme ovenikjøpet skal løses ved å kutte i bistanden, slik Fremskrittspartiet tar til orde for, er paradokset fullkomment. Verdens fattige skal betale fjerning av økningen i egenandelene, økning av innsatsen innenfor helsesektoren – og ikke minst billigere brennevin gjennom lavere alkoholavgifter. Vi skal altså ta fra de fattigste i verden og gi til dem som i global målestokk – oss – har svært mye fra før.

Vi bruker 99 pst. av våre inntekter på oss selv, og under 1 pst. på verdens fattige. For å sette tall på dette: 565,2 milliarder kr av budsjettet til neste år vil gå til oss nordmenn, mens økningen til de fattige i verden altså utgjør 856 mill. kr. Mer er det ikke.

Fattigdomsutfordringen i verden er enorm. Vi kan glemme alle gode hensikter om å nå tusenårsmålene og løse fattigdomsproblemene om vi ikke samtidig øker innsatsen betydelig. De årlige møtene i Det internasjonale pengefondet, IMF, og i Verdensbanken i forrige uke etterlot ingen tvil om dette. Til og med USAs finansminister Paul O'Neill ser dette klart og tydelig, og sa dette i et møte med meg i uken før. Vi kjenner målene, vi er enige om dem, og vi vet hvilke virkemidler som skal til for å nå dem. Men nå gjelder det å levere.

Nestekjærligheten stanser verken ved Svinesund eller ved Middelhavet. Den er global, og den krever handling. Det er slik Regjeringen tar ansvar. Vi vil ta ansvar ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt og globalt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A): La meg først slutte meg til statsrådens ros av utenrikskomiteens leder. Jeg vil si meg enig i at han løftet debatten med sitt innlegg om de globale utfordringene. La meg også fortsette med å gi statsråden ros for den innsatsen som hun gjorde i Johannesburg.

Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet er jo enige om at det er et felles ansvar å støtte opp om den globale kampen mot fattigdom. Vi støtter opp om tusenårsmålene med vekt på menneskelig verdighet, likhet og rettferdig-

het, og tyngdepunktet i norsk bistandspolitikk har i de siste årene ligget i et bredt flertall mellom sentrumspartiene, Arbeiderpartiet og SV. I fjor høst kom i tillegg Høyre inn i denne folden ved at Bondevik II-regjeringen holdt fast på Stoltenberg-regjeringens kraftige økning på 1,2 milliarder kr til bistand i 2002. Også det foreliggende budsjettforslaget har en økning til bistand. Men Fremskrittspartiet, som er basis eller grunnlag for denne regjeringen, vil kutte i bistand med flere milliarder kroner. Vil en budsjettavtale mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet føre til en ny kurs også her? Og vil Kristelig Folkeparti være med på det?

Så et helt konkret spørsmål: Regjeringen foreslår nå å halvere andelen kvoteflyktninger i Norge. Det er de verst stilte av verdens flyktninger, som statsråden snakket så varmt om, de svakeste blant det svake. Går virkelig bistandsministeren god for et slikt opplegg?

Statsråd Hilde Frøfford Johnson: Det er gledelig det som har skjedd i norsk politikk de siste årene. Solidaritet og nestekjærlighet har vært grunnleggende verdier i arbeiderbevegelsen og blant Kristelig Folkeparti-folk i veldig mange år. Vi diskuterte nok på 1990-tallet ganske mye, og hadde våre konflikter med vekslende arbeiderpartiregjeringer om betydningen av satsing på bistand, hvor vi ønsket å gå lenger. Jeg er veldig glad for den utviklingen som har skjedd de siste tre til fem årene på dette området. Det spennende er at det ikke bare er mer enighet nasjonalt enn noen gang, for Høyre er også med på laget med Sem-erklæringen og de statsbudsjettene som er lagt fram av Samarbeidsregjeringen. Det er også det samme som skjer internasjonalt. Det er større enighet enn noen gang både om mål og om virkemidler. Når opplevde vi sist at IMF, Det internasjonale pengefondets direktør og president – blårussens høyborg kaller mange dette – var en sterk forkjemper for fattigdomsbekjempelse, og faktisk ber land om å øke bistanden betydelig? Det samme med finansministeren i USA. Dette er en endring som vi skal ta med oss som meget positiv. Og det interessante er da at det er Fremskrittspartiet som er det store unntaket, både nasjonalt og internasjonalt. Det er derfor også en grunn til at Fremskrittspartiet ikke er med i den regjeringen vi nå har, og det er en grunn til at vi har klare oppfatninger om den politiske forskjellen mellom disse partiene. Det vil selvfølgelig også bli reflektert i de samtalene som vil pågå i Stortinget i forhold til å få et budsjett i havn.

Alle vet at budsjettforhandlingene ikke foregår fra tallerstolen. Budsjettforhandlingene skal vi som sitter i regjeringen overlate til Stortinget og til våre respektive partigrupper å gjennomføre. Det er likevel ingen tvil om – ikke for noen som hørte statsministerens innlegg i dag – betydningen av fattigdomsbekjempelse og Regjeringens opptatthet av å bevare vår troverdighet på dette området. Der tror jeg ingen kunne tolke statsministeren feil. Det er en veldig viktig verdi for oss, og det tror jeg man også vil merke i løpet av høsten.

Morten Høglund (FrP): Ja, her kommer «unntaket».

Honnørordene sitter meget løst i denne sal når man kommer inn på bistand, og jeg skal være den første til å understreke at global fattigdomsbekjempelse er viktig.

Jeg hadde gleden av å være til stede i Johannesburg, og røstene fra utviklingslandene var forskjellige. Men det var også gledelig å oppleve at en president som Museveni i Uganda ropte ganske høylytt ikke bare om bistand, det var ikke det han nevnte først og fremst, det var handel, rettferdig handel, inkludering i verdensmarkedet. Og hvor står så Norge i denne saken? Man snakker om et paradoks ved Fremskrittspartiets politikk. Jeg vil påstå at Regjeringen har et enda større paradoks ved sin politikk. I St.prp. nr. 1 fra Landbruksdepartementet kan man lese:

«Noreg har lagt stor vekt på å samarbeide med land som har dei same interessene som oss. Dette er mellom anna EU, Japan, Korea og Sveits.»

Er dette land og samarbeidspartnere som vil bidra i en WTO-sammenheng til at vi kan få en åpnere handel, ikke minst med matvarer, og bidra til at vi kan få varig endring i den negative utvikling som til dels har vært bl.a. i det sørlige Afrika?

Statsråd Hilde Frøfford Johnson: Jeg er helt enig med representanten Høglund i betydningen av internasjonal handel, og jeg er helt enig med president Museveni i betydningen av at land som Uganda får markedsadgang til det internasjonale og det norske markedet.

Det flotte med denne regjeringen er at i Sem-erklæringen har det som har vært Høyres sterkeste sak i utviklingspolitikken, nemlig handel – Kristelig Folkeparti har for øvrig også vært opptatt av dette – blitt slått sammen med bistanden og vår politikk for en offensiv gjeldspolitikk og utviklingspolitikk internasjonalt. Det til sammen gir faktisk den beste utviklingspolitikken – alle tre forhold samtidig: gjeld, handel og bistand. Det går ikke an å få de resultatene vi skal oppnå på utviklingsområdet, uten at vi gjør noe med alle tre, og i tillegg gjør vi noe med nasjonal politikk i de ulike landene vi samarbeider med. Alt er nødvendig.

Vi klarer ikke å oppnå dette bare med handel. Men vi gjør jobben vår på handelsområdet. Den 1. juli i år fjernet vi alle kvoter, all toll fra alle varer fra de fattigste utviklingslandene. 48 land er det vel nå blitt i alt. Det betyr at president Museveni og andre av hans kolleger i de fattigste utviklingslandene har full markedsadgang til det norske markedet. Det vi nå må jobbe med, er å bidra til at de kan utnytte denne markedsadgangen på maksimal måte. Det betyr at vi også må unngå de såkalte ikke-handelsmessige handelshindringer, altså fytosanitære krav, veterinære krav og alt slikt som gjør at det likevel er vanskelig å slippe til. Nå skal vi bruke bistandspolitikken for å bidra til at man kan utnytte handels- og markedsadgangen. Så har man i Sem-erklæringen også sagt at man vil øke importen av varer fra andre utviklingsland, altså mellominntektsland. Det følger vi opp i WTO-sammenheng. Og det er en forpliktelse Regjeringen har påtatt seg i de forhandlingene vi nå går inn i.

Bjørn Jacobsen (SV): Det er ikkje vanskeleg å slutte seg til hyllesta til Regjeringa og utviklingsministeren for godt arbeid som har vore gjort, og auka budsjett. Det er trøbbel på området internasjonalt i forhold til mengda bistand. Den går jo ned. Eg ser at ein reknar med at den kanskje på sikt vil gå opp. Men det er samtidig trist at vi ser at det er så mykje krig i verda at det òg dreg vekk bistand frå dei meir tradisjonelt bistandsavhengige områda.

I tillegg ser eg at det er lett å få pengar til bomber. Då er det «ja». Når det gjeld pengar til nødhjelp og bistand, blir det meir eit «tja». Eg skal ikkje seie «nei», men eg vil seie det er meir «tja» då.

Då vi begynte med bistand for mange år sidan, hadde vi ein veldig optimisme. Vi trudde at berre vi gav, ville dette gå fort og greitt. Det har vist seg at det ikkje blei slik. Kanskje skal vi også ta med den hovudideen som var der frå byrjinga av, at dette skulle ha innverknad på oss i Noreg og på det norske samfunnet. Eg trur t.d. at vi kjem til å måtte reise til Afrika ein gong for å lære å leve. Kanskje må vi reise ut på den norske landsbygda også for å lære oss noko av landsbygdkulturen i Noreg.

Så litt til spørsmålet mitt som gjeld rammevilkåra, som er like viktige som bistanden. Det må i den samanhengen ikkje berre fokuserast på handelsvilkår. Strukturtilpassningsprogramma som IMF og Verdsbanken kjører, veit vi kan innehalde nedbygging av handelshinder, liberalisering av finanssektoren, privatisering osv. – med store konsekvensar for vanlege folk.

I budsjettet er det ikkje mogleg å finne nokon kritiske punkt om eller kommentarar av dei multinasjonale finansinstitusjonane. Eg vil spørje utviklingsministeren om vi kan risikere at delar av norsk bistand går med til å reparere skadar som har kome til for dei fattigaste, som ei følge av ein politikk tilrådd av dei multilaterale finansinstitusjonane. Er Noreg på line med IMF og Verdsbanken når det gjeld kva som skal til av reformer i alle våre hovudsamarbeidsland?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Skiftende regjeringer har vært med i et betydelig arbeid for å endre politikken i de internasjonale finansieringsinstitusjonene, både Verdensbanken og IMF, men særlig Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene.

Det betyr at de strukturtilpassningsprogrammene som har vært kritisert, og som ble det bl.a. under ABCDE-konferansens avholdelse i slutten av juni i år, har blitt betydelig endret. Norge og de nordiske landene, sammen med Nederland, har vært sterke pådrivere for dette. Det er en helt annen sosial innretning på disse programmene enn det var før, selv om vi ennå ikke er helt i mål. Vi sier det slik at strukturtilpassningens tid er over. Det er fremdeles krav, og det er såkalt kondisjonalitet, men den er annerledes enn før.

Så til spørsmålet. I forbindelse med påfyllingsforhandlingene for IDA, som kommer som egen sak til Stortinget, kommer vi til å gå nærmere inn på politikken i Verdensbanken og IMF, slik flere av Stortingets medlemmer ønsker. Jeg har i hvert fall varslet Stortinget om det i et brev. Dette vil gi Stortinget en større anledning til

å gå nærmere inn i disse spørsmålene. Det synes vi er en bedre løsning enn å ta dette i budsjettssammenheng. Så der vil representanten Jacobsen få en god mulighet til en drøfting av politikken i de internasjonale finansieringsinstitusjonene.

La meg likevel nevne ett viktig tiltak som vi har foreslått, og som de såkalte Utstein-landene står bak fra 1999. Det er å innføre noe som heter Poverty and Social Impact Analysis-ordninger. Det betyr at man skal gå inn og analysere effekten av makroøkonomisk politikk, og man skal gjøre det fra land til land og fra case til case. Dette er nå i ferd med å bli institusjonalisert både i IMF, i Pengefondet og i Verdensbanken, og vil være en viktig bidragsyter til å få endret makroøkonomisk politikk enda mer i tråd med det som er målet, nemlig å bekjempe fattigdom og sikre at pengene når de aller, aller fattigste. Slik at denne mekanismen som vi har fått etablert, den er nå i ferd med å gjøre sin virkning. Jeg hadde selv drøftelser i Washington om dette i forrige uke.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Søren Fredrik Voie (H): Vi lever i et av verdens rikeste land. Oljeinntektene har skapt et velferdssamfunn og en levestandard som folk i mange andre nasjoner bare kan drømme om. Alle ønsker vi å videreutvikle dette velferdssamfunnet. Derfor kan vi ikke bare lene oss tilbake og nyte dagens oljerikdommer, vi må nå legge grunnlaget for nyskaping, vekst og utvikling for kommende generasjoner.

Kunnskapsbasert vekst er her en nøkkelfaktor. Kunnskap og kompetanse er i seg selv berikende for enkeltmennesket. Det har en egenverdi å kunne noe, å beherske et fag, og å mestre hverdag og arbeid gjennom god kunnskap og kompetanse gir både selvtillit og selvrespekt. Men fremfor alt er kunnskap nøkkelen for vekst og utvikling i et stadig mer internasjonalt og konkurranseutsatt næringsliv. Derfor er ikke kvalitet i skolen og kvalitet i forskningen bare et slagord. Det er en grunnleggende forutsetning for verdiskapingen i fremtidens Norge. Regjeringen har på en god måte grepet fatt i denne utfordringen. Fra en situasjon hvor norske skoleelever skårer middelmådig på sammenlignbare tester, har Regjeringen et ambisiøst mål om at norske skolebarn skal bli blant de beste. Det er ikke naturlig for norske barn å være middelmådig, slik Utdanningsforbundet hevder. Det er naturlig å være blant de beste. Vi klarer å være best i verden innenfor en rekke idretter. Hvorfor skulle vi da ikke klare det samme innenfor skolen, hvor kunnskapen produseres, og hvor grunnlaget for vår fremtid skapes?

Når over 50 pst. av lærerne som underviser i matematikk i grunnskolen ikke har et eneste vektall matematikk i sin utdanning, er det ikke rart at matematikkunnskapene hos elevene svikter. Slik kan det ikke fortsette. Regjeringen har derfor tatt viktige grep på dette området. En ny og forbedret lærerutdanning er allerede vedtatt. Fra og med 2003 innføres egne stipend for lærere som vil ta formell videreutdanning i basisfagene i grunnskolen, matematikk og norsk.

Videregående skole skal gi studieforbereidende utdanning og fagutdanning for de elevene som velger yrkesfaglige studieretninger. Mange tilbakemeldinger tyder på at dagens videregående skole – skapt av sosialdemokraten Gudmund Hernes – ikke takler noen av disse oppgavene på en fullt ut tilfredsstillende måte. Universiteter og høyskoler klager over at nye studenter mangler elementære kunnskaper i flere fag, mens tilbakemeldinger fra elever og arbeidsgivere påpeker at yrkesutdannelsen er blitt for teoretisk. Kvalitetsutvalget har bl.a. i oppdrag å vurdere disse forholdene. Derfor viser Regjeringen at den også tar kvaliteten og utviklingen i videregående skole på alvor.

Til tross for mange dystre spådommer fra opposisjonen og andre, finnes det ingen dokumentasjon på at kommunene satses mindre på skole enn tidligere. For kommunene som arbeidsgiver og skoleeier er det også meget godt mottatt at de får både større frihet og større handlingsrom til å drive sin lokale skole, samtidig som ordningen med demonstrasjonsskoler og bonuskoler virker motiverende og kvalitetsfremmende.

Kvalitetsreformen i våre høyskoler og universitet gjennomføres for fullt. Studenter og ansatte i sektoren har tatt utfordringen med å bringe vår høyere utdanning opp på et topp internasjonalt nivå. Regjeringen har fulgt opp behovet for økte ressurser, samtidig som institusjonene søker å tilpasse sin virksomhet til nye rammebetingelser. Jeg finner i denne sammenheng grunn til å gi ros til våre universiteter og høyskoler for den gode måten de finner å kunne gjennomføre kvalitetsreformen på, men det gjenstår ennå å se om vi oppnår den forventede kvalitetsheving.

Jeg må også få lov til å tilbakevise påstanden fra representanten Giske tidligere i dag om at det mangler flere hundre millioner kr for å kunne gjennomføre kompetansereformen. Tvert imot er høyskolene og universitetene godt fornøyd med det budsjettet som er fremlagt for området.

Med en enda sterkere satsing på forskning og gjennom et nært samarbeid mellom næringslivet og våre forskningsinstitusjoner, legges det nå et grunnlag for kunnskapsbasert verdiskaping i dette landet som vil kunne sikre sysselsetting, økonomi og velferd både for oss som lever i dag, og for fremtidige generasjoner. Når opposisjonen gjentatte ganger etterlyser hva som skjer med Regjeringen og Høyres skoleløfter, må de ha fulgt meget dårlig med i timen for å kunne ha unngått å registrere alle de gode kvalitetsfremmende tiltak som allerede er iverksatt, samt den økte forskningsinnsatsen som finner sted både i næringslivet og ved våre høyskoler og universitet. Dette viser at Regjeringen i høyeste grad satses på vår skole og på vår fremtid.

Høyre bryter ikke skoleløftene. De holdes og oppfylles!

Britt Hildeng (A): Det er valgt en ny politisk styring av Norge. Ett år med en Høyre-dominert regjering og Regjeringens planer for det kommende år forteller dette. Ideer som har vært etterkrigsgenerasjonenes kulturarv, er

under angrep. Velferdsstatens ord som «sosiale rettigheter», «sosial trygghet», «rettferdighet» og «utjevning av sosiale ulikheter», er begreper som synes å være strøket av denne regjeringens politiske vokabular. Det synes som om Regjeringen mener at solidaritet og holdningene bak disse begrepene, er umoderne og gått ut på dato. Regjeringens såkalte moderniseringsprogram har sine egne honnørord: begreper som «konkurransetsetting», «privatisering», «individualisering», «skattelette» og «behovsprøving av velferdsytelser». Slike begreper og holdninger er en politikk for sosial utrygghet, for større forskjeller, for mer egoisme og for mindre velferd, og for mer privat forbruk.

Med Fremskrittspartiet som alliansepartner vil dette bildet forsterkes ytterligere. Riktignok vil Fremskrittspartiet i dag gi mer til eldre og mer til uføre, og det er det behov for. Men Fremskrittspartiets langsiktige politikk er å endre den grunnleggende struktur i velferdsstaten. Den er å bygge ned kommunene, privatisere, konkurranseutsette, og svekke arbeidstakerrettighetene for deretter å gi til verdig trengende.

Arbeiderpartiet kan ikke se dette som en framtidrett og moderne politikk. Jeg er forundret over at Kristelig Folkeparti vil være med på denne ferden. Riktignok øker utviklingshjelpen, og det er bra. Riktignok fremmes en tiltakspakke mot fattigdom. Også det høres bra ut i første omgang, men bare i første omgang. For den allmenne politikken til denne regjeringen bidrar til at flere blir fattige, og flere kommer i slike marginalsituasjoner der det er vanskelig å greie seg. Dette skjer ved å redusere muligheten for uføre til å ha ekstraintekt, ved å redusere dagpengene til arbeidsledige, ved å redusere inntektsnivået ved midlertidig uførhet, ved å innskrenke bilordningen for uføre, ved betaling av skolebøker, ved økte priser i skolefritidsordningen og ved svekking av arbeidstakerrettighetene i arbeidsmiljøloven. Dette er ikke en politikk som gir svar på dagens utfordringer. Det er mer en politikk i nattvekerstatens ånd.

I kunnskapssamfunnet må vi bygge ut og styrke den offentlige skolen, ikke privatisere. I en tid med økende arbeidsledighet må vi sikre dagpengeordningen. I en globalisert økonomi der aksjekurser skaper utrygghet for nasjonale arbeidsplasser, er det viktig å sikre arbeidstakerrettigheter også på tvers av landegrensene. I en tid med kriminalitet er det mer enn noen gang behov for et solidarisk samfunn med rettferdig fordeling og plass til alle. Det gir trygghet. En politikk som baserer seg på konkurranse og den sterkeste rett, gjør det motsatte. Denne regjeringen har skissert noen veivalg som vil få store konsekvenser for vårt velferdssamfunn.

Tiden framover vil være avgjørende for i hvilken utstrekning disse valgene vil manifestere seg i praktisk politikk. Men det er vanskelig å se kontinuiteten fra Bondeviks første regjering med Verdikommisjonen som fane-sak, til de verdier Kristelig Folkeparti er med på å fremme ved denne regjeringen.

Jan Simonsen (uav): Fremskrittspartiet har igjen en oppslutning nær det partiet hadde før Carl I. Hagen be-

gynte å renske ut partimedlemmer med udemokratiske virkemidler. Partiet ønsker å delta i en regjering, og Carl I. Hagens mål er å bli statsminister.

Det er ingen tvil om at Norge trenger et politisk parti som kjemper for å redusere skatter og avgifter, og vil prioritere eldreomsorg og helsevesen. Men Norge trenger ikke politikere som ikke respekterer de demokratiske fellesverdiene som vårt samfunn bygger på.

I et demokratisk system er det valg som skal avgjøre hvilke personer som skal inneha ledende posisjoner, både i en nasjon, i en organisasjon og i et politisk parti. Personvalg skal ikke avgjøres ved å forby personer å stille til valg, slik det blir gjort i Fremskrittspartiet. En person som ikke respekterer demokratiske verdier i eget parti, vil heller ikke respektere demokratiske verdier i en nasjon dersom han får makt og innflytelse. Slike politikere bør isoleres gjennom en felles holdning fra de politikere som ønsker å slå ring rundt det verdigrunlaget vi bygger vårt demokrati på.

Norge trenger like fullt et parti som bygger på liberale verdier, der folk får skattereduksjoner istedenfor støtteordninger og følgelig selv får anledning til å disponere en større del av egen verdiskaping, et parti som verner om folks frihet både i forhold til den frihetsberøvelsen høye skatter og avgifter innebærer, og den frihetsberøvelsen frykten for overgrep på andre enkeltmennesker innebærer. Vi trenger et nytt parti i Norge med disse bærebjelkene som hovedsak, et demokratisk og liberalt parti der en autoritær ledelse ikke trækker på egne medlemmer.

Den viktigste oppgaven for et nytt parti bør være å bekjempe kriminalitet. Først og fremst må det slås knallhardt ned på voldsmenn og seksualforbrytere. Selv Fremskrittspartiet mener nå at det skal være mulig for en voldsutøver å slippe unna fengselscellen. Tidligere i år stemte partiet ned et forslag i Stortinget om at voldsforbrytere ikke skal kunne idømmes betinget straff, en helomvending i forhold til partiets tidligere politikk. Men så er det også slik som partiets utenrikspolitiske talsmann, Morten Høglund, sa til Dagsavisen som begrunnelse for at partiet nå plutselig støtter u-hjelp: Det er tradisjon for at Fremskrittspartiet skifter mening over tid.

Det skal være helt sikkert. Før gikk partiet imot u-hjelp, fordi det ville skade mottakerlandene. Så gikk Carl I. Hagen plutselig inn for u-hjelp, fordi det var penger nok på oljefondet, og penger brukt i utlandet ville ikke skape press i norsk økonomi. Men nå vil Fremskrittspartiet redusere u-hjelpen for å redusere alkoholavgiftene, og dermed gi spritkjøperne mer penger å bruke nettopp i norsk økonomi.

Før gikk Fremskrittspartiet inn for at Norges Bank skulle være uavhengig, slik at uansvarlige politikere ikke skulle la seg presse til å bruke mer penger enn det Norges Bank mente var forsvarlig. Nå vil Carl I. Hagen at direktøren i Norges Bank skal møte i Stortinget for å forklare seg. Før mente Fremskrittspartiet at Høyre-folk var halv-sosialister som ikke ville selge flertallet av aksjene i statsbedriftene til private. Nå hindrer Fremskrittspartiet Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i å selge ut aksjer i flere statsbedrifter. Før ville Fremskrittspartiet sikre

likestilling og fritt valg for barnefamiliene gjennom å inndra all subsidiering til barnehagene og dele pengene ut igjen i et likt beløp til samtlige barnefamilier. Nå går Fremskrittspartiet sammen med SV og Arbeiderpartiet i et forlik som betyr økt subsidiering av barnehagene og mindre mulighet for Regjeringen til å finne penger til skattelettelser. Og altså: Før var Fremskrittspartiet for en tøff kriminalpolitikk, en tøff politikk mot voldsmenn som under ingen omstendigheter måtte dømmes til betinget fengsel. Nå mener partiet at voldsmenn i praksis skal kunne slippe unna uten straff. Listen kunne ha vært mye lengre hvis representanten Simonsen hadde hatt mye lengre taletid.

Et slikt parti som dette kan man ikke stole på. Norge trenger derfor så snart som mulig et nytt parti, et parti som tar kriminaliteten på alvor.

Henrik Rød (FrP): Jeg skal avholde meg fra å kommentere representanten Simonsens innlegg i særlig grad, men jeg må jo si at det hadde kanskje vært interessant å høre litt om Simonsens prioriteringer framfor en lang tirade som rakker ned på Fremskrittspartiet og Fremskrittspartiets politikk.

Saken som er til debatt her i dag, er meldingen til Stortinget om rikets tilstand. Denne meldingen forteller oss at Norge er et meget rikt land. Norge har store inntekter og overskudd fra oljeinntektene.

Vi har en svært god økonomi i dette landet. Det som imidlertid er litt pussig, er jo det at debatten her i Stortinget tyder på at statens gode økonomi er mer til besvær enn den er til glede, i hvert fall for politikerne i denne salen. Spørsmålet er hvordan befolkningen, innbyggerne i Norge, oppfatter rikets tilstand. Hvordan opplever de at den økonomiske situasjonen er i Norge? Og hvilken glede opplever innbyggerne på grunn av den enorme oljeformuen som Norge har?

Vi vet at Norge er et meget dyrt land å bo i sammenlignet med våre naboland. Bare ved å dra over grensen til Sverige kan man handle både matvarer, alkohol og tobakk 30 pst., 40 pst., kanskje også 50 pst. rimeligere enn hva man kan her hjemme i Norge. Årsakene til dette er vårt høye skatte- og avgiftsnivå. Det er ingen logikk i at Norge med sin enorme formue skal være nødt til å skattlegge innbyggerne mer enn hva man gjør i Sverige, vårt naboland. Sverige har tross alt ingen oljeinntekter overhodet, men en statsgjeld på tusen milliarder kroner. Likevel har man i Sverige et lavere skatte- og avgiftsnivå for folk flest. Når man f.eks. skal kjøpe en bil, koster den i Sverige omtrent halvparten av hva den koster i Norge. Hvor er logikken i dette?

Etter valget i fjor fikk Norge en ny regjering, en ny regjering som kom med lovnader om bedre velferdsgoder og bedre økonomi for folk flest. Det ble lovet store skattelettelser. Nå har Regjeringen lagt fram sitt forslag til statsbudsjett, og skattelettelsene er vanskelige å finne, i hvert fall har ikke jeg klart å finne mange av dem.

I forhold til grensehandelen, som jeg var inne på i stad, og avgiftene på lokkevarer gjøres det ingenting. Det eneste Regjeringen legger opp til for å redusere grense-

handelslekkasjen, er å starte innkreving av bompenger ved passering av den nye Svinesundsbroen – inngangsporten til Norge, som det åpenbart burde vært et nasjonalt ansvar å finansiere, slik jeg ser det i hvert fall. Broen skal nå finansieres av dem som velger å dra over grensen for å handle. Undersøkelser viser nemlig det at 80 pst. av personbiltrafikken over Svinesundsbroen er norsk. Den samme undersøkelsen viser at blant disse personene oppgir 60 pst. av disse 80 pst. at de er på handletur til Sverige. Dette representerer et ganske stort problem, et veldig stort problem i hvert fall for næringslivet i Østfold, der jeg kommer fra. Man har altså en konkurrent 10, 20 eller 30 minutter unna som kan selge varer for en pris tilsvarende halve prisen av hva man kan i Norge. Vi mener at dette er feil politikk.

Når det for øvrig gjelder Svinesundsbroen, mener vi at det burde vært et statlig ansvar å finansiere den. Man skulle ikke sende regningen tilbake til bilistene.

Når det gjelder inntektsskattesiden, gjøres det heller ingen vesentlige grep. Dette medfører at man ikke kommer ut av den onde sirkelen med høye lønnsoppgjør som setter konkurranseutsatt industri og arbeidsplasser i Norge i fare. Ved en kraftig reduksjon av skattenivået kunne man unngått dyre lønnsoppgjør for bedriftene og offentlig sektor. Ved en kraftig reduksjon av skattenivået kunne også vanlige lønsmottakere fått bedre råd uten at næringslivet og bedriftene hadde fått noe større kostnader av den grunn. Man hadde fått en vinn-vinn-situasjon som alle hadde tjent på. Dette tar ikke Regjeringen hensyn til i særlig grad.

Så hva tenker skattyterne når de tenker på rikets tilstand? Jeg tror neppe at de er helt fornøyd. Regjeringen og stortingsflertallet er i utakt med befolkningen i flere saker, slik jeg ser det. Fremskrittspartiet vil prioritere å gi innbyggerne i Norge en bedre hverdag i form av bedre økonomi gjennom skatte- og avgiftslettelse. Vi ønsker å bruke noe av vår formue på dette. Vi tror også at folk flest vil oppleve rikets tilstand som bedre da.

Inge Lønning (H): Jeg har en drøm – det er jo presedens for det fra denne talerstol – og den drømmen går ut på at man kunne få en enighet i Stortingets presidentskap om å klubbe hver gang setningen «Norge er et av verdens rikeste land» med alternativet «Norge er verdens rikeste land» faller fra denne talerstol. Den har falt et utall ganger i løpet av denne trontaledebatt, og det har gått opp for meg for alvor at dette er vårt farligste nasjonale bedøvelsesmiddel for tiden – denne opptatthet av å stirre på våre egne penger og glemme alle de langsiktige utfordringene som det norske samfunn står overfor. Disse langsiktige utfordringene er antakelig større enn de noensinne har vært, og da er det litt nedslående at vi opplever en trontaledebatt som skulle dreie seg om landets fremtid på lang sikt, men som i alt vesentlig dreier seg om en skyggeboksing om budsjettet og enkeltposter i budsjettet, til tross for at vi alle vet at vi skal bruke to hele dager på budsjettdebatten når vi kommer til slutten av november.

Norges største utfordring i øyeblikket har ikke med de interne disposisjoner av oljeformuen og avkastningen av

oljeformuen å gjøre. Norges største utfordringer i øyeblikket ligger i at vi lever i en verden og på et kontinent som forandrer seg med hurtigtogsfart, og vi er i det hele tatt ikke interessert i det, for å sette det på spissen, fordi vi er så opptatt med våre interne pengesorger.

Det har vært hevdet at trontaledebatten skal være opposisjonens debatt, og det har fra opposisjonens side, særlig Arbeiderpartiets side, vært lagt stor vekt på behovet for forutsigbarhet i norsk politikk. Vi kan være enige om at det behovet er til stede. Men svaret på denne utfordringen er fra Arbeiderpartiets side et helt nytt krav om at nå må landet ha en flertallsregjering, fordi flertallsregjeringer skal være svaret på dette behovet for forutsigbarhet. Og i den anledning har man allerede knyttet seg sammen med SV som partner og, så vidt jeg har forstått, også med Senterpartiet, til tross for at det også i denne debatten er tydeliggjort at når det gjelder landets sikkerhets- og utenrikspolitikk, er det lysårs avstand mellom SVs virkelighetsoppfatning og Arbeiderpartiets virkelighetsoppfatning. Man skulle jo tro at landets sikkerhet og utenrikspolitikken er det viktigste av alt en regjering skal ha ansvaret for, men det later til å være helt problemfritt å regjere sammen med et parti som befinner seg på en annen klode når det gjelder oppfatningen av hva de norske sikkerhetspolitiske behov er.

Da Jens Stoltenberg presenterte sin regjeringserklæring for Stortinget – det er jo ikke lenger siden enn at noen av oss husker det – hadde den ett eneste tema, nemlig behovet for fornyelse og forandring, og ikke minst forandring i offentlig sektor. Etter å ha lyttet til denne trontaledebatt må jeg si at jeg har inntrykk av at både Jens Stoltenberg selv og hans parti har glemt det totalt, for i dag bygger man allianser for å forhindre forandring for enhver pris. Man vil ikke forandre på noe som helst, fordi alle de goder som vi har bevilget oss, skal vi beholde til siste øre, og så skal vi plusse på noen goder til. Da er det ikke forunderlig om kongeriket Norge viser så vidt mange tegn som vi unektelig gjør, sammenlignet med andre land, på politisk åreforkalkning, på manglende vilje og manglende evne til å møte fremtiden offensivt og foreta de forandringer som er nødvendige nå, før vi blir tvunget til å foreta dem, om en del år, når vi ikke lenger har et overskudd i statens økonomi.

Høyre er like opptatt som Arbeiderpartiet og andre partier i denne sal av å utvikle det norske velferdssamfunnet og de verdiene som ligger i det. Men vi må jo snart innse at velferdsstaten i dag er en koloss på leirføtter, og at hvis vi ikke er villig til å foreta de endringene som gjør at velferdstiltakene når dem som har bruk for dem, istedenfor å nå alle oss som ikke har bruk for dem, ja så kommer den kolossen til å rase sammen med et brak. Det er jo det trontaledebatten burde dreie seg om hvis Norge fremdeles skal være et velferdssamfunn om ti år.

Siri A. Meling (H): I forbindelse med markeringen av tusenårsskiftet hørte vi flere ganger stadfestelsen av at Norge gikk inn i dette århundre som Europas fattigste land, og at vi går ut av dette århundre som verdens rikes-

te. I løpet av disse hundre årene har mye skjedd, naturlig nok, ikke minst i utviklingen av det vi kjenner som velferdsstaten.

Nylig feiret vi at det er 30 år siden oljeeventyret startet i Nordsjøen – 30 år med en rivende utvikling både teknologisk, industrielt og kompetansemessig, men ikke minst en rivende utvikling når det gjelder inntekter til statskassen. Det er takket være den kontantstrømmen at Norge kan skilte med å være verdens rikeste land.

Det er alltid lett å gi, særlig hvis vi har mye å ta av. Gjennom mange år har vi bygd opp en omfattende offentlig sektor, og vi har utviklet det ene velferdsgode etter det andre. Dette koster. Og det koster mer og mer. Det koster faktisk så mye at vi i tillegg til bruk av oljeinntekter også har kommet i verdenstoppen når det gjelder skatter og avgifter.

Vi har en åpen økonomi og et konkurranseutsatt næringsliv, og et mobilt næringsliv. Det innebærer at vi i fedrelandet må kunne tilby rammevilkår som gjør det attraktivt å etablere seg og skape verdier her hjemme. En økt offentlig sektor kan ikke ukritisk hente ressurser fra skattebetalernes lommebøker etter hvert som regningene skal betales. En sterk offentlig sektor setter lønnsdannelsen under press i et stramt arbeidsmarked og bidrar til å stimulere lønnsspiralen ytterligere opp. Vi ligger allerede i dag med lønnskostnader på 20–30 pst. over land det er naturlig å sammenlikne seg med. Hva gjør dette for konkurranseevnen til et næringsliv som i stor grad er basert på eksport? Hva gjør dette med viljen til nyskaping?

Er medisinen da å fortsette en sterk økning i utgifter til offentlig sektor og velferdsstaten? Er grunnlaget for fremtiden å følge opposisjonen på dette? Hvilke skatter og avgifter vil da Arbeiderpartiet og SV øke?

En så alvorlig situasjon krever forandring, og som representanten Jens Stoltenberg sa i går: Det skjer en kursendring. Og jeg vil si heldigvis.

I erkjennelsen av at vi ikke kan tillate en sterk kostnadsvekst i offentlige utgifter, har Sem-dokumentet slått fast at den underliggende utgiftsveksten på statsbudsjettet skal være mindre enn den økonomiske veksten i Fastlands-Norge. Det betyr at arbeidet med omstilling av offentlig sektor er viktig ut fra flere forhold:

Hvis vi ikke kan bevilge oss ut av en situasjon med ordninger og offentlige virksomheter som krever mer og mer ressurser for å opprettholde status, krever dette at vi ser med nye øyne på hvordan oppgavene kan løses. Det kreves endring, nytenkning og ikke minst mot til å gjennomføre prosessene. Dette moderniserings- og omstillingsarbeidet jobber Regjeringen med for fullt.

Et eksempel på dette er samordningsarbeidet mellom Aetat og trygde- og sosialetaten. Et annet eksempel, som allerede er gjennomført, er omstillingen innenfor luftfart, hvor flypassasjeravgiften er fjernet, bonuspoengene like- så, og i tillegg er en ny innkjøpsavtale for staten på plass – alt for å sikre en reell konkurranse som kommer både privatpersoner og det offentlige Norge til gode. Slike ting kommer ikke av seg selv. Dette krever erkjennelse av at forandring er nødvendig, og mot til å gjennomføre struk-

turtiltak – ikke minst som i dette tilfelle – ved å følge Konkurransetilsynets tilrådinger.

Videre er det viktig å holde fokus på hvem som trenger tilbudene mest. Regjeringen er aktiv i forhold til å arbeide fram målrettede tiltak og skreddersøm fremfor generelle ordninger og velferdsbyråkrati.

For at vi skal ha et offentlig tjenestetilbud er vi avhengig av bedrifter og arbeidsplasser i Norge som kan skape verdiene. På samme måte som et produkt har sin livssyklus, har også næringslivet dette. Noen faller fra, andre går godt i kjente spor, og noen nye er på banen og under vekst. Og nettopp nyskapingen er viktig å stimulere.

Hva skal til for at vi velger å satse? Hva skal til for at ideen i det enkelte hode eller innenfor den enkelte bedrift ikke skal legges til side, men gripes fatt i og videreutvikles? Det koster svette, og det koster penger. Motivasjonen er essensiell, samt troen på å lykkes. For fallhøyden innenfor dagens virkelighet er stor.

Vi må komme bort fra at den som vil noe, må kjempe en lang og kontinuerlig kamp med offentlige søknader, godkjenninger, kontroller, rapporteringer og etter hvert flaskehalsen i det å finne kvalifiserte medarbeidere.

Økonomi er viktig, det koster å skape, det koster å forsøke, prøve, feile, prøve igjen – som jo er nettopp det nyskaping handler om. Arbeidet må den enkelte selv gjøre, men det offentlige kan og bør kvittere ut med et skatte- og avgiftsnivå som gjør det interessant å bygge.

Det er Regjeringen i gang med. Det offentlige bør selv gå foran med et godt eksempel i forvaltningen av skattebetalernes penger, og det betyr et kontinuerlig fokus på hvordan ting kan gjøres bedre, hvordan grep kan få mer ut av hver enkelt offentlig krone.

Jan Tore Sanner (H): Mens Samarbeidsregjeringen forandrer Norge, har denne debatten vist at Arbeiderpartiet fortsatt famler i blinde. I løpet av det siste året har Samarbeidsregjeringen tatt klare skritt for å skape mer trygghet i folks hverdag og gi folk større valgfrihet. Skatte- og avgiftsnivået er kraftig redusert for vanlige folk og for næringslivet. Offentlig sektor moderniseres, både for å få mer ut av skattepengene og for å gi folk et bedre tjenestetilbud. Vi satser på ny vekst og ny utvikling ikke bare ved å bedre rammebetingelsene for næringslivet, men også ved å satse på høyere utdanning, forskning og utvikling. Kampen mot fattigdom er trappet opp både hjemme og ute. Vi målretter de sosiale ordningene for å få folk raskere tilbake i arbeid, men også for å skjerme og hjelpe de svakeste blant oss, og det satses på en ny og mer offensiv miljøpolitikk.

Det siste året har Jens Stoltenbergs glansnummer vært at det ville ikke være mulig å redusere skatter og avgifter samtidig som man satser mer på samfunnets basistjenester: helse og skole. Jeg registrerer at etter at Regjeringen la frem sitt budsjett, har vi ikke lenger hørt denne påstanden. Det skyldes nok, som Dagens Næringsliv skrev 4. oktober – og Dagens Næringsliv pleier ikke å skryte – at regjeringspartiene Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre «viste ved årets budsjett at de klarer å prioritere.» Det er nettopp det man har gjort.

Denne debatten har vist at Arbeiderpartiet fortsatt famler i blinde. I går brukte Arbeiderpartiets kommende leder, Jens Stoltenberg, 15 minutter på å angripe tre av Regjeringens innstrammingsforslag. I dag brukte Arbeiderpartiets kanskje kommende nestleder, Trond Giske, 10 minutter til platt retorikk som utelukkende var angrep på Regjeringen. Vi har ikke hørt et ord om hva som er Arbeiderpartiets alternativ, verken når det gjelder de grunnleggende valgene i forhold til samfunnsretning eller når det gjelder hva som vil være Arbeiderpartiets alternativ i dette budsjettet, bortsett fra at Arbeiderpartiet er imot alle innstrammingsforslag som Regjeringen har foreslått, at Arbeiderpartiet vil bruke mer penger på en rekke forslag, og at Arbeiderpartiet vil ha et minst like stramt budsjett. Jeg gleder meg til å se hvor Arbeiderpartiet har tenkt å kutte.

I slutten av august gikk Arbeiderpartiets kommende leder ut og sa at han ville ha skatt på caffè latte. Selve ideen var visstnok at man skulle ha mer skatt på det som går bra, for å redde det som går dårlig. Nå har jeg etterpå forstått at det var en misforståelse – man ville ikke ha skatt på caffè latte. Men da er spørsmålet: Hva vil man da ha? Hvis det er slik at Arbeiderpartiet er bekymret fordi det går bra i en av samfunnets sektorer, nemlig tjenestesektoren, hvordan er det da man har tenkt å bremse veksten der? Er det ved å øke skattene for vanlige folk, slik at folk får mindre penger å rutte med og går mindre på café? Er det ved å bruke gammel sosialistisk reguleringspolitikk for å hindre vekst og utvikling innenfor tjenestesektoren? Eller er det ved å gjeninnføre investeringsavgiften? For vi har vel alle hørt at Arbeiderpartiet med jevne mellomrom har påpekt at investeringsavgiften først og fremst har kommet tjenesteytende sektor til gode. Jeg registrerer i dag at Aftenposten spekulerer i at Arbeiderpartiet vil gjeninnføre investeringsavgiften i en eller annen form. Jeg registrerer også at Arbeiderpartiet ikke har brukt denne debatten til å avlive den spekulasjonen. Jeg tror kanskje at det ville vært en fordel om Arbeiderpartiet hadde gjort det, for vi har jo forstått at Arbeiderpartiet er opptatt av forutsigbarhet og stabilitet, og hvis det er slik at man har planer om å gjeninnføre en skatt som er fjernet så sent som 1. oktober dette år, er det ikke noen tvil om at det vil skape stor usikkerhet og utrygghet i næringslivet. Tvert imot har vi hørt at en av Arbeiderpartiets mulige partnere en gang i fremtiden, SV, ønsker å gjeninnføre investeringsavgiften. Da synes vi at Arbeiderpartiet kanskje for å gi et bidrag til stabilitet og forutsigbarhet kunne avklare sin holdning allerede i dag, i og med at vi har hørt alle områdene de vil øke utgiftene på, om det er slik at Arbeiderpartiet har tenkt å gjeninnføre investeringsavgiften.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tore Nordtun (A): Vi har i fellesskap greid å bygge opp et godt velferdssamfunn. Men er dette en tilfeldighet? Er det bare olje, gass og andre naturressurser som

har vært årsaken til dette? Nei, det norske velferdssamfunnet er bygd opp gjennom mange år gjennom en villet politikk – et politisk valg. Disse valgene har gitt oss muligheter til å skape en felles velferd, en frihet som har gitt alle like muligheter uansett utgangspunktet på den samfunnsmessige stigen. Nå ser vi at kursen legges om i en annen retning. Det legges mindre vekt på rettferdig fordeling og fellesskap, eksempelvis signalene om privatisering og individualisering av folketrygden, større privatisering av skolen, omlegging av dagpengeordningen og overføringer til kommunene.

Arbeidsledigheten stiger. Store kontrakter går til utenlandske bedrifter. Andre bedrifter flagger ut. Vi snakker her om hjørnesteinsbedriftene i lokalsamfunnene. Fremtidsrettet industrisysselettingspolitikk har nærmest vært fraværende i denne trontaledebatten fra regjeringens representanter når vi nå drøfter rikets tilstand. Vi må nå meisle ut kortsiktige og langsiktige tiltak for den konkurranseutsatte industrien. Fra Arbeiderpartiets side er det klart: Vi trenger og skal ha den industrien også i fremtiden. For noen år siden la Arbeiderpartiet til rette for en industripakke for verkstedindustrien i en vanskelig periode. Dette var vellykket politikk. Nå ser vi utviklingen, og vi må sette inn lignende tiltak og gjøre lignende grep på ny.

Vi kan ikke overse det som skjer i Europa. Vi må nå drøfte det nye Europa og Norges plass. Jeg kjenner konkret til flere bedrifter som nå legger om sin produksjon med etterfølgende arbeidsledighet og tap av arbeidsplasser i Norge – dette grunnet hindringer vi som ikke-medlem i EU har. Vi har store muligheter for større verdiskaping i regionene i Norge dersom det gis bedre markedsmuligheter for industrien vår. I en større fremtidsrettet industridebatt må vi også være villig til å drøfte vårt forhold industripolitisk til Europa.

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Odd Holten (KrF): Det har vært mange sterke og tunge ord i denne debatten. Jeg ønsker nå helt kort å rette oppmerksomheten mot en liten flik av frontalen som berører en klar vilje til å gjøre en ekstrainnsats for de tause. De som ikke selv fremmer sine saker, de psykisk utslåtte, står ikke på barrikadene. År etter år har de fått lovnader om økt innsats, men hva har skjedd? Jo, beklageligvis er det tilbud til de med somatiske lidelser som ofte har gått av med seieren i kappløpet om bevilgninger og personell. Dette er beklagelig og skremmende.

Nå sier Regjeringen at det innenfor behandlingstilbudet til de psykisk syke skal satses i underkant av ca. 700 mill. kr. Mitt håp er at dette klare signalet også omsettes i økt pasientbehandling. En bør nå kunne forvente en betydelig forbedring av behandlingsskapiteten fra dagens kapasitet på under én pasientkonsultasjon pr. lege pr. dag, til gradvis kanskje å kunne komme opp i de normtall som finnes i italiensk effektivitet, som er helt oppe i ti–tolv konsultasjoner pr. dag. Tenk om vi i Norge

kunne klare å komme opp i fem konsultasjoner pr. lege pr. dag. Hvilken revolusjon og hvilken mulighet ville ikke dette være for denne tause gruppen.

Regjeringen løfter også fram tilbudet til andre svake grupper, spesielt mennesker med ulike rusproblemer. Her er behovet stort og alvorlig. Rusavhengighet kan i mange tilfeller skape varige fysiske og psykiske skader, og av den grunn må økt innsats iverksettes for å hindre så mange som mulig i å bli varig ufør.

Det handler om solidaritet i fordelingen. La de tause nå få sin rett og sin hjelp i velferdssamfunnet.

Vidar Bjørnstad (A): Arbeiderpartiet vil forsvare den offentlige skolen som en felles møteplass for alle uansett uavhengig av bakgrunn.

Fellesskolen er kjernen i arbeidet for et rettferdig samfunn – en skole som gir alle en mulighet, en skole som gir alle en sjanse uansett bosted, sosial bakgrunn, etnisk tilhørighet, evner eller handikap. Fellesskolen er mangfold. Regjeringens forslag om fri etablering av private skoler med offentlig finansiering vil bety sortering av barn og unge.

Alle ser mangler i den offentlige fellesskolen, og det er her vi må sette inn innsatsen som kommer de aller fleste barn og unge til del.

Arbeiderpartiet vil både bruke mer penger til skolen og styrke kvalitet og innhold.

Regjeringens nye kurs på skoleområdet har en klar profil og synes å bygge på følgende strategi: Overfokusér svakheter og så mistillit til den offentlige grunnskolen, sulteför økonomien til kommunene og skolene, så vil Høyres overordnede mål om privatisering og todeling av skolesystemet lettere få gehør.

Regjeringen gir i budsjettet kommunene mindre inntekter til å bruke på bl.a. skoler, og bevilgninger til grunnskolen kuttes. Tilskuddet til skolefritidsordningen halveres, og rammene til utlansordningen for å pusse opp skolebygg reduseres med 1 milliard kr. Målet om gratis læremidler i videregående skole er gravlagt.

Var det dette Høyre mente i valgkampen med en bedre skole?

Statsråd Clemet påstår kontinuerlig at den offentlige skolen har nok penger. Kuttene i budsjettet betyr jo at Regjeringen ikke bare mener at skolen har nok penger, men at skolene har for mye ressurser.

Clemet mener lærertettheten er et kostnadsproblem. Skal hun da si opp lærere eller la være å ansette nye?

Reduksjonene til fellesskolen står i sterk motsetning til den kraftige økningen til private skoler, som har en svært liten del av det totale antallet skolebarn. De private skolene får faktisk langt bedre økonomi enn mange av de offentlige skolene. Og Regjeringen lover mer til de private skolene.

Dette er resultatet av Regjeringens skolepolitikk. Og på sidelinjen applauderer Fremskrittspartiet.

Arbeiderpartiet vil kjempe for fellesskolen og er skuffet over nedskjæringene. Samtidig viser budsjettet tydelig politiske skillelinjer og hva Regjeringens nye kurs vil innebære.

Så en liten kommentar når det gjelder innsatsen til forskning og utvikling, som er helt nødvendig for å sikre Norge fremtidig verdiskaping og sysselsetting. Regjeringen har foreslått en samlet økning i forskningsinnsatsen på noe over 1 milliard kr for neste år. Det er et stort beløp, men mindre enn det Arbeiderpartiet foreslo for inneværende år. Regjeringen innrømmer i teksten i budsjettet at deres foreslåtte bevilgning ikke vil være nok til å nå OECD-gjennomsnittet innen 2005. Har Regjeringen gitt opp denne målsettingen?

Leif Frode Onarheim (H): Trontalen legger stor vekt på den økonomiske verdiskaping i landet vårt. Selv om Norges økonomi er god på grunn av store olje- og gassinntekter, må vi sørge for at vi holder en høy verdiskaping også i Fastlands-Norge. Også på dette området vil vi forandre for å forbedre.

Petroleumsvirksomheten har en stor oppgave i å være et nav, et drivhjul, i den teknologiske utvikling, noe som sikrer at vi har en høy teknisk kompetanse også hos de mange underleverandører til de store olje- og gassfeltene på sokkelen.

Det er spesielt gledelig å se de ringvirkninger som Snøvit-utbyggingen i Finnmark allerede har gitt. En rekke bedrifter melder at de har bygd seg opp til å bli underleverandører til utbyggeren, og krevende kunder stimulerer dem til å være teknologisk på topp. Det er hyggelig å se positive resultater så raskt i Finnmark etter behandlingen her i Stortinget.

Forholdene må legges til rette for at petroleumsvirksomheten kan ha en god, jevn og miljøbevisst utvikling. Vi må sørge for at norsk sokkel er interessant for de beste oljeselskapene også i fremtiden. Det krever at interessante blokker lyses ut for lettevirksomhet, og det krever at vi løpende vurderer skattesatser og øvrige rammebetingelser for denne industrien.

Det er grunn til bekymring for det konkurranseutsatte næringsliv. Kombinasjonen høye lønnstillegg, høy rente og høy kronekurs gjør ikke livet lett for bedriftene. NRK meldte i dag morges at leveranser til Kristin-feltet hadde gått til et spansk verft og til priser som ligger langt under de norske tilbud. Dette viser at alle gode krefter nå må konsentreres om å gjenvinne konkurransekraft i norske bedrifter. Arbeidslivets parter må i samarbeid legge opp til en meget moderat lønnsvekst fremover, og vi må fra storting og regjering ikke gi løfter eller forhåpninger til noen grupper om store lønnsloft. Og ikke minst bør ledere i privat og offentlig virksomhet være meget nøkterne i sine lønnsforventninger. Kan vi i tillegg i denne sal enes om et budsjett hvor vi ikke øker de økonomiske rammer, kan summen av tiltakene legge til rette for å beholde og videreutvikle gode bedrifter i Norge.

Vi må likevel se i øynene at en del av våre bedrifter etter hvert faser ut. Det kan skyldes utrangert teknologi, endrede markedsforhold eller rett og slett at bedriften ikke har klart å følge med. Dette er en naturlig prosess, og vi i Stortinget bør ikke føle noen forpliktelser til å forsinke en naturlig avvikling. Når det er sagt, er det utrolig viktig at vi har et levende nyskapingmiljø som kan fylle

de hull som oppstår, og som med nye ideer, pågangsmot og entusiasme skaper det nye. Vi har som politikere et betydelig ansvar for å legge til rette for at slik nyskaping og kommersialisering kan stimuleres. Der vi kan bidra med fødselshjelp til dette, vil det gi god avkastning i tiden fremover. Det er viktig å huske at for ethvert velferdstiltak vi ønsker å sette i verk, må vi ha gode, lønnsomme bedrifter som gjør dette mulig. Der ligger det store utfordringer, og jeg er glad for at trontalen så tydelig understreker dette.

Torbjørn Andersen (FrP): Norsk kommuneøkonomi er på et katastrofalt lavmål, hevdes det fra mange hold, og kravet om mer penger til kommunesektoren har nådd et crescendo. Men mer penger alene kan neppe være det beste svaret. Fortsatt er mange politikere i Norge ikke villig til å innse at det er et betydelig uutnyttet potensial for effektivisering i offentlig sektor dersom vi setter inn de riktige virkemidlene.

Dette effektiviseringspotensialet haster det nå med å hente ut da behovet nå for tiden er stort for en mer effektiv ressursutnyttelse i den offentlige sektor. Her er altså konkurranseutsetting den enkeltfaktoren som vil kunne gi den største effekten i innsparing og kvalitetsutvikling i den offentlige sektoren.

Fremskrittspartiet mener derfor at kommunenes fremtidige rolle vil bli endret vesentlig i forhold til i dag. I dag utfører kommunene selv tilnærmet all velferdsproduksjon i egen regi og i en monopolsituasjon uten den minste effektiviserende konkurranse. Dette fungerer rett og slett ikke godt nok. Man bør derfor innføre en driftsmodell i norske kommuner basert på konkurranseutsetting der flere aktører, både private og offentlige firmaer, skal få slippe til og få konkurrere om å utføre de offentlig finansierte velferdstjenestene for innbyggerne.

Kommunens rolle vil endres fra i dag å være en utførende tjenesteproducent til å bli en bestiller og kontrollør av både kvalitet, innhold og pris på velferdstjenestene som i fremtiden vil bli utført av eksterne og gjerne private virksomheter. På samme tid bør finansieringsansvaret for velferdsproduksjonen overføres fra kommunen til staten.

Vi må skape et velferdsmarked der det må være et tilstrekkelig antall tilbydere, slik at konkurranse og valgfrihet blir reell for innbyggerne. Bare gjennom å innføre en aktiv konkurransepolitikk innen offentlig sektor vil vi kunne møte de krav og utfordringer som velferdssamfunnet står overfor nå og i fremtiden.

Fremskrittspartiet forventer derfor at den sittende regjeringen jobber raskere med å implementere konkurransepolitikken i offentlig virksomhet. Norge har dessverre i dag en beklagelig jumboplass internasjonalt på dette området, og da må vi samle alle gode krefter på å gjøre noe nå dersom vi virkelig vil bevare et godt velferdssamfunn også videre inn i fremtiden.

Heidi Larssen (H): Kommuneøkonomien er stram, som resten av statsbudsjettet. Men kommunene bør være like opptatt som oss andre av å dempe presset på krone-

kurs og rente og derved trygge arbeidsplassene. Både arbeidsplasser og rentenivå påvirker jo kommuneøkonomien.

Men stramhet fordrer nytenkning, og det krever ikke bare noe av kommunepolitikere, men det krever faktisk også noe av oss i denne salen. For hva er det vi, Stortinget, har gjort i så mange år? Jo, vi har pålagt kommunene altfor mye, vedtatt altfor mange lover, forskrifter og øremerkede tilskudd. Vi viser handlekraft ved å sende forventninger og regninger over til kommunene. Det bør vi slutte med. Frykten for å gi lokale løsninger gjennomslag i forhold til det enkelte i denne sal mener skal gjelde alle, bør ikke få gjennomslag i forhold til en mer effektiv og brukervennlig offentlig sektor.

Jeg er derfor glad for at Regjeringen har lagt seg på en ny kurs hvor et av Regjeringens hovedprinsipp i effektiviseringsarbeidet i offentlig sektor er større lokal frihet og lokalt ansvar. Regjeringen har startet et arbeid med å gi kommunene rammebetingelser som gjør at tjenestene kan utføres bedre. Regjeringen går gjennom lover og regler som hindrer god ressursutnyttelse, f.eks. arbeidet med å gjøre momsreglene nøytrale, slik at det kan skapes like konkurransevilkår for kommunale og private tjenesteytere. Renhold ble lagt inn i momskompensasjonssystemet fra 1. januar i år, og Stortinget vil neste år få en sak om resten.

Regjeringen vil sørge for at kommunene kan beholde noe større nærhet til eget inntektsgrunnlag og stimulere til næringsutvikling ved å innføre en form for selskapskatt igjen. Også den kommer hit neste år. For å bedre kvaliteten i skolen og øke handlingsrommet for skoler og skoleeiere er det igangsatt et arbeid der man ser på hvordan læreplaner, regler og avtaleverk kan forenkles. Kanskje man i den forbindelse også kunne overføre arbeidsgiveransvaret til dem som betaler for det? Ansvar og finansieringsplikt bør jo følges ad.

Regjeringen prøver også å gjøre barnehagesatsingen noe bedre for kommunene enn det som var foreslått av flertallet i vår i det såkalte barnehageforliket. Det er ikke klokt å skille eierskap og plikt fra finansieringen. Mitt håp på vegne av kommunesektoren er at stortingsflertallet følger opp det som ligger fra Regjeringen.

Per Ove Width (FrP): Forsvar har så å si ikke vært tema i denne debatten i det hele tatt. Det kommer vel ganske enkelt av at Regjeringen denne gang faktisk har gjort det de forpliktet seg til i fjor. De har lagt inn et budsjett som stort sett er i samsvar med det de lovet i fjor.

Når det er sagt, inngikk regjeringspartiene og Arbeiderpartiet i fjor et såkalt forsvarspolitisk forlik, et forlik som innebar at Regjeringen fravek sin egen Sem-erklæring, som var en del av grunnlaget for avtalen med Fremskrittspartiet for dannelsen av Samarbeidsregjeringen. Et merkelig ord forresten. Så langt har jeg ikke observert at de samarbeider med andre enn seg selv. I så fall skulle det være en unødvendig betegnelse.

Forliket mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen innebar en sterk reduksjon av budsjettet og dermed av forsvarevnen. Dette passet naturligvis Arbeiderpartiet ut-

merket, et parti som aldri har vært forsvarsvennlig, men som derimot gjennom mange år har vært tilhenger av nedbygging av Forsvaret. Fremskrittspartiet har stilt seg helt på sidelinjen, sa forsvarskomiteens leder Marit Nybakk i sitt innlegg her i går. Det er naturligvis helt feil. Det er derimot Arbeiderpartiet og Regjeringen som har stilt seg på sidelinjen. Ja, de sitter nærmest på tribunen. De har jo så langt ifra oppfylt Regjeringens intensjon i Sem-erklæringen. Her er det igjen Fremskrittspartiet som ikke er på sidelinjen, men derimot på banen. Arbeiderpartiet viste smidighet for å få til et forlik, sier Nybakk videre. Ja, hva gjør man ikke for å få til en rasering av Forsvaret. Forlik kan man muligens få til, men et forlik må inneholde noe som er verdifullt. Et forlik for forlikets skyld er ikke verd noe, og det er det som er skjedd her.

Etter 11. september har verden blitt annerledes. Det er noe vi alle er enige om. Det råder i dag usikkerhet, uforutsigbarhet og ustabilitet i verden. Statsministeren kom i sitt innlegg i dag inn på terrorisme. Det kan være forskjellige måter å bekjempe terrorisme på, men én ting er sikkert: Har man ikke et sterkt og funksjonelt forsvar, ligger veien åpen for et terroranslag uten fare for avvergelse eller gjengjeldelse. Det er derfor et paradoks når Regjeringen, sammen med Arbeiderpartiet, snakker om faren for terrorisme, i samme åndedrag som de nedbygger Forsvaret i raskt tempo. Forsvaret mangler i dag midler til innkjøp av nytt og moderne materiell, og det var ett av argumentene som ble brukt for å nedbygge Forsvaret: moderne materiell, mindre personell – i realiteten har bare det siste skjedd, for det er jo det enkleste. Dette er det så langt bare Fremskrittspartiet som har tatt ansvaret for gjennom økninger i sine budsjettforslag, det også i tråd med hva som ble lovet i fjor.

Raymond Robertsen (H): Korstoget opposisjonen hadde mot Regjeringens distriktspolitikk i året som har gått, kan vel i beste fall karakteriseres som opp som en bjørn og ned som en skinnfell. Når til og med Senterpartiets leder i sin replikk til statsministeren i dag ikke finner det nødvendig å kommentere Regjeringens distriktspolitikk, kan man vel konstatere at Stortinget er fornøyd med Regjeringens oppskrift og retning.

I Regjeringen og Høyre erkjenner man at gamle løsninger ikke alltid er løsningen på fremtidens problemer. Det smerter i omleggingsfasen, men min påstand er at både SND og distriktsfylkene i dag er bedre rustet til å møte morgendagens utfordringer.

Samarbeidsregjeringen og Høyre har slaktet hellige kuer når man nå gir Kommunaldepartementets distrikts- og regionalpolitiske midler til fylkene uten sentrale bindinger. For Høyre er det et viktig prinsipp at de som har skoen på, skal velge skotype. Dette gjelder nå også distrikts- og regionalpolitikken.

Ingen regjering har vært så målrettet i sin kamp for luftfarten i Norge. Harald Hårfagre samlet Norge til ett rike, mens luftfarten i stor grad holder folk og virksomheter samlet. 11. september satte flykommunikasjonen i Norge på en stor prøve, og det totale flymonopol ble et

faktum i Norge 1. april i år. Takket være handling fra Samarbeidsregjeringen der man avskaffet flypassasjeravgiften, fjernet bonuspoeng og gav nye aktører statlige kontrakter, klarte man å snu en utvikling som det så ut til å være umulig å unngå. Flyprisene i Norge er på vei ned, men det kunne like gjerne vært motsatt.

Snøhvit-vedtaket i Stortinget og finansministerens arbeid mot ESA har alene ført til et oppsving i et område som hadde problemer. Resultatet ser man langt på vei i dag, knapt seks måneder etter. Gamle bedrifter i området ansetter flere folk, nye bedrifter etablerer seg, og ungdom har fått et håp om en fremtid også i Finnmark. De som stemte for Snøhvit-utbyggingen, skal ta sin del av æren for at en landsdel igjen kan reise seg.

Når man vet alt dette, er det forståelig at kritikken mot Regjeringen når det gjelder distriktspolitikken har stilnet. Bare etter ett år har Samarbeidsregjeringen levert resultater andre regjeringer ikke har klart.

Kent Inge Stenberg Ryen (Sp): Regjeringen har gjennom denne trontaledebatten forsøkt å signalisere behovet for et stramt budsjett som ivaretar vår konkurranseevne, og et rentenivå som vi kan føle er akseptabelt, og det tror jeg er en riktig og god prioritering.

Så sier Regjeringen videre at i en slik situasjon er det viktig å styrke innsatsen til grupper som har vært lavt prioritert i lang tid, fremfor å gi generelle velferdsgoder til alle. Og da må jeg spørre: Er toppskattyterne en gruppe som har vært lavt prioritert i lang tid?

Regjeringen ønsker å gi 0,5 milliarder kr i skattelette til toppskattyterne, og jeg våger den påstand at dette er skatteletter som mottakerne finner ubetydelige, og dessuten går det til dem som trenger det aller minst.

Statsministeren sa i sitt innlegg tidligere i dag at skatteletten i forbindelse med toppskatten var beskjeden og gikk til vanlige folk. Jeg kan godt være med på at den er beskjeden. Jeg er selv en av de ca. 775 000 som kommer til å nyte godt av dette til neste år, og jeg får mindre enn 635 kr i skattelette. Det holder omtrent til en cola på Rimi hver lørdag, og det gleder jeg meg til. Men selv om disse summene er beskjedne, er det totalsummen som er viktig, og totalsummen blir 0,5 milliarder kr. Det viser at små og ubetydelige summer pr. person blir store beløp når mange skal ha. Og så vet vi samtidig at det er jo ikke alle som får. Det er fortsatt 3 millioner skattytere her i landet som ikke betaler toppskatt i dag, og som heller ikke vil nyte godt av skattelettelse, uansett om det måtte bli 635 kr eller mer.

Spørsmålet jeg må stille, er: Hvordan kan det være satsing på svake grupper å gi skattelette på 0,5 milliarder kr til $\frac{1}{6}$ av befolkningen, som ikke vil merke det en gang? Og hvordan kan det være samfunnsøkonomisk fornuftig å gjøre det i et år med behov for et stramt budsjett når det finnes så ufattelig mange andre områder hvor 500 mill. kr kunne gjort mye større nytte for seg – innen skole, helse og omsorg, for å nevne noe? Jeg har lest en del økonomi under Victor D. Norman, og her tror jeg jeg må si at både han og Regjeringen har et gedigent forklaringsproblem.

Afshan Rafiq (H): Samarbeidsregjeringen fortjener ros, spesielt for den fornyede innsatsen Regjeringen har satt i gang mot tvangsekteskap, hvor åtte departementer er involvert i arbeidet for å sikre bredden i tiltakskjeden, og som også vil gi disse tvangsutsatte unge den hjelpen de trenger.

I motsetning til Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, som vil erstatte enkelte foreldres påbud om visse giftemål med lovbestemt forbud mot å gifte seg med søskenbarn og lovbestemt forbud mot å gifte seg før fylte 24 år, innser samarbeidspartiene at lovforbud ikke er løsningen på problemet. Denne utfordringen krever at det jobbes på flere plan. Vi må jobbe forebyggende, det må stilles strengere krav til underhold ved søknad om familiegjenforening på grunnlag av ekteskap, men samtidig må vi få lovendringer som fungerer som et mer effektivt verktøy i kampen mot tvangsekteskap. Det arbeidet justisministeren har satt i gang på dette området, med bl.a. å få innført ubetinget offentlig påtale i saker som omhandler tvang, og presisering av straffeloven om at rettsstridig tvang også omhandler tvangsekteskap, vil føre til at den skjerpede strafferammen på inntil seks års fengsel også kan komme til anvendelse for slik tvang. Dette er viktige skritt i riktig retning.

Fattigdom skal bekjempes, sier alle. Samarbeidsregjeringen har nylig lagt frem sin tiltaksplan mot fattigdom i Norge, og det er et tankekors at de fleste partiene i stedet for å være konstruktive og bidra til å gjøre situasjonen til de vanskeligstilte i dette samfunnet bedre, er mer opptatt av å rakke ned på denne planen. Her tar Regjeringen et krafttak for å bekjempe fattigdommen, men møter en kald skulder fra de andre, og spesielt fra de partiene som alltid har sagt at de har et varmt hjerte for de svake.

Nå har Regjeringen gitt Stortinget en unik mulighet til samarbeid om å få bekjempet fattigdommen, men etter å ha lyttet til trontaledebatten de to siste dagene, er jeg meget spent på å se om opposisjonen klarer å benytte denne muligheten og vise at de faktisk mener det de sier om å få bedret situasjonen til dem som faller utenfor.

Sosialministeren har rett i at fattigdom er et sammensatt problem som nødvendiggjør målrettede løsninger. Ulike behov krever ulike løsninger, og søkelyset må rettes mot at det lønner seg å jobbe. Vi har over lang tid sett at velferdstiltak som kommer alle til gode, ikke hjelper de fattige ut av fattigdom. Nå handler det om å få målrettede virkemidlene i velferdssamfunnet, noe som krever både evne og vilje til nytenkning. Jeg må si jeg ønsker Regjeringen lykke til med den viktige og tunge jobben den nå har satt i gang for å forandre Norge til å bli et enda bedre land å bo i, og spesielt for dem som ikke har det så godt.

Carsten Dybevig (H): Det globale verdensbildet er stadig i forandring. Dette har gitt seg utslag i økt samhandling mellom landene, økt økonomisk, politisk og regionalt samarbeid mellom nasjonalstater. Også mer effektive kommunikasjoner mellom land og folk gir bl.a. en større mobilitet av folk og folkeslag, men også økt bruk av bl.a. Internett på godt og ondt.

Dessverre er det slik at en friere og åpnere verden for de gode hensikter også har gitt oss nye utfordringer i forhold til kriminalitetsbekjempelsen.

For bare ti år siden var kriminalitetsbildet et helt annet. Nå ser vi med stadig bekymring på en utbredelse av trafficking, eller menneskesmugling, organisert kriminalitet, narkotikatrafikk, importerte prostitusjonsmiljøer, MC-kriminalitet, eller for den saks skyld ulovlig bruk av Internett i pornografisk øyemed som spres til de fleste land i vår region.

Jeg vil også nevne en økende avsløring og oppblomstring av økonomisk kriminalitet både hjemme og ute. Avsløringer av store internasjonale finansskandaler skjer andre steder i verden, men rammer indirekte norske forhold. Også de siste års terrortrusler skaper utrygghet og dermed en lavere livsutfoldelse for mange mennesker.

Alle disse former for kriminalitet krever nye virkemidler. Høyre og Samarbeidsregjeringen ønsker å forandre Norge. Vi må derfor forandre vår politikk til dagens virkelighet, og ikke, som Arbeiderpartiet og SV ofte gjør, melde oss ut av den kriminalpolitiske virkelighet. Den frie og demokratiske verden stod sammen i kampen mot terrorisme og kan gjøre det i langt større grad enn i dag i kampen mot internasjonal kriminalitet.

Et av de viktigste virkemidlene vi må bruke i kampen mot kriminalitet med forgreninger i flere land, er et forpliktende samarbeid gjennom bl.a. FN, Europol, Interpol og andre overnasjonale organer. Kriminalitet begått i Norge med forgreninger til utlandet, kan derfor ikke effektivt bare etterforskes og bli påtalt i Norge, men vil kreve et politi- og påtalemessig samarbeid over landegrensene.

I dette perspektivet skal tiden fra forbrytelsene blir begått til dom kan effektueres være kortest mulig. Av den grunn vil Høyre forandre Norge slik at kriminelle og de som måtte spekulere i å begå kriminalitet, skal vite at ressursene til politi, domstoler og soningsplasser tilpasses denne virkeligheten. Tilstrekkelige ressurser til straffereaksjonskjeden og avskrekkende straffereaksjonsformer skal redusere denne type kriminalitet i størst mulig grad.

For regjeringspartiene er det en viktig målsetting å gjøre hverdagen tryggere for deg og meg. Regjeringspartiene har som målsetting å forandre Norge. Kampen mot kriminalitet er viktig for å skape et trygt samfunn. Det krever erkjennelse av virkeligheten, det krever internasjonalt samarbeid, det krever viktige budsjettmessige prioriteringer, og det krever tilstrekkelige straffereaksjonsformer.

Karstein Hansen (FrP): Regjeringen sa i trontalen at den la vekt på den kristne og humanistiske kulturarv og respekten for det enkelte menneske. For Fremskrittspartiet er retten til å bo en grunnleggende rettighet i Norge.

Det er normalt at venner og naboer kommer med blomster og gratulasjoner når mennesker har klart å slite seg til en bolig for sin familie. Men det er dessverre også normalt her i Norge at da kommer malurten i begeret i form av eiendomsskatt, skatt på eget husvær og formues-

skatt. Dette som en hilsen fra kommune og stat for vel utført arbeid.

Det en må spørre seg om, er følgende: Har kommunen og staten levert noen vare som kvalifiserer til betaling? Svaret er nei. Vi i Fremskrittspartiet reagerte derfor positivt på at den sittende regjering vil avskaffe skatt på for delen av å bo i egen bolig. Vi har forståelse for at dette må gjøres skrittvis, men synes at reduksjonene er altfor små. Når Regjeringen så i sitt budsjett foreslår en reduksjon av ligningsverdiene med 5 pst., er det altfor lite. En vanlig norsk barnefamilie vil ikke spare mer enn et par hundrelapper i året – og det er svært lite sammenlignet med alt det som unge mennesker under etablering må betale til myndighetene for å kunne bo i sitt eget hus.

I fjor ble fribeløpet for beregning av fordelsskatt økt fra 51 250 kr til 80 000 kr. Dette var et bidrag til en reduksjon, men også dette er svært lite. Når Regjeringen i løpet av to år ikke har klart å få ned boligskatten mer, er det ingen grunn for barnefamiliene til å juble.

Selv om flertallet i denne høyt ærede forsamling har vedtatt betydelige årlige økninger av boligskatten med unntak av i fjor, er det nå vårt håp at vi kan redusere boligskatten igjen så det monner og til slutt få den avskaffet i sin helhet. For budsjettet skal vel være det økonomiske grunnlaget for å gjennomføre målene i trontalen?

Reidun Gravdahl (A): Store olje- og gassinntekter har bidratt til velferd og rikdom for oss nordmenn. Det må ikke bli en sovepute, vi må fortsatt skape verdier i fastlandsøkonomien for å sikre velferd og trygghet for kommende generasjoner.

Situasjonen for konkurranseutsatt næringsliv er alvorlig. Store hjørnesteinsbedrifter har gått konkurs eller flagget ut, flere sliter for å overleve. Norges Bank anslår at 60 000 industriarbeidsplasser vil gå tapt i løpet av en tiårsperiode.

Seniorforsker Holmøy i Statistisk sentralbyrå mener at landet vårt trenger mer industri de neste ti årene. Antall industriarbeidsplasser må økes med 30 000 de neste ti årene for å sikre langsiktig balanse i utenriksøkonomien, hevder han. Når eldrebolegen setter inn for fullt etter 2020, må vi ha mer penger på bok, også utenlands, for å klare forpliktelsene. Bedriftene i Fastlands-Norge må selge mer til utlandet enn vi kjøper tilbake for å sikre dette, sier han. Og det er kloke ord å lytte til.

Industriforumet i Fellesforbundet i Oppland vil ha særordninger for industrien for å få et pusterom. De påpeker at bedriftene sliter, også de høyteknologiske.

Arbeidsplasser har gått tapt, det er permitteringer, og det er planer om nedtrapping flere steder. Bedriftene har ikke gode nok konkurransevilkår, derfor har Fellesforbundet en rekke forslag for å bedre rammevilkårene for industrien, forslag som helt sikkert vil nå Stortinget i budsjettprosessen. Også innen samferdsel er det behov som må dekkes for at vi skal klare å frakte ut varene våre på sikt. Et forsøk med toppfinansiering med bompenger av Rv 4, en riksveg vi har ventet på utbygging av i bortimot 30 år, ser ut til å bli svært vanskelig. Trafikkbildet har endret seg, omkjøringsveger med dårlig standard be-

lastes hardt. Trafikkbildet i sentrum er like håpløst tett, støyende og miljødeleggende.

I denne situasjonen for industrien er det alvorlig at budsjettforslaget til Regjeringen svekker næringsstøtten og opprettholder kutt i SND.

Arbeid betyr mye for den enkelte og for samfunnet. Men dersom rammevilkårene ikke blir bedre, vil flere bli ledige, og med en svekket dagpengeordning vil kommunene fort få merutgifter på sosialbudsjettene – og det i en hverdag med svært anstrengt kommuneøkonomi.

Arbeiderpartiet satser på arbeid og velferd. Vi vil skape og dele. Vår politikk sikrer rettferdig fordeling.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Åge Konradsen (H): I trontalen trakk Regjeringen fram satsingen på marin sektor som utrolig viktig. Flere forskningsinstitusjoner har da også beskrevet potensialet for økt verdiskaping. Dagens eksport gjør næringen til den nest største. Mens 95 pst. av fiskeproduksjonen går til eksport og beløper seg til ca. 30 mill. kr, er anslagene for de kommende 20–30 år en seksdobling av verdien. Det krever tiltak både for det tradisjonelle fisket og bedre utnyttelse av biproduktene, for oppdrett av nye arter så vel som forskning på ukjente verdier og muligheter vi kan hente fra havet. Jeg er svært tilfreds med at Regjeringen har en offensiv tilnærming til disse mulighetene.

Forskningsinstitusjonene knyttet opp mot aksene Bergen–Tromsø er nå pekt ut som særlig viktige verktøy for Samarbeidsregjeringens satsing. Budsjettet bekrefter at Regjeringen også følger opp med bevilgninger.

Høyres parlamentariske leder sa i gårsdagens debatt at Samarbeidsregjeringen med sin politikk vil endre Norge. For å utløse verdiskapingen og sysselsettingen i Kyst-Norge trengs det endringer. En utfordring ligger i kystflåten og dens behov for økt lønnsomhet. Her har fiskeriministeren varslet at fordelingen av torskekvotene nå skal ligge fast, med en fordeling på 30 pst. til havfiskeflåten og 70 pst. til kystflåten. I tillegg har fiskeriministeren fordelt kystflåtens kvoter på fire grupper etter den såkalte Finnmarksmodellen. Det betyr at for første gang har myndighetene stoppet overføring av kvoter fra de små fartøyene til de større. Det bidrar til at vi kan opprettholde en variert flåtestruktur med både sjarker og større kystfartøy. Slike tiltak vil utvilsomt bidra til å sikre lønnsomheten og dermed sikre bosettingsmønsteret langs kysten. Men ytterligere tiltak må til, og lønnsomheten må forbedres gjennom strukturelle tiltak som gjør fiskerne i stand til å fornye fartøyene. Et godt arbeids- og bomiljø om bord er også et riktig svar på de store utfordringene fiskerinæringen står overfor hva angår rekruttering til et utfordrende og til dels fysisk hardt yrke.

Siden jeg har litt mer tid igjen, ønsker jeg å avlegge representanten Width en visitt. Hans kritikk av Regjeringens forsvarspolitikker får stå for hans egen regning. Jeg tror Regjeringen står seg veldig godt på den uttalelsen som kom fra NATO, hvor Regjeringen får skryt for den jobben den gjør med Forsvaret.

Bernt Egil Torp (A): Representanten Inge Lønning var oppe i sted og snakket om at denne debatten i altfor liten grad har dreid seg om å tenke langsiktig. Det er jeg faktisk litt enig i. Men så må vi heller ikke glemme at det å tenke langsiktig faktisk handler om å handle hver eneste dag. Det går ikke an å sette seg langsiktige mål og så forvente at man skal ta det senere, man må ta det nå.

Ett av Arbeiderpartiets langsiktige mål er faktisk arbeid og velferd til alle. Hvis Regjeringen er enig med Arbeiderpartiet i at det er et godt langsiktig mål, kan ikke jeg forstå hvorfor det handles så lite som det gjøres i dette budsjettet.

Det er et paradoks at i dag, hvor nesten 12 pst. av de unge går ledig, vil Regjeringen kutte nettopp i tiltak for å få folk i arbeid igjen. Det er spesielt ved å satse på mennesker at vi tenker langsiktig, for det er kun i mennesker at vi kan legge verdier og kunnskap som kan bygge landet framover. Det er derfor trist å se at med alle de unge som i dag går ledig, står vi i fare for å miste håp, initiativ og kunnskap. Det er derfor nå det gjelder å skape tiltak for de unge enten i form av jobb eller utdanning.

Det kuttes i AMO-tiltak, og den tidligere Bondevik-regjeringen fjernet sågar ungdomsgarantien, som Arbeiderpartiet innførte. Det var et slag mot alle de unge som går ledig. Og i dag ser vi faktisk at ledigheten vokser – den vokser hver eneste dag! Derfor vil jeg si til representanten Inge Lønning og Regjeringen at hvis de vil være med Arbeiderpartiet for å nå det langsiktige målet arbeid og velferd til alle, må de være med oss og handle nå.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Senterpartiet vil oppfordra statsministeren til å avklara kva det er som gjer at konkurranseutsetjing vert halde fram som løysinga for å sikra kommunane moglegheiter til gode tenester. Lat meg understreka: Vi er for modernisering og effektivisering i kommunesektoren der det er mogleg, men vi er òg opptekne av at kommunane skal ta vare på gode fagfolk som kan gi ein trygg felles skule og ei meir verdig omsorg òg i tida framover. Modernisering og effektivisering er noko som dei fleste kommunane har halde på med i lengre tid. Erfaringane så langt med konkurranseutsetjing er blanda.

Lat oss sjå på eldreomsorga som eksempel. Hovseterhjemmet i Oslo har avdekt fleire kvalitetsproblem som no er retta opp, men det går med underskot. Bærum hadde ambisjonar om å konkurranseutsetja 30 pst. av total omsetjing. Så langt har dei konkurranseutsett 6 pst. Og konklusjonane er ifølgje Dagbladet 8. mai at kvaliteten på tenestene ikkje er blitt vesentleg dårlegare. Det må vera eit mål å forbetra tenestene. Det er òg fleire liknande eksempel. Endå meir er dette utprøvd internasjonalt, noko er vellykka, andre har dårlege erfaringar. I Sverige har ein no fått ein sterk konsentrasjon på tilbydarsida. Dei internasjonale konserna dominerer, og prisane stig. Både i Stockholm og i Helsingborg har sjukeheimane no gått tilbake til kommunal drift.

Det er fleire rapportar frå internasjonale studiar som viser at anbodssystemet innan reingjering, kollektivtrafikk og renovasjon ofte betyr forverring av arbeidsmiljø

og lønns- og arbeidsforhold, og at kvaliteten på tenestene jamnt over går ned.

Kvifor utsetja norske kommunar for det presset som Regjeringa no set inn i retning konkurranseutsetjing og privatisering, når erfaringane er så blanda? Det er stor forskjell på å vera open for lokale initiativ der forholda ligg til rette for det, og det veto mot å la vera som vart framsett frå Stortinget sin talarstol i dag. Høgre har vilja dette lenge, men det er grunn til på dette området å spørja: Kva har skjedd med Kristeleg Folkeparti?

I dag gikk det ut ei melding på Dagsnytt der helseministeren sa at leiarane må bli flinkare til å minska arbeidspresset på dei tilsette. Mange av desse leiarane held til i ein kommune med ein kjempepressa økonomi, der dei no skal rekna på konkurranseutsetjing av tenester etter press frå Regjeringa.

Mitt velmeinte råd er: Ta ei intern drøfting i Regjeringa og sjå korleis de kan auka midlane til kommunane utan å pressa arbeidstakarane så langt.

Inge Lønning (H): Trontaledebatten, opposisjonens debatt, nærmer seg slutten. Det tror jeg opposisjonen skal være glad for. Jeg tror neppe noen kommer til å savne denne debatten sårt, for den har bidratt i svært liten grad til det trontaledebatten skulle bidra til, nemlig å skissere opp politiske alternativer. Parlamentarismen som styresett forutsetter jo at en regjering skal ha en oppegående opposisjon som til enhver tid, dersom regjeringen ikke har et fast flertall bak seg i Stortinget, kan være i stand til å komme opp med et regjeringsalternativ dersom den ikke er fornøyd med regjeringens politikk.

Denne debatten har klarlagt at noe slikt alternativ finnes ikke. Og kanskje er det det som er det nye i dagens situasjon: Man begynner å bli akutt opptatt av at mindretallsparlamentarismen ikke er brukbar, og at vi for enhver pris må få en flertallsregjering – jeg hadde nær sagt koste hva det koste vil. Det er egentlig ganske underlig. Hvorfor i all videste verden har vi nå fått et akutt behov for en flertallsregjering, selv om den eventuelt skulle bestå av partier som har vidt forskjellig oppfatning av så grunnleggende spørsmål som norsk sikkerhets- og utenrikspolitikk? En slik koalisjonsregjering har Norge aldri opplevd hittil, og forhåpentligvis kommer vi aldri til å oppleve det i fremtiden heller.

Det eneste virkelig fremtidsrettede og perspektivrike innlegg jeg har hørt fra det største opposisjonspartiet i dette parlament, ble holdt i går av partiets avtroppende leder. Det forteller jo i seg selv ganske mye.

Er det virkelig noe enestående ved den regjeringssituasjonen vi har i dag? I formiddagsmøtet i dag presterte Arbeiderpartiets parlamentariske leder å hevde at vi nærmest har en i hele verdenshistorien enestående regjeringssituasjon i Norge i øyeblikket. Det må bety at hukkommelsen er blitt faretruende kort. Det eneste nye i dagens situasjon er vel at den nåværende regjering ikke har en forutsigbar opposisjon, og en opposisjon som er villig til å ta ansvar enten for å etablere et regjeringsalternativ, eller for å medvirke til at den sittende regjering får et rimelig handlingsrom. Det er muligens nytt. For tidligere

mindretallsregjeringer, ikke minst Arbeiderpartiets mindretallsregjeringer, har kunnet påregne en forutsigbar opposisjon, og en opposisjon som var villig til å medvirke til å gi regjeringen handlingsrom.

Kåre Willoch uttalte i en underholdningsdebatt som heter Holmgang for en tid tilbake at det er til skade for norsk politikk i sin alminnelighet når Arbeiderpartiet er et politisk tomrom. Jeg synes denne debatten har bekrefte det.

Jens Stoltenberg (A): Jeg mener denne debatten har vist at landet trenger en regjering med et mer avklart parlamentarisk grunnlag enn den sittende regjeringen har, og det er et ansvar for alle partier å bidra til det. Og det kan skje enten i form av at vi får en tradisjonell flertallsregjering der partier på Stortinget som utgjør et flertall på Stortinget, samarbeider i regjering, eller i form av at vi har en mindretallsregjering med et mer avklart og stabilt regjeringsgrunnlag i Stortinget, slik man f.eks. har det i Sverige, og slik jeg mener tidligere mindretallsregjeringer har hatt det i Norge, enten det var Willochs mindretallsregjering på begynnelsen av 1980-tallet eller ulike arbeiderpartiregjeringer på 1970- og 1980-tallet, eller slik jeg mener det var da Gro Harlem Brundtland var statsminister og hadde et stabilt samarbeid om budsjett og økonomisk politikk med sentrums-partiene. I teorien burde det være et slikt avklart grunnlag også i dette stortinget, i den forstand at Fremskrittspartiet valgte å støtte denne regjeringen på grunnlag av Sem-erklæringen og en lang rekke skriftlige svar. I praksis viser det seg at Fremskrittspartiet ikke vedkjenner seg det ansvaret de tok da de valgte å innsette denne regjeringen og erklære seg selv som Regjeringens basis. Jeg mener også at det er et problem at Regjeringen ikke fullt ut vedkjenner seg sitt parlamentariske grunnlag. Og det mener jeg er et problem både for landet, for nasjonalforsamlingen og for alle som er opptatt av forutsigbarhet i politikken. For problemet er at hvis man skal lage de lange linjer i den økonomiske politikken den ene dagen med Fremskrittspartiet og den andre dagen – eller det andre året – med Arbeiderpartiet, som man ønsker å være et klart alternativ til, vil resultatet nødvendigvis bli sikksakk, vingling, og det er ikke bra. Velgerne i landet har krav på klare alternativer, og da har vi alle et ansvar for å forsøke å bidra til at det etableres.

Jeg har tatt til orde for et sentrum-venstre-samarbeid. Jeg mener at Kristelig Folkeparti på mange områder kan oppnå mer gjennom å samarbeide til venstre, etablere et sentrum-venstre-samarbeid. Jeg aksepterer at Kristelig Folkeparti har gjort et annet valg, men Arbeiderpartiet har selvsagt sin fulle rett til å beklage og mene at man kan oppnå mer gjennom å samarbeide i en annen retning enn Høyre og Fremskrittspartiet. Det er vårt bidrag til å forsøke å peke på hvordan vi mener det kan etableres et godt flertallsalternativ. Men for å få til et slikt samarbeid trengs det mer enn én partner. Det trengs også at de som samlet kan utgjøre et flertall sentrum-venstre, deltar i et slikt samarbeid. Så lenge den viljen ikke er til stede, er

det heller ikke flertall i denne sal for et sentrum-venstre-samarbeid.

Så tegnet jeg meg også for bare å kommentere at når representanten Hagen sier at jeg mangler grunnleggende kunnskaper når det gjelder matematikk, regning og budsjettoppsetting, så mener jeg det egentlig sier mer om Hagen enn om meg. Og jeg vil rose Regjeringen for at den så standhaftig står imot angrepene fra Fremskrittspartiet når det gjelder å bruke mer oljepenger. Det er Hagen som har et problem, og ikke Regjeringen eller Arbeiderpartiet.

Carl I. Hagen (FrP): La meg først replisere til Jens Stoltenberg at i øyeblikket kan ikke jeg se at Fremskrittspartiet har så mye problemer for tiden. Det er det faktisk en god del andre partier som har, og ikke vi.

Ellers synes jeg det er interessant det Jens Stoltenberg fortsetter å fremheve når det gjelder Regjeringen, at man har en avtale eller en bedre kontakt med et regjeringsgrunnlag. Jeg skjønner at dette er en ny erkjennelse som Jens Stoltenberg har gjort etter de siste arbeiderpartiregjeringer, som nettopp ikke hadde noe særlig avklart, og som etter hvert også kritiserte sterkt Stortinget, som herset for mye med mindretallsregjeringer. Jeg skjønner at det er en nyvunnet erkjennelse. Men skal en mindretallsregjering kunne ha en avtale eller et avklart grunnlag, er det klart for det partiet som skal være dette grunnlaget, eller være avtalepartnere – i den nåværende situasjon går jeg ut fra at han tenker på Fremskrittspartiet – og også han er vel klar over at det ville være umulig for oss å være et slags grunnlag for den sittende regjering og ha en avtale med den sittende regjering uten at vi automatisk også når det gjelder budsjettet, trekkes inn i konsultasjoner og samtaler eller forhandlinger før budsjettet legges frem. Skal man liksom ha en slik rolle, må det være noe som er mer avtalefestet. Ikke noe parti vil ha noen avtaleforpliktelser uten tilsvarende innflytelse. Det gjelder i hvert fall Fremskrittspartiet.

Så til min replikk til statsministeren tidligere i dag. Jeg ble meget skuffet over svaret. Jeg følte jeg strakte ut en hånd til statsministeren. Den ble ikke tatt vel imot. Jeg vil gjerne minne om at det i handlingsregelen står:

«Det legges til grunn en innfasing om lag i takt med forventet realavkastning av Petroleumsfondet.»

Og det andre hovedpunktet er:

«Det må ... legges stor vekt på å jevne ut svingninger i økonomien for å sikre god kapasitetsutnyttelse og lav arbeidsledighet.»

Derfor er det egentlig oppsiktsvekkende at ikke Regjeringen sørger for at det blir gjennomført nye beregninger av situasjonen i norsk økonomi etter at de laget sitt budsjett for flere måneder siden. Utviklingen de siste uker og kanskje den siste måneden er entydig negativ når det gjelder utlandet. Meldingene kommer inn om arbeidsnedleggelse eller bedriftsnedleggelse, om permitteringer og oppsigelser. Det samme skjer i norsk økonomi. Og da er det en helt ny situasjon, hvor Finansdepartementet burde beregne om ikke også handlingsregelen faktisk åpner for en noe større grad av stimulans til øko-

nomien for å motvirke en vekst i arbeidsledigheten hos oss.

Jeg synes det er skuffende, når Regjeringen selv beregnet seg frem til 800 mill. kr i fjor, da det egentlig ikke skjedde noe særlig i økonomien fra Stoltenberg-regjeringen la frem budsjettet til Bondevik-regjeringen gjorde det, at man ikke sørger for beregninger som er oppdatert, nettopp for å kunne gi en bedre informasjon til Stortinget og befolkningen om hvorfor det er så veldig viktig å øke oljefondet med 138 milliarder kr.

Jon Lilletun (KrF): Det er på ein måte mange ting her i dag og i går som er historiske. Det vart sitert noko frå Stoltenberg i forhold til det parlamentariske grunnlaget. Eg vil tru det er ganske historisk når parlamentarisk leiar for Arbeidarpartiet og parlamentarisk leiar for SV inviterer Framstegspartiet inn i samarbeidsregjeringa Bondevik, for det er jo faktisk det som har skjedd i debatten her. Det er vel dei tre partia sjølve som bør få vurdere kven det er som skal styre i lag, kven ein eventuelt vil inngå eit regjeringssamarbeid med.

Framleis må eg nok seie at historieskrivinga til Stoltenberg ikkje heilt held mål når det gjeld tidlegare regjeringar i Noreg. Eg har prøvd å sjekke det i pausen, og så vidt eg veit, har det aldri vore nokon avtale mellom sentrums-partia og Arbeidarpartiet. Det har vore gode forhandlingar mange gonger, godt samarbeid, for det er heilt rett at då var det ein ansvarleg opposisjon, ein opposisjon som var villig til å ta ansvar. Men det har aldri vore eit avklart forhold som svarar til det i Sverige, som representanten Stoltenberg prøver å seie i dag.

Så i forhold til invitasjonar: Eg står her med kopiar av innlegga til to nestleiararkandidatar i Arbeidarpartiet, Trond Giske og Karita Bekkemellem Orheim. Måten Trond Giske beskriv statsministeren og politikken på, er eg i grunnen ikkje innstilt på å gjenta. Det burde opphåveleg ikkje ha vore sagt, og då skal ikkje eg sitere det no. Og Karita Bekkemellem Orheim står ikkje noko tilbake. Det er ikkje akkurat særleg bruyggjande det som er skjedd her, i forhold til det som er representanten Stoltenbergs ynskedraum.

Så har eg ei utfordring til representanten Hagen. Eg siterer:

«Dette forslag til ny grunnlovsbestemmelse har som formål å endre på dette forholdet slik at både avkastning av fondenes midler og midlene selv skal ørmerkes folketrygdens pensjonsutbetalinger.»

Så står det vidare litt lenger ned:

«Da vil alle de som eventuelt ønsker å bruke av fondene til andre og mer vanlige populære statsutgifter gå veien om grunnlovsendringer som velgerne vil være kjent med ved et stortingsvalg.»

Det er ei veldig presis beskriving av bruken av overskotet og oljeformuen vår. Forslaget vart sitert her i Stortinget så seint som i 2000. Då er det forunderleg på kva måte det vert omtalt pr. dato, det som Regjeringa ansvarleg nok gjer når det gjeld handlingsregelen.

Jens Stoltenberg (A): I den grad det fortsatt skulle være uklart, mener jeg det ikke bare er erfaringene med denne regjeringen som tilsier at mindretallsregjeringer må ha et mer avklart flertallsgrunnlag i Stortinget. Jeg mener også at erfaringene med slutten av Brundtland-perioden og Jagland-perioden og med min egen regjering tilsier det. Jeg satt i alle regjeringene og hadde gleden av å oppleve – hva skal jeg si – de første årene, da jeg følte at det var et stabilt grunnlag, i den forstand at alle budsjetter, høst som vår, ble gjort opp mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene. Det var begrensede endringer i budsjettforslagene, og det var mulig å gjennomføre en helhetlig politikk som hang sammen år etter år. Det slet vi med fra Arbeiderpartiets side i mindretallsposisjon, i 1996, da ikke minst sentrumspartiene forlangte veldig store endringer i budsjettet. Allerede da begynte vi å føle at det grunnlaget var i ferd med å forvitte. Vi slet enda mer med det høsten 2000, da vi forhandlet budsjett med sentrumspartiene. Og det er den samme situasjonen, bare ytterligere forsterket, jeg mener Bondevik-regjeringen nå er oppe i. Så min tilråding og mitt ønske er at man i en eller annen form, formelt eller mer uformelt, i flertallsregjering eller i form av avtaler i Stortinget, får et mer avklart parlamentarisk grunnlag for en regjering. Det er altså bygd på erfaringene med denne regjeringen, men jeg vil også si erfaringene de siste årene med arbeiderparti-mindretallsregjeringer på 1990-tallet og ved inngangen til 2000. Så det er uttrykk for en helt unødvendig hårsårhet, etter mine vurderinger, fra den sittende regjering at dette er noe som er bare et angrep på dem. Det er også en erkjennelse av at skal vi ha mindretallsparlamentarisme, må den mindretallsregjeringen ha en form for stabilt grunnlag i Stortinget, slik vi hadde det i mange år. Men jeg vil si at vi hadde ikke det da vi satt på Plaza høsten 2000, og vi slet også veldig det året – jeg husker jeg var finansminister i 1996 – så allerede da begynte dette grunnlaget å forvitte. Da må man gjenskape et nytt grunnlag, og da må partiene enten velge at det grunnlaget skal være sentrum-høyre, eller partiene må velge at det er sentrum-venstre. Noen annen type flertall finnes ikke i denne sal, og da må man gjøre det valget. Og en eller annen form for fast følge tror jeg altså at enhver regjering vil ha glede av. Ikke minst vil landet, Stortinget og alle de som er avhengig av forutsigbare rammevilkår, enten det er i skipsfarten, det er de som er avhengig av medisiner, eller det er de som er avhengig av andre forhold som blir snudd opp ned fra det ene året til det andre, være tjent med noe mer stabilitet, ikke minst når det gjelder så viktige spørsmål som budsjett og økonomisk politikk. Så det er også et stort element av selverkjennelse i det jeg har sagt, og jeg har også uttrykt det ved flere andre anledninger.

Så får jeg vurdere om jeg skal ta enda et treminuttersinnlegg, men jeg vil bare gjenta at det som Fremskrittspartiet gjør, er å bruke penger to ganger. Også der viser jeg til representanten Lilletuns utmerkede påpekning.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Jens Stoltenberg gav Regjeringen ros for standhaftighet i forhold til å stå imot å bruke flere oljemilliarder. Jeg får understreke at dette jo er en fasthet ikke for standhaftighetens egen skyld, men fordi vi rett og slett kjenner et ansvar for økonomien til enkeltmennesker, til familier, til kommuner og til bedrifter. Pøser vi på med flere milliarder, er jeg ganske sikker på at vi sender en renteregning ut til disse. Og renten er høy nok som den er. Den er for høy.

Dette er ikke noe som en statsminister har funnet på. Tre senioranalytikere og sjeføkonomer uttaler seg i ettermiddag om Hagens invitt til oss om å bruke 10 milliarder kr til, og ifølge Nettavisen er deres dom enstemmig: Det vil gi en renteoppgang på det prosentpoeng. Det betyr 800 mill. kr mer for kommunene. Det vil bety f.eks. for en familie med lån på 1,5 mill., som er nokså vanlig, netto i hvert fall 11 000 kr i økte utgifter pr. år – en tusenlapp pr. måned – og for bedrifter vil det trolig bety knekken for flere av dem, nedlagte arbeidsplasser eller utflagging. Dette kan jeg ikke stå her og ta ansvaret for. Og det er grunnen til min fasthet på dette punkt. Hagen var skuffet over dette svaret, men dette er grunnen. Så sier han at Regjeringen bør i hvert fall da kunne jevne ut innfasingen av oljeinntektene i budsjettet, fordi det vil være i samsvar med handlingsregelen. Det er helt riktig, og det er det vi faktisk gjør. Vi jevner ut. Skulle vi ha fulgt handlingsregelen mekanisk, kunne vi tatt ut 2 milliarder kr mindre neste år enn vi gjør i år, og så ville det trolig bli 6 mill. kr mer i 2004. Og alle skjønner at slike hopp er ufornuftig. Vi jevner det ut, så vi tar ut omtrent like mye mer av oljepengene i 2003 og i 2004, akkurat som Hagen ønsker.

Når det gjelder invitasjoner til andre partier, sa Stoltenberg tidligere i dag at det var oppsiktsvekkende at vi sendte ut invitasjoner i flere retninger. Nei, det er ikke så veldig oppsiktsvekkende. Jeg minnes høsten 1998, tror jeg det var. Da stod Arbeiderpartiets leder på partiets landsmøte og åpnet for at Arbeiderpartiet kunne samarbeide med Høyre om budsjettet. Jeg sier ikke mer.

Jeg må også si at jeg er noe forundret over – hvis Arbeiderpartiet mener alvor med at de ønsker å bygge en bro over mot sentrum og mot Kristelig Folkeparti – at en legger seg på en så ensidig svartmaling og kritikk at også de som hos oss måtte være kritiske til mye av det som skjer, i hvert fall ikke vil oppfatte det som en invitasjon. Og når vi også opplever slike innlegg som kom fra en av Arbeiderpartiets nestleder kandidater, Trond Giske, som er et personrettet angrep, er ikke det akkurat en måte å sende ut en invitasjon på. Det håper jeg faktisk at Arbeiderpartiet ser. Hvis dette er alvorlig ment, burde en ha en litt annen strategi.

Carl I. Hagen (FrP): Først til vårt glimrende grunnlovsforslag. Det er klart at alderspensjonen koster langt, langt mer enn de 34 milliardene man tar fra oljefondet i år. Det kan man godt si. Hvis de var øremerket, ville de gått til å betale trygden og frigjort tilsvarende midler som er kommet fra statsbudsjettet i år for å betale det. Så her er det ingen dobbeltbetaling i det hele tatt.

Så vil jeg understreke overfor Jon Lilletun at når vi har snakket om dette, har vi også klart sagt at vi ønsker et nytt system for behandling av oljeinntektene. I dag går de først inn til fondet, og så tas de ut av fondet. Vi vil at de inntektene skal gå inn i statsbudsjettet på normal måte, og så vedtar vi ved statsbudsjettbehandlingen en bevilgning inn i oljefondet. Når den bevilgningen er vedtatt inn i oljefondet, kan pengene bare gå til øremerking for å betale ut pensjoner.

Jeg har lyst til å gjøre oppmerksom på, fordi alle nå tror at vi har en slik jevn innfasing av oljeinntekter, at vi har gått ned 8 milliarder kr i forhold til i fjor. I fjor ble det benyttet 42,3 milliarder oljekroner. I neste års budsjett er det lagt opp til 34,8 milliarder kr, så det er en nedgang på 8 milliarder kr. Årene før var det 1,6 milliarder kr og 7,9 milliarder kr. Så her er det betydelige endringer.

Så sier statsministeren at disse tre forståegpærene har rett. De er noen nye gurer. Alle de guruene og de økonomene som statsministeren snakker om, sa jo, og statsministeren selv sa, at hvis han bare fikk den rammen på statsbudsjettet for 2002 som han ønsket under budsjettbehandlingen i fjor, var det et godt grunnlag tilpasset norsk økonomi for å få en rentenedgang. Under revidert fikk vi høre nøyaktig det samme, at det var en godt tilpasset økonomisk ramme som ville bidra til rentenedgang.

Hadde statsministeren og disse ekspertene hatt rett, hadde vi fått en rentenedgang, men vi fikk en renteoppgang. Det er jo alle de som sitter i Finansdepartementet, som har styrt norsk økonomisk politikk og har fastsatt rammene hvert eneste år. Og regjering etter regjering har vært tilfreds med budsjettbehandlingen og de rammer som er vedtatt. Allikevel, på tross av alle disse ekspertene som har styrt, har vi Europas høyeste rente. Hvordan i all verden henger dette sammen? Å lytte slavisk til ekspertenes råd har jo medført at vi har den høyeste rente.

Jeg vil tro det er mange andre virkemidler i økonomien enn de makroøkonomiske som betyr noe. Vi kunne, som jeg har sagt før, hatt et inntektspolitisk samarbeid og sørget for at kostnadsveksten for bedrifter og i kommuner var langt lavere fordi staten kunne ha gitt avkall på noen skatter, i stedet for å velte byrder over på bedrifter og kommuner.

Nå skjønner jeg at statsministeren har kommet til den erkjennelse at det kanskje er fornuftig med et inntektspolitisk samarbeid, hvor staten kan samtale og forhandle med partene for å sikre et lavere lønnsoppgjør. Tenk om statsministeren hadde lyttet til oss den 19. mars, og tenk om Jens Stoltenberg også hadde gjort det samme med Kristin Halvorsen!

Kristin Halvorsen (SV): Jeg tror ikke at kalkulatoren er et veldig effektivt våpen mot Carl I. Hagen. Det er først og fremst fordi folk flest hører en helt annen lekse nå enn det de hørte at vi alle sammen gikk rundt med i valgkampen. Folk flest hørte ikke at vi snakket om faren for sterk kronekurs, nødvendigheten av å stramme inn og fare for at renten skulle øke. Folk flest opplevde partier

som satt på rekke og rad og lovet gull og grønne skoger i større eller mindre grad. Høyre lovet skatt og skole, skole og skatt, skatt og skole. Og folk har forventninger til at da skal det komme noe som monner, både på skatt og på skole.

Statsministerens eget parti stod jo ikke én «pillemitt» tilbake for SV når det gjaldt løfter om hvilke herligheter som skulle strømme utover landet. Ungdomsskolen skulle rustes opp, barnehagetakstene skulle under 1 500 kr, og det skulle være plass til alle. Ja, til og med på en pressekonferanse i Drammen lovet den nåværende statsminister, den gang kampkandidat Bondevik, en reduksjon i kollektivtakstene på 25 pst. Det framstår jo som en vits hvis man holder det opp mot det som nå er kollektivsatsingen fra Regjeringen

Jeg tror at Carl I. Hagen har veldig gode dager, for ingen har forberedt noen av velgerne på at det kunne bli harde bud og nødvendig å prioritere. Og i den situasjonen er han jo strålende plassert, med ett ben innenfor og ett ben utenfor, og har den fullkomne regien over en regjering som ikke er en sentrumsregjering, men som er en sentrum-Høyre-regjering, innsatt med hjelp fra Carl I. Hagen. Det er dette paradokset som jeg tror er fryktelig vanskelig for velgerne å forstå noe som helst av. De er helt uforberedt på en situasjon hvor man i et rikt land skal være nødt til å stramme inn. De ser bare partier som springer fra løftene sine, og de fatter ikke hvordan det går an å gjennomføre en valgkamp som dreier seg om skole, når man teller binders for binders rundt omkring i altfor mange skoler. Det henger ikke på greip, og det er ikke til å forstå hvorfor ikke det går an å satse mer på akkurat deres hjertesak.

Men selv for Carl I. Hagen finnes det jo grenser! Jeg traff noen på gaten her om dagen som mente at Carl I. Hagen hadde lovet 138 milliarder kr mer til alle gode formål. Så dampet det bort til 10 milliarder kr her i løpet av formiddagen i dag, så hvis han og Fremskrittspartiet ble tatt på alvor, var det jo grenser også for hvilke gode formål Carl I. Hagen kunne love penger til. Da var også Fremskrittspartiet nødt til å prioritere på et eller annet vis. Det tror jeg faktisk er den eneste muligheten for å få denne debatten til å gå noe videre. Regjeringen har stilt seg i den verst tenkelige situasjon.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg må si jeg langt på vei deler Kristin Halvorsens resonnement her, selv om jeg kanskje må ta en liten reservasjon med hensyn til «pillemitt», for jeg er ikke helt sikker på om jeg vet hvor mye en «pillemitt» er.

Det er en ganske merkelig debatt som har oppstått. Jeg har litt problemer med å forstå hvorfor Jens Stoltenberg maser så mye med at Regjeringen skal ha et avklart grunnlag i Stortinget. Det er faktisk mer Regjeringens problem enn det burde være Jens Stoltenbergs problem. Faktum er, som Kristin Halvorsen sa, at dette er ikke en sentrumsregjering, det er en sentrum-Høyre-regjering. Jeg vet ikke hvor mange ganger i løpet av de to og et halvt årene sentrumsregjeringen satt, vi diskuterte nettopp det temaet. En av Senterpartiets innvendinger mot

det de to andre sentrumspartiene ønsket, nemlig å ha Høyre med i regjering, var nettopp at man i en regjering som også inkluderte Høyre, ville flytte tyngdepunktet så mye til høyre i norsk politikk at man ville gjøre seg ensidig avhengig av Fremskrittspartiet.

Jeg leste med interesse en kommentarartikkel fra Erling Rimehaug som for ett år siden hadde spurt en del av Kristelig Folkepartis representanter: Hvordan vil det bli å regjere på Fremskrittspartiets nåde? Til det hadde Erling Rimehaug fått til svar at nei, Fremskrittspartiet skal ikke gjøre noe annet enn å innsette denne regjeringen, og så står vi fritt til å samarbeide med hvem vi vil!

Jeg begriper ikke at ikke Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene ennå har skjønt at det er for enkelt – at det ikke er tilfellet når man fører en politikk som med ett unntak legger seg i retning av Fremskrittspartiet. Når jeg ser på statsministeren, kommer jeg i alle fall på to unntak – bistandsbudsjettet er heller ikke i retning av Fremskrittspartiet, men for øvrig er det det. Med unntak av handlingsregelen, bruk av oljepenger og det man gjør når det gjelder bistand, legger man seg i retning av Fremskrittspartiet. Man går inn for mer privatisering, man går inn for konkurranseutsetting, man går inn for skattelettelser, og man innfører egenandeler som skal være motvekt til skattelettelsene i samfunnet – tradisjonell Høyre-politikk som gjør at denne regjeringen ikke kan invitere til samarbeid med noen andre enn Fremskrittspartiet i budsjettssammenheng. Så kan man selvsagt samarbeide med andre på andre områder. Men i det som er årets største og viktigste sak, budsjettet, vil denne regjeringen være avhengig av Fremskrittspartiet. Det kan man like godt erkjenne.

Så synes jeg Jens Stoltenberg kanskje kan være litt mer avslappet i forhold til hvordan Regjeringen skal avklare sitt parlamentariske grunnlag. Den sitter i klistert hos Carl I. Hagen. Han gjør akkurat som han vil med denne regjeringen. Han vil sørge for å få den oppmerksomhet han ønsker utover høsten, for så kanskje å gjøre det samme som i fjor, bøye unna for et kabinettsspørsmål, og deretter stå fritt til å gjøre akkurat det Fremskrittspartiet vil i alle andre saker utover i året som kommer. Det er et problem for Regjeringen, men det burde også Regjeringen ha innsett ved dannelsen for et års tid siden.

Jon Lilletun (KrF): Representanten Halvorsen har rett på eitt punkt. Eg trur det er eit generelt problem for oss at vi i ein programprosess og i ein valkamp i for stor grad vil mykje. Eg sat som leiar i ein programkomite ein gong, og erfaringa mi var nok at det å klare å vere nøktern nok i prosessen og på landsmøtet er ei vanskeleg øving. Så der har representanten Halvorsen rett – det er eit felles ansvar, og vi har eit felles problem. Eg må nok i ein sidemerknad seie at eg synest kanskje ikkje representanten Halvorsen er den som har klart øvinga best i forhold til akkurat det.

Så er det eit punkt eg vil korrigere, og det er: Ein har ikkje fått det vi sa i valkampen. Jo, med den gode miljøpolitikken som vert ført av denne regjeringa, må vi i alle

(Lilletun)

fall vere einige om at det no er meir håp om «grønne skoger», slik som ho etterlyste og påstod vi hadde lovt.

Kvifor vart det ei sentrum-Høyre-regjering? Veljarane er vesentlege i eit val. Veljarane gav ein valsiger til Høyre, ikkje til sentrum samla. Difor var det naturleg at veljarane òg på det tidspunktet fekk eit gjennomslag. Vi fekk ei Sem-erklæring som kvitterer ut ein god sentrum-Høyre-politikk. Det eg òg skulle ynskje, er at vi, når vi no har diskutert trontalen i to dagar, kunne gå meir inn i reelle diskusjonar om vegvala, utan berre å skildre dei som noko negativt, men analysere dei. Denne regjeringa har gått inn på eit vegval der ein prøver å vere målretta i forhold til fattigdom og svake grupper. Det er eit val som er gjort, og ein seier at vi har ikkje lykkast generelt, så la oss prøve det. Representanten Kristin Halvorsen hadde ein del innvendingar, og det har mange andre hatt. Mange har skildra dette som eit eksempel på ein svært usosial profil. Ja, var det ikkje betre at vi førte ein debatt om det? Vi har grunngeve kvifor vi gjorde det. Eg hadde faktisk venta ein analyse av kva som var problema med dette. Eg gleder meg til å prøve ut dette, og mitt håp er at her er det mange som treng hjelp, som kjem til å få hjelp, i staden for at ein generelt smører likt utover.

Eg meiner nok at vi har ein veg å gå i forhold til å halde trontaledebatt. Representanten Jagland er det mest heiderlege unntaket av alle – eg heldt på å seie unntatt regjeringspartia sjølvsagt (munterheit i salen). Eg skal likevel stå fast på det fyrste eg sa.

Presidenten: At det er behov for å se på hvordan Stortinget gjennomfører trontaledebatten, skal presidenten være helt enig i. Men det er en sak som vi skal komme tilbake til en annen gang.

Jan Tore Sanner (H): Kristin Halvorsen gjorde et poeng av at velgerne hadde forventning om at når Høyre kom i regjering med Kristelig Folkeparti og Venstre, så ville det bli gjort noe både når det gjaldt lavere skatter og bedre skole. Vi har startet imøtekommen av begge disse punktene. Skatter og avgifter er redusert med 17 milliarder av lovt 31 milliarder kr, vi har utvidet skoledagen med én time ekstra i norsk i småskolen, og i dette budsjettet foreslår vi en kraftig satsing på høyere utdanning og forskning.

Denne debatten har avklart at mens Samarbeidsregjeringen forandrer Norge, famler Arbeiderpartiet fortsatt i blinde. Med ett unntak: Arbeiderpartiet har klart og tydelig valgt side. På 1980- og 1990-tallet hadde vi et moderat arbeiderparti som også kunne samarbeide med Høyre og sentrumspartiene i ulike saker. Nå har Arbeiderpartiet valgt SV. Det betyr at Arbeiderpartiet velger SV, ikke bare i de sakene hvor Arbeiderpartiet og SV er enige, men de velger også SV i saker hvor Arbeiderpartiet ofte valgte å samarbeide med Høyre før. Det gjelder sikkerhetspolitikken, hvor Arbeiderpartiet nå vil samarbeide med SV, det gjelder i Europa-politikken, næringspolitikken og deler av energipolitikken, ja, og hvis vi går tilbake til deler av 1990-tallet, samarbeidet også Arbeiderpar-

tiet og Høyre om et større skattepolitisk forlik. Nå har Jens Stoltenberg valgt side, han har valgt bort Høyre som en mulig samarbeidspartner i sentrale, viktige saker, og han har valgt kun å ville samarbeide med SV.

Ellers så sitter jeg igjen med en snikende følelse av at denne debatten om flertallsregjering er en manøver for å vri seg unna ansvar. Situasjonen tidligere var at man hadde en ansvarlig opposisjon som samarbeidet med regjeringspartiene, enten det var sentrumspartiene som samarbeidet med Arbeiderpartiet da Arbeiderpartiet satt i posisjon, eller Fremskrittspartiet og Høyre som samarbeidet med regjeringspartiene og fant frem til løsninger. Nå er man mer opptatt av å forsøke å skape kaos, kritisere og svartmale situasjonen.

Til slutt: Representanten Hagen sier at renten gikk opp etter budsjettet. Det er ikke riktig. Etter at Samarbeidsregjeringen la frem og fikk vedtatt sitt budsjett i fjor høst, så gikk renten ned. Så gikk renten opp nå i vår, og det ble begrunnet fra sentralbankens side med det romslige lønnsoppgjøret. Denne regjeringen har opplevd at renten gikk ned på bakgrunn av budsjettet, og at renten gikk opp etter et romslig lønnsoppgjør, med andre ord at vi er tilbake der hvor vi var da Regjeringen overtok.

Kristin Halvorsen (SV): SV hadde den store ære og glede å ha valgkampbuden sin ved siden av Kristelig Folkepartis valgkampbod borte på Karl Johan i valgkampen. Da oppstod den interessante situasjonen at Kristelig Folkeparti stod og bød fram kollektivtrafikken, som skulle gå hele døgnet og i tillegg skulle være 25 pst. billigere. Vår kampkandidat, Heidi Sørensen, måtte stå ved bua ved siden av å forklare hvorfor SV ikke kunne love 25 pst. billigere kollektivtransport, fordi vi mente det var viktigere først å satse på et bedre tilbud. Jeg tror faktisk at Kristelig Folkeparti skal gå en liten runde når det gjelder løftene sine.

Jeg synes det er oppsiktsvekkende at statsministeren i løpet av en trontale egentlig frir til alle kanter: En runde til Fremskrittspartiet, en runde til Arbeiderpartiet, ja, til og med en knakk på døra til oss kunne tydeligvis være innenfor rekkevidde. Men jeg tror at statsministeren har glemt at han ikke lenger leder en sentrumsregjering. I det øyeblikket man inngikk et regjeringssamarbeid med Høyre, og kom i posisjon med Carl I. Hagens hjelp, er det en sentrum-Høyre-regjering. Da kan man ikke late som om man ikke har noen føringer på den politikken som skal drives.

Jeg er ikke spesielt flink til å bake, og før jul står det alltid slike oppskrifter i alle ukebladene: Lag én deig og få sju slag. Det er slikt som har appell til de av oss som ikke er verdensmestre i husmorkunster. Dette har jeg på følelsen av at Kjell Magne Bondevik var i nærheten av – en nøytral deig som med en liten dæsj av det ene eller det andre krydderet eller konditorfarge enten kunne bli noe i retning Høyre, i retning Arbeiderpartiet eller i retning Sosialistisk Venstreparti, en liten basis som man kan gjøre hva man vil med. Men det er jo feil. Kristelig Folkeparti har jo gjort dette med åpne øyne. Dette er ikke en skjebne som har vederfaret dem. De har valgt med åpne

øyne et samarbeid med Høyre og hjelp fra Carl I. Hagen. De har svart på alle spørsmålene. De har godtatt at Fremskrittspartiet bestemte hvem som skulle være statsminister. Nå har vi den situasjonen at mens Høyres statsråder gløder og smiler, ja, de liker til og med å stramme inn og skjære ned – Erna Solberg er jo på sitt beste når hun skal forklare akkurat det, og gjør det med rak rygg – så sitter de fra Kristelig Folkeparti blekere og blekere og mer og mer betenkt over at det er vanskelig for velgerne å kjenne igjen Kristelig Folkeparti før valget og etter valget.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Det er sant, som finansministeren sa i en TV-debatt, at Kristin Halvorsen er ganske god som kommentator og først og fremst det, og særlig når det gjelder å kommentere andre politikeres gjøren og laden, opptreden og kroppsspråk. Jeg synes ikke det er det viktigste.

Jeg synes faktisk at jeg med rak rygg i dag har forsvart et statsbudsjett. Det har jeg gjort, og det kommer jeg til å gjøre. Det gjør jeg fordi jeg ikke ønsker at folk, kommuner og bedrifter skal få økt rente. Det hjelper ikke med de millionene som Kristin Halvorsen vil dele ut til ulike grupper, hvis disse får en langt større regning enn hennes økte påplussingsforslag.

Og så er det interessant at når opposisjonslederne Stoltenberg, Hagen, Enoksen og Halvorsen skal tegne bilder av den politiske parlamentariske situasjonen, blir disse bildene veldig taktisk preget, og det viser seg at bildene er innbyrdes motstridende og ikke henger i hop. Enoksen mener at Regjeringen allerede er ensidig avhengig av Fremskrittspartiet. Kristin Halvorsens budskap er at nei, dere må gjøre dere avhengige av Fremskrittspartiet, slik at vi får klare ansvarsforhold. Det henger ikke i hop. Regjeringen har vist at vi kan samarbeide med ulike parti. Når det gjaldt de store sakene i vår, gjorde vi opp revidert og kommuneøkonomien med Fremskrittspartiet, vi gjorde opp forsvarsplanen, trygdeoppkjøret og jordbruksoppkjøret med Arbeiderpartiet, og vi gjorde opp klimapolitikken og bio- og genpolitikken med SV. Men det er jo dette som er opposisjonens problem, fordi de vil gjerne ha en fast blokk av Regjeringen og Fremskrittspartiet. Man får ikke skikkelig tak på Regjeringen fordi vi ikke er slik. Jeg beklager, men Enoksen vil ikke få det bildet han er ute etter.

Så sier Kristin Halvorsen at jeg har visst glemt at jeg ikke leder en sentrumsregjering. Jo, jeg er fullstendig klar over hvilken regjering jeg leder. Jeg har vært med både i sentrum-Høyre-regjering tidligere og i sentrumsregjering. Men det er også et faktum at denne regjeringen har opposisjon på begge sider, av Fremskrittspartiet og av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, skjønt det er jo ikke noen enhetlig opposisjon, for de tre spriker jo i alle mulige retninger. Dermed er det også, som det var for sentrumsregjeringen, mulig å finne løsninger begge veier. Det har vi også gjort, og jeg skammer meg overhodet ikke over det. Summen av det kan bli en god politikk.

Og så til slutt alle løftene. Jeg kan være enig med partikollega Jon Lilletun i at det av og til kan bli mye. Men

en må også når en ser på realiseringen av løftene, ta hensyn til at en er i et samarbeid og inngå kompromiss. Det avgjørende for oss er at det går klart i riktig retning: skoleopprusting er i gang, barnehageplasser og priser. Det er et historisk stort løft vi nå tar i dette budsjettforslaget. Det går i den retning vi er enige om. Kollektivsatsingen har vi påbegynt. Men det er jo lett for SV å kritisere, som aldri har vært i et forpliktende samarbeid. Og hvis SV skal inn i regjering med Arbeiderpartiet en gang, skal de sannelig få oppleve at alle de løftene Kristin Halvorsen har kastet ut på Karl Johan og andre steder – her tror jeg hun går oss alle en høy gang – vil hun selvsagt ikke i et kompromiss med Arbeiderpartiet, som har til dels andre prioriteringer, kunne innfri 100 pst.

Dette er et fireårsprogram. Vi er foreløpig ett år ut i perioden. Det må en også tenke litt på.

Presidenten: Forretningsordenen har bestemmelser om at gruppelederne i slike alminnelige debatter kan ta ordet så mange ganger de vil. Derfor er det gruppelederne selv som avgjør hvor lenge dette skal vare.

Jens Stoltenberg (A): Ja, med et lite forbehold regner jeg med at dette er mitt siste innlegg. Det er litt avhengig av hva som blir sagt etter meg.

Jeg skal starte med å få gjort unna noe formelt, og det er at jeg vil tilrå Arbeiderpartiet å stemme mot alle forslagene. Det er ikke fordi vi i og for seg er uenige i alle forslagene, men det er fordi jeg mener vi bør ha en høy terskel for å stemme for forslag som fremmes i salen i denne type debatter. For eksempel forslag om å få en vurdering av ressurs situasjonen i skolen eller en årlig redegjørelse om fattigdomsbekjempelse til Stortinget er saker som fint kan behandles i forbindelse med saker som ligger i komiteene, f.eks. i forbindelse med fattigdomsmeldingen. Vi er altså ikke nødvendigvis imot, men vi mener simpelthen at det er unødvendige og overflødige forslag, og at man må ha en høy terskel for å stemme for denne type forslag.

Så bare kort litt om den generelle debatten. Jeg vil minne om at det ikke bare var Odd Roger Enoksen som i sin tid argumenterte mot å ta Høyre med i sentrumsregjeringen, det gjorde også representanter for Kristelig Folkeparti og Bondevik selv, med den begrunnelsen som han i dag ser er en reell begrunnelse, nemlig at da vil man gjøre seg ensidig og unødvendig avhengig av Høyre og Fremskrittspartiet og gi Fremskrittspartiet for stor innflytelse i politikken. Jeg mener at Sem-erklæringen og ikke minst de 52 skriftlige svarene fra Regjeringen til Fremskrittspartiet illustrerer og viser hvordan denne regjeringen ikke bare ble innsatt, men gjorde seg avhengig på sentrale punkter av Fremskrittspartiet. Derfor er ikke dette en sentrumsregjering som på en enkel måte kan manøvrere mellom de ulike partiene, men som skaper for stor avstand til at det er lett å finne enkle og gode kompromisser, og som altså på et så sentralt område som den økonomiske politikken, der det bør være noe sammenheng over år, og der det bør være en linje gjennom det som gjennomføres over år, legger opp til å kunne invitere

tre helt ulike partier med ulike standpunkter til å lage budsjett med seg.

Det er ikke et opplegg for ryddighet, det er ikke et opplegg for stø kurs, men det er et opplegg for usikkerhet. Mitt svar på det er at alle partiene på Stortinget bør føle et ansvar for at vi får en annen type grunnlag for å føre en mer sammenhengende politikk.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil replisere til Jens Stoltenberg. Jeg tror nok de fleste som husker tilbake til 1996–1997, husker meget godt at uten Senterpartiets standhaftighet hadde det vært en relativt stor sjanse for at Høyre hadde vært med i den forrige regjeringen Bondevik ledet. Det er altså ikke sånn som Jon Lillestun vil ha det til, at det var velgerne som sørget for at Høyre i dag sitter i regjering, det var det faktisk Kristelig Folkeparti som gjorde. Høyre har 36 stortingsrepresentanter, og var avhengig av å ha andre med for å danne regjering. Det er et valg Kristelig Folkeparti har tatt.

Jeg har ikke, slik som statsministeren påstår, sagt at Regjeringen er ensidig avhengig av Fremskrittspartiet. Tvert imot, jeg sa at i en rekke saker kan Regjeringen samarbeide med andre partier. Det har Regjeringen også gjort, men i økonomisk politikk og for å få budsjettet gjennom i denne sal, så er min påstand: Regjeringen vil være 100 pst. avhengig av Fremskrittspartiet dersom man skal få gjennom den politikk som Regjeringen har lagt fram i det budsjettet som ble presentert den 3. oktober. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå hvem andre det budsjettet skal være et frieri til. Det har jeg begrunnet før, og det gjentar jeg. Det er altså ikke sånn at jeg har sagt at Regjeringen er ensidig avhengig av Fremskrittspartiet, men Regjeringen har satt seg selv i en situasjon hvor man har med en samarbeidspartner eller et parlamentarisk grunnlag å gjøre som ikke vil vedkjenne seg den regjering som man sørget for kom for et års tid siden, og det er dessverre så gjensidig at det er synlig for enhver. Det er, som jeg sa i stad, et større problem for Regjeringen enn det er for opposisjonen.

Det har definitivt ingenting å gjøre med at vi, Arbeiderpartiet eller SV for den del, vil jeg anta, ikke er innstilt på å ta ansvar. Tvert imot, våren 2000, noen få måneder etter at sentrumsregjeringen måtte gå av på grunn av gasskraftvedtaket, så gjorde vi faktisk opp revidert nasjonalbudsjett med regjeringen Stoltenberg, hvor sentrum inngikk avtale høsten 2000 med regjeringen Stoltenberg. At ikke Stoltenberg liker å måtte flytte på rundt 20 milliarder kr, det er så sin sak. Men sentrumspartiene tok ansvar, og jeg tror faktisk at de fleste er innstilt på å gjøre det, men det må jo være tuftet på at den politikk som føres, går i en retning som partiene kan ta ansvar for. Man kan ikke ta ansvar for en politikk som ligger langt unna det en selv ønsker. Det er dessverre situasjonen i dag. Derfor har Regjeringen gjort seg avhengig av Fremskrittspartiet og ingen andre.

Siv Jensen (FrP): Jeg trodde jeg skulle klare å holde meg unna denne debatten, men det var statsministerens siste innlegg som fikk meg til å reagere. Jeg synes det

blir litt mye belæring, riktignok var den rettet mot Kristin Halvorsen i forhold til SVs mangel på erfaring i regjering, men jeg følte meg litt truffet selv, for det er jo ikke slik at SV og Fremskrittspartiet ikke har regjeringserfaring fordi man har vegret seg for å ta det. Det er de facto slik at det er noen som har hindret dem fra å få muligheten til å gjøre det. Faktisk var de slik at Fremskrittspartiet rett etter valget gjorde det helt klart at vi var beredt til å påta oss regjeringsansvar sammen med de partiene som nå sitter i regjering, i en flertallsregjering som kunne føre en stabil politikk over lengre tid. Det fikk vi ikke engang anledning til å prøve ut.

Så har statsministeren nå gjort det helt klart fra denne talerstolen at denne regjeringen er helt uavhengig. Den er så uavhengig at den forbeholder seg retten til å samarbeide med SV, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet når det måtte passe Regjeringen. Det er for så vidt et greit standpunkt, men da henger det lite sammen med Jan Tore Sanners kraftige salver om at partiene vrir seg unna ansvar og skaper kaos og svartmalere og kritiserer. Hvilket ansvar er det man vrir seg unna, da? Og hvilket av disse partiene er det som virkelig skal føle at de vrir seg unna et ansvar, når statsministeren står her og sier at det er ingen av dere som har ansvar, for vi bestemmer hvem av dere vi vil samarbeide med når det måtte passe oss? Når skal vi vite når vi har det ansvaret og ikke, da? Og når skal vi føle at vi skal ta det ansvaret eller ikke, når Regjeringen skal være så til de grader uavhengig at ingen av partiene skal føle at det på en måte er dem det vil være naturlig å forplikte seg i forhold til? Det begynner å gjøre denne debatten mye vanskeligere. Jeg synes med all respekt at det ansvaret også bør prege regjeringens partiene i den tiden vi nå går inn i.

Det bør ikke minst også dreie seg om å holde avtaler. Jeg har hørt at veldig mange av ordskiftene her har dreid seg om å bygge broer. Lillestun har vært veldig opptatt av å bygge broer til hverandre. Ja, da er mitt spørsmål til regjeringens partiene om det er å bygge gode broer å inngå en avtale for deretter tre måneder senere å bryte den, og så forvente at det samme partiet skal inngå et forpliktende samarbeid en gang til. Det synes jeg man skal tenke litt på.

Statsminister Kjell Magne Bondevik: Siv Jensen sier i sitt siste innlegg at Fremskrittspartiet og SV ikke har vegret seg for regjeringsansvar. Nei, det er jeg jo fullstendig klar over. Begge to ønsker å komme inn i regjering i to ulike konstellasjoner. Jeg har heller ikke påstått at SV og Fremskrittspartiet har vegret seg for regjeringsansvar. Men jeg har sagt – og det må det være lov å mene – at jeg synes at en del av politikken, ikke minst Kristin Halvorsens innlegg i sted når det gjelder løfter kontra det å måtte inngå kompromiss, er preget av at man ikke har vært i regjering. Det er et faktum. Jeg har aldri påstått at de to partiene sier nei til å være i regjering. Det er jeg fullstendig klar over, og det har kommet fram i denne debatten at begge disse to partiene ønsker det.

Når det gjelder for Regjeringen å kunne samarbeide med ulike partier, må jeg vise til at Fremskrittspartiet

selv har sagt at som fødselshjelper føler ikke partiet at de har ansvar i en så lang periode som f.eks. en fadder skal ha. Dette er Fremskrittspartiets egne ord, og det forholdet vi oss til. Men på tross av det har vi sagt at vi ønsker en budsjettløsning med det partiet som gjør at Samarbeidsregjeringen sitter. Og det skal være et ærlig forsøk på å finne en løsning, selv om det til tider kan se litt vanskelig ut.

Når det gjelder avtalen fra revidert nasjonalbudsjett, har vi sagt til Fremskrittspartiet at vi setter oss gjerne ned og går igjennom alle 22 punkter – hvis det var 22, i hvert fall var det noen og tjue punkter – og ser på hvert enkelt av dem. Vi har kanskje en litt annen oppfatning av overholdelsen av et par av de punktene enn Fremskrittspartiet har, men det er vi villig til å sette oss ned og diskutere og oppklare. Men jeg er enig med Siv Jensen i en ting: å holde avtaler er noe av det aller viktigste i politikken. Og det ønsker jeg å stå for.

Kristin Halvorsen (SV): Nå fikk vi akkurat se i stortingsalen hvilket dilemma Regjeringen er i. Så fort Fremskrittspartiet begynner å lure på hvor de har Regjeringen, må statsministeren opp og vise til hvilke svar de sendte den ene gangen eller den andre gangen, og erklære at de selvsagt står på det de har sagt tidligere.

Det er nettopp denne situasjonen som plager Kristelig Folkeparti og Regjeringen. Men det hadde ikke brydd meg så mye – bortsett fra at jeg generelt er et omsorgsfullt menneske – som at det setter politikken i miskreditt. Det er ikke mulig for folk flest å finne ut av hvem som har ansvaret for hva. Hvem har ansvaret for den stramme kommuneøkonomien? Det er det regjeringspartiene og Fremskrittspartiet som har. Hvem har ansvaret for trygdeoppjøret? Hvem har ansvaret for det ene og det andre? Det er det ikke mulig for velgerne å finne ut av.

Og så lenge Regjeringen forholder seg til Fremskrittspartiet på den måten at man dels har dem inne i armkroken og dels på armlengdes avstand, kan Fremskrittspartiet ha full regi, bestemme akkurat på hvilken måte Regjeringen skal skvises hver eneste dag, og hele politikken kommer i miskreditt. Slik kommer det til å være, og det er vår bekymring. Dette kan ikke fortsette i tre år uten at den siste velger har mistet sitt siste håp. Den situasjonen kommer vi til å ha, for vi kommer til å være et rikt land med penger på bok i mange, mange år framover. Og det er et bevisst valg, for stortingsflertallet pumper oljen og gassen opp så fort de kan. Vi har til og med åpnet Barentshavet og subsidiert Snøhvit-utbyggingen for å få gassen der omdannet til kroner, slik at vi kan sette den på bok og se hvor rike vi er. Presset for å bruke de pengene på de hjertesakene som hver og en har, vil være der hele tiden. Den virkelighetsforståelsen vil det være helt umulig for enhver regjering å kommunisere når man stiller seg i en situasjon hvor man er en sårbar mindretallsregjering som ikke tør å ta konsekvensene av de avtalene og det grunnlaget man faktisk har.

Jon Lilletun (KrF): Representanten Halvorsen seier at folk vert i tvil om kven som har ansvaret. Eg må nok seie at det er ting som tyder på at folk i augeblikket ser kven som har ansvar, og har teke ansvar.

Vi vedkjenner oss og er stolte over at vi har lagt fram eit stramt budsjett, for arbeidsplassar langs heile kysten og i distrikta, for familiane og for kommunane. Vi er stolte over at vi òg gjer noko for dei fattige her heime og der ute innanfor eit stramt budsjett. Vi tek ansvar. Difor vert det heilt feil å seie at det ikkje er tydeleg kven som tek ansvar. Det har Regjeringa og regjeringspartia gjort, og det vil vi òg gjere framover. Difor er det vårt håp at Stortinget er med på å ta det same ansvaret for at vi kan få ein situasjon der arbeidsplassane vert tekne vare på, at renta vert sett ned, slik at familiar og kommunar dermed ikkje får ein forverra situasjon.

Vi ber om samarbeid. Vi ber om at vi faktisk klarer den jobben. Vi har ein parlamentarisk situasjon som opplagt er vanskeleg ut frå den samansetjinga som vi har i Stortinget. Men det er opp til oss. Det skal ikkje vere tvil om at regjeringspartia – Venstre, Kristeleg Folkeparti og Høgre – har teke ansvar og framleis vil ta ansvar og stå oppreist med det ansvaret.

Det er enno eitt minutt igjen, men eg skal likevel avrunde, for eg skjønner i og for seg at presidenten begynner å få same ynsket som vi andre.

Eg skal berre avslutte med å gje Arbeidarpartiet og Stoltenberg ros for ein ting, og det er at dei faktisk sa at dei ville stemme imot dei forslaga som ligg føre. Arbeidarpartiet har bruka å vere ryddig i forhold til ting som ikkje er gjennomarbeidde i komite, eller som ikkje er konsekvensvurderte. Regjeringspartia vil òg stemme imot forslaga. Eg må seie det på ein litt annen måte: Eg vil rå regjeringspartias representantar til å stemme imot alle dei framlagde forslaga.

Presidenten: Det var en myk formulering.

Flere har ikke bedt om ordet, og debatten er da avsluttet.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Vi går da til votering i saken på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag.

Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Arne Sortevik på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 3, fra Carl I. Hagen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Odd Roger Enoksen på vegne av Senterpartiet.

Kristin Halvorsen har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil anbefale SVs gruppe å stemme mot forslagene nr. 1, 2 og 3, men for forslag nr. 4.

Presidenten: Odd Roger Enoksen til stemmeforklaring.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil anbefale Senterpartiets gruppe å stemme for forslag nr. 1, mot forslagene nr. 2 og 3. Forslag nr. 3 kommer til behandling i forbindelse med statsbudsjettet.

Videre vil jeg be om at forslag nr. 4 blir omgjort til et oversendelsesforslag, for det aner meg at det ellers vil komme til å bli nedstemt.

Presidenten: Vi voterer da først over forslag nr. 4, som er gjort om til et oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen årlig å legge fram for Stortinget en redegjørelse om status når det gjelder utjamning av forskjeller og fattigdomsbekjempelse i Norge.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding om ressursituasjonen innen grunnskolen og videregående skole i løpet av februar 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.58.00)

Presidenten: Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en melding om kvalitetsmessig minstestandard for grunnskoleelevenes kunnskaper på det enkelte klassetrinn i basisfag (lesing, skriving, regning og engelsk) samt IKT. Meldingen bør videre foreslå de struktur- og ressurstiltak som er nødvendig for å sikre hurtig etablering av en slik minstestandard. Meldingen skal legges frem innen utgangen av første halvår 2003.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.58.26)

Presidenten: Forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avstå fra å myke opp regelverket for arbeidsinnvandring.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 93 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.58.48)

Presidenten: Presidenten vil så foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 147. Storting ved dets åpning og melding om Noregs tilstand og styring vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Referat

1. (7) Forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen, Marit Arnstad og Morten Lund om at Norges Bank sitt mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting (Dokument nr. 8:4 (2002-2003))
2. (8) Forslag fra stortingsrepresentantene Odd Roger Enoksen og Morten Lund om å endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien ved at den disponible arbeidsstyrken økes, kostbare flaskehals for næringslivet fjernes, ledig kapasitet i enkelte samsfunnsområder utnyttes, eller store offentlige utgiftsposter på lengre sikt kan bli redusert (Dokument nr. 8:5 (2002-2003))
Enst.: Nr. 7 og 8 sendes finanskomiteen.
3. (9) Forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Reikvam og Lena Jensen om å innføre en nasjonal minstestandard for ressurser til grunnskolene (Dokument nr. 8:2 (2002-2003))
4. (10) Forslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Ursula Evje, Torbjørn Andersen og Lodve Solholm om gjennomføring av systemendring i rammeverket for norsk skole for å sikre en god undervisningskvalitet (Dokument nr. 8:3 (2002-2003))
Enst.: Nr. 9 og 10 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
5. (11) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortings-sesjonen 2001-2002 (St.meld. nr. 4 (2002-2003))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (12) Den nye Svinesundforbindelsen m.m. (St.prp. nr. 3 (2002-2003))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
7. (13) Tiltaksplan mot fattigdom (St.meld. nr. 6 (2002-2003))
8. (14) Forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Harald T. Nesvik om å be Regjeringa legge frem forslag til lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskade mv. slik at det kan gis erstatning for «tort og svie» (Dokument nr. 8:1 (2002-2003))
Enst.: Nr. 13 og 14 sendes sosialkomiteen.

9. (15) Nordisk samarbeid (St.meld. nr. 5 (2002-2003))
10. (16) Forelegg for Stortinget av overenskomster inngått med fremmede makter i 2000
Enst.: Nr. 15 og 16 sendes utenrikskomiteen.
11. (17) Samtykke til tiltredelse av Genèveavtalen av 2. juli 1999 til Haagoverenskomsten av 6. november
- 1925 om internasjonal registrering av design (St.prp. nr. 2 (2002-2003))
Enst.: Sendes utenrikskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for justiskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Møtet hevet kl. 21.
